

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นไม่ต้องรับผิด
ต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย :
ศึกษากรณีการนำหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาบังคับใช้

นางสาวอรรวรรณ ช่างเพชรผล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

LEGAL PROBLEMS ON THE GROUND RELEASING PRODUCT LIABILITY OF
ENTREPRENEURS IN THE CASE OF UNSAFE PRODUCTS : A CASE STUDY ON THE
APPLICATION OF THE ASSUMPTION OF RISK DOCTRINE IN THAILAND

Miss Orawan Changpetphon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2012
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นไม่
ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย :
ศึกษากรณีการนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงมาบังคับใช้

โดย

นางสาวอรรวรรณ ช่างเพชรผล

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ชาญณรงค์ ปราณจิตต์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ธีรวัฒน์ จันทรสุมบูรณ์)

อรรถรรณ ช่างเพชรผล : ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีการนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงมาบังคับใช้. (LEGAL PROBLEMS ON THE GROUND RELEASING PRODUCT LIABILITY OF ENTREPRENEURS IN THE CASE OF UNSAFE PRODUCTS : A CASE STUDY ON THE APPLICATION OF THE ASSUMPTION OF RISK DOCTRINE IN THAILAND) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ. ดร. ศักดา ธนิตกุล, 196 หน้า.

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ถือเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ โดยช่วยให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นได้รับการเยียวยา พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยที่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัตินี้เปรียบเทียบกับข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนพบว่าบทบัญญัติของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) นั้นบัญญัติไว้กว้างๆจึงเหมาะสมและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้ในกรณีต่างๆไป แต่ในกรณีองค์ประกอบในเรื่องที่ผู้เสียหายนั้นสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร มาตรา 7 (2) นั้นไม่ได้มีการบัญญัติไว้ ดังเช่นที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องนี้เมื่อจำเลยหรือผู้ประกอบการได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ จนทำให้ในบางครั้งจะไม่ใช่การคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสมเพียงพอ

ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอให้มีการเพิ่มเงื่อนไขในเหตุหลุดพ้นความรับผิดในมาตรา 7 (2) ให้มีการพิจารณาเรื่องผู้เสียหายต้องรู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมมติใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร พร้อมทั้งยังได้ศึกษาถึงผลกระทบที่จะมีหากมีการเพิ่มเติมเงื่อนไขนี้ ทั้งผลกระทบต่อการศึกษาของศาล ผลกระทบต่อฝ่ายผู้บริโภค รวมทั้งผลกระทบต่อฝ่ายผู้ประกอบการด้วย

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5386073734 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : PRODUCT LIABILITY / ASSUMPTION OF RISK / DEFENSE / TORT

ORAWAN CHANGPETPHON : LEGAL PROBLEMS ON THE GROUND RELEASING
PRODUCT LIABILITY OF ENTREPRENEURS IN THE CASE OF UNSAFE
PRODUCTS : A CASE STUDY ON THE APPLICATION OF THE ASSUMPTION OF
RISK DOCTRINE IN THAILAND. ADVISOR : PROF. SAKDA THANITCUL, Ph.D.,
196 pp.

The Liability for Damages Arising from Unsafe Products Act B.E.2551 aims at protecting the interest and safeguarding the rights of a consumer who suffers damage arising from an unsafe product in the form of compensation. Under This Act, strict liability is retained to eliminate the consumer's burden of proving that the damage is due to an act of an entrepreneur, whether intention or negligence, rendering the entrepreneur liable for the damage emanating from the unsafe product by which the consumer is harmed.

From my vantage point of studying the rationales exempting the entrepreneur from liability for damage set forth in Section 7 (2) of this Act in comparison with the assumption of risk doctrine that is a defense oftentimes raised by a defendant in a product liability case in the U.S., I have found that the conditions to exempt the entrepreneur from liability in Section 7 (2) are comprehensively enacted and thus appropriate for consumer protection only in general. Nonetheless, unlike the U.S., where courts, in their trials, necessitate considering as to whether the plaintiff unreasonably choose to encounter the fully understood harm caused by the unsafe product, Section 7 (2) of this Act does not encompass such essential element and therefore not suffice to protect consumer when the assumption of risk doctrine is asserted as a defense by the entrepreneur to bar to the consumer's recovery in the product liability case.

As a corollary, I have proposed in this thesis an additional condition exempting the entrepreneur from liability that should have been stipulated in Section 7 (2) of this Act, requiring that the plaintiff be unreasonable in wittingly assuming the fully understood and voluntarily encounter harm caused by the unsafe product. Also illuminated herein are possible ensuing effects upon all interested parties as well as the court proceedings if such additional condition were to be prescribed.

Field of Study: Laws..... Student's Signature

Academic Year: 2012..... Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาให้คำปรึกษา ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านอันประกอบด้วย ท่านอาจารย์ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์ธีรวัฒน์ จันทร์สมบูรณ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลารับเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ ให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนตลอดการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านเฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพานิช ท่านสรวิศ ลิ้มปริงชี คุณชัยรัตน์ แสงอรุณ และคุณชุมพร เพชรชุมชน ที่สละเวลาให้ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ในฐานะเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้พิพากษา ฝ่ายผู้บริโภค และฝ่ายผู้ประกอบการ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไมตรี สุเทพากุล อาจารย์ของผู้เขียน ที่ท่านได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือผู้เขียนในการเข้าสัมภาษณ์ผู้พิพากษาที่ศาลอุทธรณ์ ตลอดจนได้ให้คำปรึกษาคำแนะนำในเรื่องการศึกษาแก่ผู้เขียน

เหนือสิ่งอื่นใดผู้เขียนกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้เขียน ผู้ซึ่งให้ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจอย่างเปี่ยมล้นแก่ผู้เขียน ตลอดจนสนับสนุนผู้เขียนในเรื่องการศึกษาเสมอมา นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณกัลยาณมิตรของผู้เขียนทุกคน พี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นิติศาสตรมหาบัณฑิตทุกคน สำหรับการช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดการทำวิทยานิพนธ์ และผู้เขียนขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนร่วมงานที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ให้โอกาสผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาแก่บิดาและมารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิด.....	6
2.1 ข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำละเมิดโดยประมาท.....	6
2.1.1 กรณีที่ผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence).....	7
2.1.1.1 หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance).....	8
2.1.2 ละเมิดที่ถูกกระทำละเมิดมีส่วนก่อให้เกิดขึ้นหรือหลักเปรียบเทียบ การประมาท (Comparative Negligence).....	11
2.1.3 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of the risk).....	12
2.1.4 ความคุ้มกัน (Immunity).....	12
2.2 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิด.....	12
2.2.1 The Restatement of Torts (Second) 1977.....	13
2.3 การแบ่งลักษณะในหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิด.....	14
2.3.1 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้ง.....	15
2.3.1.1 ความยินยอมโดยชัดแจ้ง.....	15
2.3.1.2 ความรับผิดชอบ.....	15
2.3.1.3 การประพฤติดิฉัน.....	16
2.3.1.4 ข้อตกลงโดยชัดแจ้ง.....	17
2.3.2 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงโดยปริยาย.....	17
2.3.2.1 การยอมรับความเสี่ยงโดยปริยาย.....	18

2.4 ความแตกต่างกันไปของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง.....	19
2.4.1 ขั้นพื้นฐานของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง.....	19
2.4.2 ลำดับรองของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง.....	20
2.5 อุปสรรคของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย.....	21
2.6 การรับรู้ข้อเท็จจริง และยอมรับสภาพความเสี่ยงภัยอันตรายที่เกิดขึ้น.....	25
2.7 หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงกับกรณีและผู้เสียหายมีความประมาทร่วม อยู่ด้วย.....	27
2.7.1 ตัวอย่างประกอบของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงกับกรณีที่ ผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย.....	28
2.8 ตัวอย่างคดีของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิดใน ต่างประเทศ.....	29
2.8.1 คดี Schroyer v. Mcneal (1991).....	29
2.8.2 คดี ADM Partnership v. Martin (1997).....	30
2.8.3 คดี Morgan State University v. Walker (2007).....	31
2.8.4 คดี David Allen v. Marriott Worldwide Corporation (2008).....	32
2.8.5 ข้อสังเกตในคดีของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมาย ละเมิด.....	41
2.9 หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิดของประเทศไทย.....	42
2.9.1 ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางแพ่ง.....	42
2.9.2 ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางอาญา.....	44
2.9.3 ฐานะของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางแพ่ง.....	44
2.9.4 ฐานะของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางอาญา.....	45
2.9.5 ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับหลัก “volenti non fit Injuria” ในกฎหมายละเมิดของประเทศไทย.....	46
บทที่ 3 กฎหมายและเหตุหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ ปลอดภัยของประเทศไทยและต่างประเทศ.....	48
3.1 กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าของประเทศไทย.....	48
3.1.1 เหตุผลความจำเป็นในการมีกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหาย สินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	48
3.1.2 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่ ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	51
3.1.3 ภาพรวมของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	52
3.1.4 ความรับผิดของผู้ประกอบการ.....	55
3.1.5 เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ.....	56

3.2 กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	57
3.2.1 สารสำคัญของหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	59
3.2.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	61
3.2.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	61
3.3 กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป.....	66
3.3.1 สารสำคัญของหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป.....	66
3.3.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป.....	68
3.3.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป.....	69
3.4 กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น.....	70
3.4.1 สารสำคัญของหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น.....	70
3.4.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น.....	72
3.4.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น.....	73
3.5 การนำหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	74
3.5.1 หลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงกับหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์.....	74
3.5.2 หลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงกับ The Restatement (Second) of Torts.....	74
3.5.2.1 ข้อต่อสู้เรื่องการยินยอม.....	75
3.5.2.2 ความตกลงโดยปริยายที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบ.....	76
3.5.2.3 การสมครใจรับเอาความเสี่ยงซึ่งสร้างขึ้นโดยจำเลย.....	76
3.5.2.4 การยอมรับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วอย่างไม่สมเหตุสมผล....	77
3.5.3 แนวความคิดเรื่องหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์.....	78

3.5.4	องค์ประกอบของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความ รับผิดในผลิตภัณฑ์.....	80
3.5.4.1	โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตราย ที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง.....	80
3.5.4.1.1	ความรู้เกี่ยวกับอันตราย.....	81
3.5.4.1.2	ความตระหนักในอันตรายที่มีลักษณะ เฉพาะเจาะจง.....	82
3.5.4.1.3	ปัจจัยที่นำมาพิจารณาร่วมกับเรื่องความรู้ เกี่ยวกับอันตราย.....	84
3.5.4.2	โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความ สมรรถใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น.....	86
3.5.4.2.1	ความหมายของคำว่า “การกระทำโดย สมรรถใจ”	86
3.5.4.3	การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และ ตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มี เหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร.....	88
3.5.4.3.1	ความมีเหตุผลและความไม่มีเหตุผลในการ เข้าสู่อันตราย.....	89
3.5.5	หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับการยกเว้นความรับผิดของ จำเลย.....	90
3.5.6	กฎของพนักงานดับเพลิง (Fireman’s Rule).....	91
3.5.7	ตัวอย่างคดีเกี่ยวกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับเหตุ หลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกฎหมายว่าด้วย ความรับผิดในผลิตภัณฑ์.....	91
3.5.7.1	คดีฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตบุหรี่.....	91
3.5.7.2	คดี Venturelli v. Cincinnati, Inc. (1988).....	94
3.5.7.3	คดี Kirby v. General Motors Corp. (1973).....	103
3.5.7.4	คดี Moran v. Raymond Corp. (1974).....	106
3.5.7.5	คดี Johnson v. Clark Equipment Co. (1976)...	110
3.5.7.6	คดี Bowen v. Cochran (2001).....	113
3.5.7.7	คดี Devaney v. Sarno (1973).....	115
3.5.7.8	คดี Dillard v. Pittway Corp. (1998).....	118
3.6	การนำหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของ ผู้ประกอบการในประเทศอื่นๆ.....	123

บทที่ 4 บทวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตาม	
มาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก	
สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	126
4.1 ปัญหา “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ในปัจจุบัน.....	126
4.2 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย....	131
4.2.1 เปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจาก	
สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดระหว่างกฎหมายของ	
ประเทศไทยกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	132
4.3 วิเคราะห์เหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการลุดพ้นไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอัน	
เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามมาตรา 7.....	133
4.3.1 สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	134
4.3.2 ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	134
4.3.3 ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้อง	
ตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่	
ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว...	135
4.4 ความกำกวมระหว่างมาตรา 7 (2) กับมาตรา 7 (3).....	138
4.5 เปรียบเทียบเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ของ	
ประเทศไทยกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	138
4.5.1 ส่วนที่คล้ายคลึงกัน.....	140
4.5.2 ส่วนที่แตกต่างกัน.....	141
4.6 วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตาม	
มาตรา 7 (2).....	142
4.6.1 กรณีศึกษา (Case Study).....	142
4.6.1.1 กรณีศึกษาคดี Messick v. General Motors Corporation.....	143
4.6.1.2 กรณีศึกษาคดี Messick v. General Motors Corporation	
มีการฟ้องร้องต่อศาลไทยภายใต้พระราชบัญญัติ	
ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่	
ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	148
4.6.2 วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ	
ตามมาตรา 7 (2) กับกฎหมายช่วยเหลือ (rescue doctrine).....	150
4.7 การนำหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุลุดพ้นความรับผิด	
ของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิด	
ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	151

4.8 ผลกระทบจากการนำหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้น ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551....	152
4.8.1 ผลกระทบในเรื่องการพิจารณาพิพากษาคดี.....	152
4.8.1.1 การที่ผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย.....	152
4.8.1.2 การที่ผู้เสียหายสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่าง ปราศจากเหตุอันสมควร.....	154
4.8.2 ผลกระทบในฐานะที่เป็นคดีผู้บริโภค.....	156
4.8.2.1 ผลกระทบในเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์.....	158
4.8.3 ผลกระทบต่อฝ่ายผู้บริโภค.....	161
4.8.4 ผลกระทบต่อฝ่ายผู้ประกอบการ.....	163
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	166
5.1 บทสรุป.....	166
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	169
รายการอ้างอิง.....	171
ภาคผนวก.....	176
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	196

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในชีวิตประจำวันของเราทุกคนนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่าเราจะต้องตกเป็น “ผู้บริโภค” เนื่องจากความจำเป็นในการต้องบริโภคสินค้า ผู้บริโภคนั้นเป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งในสังคม ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มักตกอยู่ในสถานะของการถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในสังคมและส่วนใหญ่จะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของตน หรืออยู่ในสถานะที่ไม่มีกำลังความสามารถที่จะดำเนินการเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองมากนัก ประกอบกับในปัจจุบันนี้ วิทยาการและเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าได้พัฒนาไปอย่างมาก อันก่อให้เกิดสินค้าที่มีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น รวมถึงอุปสรรคของการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการบริโภคสินค้าโดยใช้มาตรการทางกฎหมายแพ่ง ทั้งในเรื่องกฎหมายลักษณะสัญญาและหลักการตามกฎหมายลักษณะละเมิด อันเป็นที่มาในการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552 พระราชบัญญัตินี้มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ ซึ่งใช้บังคับกับสังหาริมทรัพย์ที่ได้ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย โดยเงื่อนไขสำคัญของความรับผิดของพระราชบัญญัตินี้คือผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย (1) ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต (2) ผู้นำเข้า (3) ผู้ขายสินค้า (ที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้) (4) ผู้ใช้ชื่อหรือแสดงด้วยวิธีใดที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องรับผิดโดยไม่ต้องดูว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดย “จงใจหรือประมาทเลินเล่อ” หลักการนี้เรียกว่า “หลักความรับผิดอย่างเคร่งครัด” หรือ Strict Liability ซึ่งถือเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลักการเดิมๆที่เคยมีมาเพราะหลักการเดิมๆที่เคยมีมาแล้วนั้น หากจะให้ผู้ได้รับผิดชอบในความเสียหายจากการกระทำละเมิด ผู้ฟ้องคดีก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ฟ้องได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหาย

แต่อย่างไรก็ตามความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งเป็น “ความรับผิดอย่างเคร่งครัด” ไม่ได้เป็น “ความรับผิดอย่างเด็ดขาด” ที่ต้องรับผิดในทุกกรณีอย่างไม่มีเงื่อนไข จึงมีกรณีข้อยกเว้นที่จะทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนด โดยในพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นไม่ต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไว้ในมาตรา 7 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

กรณีของมาตรา 7 (2) ที่บัญญัติว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เป็นข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้กว้างมาก จึงมีข้อสังเกตว่าอาจทำให้ไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่เพียงพอจนอาจจะทำให้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคได้ โดยจากมาตรานี้หากผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ยังไม่ไปใช้สินค้านั้นอยู่ แล้วเกิดความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย แต่เนื่องจากในบางกรณีผู้บริโภคอาจจะทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้บริโภคนั้นอาจมีเหตุผลอันสมควรที่ต้องใช้สินค้าดังกล่าว

ตัวอย่างกรณีของการเรียกคืน (Recall) สินค้าซึ่งสามารถพบเห็นได้ในปัจจุบัน เช่น หากบริษัทผู้ประกอบการมีการสั่งเรียกคืนรถยนต์เนื่องจากพบปัญหาว่าเบรครถยนต์นั้นไม่ดี แต่ผู้บริโภคนั้นยังไม่ได้ส่งคืน หากในระหว่างนั้นผู้บริโภคมีความจำเป็นอย่างสมควร เช่น ต้องนำรถยนต์ไปส่งมารดาที่โรงพยาบาลเนื่องจากอาการเจ็บป่วยหรือมีความจำเป็นอื่นใดที่จะต้องใช้รถยนต์อยู่ หากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากรถยนต์คันดังกล่าว เช่น ในระหว่างนั้นเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากเบรคของรถยนต์ไม่ทำงาน เมื่อมีการฟ้องร้องภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีนี้ เนื่องจากผู้เสียหายรู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ยังไม่ไปใช้สินค้าดังกล่าว ตามมาตรา 7 (2) เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าผู้เสียหายต้องรู้ชัดแจ้งว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่ยังเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันควร

จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรที่จะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมให้เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น หลักกฎหมายที่จะนำมาพิจารณาคือหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) ที่เป็นหลักข้อต่อสู้ในเรื่องกฎหมายละเมิดในที่ใช้ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และมีการนำหลักนี้มาใช้กับกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ด้วย เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ว่าไม่ใช่แต่เพียงว่าผู้ประกอบการต้องนำสืบว่าผู้เสียหายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ต้องนำสืบต่อไปว่าผู้เสียหายนั้นสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นโดยไม่สมเหตุผลสมควร จึงต้องทำการศึกษาว่าประเทศไทยจะสามารถนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้กับประเทศไทยจะมีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ รวมถึงผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นหากมีการนำหลักนี้มาบังคับใช้ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) ในกฎหมายละเมิดที่ใช้ในต่างประเทศ

2. เพื่อศึกษากฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าในต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาประเด็นเหตุหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้ประกอบการในต่างประเทศ

3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ผู้บริโภคได้รับจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในประเด็นของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการที่ทำให้เกิดปัญหาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) มาบังคับใช้พิจารณาควบคู่กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าตามกฎหมายของต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับใช้ในกฎหมายของประเทศไทย และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีการนำหลักนี้มาบังคับใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศไทย เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นในการศึกษาถึงกฎหมายที่ใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 และศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นหลังการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ โดยมุ่งเน้นในประเด็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะกรณีของมาตรา 7 (2) และศึกษาเปรียบเทียบถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในต่างประเทศ ประกอบกับศึกษาถึงหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) ในกฎหมายละเมิดที่ใช้ในต่างประเทศ และที่นำมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าในต่างประเทศ เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้ในประเทศไทย และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีการนำหลักนี้มาบังคับใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

“เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เป็นการบัญญัติไว้แบบกว้างมาก ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างมาก เนื่องจากในบางครั้งอาจเป็นกรณีที่ผู้บริโภคราบอยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้บริโภคอาจไม่มีทางเลือกอื่นจึงต้องใช้สินค้านั้นโดยมีเหตุผลสมควร ดังนั้นผู้บริโภครก็ควรได้รับความคุ้มครองและได้รับการพิจารณาชดเชยความเสียหาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มเงื่อนไขในเหตุหลุดพ้นในมาตรา 7 (2) โดยเพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) เป็นว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร”

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าศึกษาจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความทางวิชาการ รวมถึงแนวคำวินิจฉัยของศาลในต่างประเทศ และเป็นการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และศาล เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบของผู้ประกอบการและผู้บริโภค เพื่อนำมาประมวลเป็นข้อมูลและวิเคราะห์หาข้อสรุป และแนวทางเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.เข้าใจหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) ในกฎหมายละเมิดที่ใช้ในต่างประเทศ

2.เข้าใจกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าในต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาประเด็นเหตุหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้ประกอบการในต่างประเทศ

3.เข้าใจปัญหาที่ผู้บริโภคได้รับจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในประเด็นของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการที่ทำให้เกิดปัญหาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

4.เข้าใจแนวทางการนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) มาบังคับใช้พิจารณาควบคู่กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าตามกฎหมายของต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับใช้ในกฎหมายของประเทศไทย และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีการนำหลักนี้มาบังคับใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิด

ของผู้ประกอบการในประเทศไทย เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิด

ในบทที่ 2 นี้ จะกล่าวถึงหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง¹ ในกฎหมายละเมิด ซึ่งในกฎหมายละเมิดของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law) นั้น หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนี้ถือเป็นข้อต่อสู้ประเภทหนึ่ง รวมถึงในบทนี้จะกล่าวถึงคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในกฎหมายละเมิด

2.1 ข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำละเมิดโดยประมาท

ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย common law นั้น ปกติแล้วในการต่อสู้คดีละเมิด หนายความของฝ่ายจำเลยจะพยายามทำหน้าที่ในการหักล้างพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ เพื่อให้ขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งของการกระทำละเมิดโดยประมาท²

โดยองค์ประกอบของการกระทำละเมิดในประเทศสหรัฐอเมริกา มีองค์ประกอบดังนี้

- (1) ผู้กระทำมีหน้าที่ต่อบุคคลอื่นที่จะกระทำการใดๆอย่างรอบคอบ (Duty to act reasonably)
- (2) ผู้กระทำได้ฝ่าฝืนต่อหน้าที่ที่ต้องกระทำการใดๆ อย่างรอบคอบ (Breach duty of reasonably)
- (3) การกระทำนั้นเป็นเหตุทำให้ (Causation)
- (4) เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น (Harm)

สำหรับในประเทศอังกฤษซึ่งก็เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law) เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกานั้น องค์ประกอบของการกระทำละเมิดโดยประมาทก็จะคล้ายคลึงกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการกระทำละเมิดโดยประมาทนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่าบุคคลจะต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องใช้ความระมัดระวังต่อผู้อื่นและได้มีการฝ่าฝืนหน้าที่นั้นจนทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น

¹ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะแปลคำว่า “assumption of risk” ว่า “หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง”

²มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), หน้า

โดยหากจำเลยยอมรับข้อเท็จจริงว่ามีเหตุการณ์ดังที่โจทก์กล่าวอ้างจริง (Affirmative) จำเลยยังมีข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดทางละเมิดอีกหลากหลายประการ (Affirmative Defense) คือ³

2.1.1 กรณีที่ผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence)⁴

ข้อต่อสู้ในเรื่องความเสียหายนั้นเกิดจากผู้ถูกระทำละเมิดเป็นผู้กระทำเอง (Contributory Negligence)^{*} เป็นการยกข้อต่อสู้ว่าตัวของผู้ถูกระทำละเมิดมีหน้าที่จะต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันหรือปกป้องตัวเองจากความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหาย แต่ผู้ถูกระทำหาได้กระทำการตามหน้าที่นั้นไม่ และผลจากการที่ผู้ถูกระทำละเมิดไม่ยอมกระทำการใดเพื่อป้องกันหรือปกป้องตัวเองนั้นเองที่นำไปสู่ความเสียหายที่เกิดขึ้น

เหตุผลที่สนับสนุนหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) นี้ ก็เพราะกฎหมายละเมิดในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย common law นั้น มีหลักกฎหมายพื้นฐานอยู่ที่ต้องการให้ทุกคนมีการกระทำที่มีเหตุผลสมควร (reasonable conduct)⁵ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย common law ได้สร้างหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ขึ้นมา หลักนี้ได้ปรากฏชัดเจนและเป็นที่ยุติอย่างแพร่หลายในคดี Butterfield v. Forester⁶ โดยในคดีนี้โจทก์ได้รับบาดเจ็บจากการตกลงมาจากหลังม้าซึ่งโจทก์ได้ขี่มาตามถนน โจทก์ได้ฟ้องร้องว่ามีการกีดขวางถนน (ทางหลวง) และจากสิ่งกีดขวางนี้เอง ทำให้โจทก์ตกลงมาจากหลังม้าและได้รับบาดเจ็บ การพิจารณาขั้นต้นโดยผู้พิพากษา Bayley J. ปรากฏข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้ซ่อมแซมบ้านของเขาซึ่งบ้านนั้นได้ตั้งอยู่ริมถนน จำเลยได้วางท่อขวางถนนไว้ โดยถนนที่จำเลยได้วางท่อไว้นั้นเป็นถนนสาธารณะซึ่งมีเขตติดต่อกับถนนสายอื่น โจทก์ได้ออกจากบ้านแห่งหนึ่งไม่ไกลจากจุดเกิดเหตุ โดยเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม ช่วงเวลาประมาณสองทุ่มในช่วงเวลานั้นชาวบ้านได้จุดเทียนไขเพื่อใช้เป็นแสงสว่างแล้ว แต่ในบริเวณที่เกิดเหตุยังมีแสงสว่างเพียงพอที่จะมองเห็นสิ่งกีดขวางจากระยะ 100 หลา ข้อเท็จจริงปรากฏโดยพยานบุคคลซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ได้ให้ถ้อยคำว่า หากโจทก์ไม่ขี่ม้ามาอย่างรวดเร็วเช่นนี้ โจทก์ก็คงมองเห็นและสามารถหลบเลี่ยงสิ่งกีดขวางได้ แต่โจทก์ซึ่งได้ขี่ม้ามาอย่างรวดเร็วไม่ได้สังเกตเห็นสิ่งกีดขวางนี้และได้ชนกับสิ่งกีดขวาง ทำให้เขาตกลงมาจากหลังม้าและได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยในเหตุการณ์นี้ไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้ดื่มสุราในขณะที่เกิดเหตุ

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

^{*} หลัก Contributory Negligence นี้มีผู้แปลหลักนี้เป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น แปลว่าผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย, ประมาทร่วม, ต่างฝ่ายต่างประมาท, ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการประมาท

⁵ ไชยยศ สุทธิกลม, “ความรับผิดฐานละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 52.

⁶ Butterfield v. Forester 103 Eng. Rep. 926 (K.B. 1809).

จากข้อเท็จจริงในคดีนี้ ผู้พิพากษา Bayley J. ได้ให้คำแนะนำแก่คณะลูกขุนว่า ถ้าบุคคลหนึ่งซึ่งหากขี่ม้ามาด้วยความระมัดระวังตามปกติและตามสมควรจะสามารถหลบหลีกสิ่งกีดขวางนั้นได้ หากคณะลูกขุนเชื่อว่าโจทก์ได้ขี่ม้ามาตามถนนอย่างรวดเร็วและปราศจากความระมัดระวังตามปกติและสมควร คณะลูกขุนก็ควรที่จะตัดสินให้จำเลยชนะคดี ซึ่งในคดีนี้คณะลูกขุนก็ได้ตัดสินตามคำแนะนำนี้ โดย Vaughan Serjt ทนายโจทก์ได้คัดค้านคำแนะนำนี้ แต่ผู้พิพากษา Bayley J. ได้วินิจฉัยว่า โจทก์ได้ขี่ม้ามาด้วยความเร็วเท่าที่ม้าของเขาจะทำได้มาตามถนน โดยหากเขาได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติและตามสมควร เขาจะสามารถมองเห็นสิ่งกีดขวางนี้ได้ ความเสียหายครั้งนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นความเสียหายในครั้งนี้จึงเกิดจากความผิดของโจทก์เอง

เมื่อคดีนี้ได้ขึ้นสู่ศาลสูง Lord Ellenborough ได้วินิจฉัยโดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า การที่บุคคลหนึ่งได้ทำความผิดไม่ได้เป็นการยกเว้นการใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อตัวเองของบุคคลอื่น

หลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) นี้ หากจะกล่าวโดยเคร่งครัดแล้ว หมายความว่า ความประมาทของผู้เสียหายซึ่งร่วมก่อความเสียหายแก่ตนเอง โดยที่ความประมาทของเขาไม่จำเป็นต้องร่วมก่อเหตุการณ์หรือภัยอันตรายก่อนหน้านั้นเลย⁷

2.1.1.1 หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance)

ฝ่ายของโจทก์ผู้ฟ้องคดีมีหนทางในการต่อสู้ข้อต่อสู้ในเรื่องความเสียหายเกิดจากผู้ถูกละเมิดเป็นผู้กระทำเองหรือหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) โดยการยกข้อต่อสู้ในเรื่องผู้กระทำละเมิดมีโอกาที่จะกระทำการเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการละเมิดในท้ายที่สุด แต่ผู้กระทำละเมิดไม่ยอมกระทำ หรือที่เรียกว่า Last clear chance⁸

ตัวอย่างเช่น นายเอได้ข้ามถนนฝ่าฝืนคนข้ามในทางแยก นายบีซึ่งขับรถมาตามทางด้วยความเร็วปกติ นายบีได้ขับรถชนนายเอได้รับบาดเจ็บ โดยในเบื้องต้น นายบี (จำเลย) ได้ยกข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดว่า เหตุการณ์ละเมิดที่เกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นจากตัวนายเอ (ผู้ถูกละเมิด) เป็นผู้กระทำการเอง เนื่องจากนายเอมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพกฎจราจร คือ ไม่ข้ามทางข้ามเมื่อมีสัญญาณไฟห้ามข้าม ดังนั้นจึงเท่ากับนายเอไม่ยอมกระทำการเพื่อปกป้องตัวเอง

แต่อย่างไรก็ตาม นายเออาจยกข้อต่อสู้หักล้างขึ้นได้ว่า แม้นายเอจะไม่ยอมกระทำการใดเพื่อปกป้องตัวเอง แต่นายบีผู้กระทำละเมิดมีโอกาที่จะกระทำการเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการละเมิดในท้ายที่สุดได้ ด้วยการหักพวงมาลัยหลบเพื่อไม่ให้ชนนายเอหรือตัดสินใจเหยียบห้ามล้อเพราะนายบียอมต้องมองเห็นนายเอซึ่งไม่ได้วิ่งข้ามถนน หากแต่เดินข้ามถนนด้วยความเร็วปกติ

⁷ไชยยศ สุทธิกลม, “ความรับผิดฐานละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 56.

⁸มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา, หน้า 126.

การที่นายปีไม่ยอมกระทำการใดๆทั้งที่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความเสียหายนี้ได้ จึงถือว่านายปีต้องรับผิดชอบในละเมิดที่เกิดขึ้น

สำหรับหลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) นี้ เกิดขึ้นเนื่องจากว่าหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ได้สร้างความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายมากเกินไป เนื่องจากในบางครั้งความประมาทของผู้เสียหายก็มีใช้สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งๆที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายซึ่งอาจจะเป็นความเสียหายที่มีจำนวนมาก แต่ผู้เสียหายกลับเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้ ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจึงพยายามสร้างข้อยกเว้นเพื่อมาลดความไม่เป็นธรรมนี้⁹ ข้อยกเว้นที่สำคัญก็คือ หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) โดยเริ่มต้นในคดี *Davies v. Mann*¹⁰ โดยในคดีนี้จำเลยได้ขับรถม้าซึ่งมีม้าเทียมอยู่ 3 ตัว จำเลยได้ขับมาด้วยความเร็วสูง ทำให้ชนลา จนลานนั้นล้มลงและล้อเกวียนได้ทับลาจนตายในเวลาต่อมา โดยโจทก์ได้ทำการล่ามเชือกลาตัวนี้ไว้บนทางหลวงซึ่งกว้าง 8 หลา (ประมาณ 7.31 เมตร) ขณะที่จำเลยขับรถม้ามาชนนั้นลากำลังครูดตัวกับข้างถนนอยู่ และขณะที่ลาตายนั้นเชือกยังล่ามอยู่ที่ตัวลา ในการพิจารณาของศาลชั้นต้น ผู้พิพากษา *Erskine* ได้ให้คำแนะนำแก่คณะลูกขุนว่าแม้โจทก์จะกระทำผิดกฎหมายโดยการผูกลาไว้บนทางหลวง แต่ถ้าการกระทำของผู้ขี่ม้านั้นเป็นเหตุใกล้ชิด (proximate cause) ของความเสียหาย ก็ต้องตัดสินให้จำเลยนั้นแพ้คดี และยังได้แนะนำเพิ่มเติมอีกว่าหากคณะลูกขุนคิดว่าผู้ขับขี่อาจหลีกเลี่ยงไม่ให้ความเสียหายนี้เกิดขึ้นได้ ถ้าใช้ความระมัดระวังตามสมควร ก็จะต้องตัดสินให้จำเลยแพ้คดีเช่นกัน ซึ่งในคดีนี้คณะลูกขุนได้พิพากษาให้โจทก์ได้รับชดใช้ค่าเสียหายจำนวน 40 ชิลลิง ซึ่งเป็นราคาของลา

อาจกล่าวได้ว่าหลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) ตามความหมายที่แท้จริงก็คือหลักที่ว่า ผู้ที่มีโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายโดยการใช้ความระมัดระวังตามสมควร และแม้ว่าความประมาทของฝ่ายที่กระทำก่อนจะมีส่วนร่วมก่อความเสียหายเช่นกัน ฝ่ายที่กระทำการภายหลังก็ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวน ทั้งนี้เพราะการที่โจทก์ซึ่งได้นำตนเองเข้าสู่อันตรายซึ่งการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมายหนึ่ง ก็ไม่ทำให้โจทก์อยู่นอกความคุ้มครองของกฎหมาย โดยเฉพาะหลักกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลหนึ่งทำความเสียหายให้เกิดแก่อีกบุคคลหนึ่ง หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) นี้เป็นหลักที่นำมาบรรเทาความไม่เป็นธรรมของหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence)¹¹ กล่าวคือหากจำเลยมีโอกาสสุดท้ายที่จะกระทำการเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการละเมิดในท้ายที่สุด โจทก์ก็ยังมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าเสียหายทั้งหมด แต่การที่จะพิจารณาว่าฝ่ายใดมีโอกาสสุดท้ายที่จะกระทำการเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดละเมิดนั้น ยังต้องพิจารณาด้วยว่าหาก

⁹ไชยยศ สุทธิกลม, “ความรับผิดชอบละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 57.

¹⁰*Davies v. Mann*, 152 Eng.Rep 558 (1842).

¹¹ไชยยศ สุทธิกลม, “ความรับผิดชอบละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 62.

ฝ่ายใดมีโอกาสสุดท้าย แต่เนื่องจากความประมาทของฝ่ายนั้นทำให้ไม่มีโอกาสสุดท้ายเช่นนั้น ทำให้เกิดการกระทำละเมิดขึ้น ต้องถือว่าบุคคลผู้นั้นมีโอกาสสุดท้ายที่จะสามารถหลีกเลี่ยงได้ บุคคลนั้นจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังเช่นที่ปรากฏในคดี British Columbia Electric Railway v. Loach¹² โดยในคดีนี้ผู้เสียหายทั้ง 2 คน ได้โดยสารรถม้ามาด้วยกัน ปรากฏว่ารถม้าได้วิ่งตัดหน้ารถไฟ ซึ่งรถไฟนั้นได้วิ่งมาด้วยความเร็วประมาณ 35-40 ไมล์ต่อชั่วโมง ซึ่งการที่รถม้าได้วิ่งตัดหน้ารถไฟถือเป็นการกระทำโดยประมาท ข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ขับรถไฟได้เห็นรถม้าที่ตัดหน้านี้ในระยะ 400 ฟุต จึงได้ใช้ห้ามล้อในทันที แต่เนื่องจากห้ามล้อไม่มีประสิทธิภาพ รถไฟจึงได้ชนกับรถม้าคันนั้น ทำให้ผู้เสียหายคนหนึ่งถึงแก่ความตาย โดยหากว่ารถไฟขบวนนี้มีระบบห้ามล้อที่มีประสิทธิภาพ รถไฟก็จะสามารถหยุดได้ในระยะ 30 ฟุต Privy Council จึงได้ตัดสินให้บริษัทรถไฟต้องรับผิดชอบ แม้ว่าคุณขับรถไฟจะไม่ได้กระทำการประมาทต่อจากการที่ผู้ขับรถม้านั้นประมาทจากการขับรถม้าตัดหน้ารถไฟ แต่เนื่องจากบริษัทรถไฟได้กระทำการโดยประมาทโดยการนำรถไฟที่มีระบบห้ามล้อที่ไม่มีประสิทธิภาพมาวิ่งซึ่งเป็นความประมาทของบริษัทรถไฟที่มีอยู่ก่อน ทำให้ผู้ขับรถไฟไม่สามารถหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นละเมิดนี้ได้ ถึงแม้ว่าความเสียหายครั้งนี้จะเกิดจากความประมาทของฝ่ายผู้ขับรถม้าอยู่ด้วย

แต่จาก British Columbia Electric Railway v. Loach นี้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากเนื่องจากหลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) นี้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากในคดีนี้ผู้ที่มีความประมาทน้อยกว่ากลับต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงได้มีการรับเอาหลักเปรียบเทียบการประมาทซึ่งเป็นหลักของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ซึ่งมีการปรับใช้อย่างแพร่หลายในคดีที่เกี่ยวกับการขนส่งทางทะเล (The Law of Admiralty)¹³ โดยรัฐสภาของประเทศอังกฤษได้ประกาศใช้ The Law Reform (Contributory Negligence) Act 1945 มีผลทำให้หลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ถูกยกเลิกไป กล่าวคือยกเลิกหลักที่ว่าหากโจทก์มีส่วนในการประมาทอยู่ด้วยในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้น โจทก์จะไม่สามารถที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยในมาตรา 1¹⁴ กำหนดให้มีการเปรียบเทียบความประมาทและแบ่งสรรปันส่วนตามที่ศาลเห็นว่าเป็นธรรมและยุติธรรม ตามส่วนของความรับผิดชอบที่ผู้เสียหายมีความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหาย กล่าวคือแม้โจทก์จะมีส่วนในการประมาทในความเสียหายอยู่ด้วย ก็ไม่ได้ตัดสิทธิโจทก์ที่จะได้รับชดเชยค่าเสียหาย โจทก์ยังคงมีสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหาย แต่จะลดลงตามส่วนของความประมาทของตนที่ทำให้เกิดความเสียหาย และนอกจากนี้หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) ก็ได้ถูก

¹²British Columbia Electric Railway v. Loach 1916 AC. 719.

¹³ไชยยศ สุทธิกลม, “ความรับผิดชอบฐานละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 64.

¹⁴Section 1 provides: (1) Where any person suffers damage as the result partly of his own fault and partly of the fault of any other person or persons, a claim in respect of that damage shall not be defeated by reason of the fault of the person suffering the damage, but the damages recoverable in respect thereof shall be reduced to such extent as the court thinks just and equitable having regard to the claimant's share in the responsibility for the damage..."

ยกเลิกไปเช่นกัน แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) ยังคงได้รับการยอมรับในปัจจุบัน

2.1.2 ละเมิดที่ผู้ถูกระทำละเมิดมีส่วนก่อให้เกิดขึ้นหรือหลักเปรียบเทียบการประมาท (Comparative Negligence)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าในประเทศอังกฤษเห็นว่าหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) และหลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (Last clear chance) ยังไม่สามารถสร้างความยุติธรรมและเป็นธรรมได้ จึงได้ประกาศใช้ The Law Reform (Contributory Negligence) Act 1945 ซึ่งมีผลทำให้หลักทั้งสองที่วานี้ได้ถูกยกเลิกไป และได้กำหนดให้มีการเปรียบเทียบการประมาท (Comparative Negligence)

คดีที่น่าสนใจภายหลังที่ประเทศอังกฤษได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ เช่น คดี Sayers v. Harlow Urban District Council¹⁵ โดยในคดีนี้โจทก์ซึ่งเป็นผู้หญิงได้เข้าใช้บริการสุขาสาธารณะของจำเลย แต่ปรากฏว่าโจทก์ไม่สามารถเปิดประตูออกมาจากห้องสุขาได้ เนื่องจากลูกบิดข้างในหลุดอยู่ แม้โจทก์จะร้องเรียกให้คนช่วยแล้ว ทำให้โจทก์ติดอยู่ในสุขาสาธารณะ โจทก์จึงได้ปีนขึ้นไปข้างบนเพื่อที่จะออกทางช่องที่อยู่เหนือประตู แต่ด้วยกำลังของโจทก์ที่เป็นผู้หญิงทำให้โจทก์โหนไม่ไหวจึงทำให้โจทก์ตกลงมา เท้าของโจทก์ข้างหนึ่งที่อยู่บนล้อสำหรับใส่กระดาษชำระทำให้โจทก์ลื่น ส่งผลให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ โจทก์จึงได้ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของสุขาสาธารณะ ในคดีนี้ศาลชั้นต้นได้ปฏิเสธไม่ให้โจทก์ได้รับชดใช้ค่าเสียหาย โดยให้เหตุผลว่าค่าเสียหายที่โจทก์เรียกมานั้นเป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ (remoteness of damage) คดีนี้ถูกพิจารณาอีกครั้งในศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินว่าจำเลยได้กระทำการโดยประมาท และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์เป็นความเสียหายธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ แต่โจทก์ก็มีส่วนที่ทำให้เกิดความเสียหายโดยโจทก์ได้กระทำโดยประมาทที่ไปเหยียบบนล้อที่ไว้สำหรับใส่กระดาษชำระ ซึ่งบุคคลธรรมดาทั่วไปย่อมเล็งเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่มั่นคง ไม่สมควรที่ขึ้นไปเหยียบเพราะสามารถทำให้ลื่นได้ แต่การที่โจทก์ได้ปีนสุขาสาธารณะนั้นก็เป็นการกระทำที่ถือว่าสมควร ในคดีนี้ศาลจึงพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ แต่ศาลให้ลดค่าเสียหายที่จำเลยต้องชดใช้ให้แก่โจทก์ลงหนึ่งในสี่

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีแนวความคิดใกล้เคียงกับในประเทศอังกฤษ กล่าวคือเห็นว่า หลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ที่มีอิทธิพลในกฎหมายละเมิดของประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากคนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการไม่ยุติธรรมหากโจทก์ที่มีความผิดเพียงเล็กน้อยในการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวเขาเอง จะถูกตัดสิทธิไม่ให้ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายโดยสิ้นเชิง การเปรียบเทียบกับความผิดของจำเลยจึงน่าจะเป็นการยุติธรรมที่สุด หากทำให้โจทก์ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายบางส่วน¹⁶

¹⁵ Sayers v Harlow UDC (1958) 1 WLR 623.

¹⁶ ไชยยศ สุทธิกลม, “ความรับผิดชอบละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 66.

ข้อต่อสู้เรื่องที่ว่าละเมิดนั้นผู้ถูกละเมิดมีส่วนก่อให้เกิดขึ้นหรือหลักเปรียบเทียบการประมาท (Comparative Negligence) นั้น เป็นการยกข้อต่อสู้ว่า ในความเสียหายที่เกิดแก่ตัวผู้ถูกละเมิดนั้น ตัวผู้ถูกละเมิดก็มีส่วนก่อให้เกิดเหตุขึ้นด้วย ซึ่งเป็นหลักการในการที่จะเปรียบเทียบความประมาทระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้ถูกละเมิดว่าแต่ละฝ่ายมีส่วนส่วนแห่งการกระทำมากน้อยเป็นสัดส่วนอย่างไร¹⁷ ซึ่งหลักนี้ไม่ได้ตัดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายของผู้ถูกละเมิดที่มีส่วนในการก่อเหตุอย่างสิ้นเชิง แต่ผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหายลดลงตามส่วนที่ตนได้กระทำโดยประมาท

2.1.3 หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of the risk)

ข้อต่อสู้ในเรื่องผู้ถูกละเมิดสมมติใจเสี่ยงภัยเอง หรือ หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of the risk) เป็นกรณีที่ผู้กระทำละเมิดอาจไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้น หากสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ตัวของผู้ถูกละเมิดเองรับรู้และสมมติใจเข้ามารับความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายในเรื่องนั้นเอง โดยการยกข้อต่อสู้ในเรื่องนี้ จำเลยต้องแสดงให้เห็นว่า ตัวของผู้ถูกละเมิดนั้นรับรู้ถึงความเสี่ยงก่อนที่จะพาตัวเองเข้าไปรับความเสี่ยงดังกล่าว¹⁸

2.1.4 ความคุ้มกัน (Immunity)

ข้อต่อสู้ในเรื่องความคุ้มกัน คือ การต่อสู้ว่าผู้กระทำละเมิดได้รับความคุ้มกัน ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบได้

ในเรื่องความคุ้มกันนี้ มีความคุ้มกันที่สำคัญ คือ ความคุ้มกันของรัฐจากการถูกฟ้องร้อง (Sovereign immunity) ซึ่งเป็นหลักการที่ห้ามฟ้องร้องรัฐโดยปราศจากความยินยอมจากรัฐ

ในเรื่องของความคุ้มกันนี้ ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ศาลจะเข้ามาตรวจสอบเรื่องความคุ้มกันโดยบางศาลได้ยกเลิกการคุ้มกันในบางกรณี เช่น ยกเลิกความคุ้มกันที่ห้ามลูกฟ้องพ่อแม่ (Parental immunity) หรือยกเลิกความคุ้มกันในเรื่องห้ามคู่สมรสฟ้องกัน (Spousal immunity)¹⁹

2.2 หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิด

ในกฎหมายละเมิดนั้น หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นข้อต่อสู้ที่อยู่ในหมวดเดียวกับข้อต่อสู้ในเรื่องการกระทำโดยประมาทเล็กน้อย²⁰ โดยหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนี้จะคล้ายกับหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence)

¹⁷ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา, หน้า 126-127.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

²⁰ John G. Fleming, The law of torts, (Sydney: The law book company limited, 1977), p. 278.

หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนี้มักจะนำไปสู่ข้อโต้แย้งและสร้างความสับสนเป็นอย่างมาก เนื่องจากหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นถูกใช้โดยศาลซึ่งแต่ละศาลนั้นก็มีความแตกต่างกัน โดยในสมัยดั้งเดิมนั้นมีการยอมรับภายใต้ชื่อหนึ่ง ในศาลบางศาลได้จำกัดการใช้หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนี้ในคดีที่คู่กรณีอยู่ในความสัมพันธ์แบบนายจ้างและลูกจ้าง หรือคู่กรณีที่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสัญญา แต่พวกเขาเหล่านั้นก็จะสร้างชื่อหลักในอีกชื่อหนึ่งสำหรับในคดีๆหนึ่ง ตัวอย่างเช่น หลัก incurred risk หรือ หลัก volenti non fit injuria (หลักความยินยอมไม่ทำให้ละเมิด) ซึ่งปรากฏว่าความแตกต่างที่สำคัญในหลักเหล่านี้ถูกใช้โดยปราศจากความแตกต่าง และศาลส่วนใหญ่สร้างหลักเหล่านี้ขึ้นมาเพื่อใช้ในวาระๆหนึ่ง²¹

2.2.1 The Restatement of Torts (Second) 1977

สิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงถือเป็นข้อต่อสู้หนึ่งของจำเลย ที่จำเลยใช้เป็นข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดทางละเมิด โดย The Restatement of Torts (Second) 1977 ได้มีการอธิบายถึงหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงไว้ด้วย โดย The Restatement of Torts (Second) 1977 section 496A ได้นิยามทฤษฎีโดยทั่วไปของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง โดยให้ความหมายว่า “โจทก์ผู้สมมติใจเข้ารับความเสี่ยงในความเสียหายอันเป็นผลมาจากความประมาทหรือความประพฤติน่าประหลาดของจำเลยไม่สามารถได้รับการชดใช้ความเสียหายนี้ได้”²² ข้อคิดเห็นของ section 496A ของ The Restatement of Torts (Second) 1977 ได้ระบุถึงความหมาย 4 ความหมายที่ศาลได้ให้ไว้ในเรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง

ข้อคิดเห็นที่ 1²³ หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนำมาใช้เมื่อโจทก์ได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งในการผ่อนคลายจำเลยจากหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในการกระทำการด้วยความระมัดระวัง

²¹ W. Page Keeton, Dan B. Dobbs, Robert E. Keeton, and David G. Owen, Prosser and Keeton on the law of torts (St. Paul Minn.: West publishing co., 1984), p. 480.

Restatements หรือ คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องนั้น เป็นคำอธิบายที่จัดทำและจัดพิมพ์โดย American Law Institute อธิบายกฎหมายในแต่ละเรื่อง โดยจะมีการอธิบายแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของ Common Law ในเรื่องนั้นๆ พร้อมให้คำแนะนำในการพัฒนาเรื่องนั้นๆ โดยคำอธิบายมักเขียนโดยอาจารย์ในคณะนิติศาสตร์ และคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ซึ่งงานนี้จะได้รับการพิจารณาและเห็นชอบโดยสภาของสถาบัน American Law Institute (Council of the Institute) เพราะฉะนั้นคำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องนี้จะมีการวิเคราะห์ไว้อย่างดี และมักได้รับการยอมรับนำไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายในระดับมลรัฐ จึงถือเป็นที่มาของกฎหมายที่มาจากความเห็นทางกฎหมายที่สำคัญ

อ้างอิงจาก มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา, หน้า 55-56.

²² The Restatement of Torts (Second) section 496A defines the general principle of assumption of risk as follows: “A plaintiff who voluntarily assumes a risk of harm arising from the negligent or reckless conduct of the defendant cannot recover for such harm.”

²³ Comment (c)(1) states that assumption of risk applies when a plaintiff has given his express consent to relieve the defendant of any obligation to exercise care for the plaintiff's protection. The defendant, who otherwise would have a duty to exercise such care, is relieved of that duty.

เพื่อป้องกันโจทก์ จำเลยผู้ที่จะมีหน้าที่ที่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังได้รับการผ่อนคลายจากหน้าที่

ข้อคิดเห็นที่ 2²⁴ ความหมายอีกอย่างหนึ่งก็คือเมื่อโจทก์สมัครใจที่จะเข้าสู่กิจกรรมบางอย่างซึ่งโจทก์รู้ว่าจะเกี่ยวพันกับความเสี่งและด้วยเหตุนี้บ่งบอกได้ถึง การตกลงกันแล้วที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบบางอย่าง และโจทก์ได้รับเอาความเสี่งนั้น ตัวอย่างที่ให้ในข้อคิดเห็นนี้ก็คือผู้เข้าชมการแข่งขันเบสบอลอาจจะถือได้ว่ายอมรับในความเสี่งในการถูกลูกบอลตี

ข้อคิดเห็นที่ 3²⁵ กล่าวถึงสถานการณ์ที่โจทก์เผชิญกับสภาวะที่อันตรายที่ก่อให้เกิดจากความประมาทของจำเลย ดำเนินการต่อไปอย่างสมัครใจที่เผชิญหน้ากับสภาวะที่อันตราย ตัวอย่างที่ให้ในข้อคิดเห็นนี้คือ ผู้รับจ้างที่ดำเนินการในการทำงานกับเครื่องจักรซึ่งเขาทราบว่ามีสภาพที่ไม่ปลอดภัย โจทก์อาจจะไม่ได้มีความประมาทเลินเล่อในการใช้สินค้านั้น ถ้าความเสี่งนั้นค่อนข้างจะเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ใช้สอยของสินค้านั้น และเขาอาจจะกระทำด้วยความระมัดระวังอย่างไม่ปกติเพราะเขาตระหนักรู้ถึงอันตราย แต่อย่างไรก็ตาม การกลับคืนสู่สถานะเดิมอาจจะถูกปฏิเสธ เพราะเขาได้ยอมรับอย่างชัดแจ้งที่จะเสี่งภัย

ข้อคิดเห็นที่ 4²⁶ อธิบายสถานการณ์ในกรณีที่มีการกระทำของโจทก์ในการสมัครใจเผชิญหน้าโดยทราบถึงความเสี่งโดยการกระทำนั้นไม่สมเหตุสมผล ในที่นี้โจทก์ได้ถูกอธิบายโดยทั้ง 2 ประการนี้ว่าโจทก์ได้บอกเป็นนัยในการยอมรับเอาความเสี่ง และเป็นกรที่เขาได้มีส่วนร่วมในการกระทำโดยประมาท

2.3 การแบ่งลักษณะในหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่งในกฎหมายละเมิด

เพื่อเป็นการช่วยเหลือและพิจารณาคดีในหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่งให้สามารถจดจำได้ มีการแบ่งประเภทของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่งออกเป็นลักษณะที่แตกต่างกัน คือ

²⁴Comment (c)(2) lends another meaning when the plaintiff has voluntarily entered into some activity that he knows will involve some risk, and thereby has impliedly agreed to relieve the defendant of any duty, and take his own chances. The example given by the comments is of a spectator at a baseball game who may be regarded as consenting to the risk of being hit by a ball.

²⁵Comment (c)(3) refers to the situation where the plaintiff, faced with a dangerous condition created by the negligence of the defendant, continues voluntarily to encounter the dangerous condition. The example given is a contractor who continues to work with a piece of machinery that he knows is in an unsafe condition. The plaintiff may not be negligent in using the product if the risk is relatively slight in comparison with the utility of his own conduct, and he may even act with unusual caution because he is aware of the danger. Nevertheless, recovery would be denied because he expressly consents to the risk.

²⁶Comment (c)(4) describes the situation in which the plaintiff's conduct in voluntarily encountering a known risk is itself unreasonable. Here, the plaintiff is barred by both his implied consent to accept the risk, and by his contributory negligence.

2.3.1 หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้ง (Express assumption of risk)

The Restatement of Torts (Second) Section 496B อธิบายหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งว่า²⁷ โจทก์ผู้ฟ้องโดยสัญญาหรืออีกอย่างหนึ่งคือได้ตกลงอย่างชัดแจ้งที่จะยอมรับความเสี่ยงจากความเสียหายอันเป็นผลมาจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยหรือความประพฤติที่ไม่ระมัดระวังซึ่งไม่สามารถเรียกคืนความเสียหายนี้ได้ เว้นแต่ข้อตกลงที่เป็นโมฆะ หรือขัดกับประโยชน์สาธารณะ

2.3.1.1 ความยินยอมโดยชัดแจ้ง (Express Consent)²⁸

ในความหมายพื้นฐานส่วนใหญ่ของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง หมายถึงการที่โจทก์ให้ความยินยอมล่วงหน้าโดยชัดแจ้งที่จะผ่อนคลายจำเลยในเรื่องความประพฤติซึ่งเป็นหน้าที่ของจำเลย และรับโอกาสเสี่ยงภัยของการทำให้เกิดอันตรายจากการได้รู้ถึงความเสี่ยงอันเป็นผลมาจากการที่จำเลยได้ประพฤติผิดไว้ เช่น จำเลยมีหน้าที่ที่ต้องบอกให้โจทก์ทราบถึงอันตรายดังกล่าว แต่โจทก์บอกว่าจำเลยไม่ต้องบอก ในสถานการณ์นั้นก็เหมือนกับการที่โจทก์ยินยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดโดยเจตนา ยกเว้นว่าการยินยอมนั้นจะก่อให้เกิดความบาดเจ็บโดยไม่เจตนา (ละเมิดโดยไม่เจตนา) ที่ซึ่งเป็นผลมาจากการที่จำเลยได้รับการผ่อนคลายจากความรับผิดชอบตามกฎหมายของจำเลย และการที่จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบนี้ โจทก์จะอ้างข้อกล่าวหาอันเกี่ยวกับความประมาทไม่ได้ กล่าวคือ ถ้าเป็นความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดโดยเจตนา ก็จะเข้าหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง แต่ถ้าเป็นความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดโดยไม่เจตนา ก็จะไม่เข้าหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง

2.3.1.2 ความรับผิดชอบ (Duty)²⁹

ในสถานการณ์ที่ 2 นี้คือสถานการณ์ที่โจทก์สมมติใจที่จะเข้าไปสู่ความสัมพันธ์บางอย่างกับจำเลย พร้อมกับทราบว่าจำเลยจะไม่ป้องกันโจทก์ และไม่มีกรปกป้องในกรณีของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่โจทก์สมมติใจเข้าผูกพัน ซึ่งต้องพิจารณาว่าเป็นความยินยอมโดยปริยายที่จะไม่เอาใจใส่ และยินยอมที่จะรับโอกาสเสี่ยงภัยนั้นมา ดังนั้นโจทก์จึงต้องเป็นฝ่ายรับภาระ ตัวอย่างเช่น ในการจ้างงานที่รู้อยู่แล้วหรือได้คาดว่าจะเป็นต้องทำงานกับม้าที่อันตราย (ม้าพยศ) หรือรับหน้าที่เป็นคนขับรถยนต์โดยที่รู้ข้อมูลว่ารถยนต์คันที่ต้องมีหน้าที่ขับนั้นมีปัญหาข้อบกพร่องเนื่องจากห้ามล้อไม่ดี หรือโดยสารรถยนต์ที่ทราบอยู่แล้วว่าผู้ขับนั้นไร้

²⁷ Section 496B The Restatement of Torts (Second) defines express assumption of risk: “[A] plaintiff who by contract or otherwise expressly agrees to accept a risk of harm arising from the defendant’s negligent or reckless conduct cannot recover for such harm, unless the agreement is invalid as contrary to public policy.”

²⁸ Ibid., p. 480.

²⁹ Ibid., p. 481.

ความสามารถ หรือกรณีที่เขาไปในสนามแข่งขันเบสบอล หรือเลือกนั่งเก้าอี้ที่ไม่มีพนักพิง กรณีเหล่านี้ ก่อให้เกิดผลคือเป็นการผ่อนคลายเป็นอย่างแท้จริงจากการที่จำเลยมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ

2.3.1.3 การประพัตติผิด (Misconduct Defense)³⁰

ในสถานการณ์ประเภทที่ 3 นี้ คือการที่โจทก์ได้ตระหนักถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแล้วซึ่งเกิดจากความประมาทของจำเลย แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังเลือกอย่างสมัครใจที่จะดำเนินการเผชิญหน้ากับความเสี่ยงนั้น ตัวอย่างเช่น ทราบอยู่แล้วว่าสิ่งของที่จัดหาให้มันไม่ปลอดภัย แต่ก็ยังใช้หรือกรณีที่เขาไปเดินอยู่บนทางเท้าที่ชำรุดอย่างไม่ระมัดระวัง หรือโจทก์ได้เข้าไปในสถานที่ก่อสร้างที่ผู้ประกอบการได้ทิ้งร้างไว้ ถ้าเป็นทางเลือกที่โจทก์นั้นสมัครใจที่จะกระทำ โจทก์อาจต้องยอมรับในสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นและยอมรับในการผ่อนคลายเป็นความรับผิดชอบของจำเลย

ในทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ โจทก์อาจจะกระทำอย่างมีเหตุผล และไม่ได้ทำไปเพราะประมาทเลินเล่อเนื่องจากว่าผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำนั้นคุ้มค่ากับความเสียหาย การตัดสินใจของพวกเขาอาจจะเป็นทางเลือกที่ถูก และอาจจะถึงขั้นกระทำการที่ผิดปกติเพราะรู้ถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น ในทางกลับกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ประเภทที่ 2 (ความรับผิดชอบ) และประเภทที่ 3 (การประพัตติผิด) การกระทำของโจทก์ในการเผชิญหน้ากับความเสี่ยงนั้นอาจจะไม่มีเหตุผล เพราะอันตรายนั้นเกินกว่าผลประโยชน์ที่เขาทำเพื่อที่จะให้ได้มา เช่นในการขนส่ง พวกเขาได้รับเลือกให้เดินทางไปกับคนขับรถยนต์ซึ่งมีเมา หรือพวกเขารีบพุ่งตรงไปในตึกที่ไฟกำลังไหม้อยู่ เพื่อไปนำสิ่งของเครื่องใช้ของเขาที่อยู่ในตึกนั้น ในกรณีเช่นนี้การกระทำของพวกเขาเป็นรูปแบบของการที่ต่างฝ่ายต่างประมาท หรือความประมาทมีส่วนที่ทำให้ตัดสินใจผิดและสมัครใจที่จะเผชิญหน้ากับความเสี่ยงอย่างไร้เหตุผล ในกรณีเช่นนี้ชัดเจนว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงและการที่ต่างฝ่ายต่างประมาทมีความคาบเกี่ยวกันอยู่

ในความคาบเกี่ยวกันนี้ ตามหลักการที่ถือปฏิบัติตามประเพณีของศาลแล้ว ข้อต่อสู้อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตัวของจำเลยหรือเลือกข้อต่อสู้ทั้ง 2 อย่าง โดยในการเลือกเพียงข้อต่อสู้อย่างใดอย่างหนึ่งก็พอเพียงแล้วที่องค์คณะผู้พิพากษาจะพิจารณาพิพากษาคดีความ ซึ่งโดยปกติแล้วจะไม่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในชื่อของข้อต่อสู้ที่ถูกเรียก และเป็นเรื่องปกติที่ทั้ง 2 ข้อต่อสู้จะมีความแตกต่างที่ไม่ชัดเจนและค่อนข้างจะเป็นเรื่องปกติที่จะมีความสับสนระหว่างข้อต่อสู้ทั้งสองข้อต่อสู้

การที่จะทำให้เห็นความแตกต่างในหลักนี้ หลักการที่ถือปฏิบัติตามประเพณีของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง คือความสำคัญของการรู้ถึงอันตรายและสมัครใจยอมรับโดยปริยายในอันตรายนั้น ขณะที่การที่ต่างฝ่ายต่างประมาทนั้นจะเป็นเหตุของความผิดพลาดหรือหลุดไปจากมาตรฐานที่วิญญูชนรับรู้ แต่อย่างไรก็ตามโจทก์อาจจะทำไปด้วยการไม่รู้ตัวมาก่อนและไม่เต็มใจหรือแม้กระทั่งการกระทำไปโดยเจตนา อย่างที่เห็นได้ชัดคือทั้ง 2 เรื่องนี้อาจจะปรากฏขึ้นได้

³⁰ Ibid., p. 481.

เมื่อโจทก์ได้เลือกที่จะพบเจอกับความเสี่ยงแบบไม่สมเหตุสมผล แต่ทั้ง 2 อย่างอาจจะเกิดขึ้นโดยไม่มีอีกอย่างก็ได้

2.3.1.4 ข้อตกลงโดยชัดแจ้ง (Express Agreement)³¹

มีกรณีที่เกิดขึ้นได้ที่คู่กรณีจะทำข้อตกลงล่วงหน้าโดยชัดแจ้งที่จะให้จำเลยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้หน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อเป็นประโยชน์แก่จำเลย และจำเลยจะไม่ต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำของตนอันอาจจะเกิดจากความประมาท โดยปกติแล้วกรณีเช่นนี้จะไม่ชัดกับประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากเป็นการปกป้องคู่กรณีจากสัญญาที่คู่กรณีเห็นว่ามีเหมาะสมแล้ว โจทก์จึงต้องเป็นฝ่ายรับภาระในความรับผิดชอบดังกล่าวด้วยตัวของเขาเอง

ศาลไม่สนับสนุนในการมีข้อตกลงเช่นว่านี้ แต่อย่างไรก็ตามคู่กรณีฝ่ายหนึ่งอาจจะอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบในอำนาจต่อรอง ซึ่งผลของสัญญาทำให้เขาต้องยอมมองข้ามในความประมาทเลินเล่อของอีกฝ่าย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องทั่วไปของสัญญาที่จะทำให้นายจ้างได้ยกเว้นในการที่ต้องรับผิดชอบต่อผลจากความประมาทเลินเล่อที่มีต่อลูกจ้างของตนที่จะเป็นโมฆะ เนื่องจากขัดแย้งกับประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากมาจากความจริงที่ต้องสนับสนุนประโยชน์ของสาธารณะที่จะต้องมีหนีจากความรับผิดชอบต่อผลจากความประมาทจากการกระทำที่พวกเขาต้องรับผิดชอบต่อรับใช้สาธารณะ ตัวอย่างเช่น บริษัทที่รับขนส่ง คนส่งเอกสาร หรือบริษัทโทรเลขที่รับจ้างส่งข้อความ

2.3.2 หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงโดยปริยาย (Implied Assumption of risk)

โจทก์อาจจะสมมติใจเข้าสู่ความสัมพันธ์กับจำเลยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากอาการบาดเจ็บ และในการกระทำโดยยินยอมปริยายที่จะผ่อนคลายจำเลยจากหน้าที่ในการระมัดระวัง มิฉะนั้นจะต้องเป็นหนีต่อโจทก์ กิจกรรมมากมายในกรณีนี้ เช่น กีฬาและกิจกรรมเกี่ยวกับสันทนาการ ที่มีความเสี่ยงในการได้รับบาดเจ็บอยู่เป็นปกติวิสัยซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถขจัดได้โดยการดำเนินการด้วยความระมัดระวังตามสมควร ดังนั้น บ่อยครั้งที่ศาลรักษาไว้ซึ่งสาระสำคัญของกฎหมายที่โจทก์ผู้สมมติใจเข้าร่วมในกีฬาและกิจกรรมสันทนาการนั้นไม่มีเรื่องหน้าที่ในความระมัดระวังเกี่ยวกับการเอาใจใส่ในความเสี่ยงที่ชัดเจนอันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ดังที่ผู้พิพากษา Cardozo กล่าวไว้ในเหตุการณ์เหล่านี้ว่า “อาการหวาดกลัวต้องอยู่ที่บ้าน” (“The timorous may stay at home.”)³²

³¹ Ibid., p. 482.

³² Alexander J. Drago, “Assumption of risk: An Age-old defense still viable in sports and recreation cases,” *Fordham intellectual property, Media and entertainment law journal*, (New York: The Berkeley Electronics Press, 2002), p.590.

2.3.2.1 การยอมรับความเสี่ยงโดยปริยาย (Implied Acceptance of Risk)³³

แม้จะมีการพูดถึงในการตัดสินก่อนหน้าว่าหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะไม่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในความสัมพันธ์ของสัญญาระหว่างคู่กรณี ในขณะนี้โดยทั่วไปมีการยอมรับจุดเริ่มต้นของข้อต่อสู้ที่ไม่ใช่สัญญาแต่เป็นเรื่องของการยินยอม และได้ปรากฏในคดีความต่างๆมากมายที่ไม่มีข้อตกลงโดยชัดแจ้งปรากฏอยู่ ซึ่งเคยพูดถึงในเหตุการณ์ก่อนหน้าที่โจทก์ไม่ได้รับรู้ถึงการยอมรับเอาความเสี่ยงจากความประมาทของจำเลย จนมันได้เกิดขึ้น แต่คดีความทางกฎหมายได้พัฒนามาจากผลกระทบที่โจทก์ได้ทราบถึงความประมาท และความเสี่ยงได้เกิดขึ้นจากการเข้ารับเอาความเสี่ยงนั้น

มีความเข้าใจผิดและความสับสนเกี่ยวกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง และก็เป็นกรเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นประจำโดยไม่ถูกต้องในคดีบางคดีที่โจทก์สมรรถใจที่จะเผชิญหน้ากับความเสี่ยงที่เขาทราบ แต่เขาต้องยอมรับอย่างจำเป็นในความประมาทเลินเล่อของจำเลยในอนาคต

ตัวอย่างเช่น คนเดินถนนผู้เดินข้ามถนนมาหยุดที่เกาะกลางถนนท่ามกลางรถยนต์ที่ขวักไขว่และวิ่งมาด้วยความเร็ว ซึ่งเขาจะไม่สามารถที่จะจินตนาการได้ว่าสิ่งที่เขาได้กระทำเป็นการยอมรับว่าจะมีคนขับรถยนต์ที่ปราศจากความระมัดระวังที่จะมองเห็นพวกเขา จะมาชนพวกเขา ในทางตรงกันข้าม หากฝั่งคนข้ามถนนยืนยันว่าเขาก็ต้องเป็นฝ่ายระมัดระวังด้วย กรณีนี้ก็จะเป็นกรณีการที่ต่างฝ่ายต่างประมาท ไม่ใช่หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

หรือในกรณีที่นาย A ซึ่งเป็นคนขับรถ ได้หยุดรถและลงจากรถในตอนกลางคืน ขณะที่รถได้จอดอยู่ที่พักรถซึ่งอยู่บนทางหลวง โดยที่ผู้โดยสารก็ยังคงนั่งอยู่บนรถคันดังกล่าว ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นเหตุจากความประมาทเลินเล่อของนาย A ที่ไม่ได้ทำการควบคุมหรือระมัดระวังในความเสี่ยง แต่เรื่องนี้ก็ไม่ได้เกี่ยวกับความประมาทเลินเล่อของนาย B ที่หลังจากนั้นนาย B ได้ขับรถมาชนกับรถคันนี้จากทางด้านหลัง

ในทั้ง 2 กรณีนี้ โจทก์ได้แสดงให้เห็นว่าถึงความเสี่ยงของตัวเองจากความเสียหายในอนาคต แต่พวกเขาไม่ได้ยินยอมที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบของจำเลยจากการกระทำในอนาคตกับความระมัดระวังที่เหมาะสมของจำเลย

หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงโดยปริยายสามารถพบในคดีต่างๆมากมาย บางครั้งการกระทำของโจทก์ก็ค่อนข้างจะแสดงชัดเจนว่ามีเหตุผล ขณะที่บางครั้งก็รวมกันทำให้เป็นกรณีของการที่ต่างฝ่ายต่างประมาท แต่การเข้าร่วมอย่างอิสระและสมรรถใจที่จะเข้าสู่ความสัมพันธ์และสถานการณ์ที่เป็นที่ชัดเจนว่าจำเลยได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ โจทก์อาจต้องยอมรับและต้องยินยอมในสถานการณ์นั้น และต้องรับภาระในสิ่งเหล่านั้นด้วยตัวของเขาเองและเป็นการผ่อนคลายจำเลยในเรื่องความระมัดระวัง ดังเช่นผู้มีส่วนหรือนั่งอยู่หรือเข้าชมที่สนามกีฬาหรือกิจกรรมความ

³³ W. Page Keeton, Dan B. Dobbs, Robert E. Keeton, and David G. Owen, *Prosser and Keeton on the law of torts*, p. 484.

บันเทิงที่อาจเป็นอันตรายอาจนำไปสู่การเข้ารับความเสี่ยงที่ได้อยู่แล้วและกำลังทำให้เกิดความเสียหายได้ เช่นในกรณีของรถไฟเหาะ ลูกเบสบอลที่ลอยอยู่บนอากาศ ลูกชอกกี้ ลูกกอล์ฟ มวยปล้ำ หรือการระเบิดของดอกไม้ไฟ

จากหลักการเดียวกัน โจทก์ที่ได้รับการเชิญเข้าไปในอาคารธุรกิจ และพบว่าอาคารธุรกิจนั้นมีสภาพที่เป็นอันตราย เช่น มีพื้นที่ลื่น หรือมีบันไดที่ไม่ปลอดภัย ก็นับได้ว่าเป็นการรับเอาความเสี่ยง เมื่อพวกเขาไม่ได้ถูกบังคับและได้เข้าไปด้วยความสมัครใจ หรือลูกค้ายืนนิ่งไปกับคนขับรถก็ถือว่ายอมรับความเสี่ยงเช่นเดียวกัน ถ้าพวกเขาเชื่อว่าคนขับรถคนนั้นไร้ความสามารถ หรือคนขับรถมีอาการมึนเมาและยังคงขับไปโดยประมาทเลินเล่ออย่างต่อเนื่อง หรือทราบว่ารถคันที่ใช้มีปัญหา นอกจากนั้นผู้ที่ใช้สินค้าต่างๆที่รู้ว่ามีอันตรายก็ถือว่าเป็นการรับเอาความเสี่ยงเหมือนกัน ในกรณีทั้งหมดนี้โจทก์ทำการเลือกอย่างสมัครใจที่จะกระทำสิ่งๆที่รู้ดีถึงความเสี่ยง อย่างไรก็ตามทั้งหมดนั้นก็ยังมีปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการเลือกอย่างสมัครใจ แต่ความจริงที่ว่าความเสี่ยงอาจได้รับการยอมรับไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การได้รับข้อมูลเหล่านั้น

2.4 ความแตกต่างกันไปของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่แสดงความคิดเห็นต่อหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจำนวนมากที่ได้ตั้งข้อสังเกตถึงความหมายที่แตกต่างกันออกไปของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงไว้ดังนี้

2.4.1 ชั้นพื้นฐานของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง (“Primary assumption of risk”)³⁴

ชั้นพื้นฐานของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง (Primary assumption of risk) เป็นประเภทหนึ่งของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง ซึ่งผู้เสียหายได้สั่งให้จำเลยกระทำการที่เป็นการใช้ความระมัดระวังน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เพราะผู้เสียหายเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำที่ไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยดังกล่าว ซึ่งกรณีเหล่านี้เรียกว่า “ชั้นพื้นฐานของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง” หรือ “Primary assumption of risk” เนื่องจากได้เน้นถึงการกำหนดหน้าที่ของจำเลยในการใช้ความระมัดระวังมากกว่าที่จะไปเน้นถึงการพิจารณาว่าผู้เสียหายควรที่จะถูกปฏิเสธในการที่จะได้รับการชดเชยค่าสินไหมหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ในกรณีของคดี *Brown v. San Francisco Baseball Club*³⁵ ซึ่งผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจากลูกเบสบอลขณะที่นั่งอยู่บนที่นั่ง โดยศาลเห็นว่าผู้สนับสนุนเบสบอลย่อมต้องการที่จะได้ที่นั่งที่ไม่มีที่กำบังเพื่อที่จะสามารถชมเกมการแข่งขันได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในกรณีนี้จะถือไม่ได้ว่าเจ้าของสนามได้กระทำการโดยประมาทในการดำเนินการจัดหาที่นั่งให้กับผู้สนับสนุนเบสบอลดังกล่าว

³⁴David K. Dewolf and Deborah G. Hander, “Assumption of risk and abnormally dangerous activities: A proposal,” *Montana Law Review*, (Montana: University of Montana School of Law, 1990), p.166.

³⁵*Brown v. San Francisco Baseball Club*, 99 Cal. App. 2d 484, 487, 222 P.2d 19, 20 (1950).

ในอีกคดีหนึ่งที่มีการใช้หลักชั้นพื้นฐานของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (Primary assumption of risk) คือกรณีความลาดชันในการเล่นสกี ซึ่งโดยปกติแล้วความลาดชันที่น้อยๆ นั้นจะเป็นทางที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับผู้เล่นสกีจากยอดเขาลงมายังด้านล่าง และถ้าเป็นการใช้สกีในการเล่นสกีแล้ว จะต้องมีการใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยต้องเปลี่ยนความลาดชันที่มีความชันมากมาเป็นระดับความลาดชันที่มีความชันน้อย แต่อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วผู้เล่นสกีจำนวนมากต่างก็ต้องการความลาดชันที่มีความชันมากๆ เพื่อเพิ่มความสุขสนานให้แก่พวกเขา ขณะที่ผู้สนับสนุนกีฬาเบสบอลในคดี *Brown v. San Francisco Baseball Club* ได้บอกให้เจ้าของสนามจัดที่นั่งที่ไม่มีที่กำบังไว้ให้ ผู้เล่นสกีหลายคนก็ได้บอกให้แก่ทางผู้ประกอบการให้คงไว้ซึ่งความลาดชันที่มีความชันมากในการเล่นสกีต่อไป ดังนั้นผู้ประกอบการก็สามารถอ้างได้ว่าเขาได้กระทำการโดยใช้ความระมัดระวังอย่างพอเพียงแล้ว แม้ว่าตามระบบการคำนวณของ Learned Hand แล้ว³⁶ ความเสี่ยงดังกล่าวนั้นสามารถหลีกเลี่ยงได้อย่างง่ายดายตายก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับคดีที่นั่งที่ไม่มีที่กำบังในการเล่นเบสบอล คดีความลาดชันในการเล่นสกี และคดีอื่นๆ ในทำนองเดียวกันนั้น ไม่ใช่การก่อให้เกิดหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่แตกต่างกันออกไป หากแต่เป็นการกำหนดคำสั่งตามหลักของการใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ เช่น ในการกำหนดมาตรฐานของการใช้ความระมัดระวังตามสมควรของจำเลย ควรที่จะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้สนับสนุนเบสบอลหรือผู้เล่นสกีโดยทั่วไป ถ้าหากว่าผู้สนับสนุนเบสบอลหรือผู้เล่นสกีชอบที่จะเสี่ยงกับความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในแต่ละคดีแล้ว ก็อาจจะถือได้ว่าจำเลยได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอแล้ว

2.4.2 ลำดับรองของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (“Secondary assumption of risk”)³⁷

ในกรณีของลำดับรองของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (“Secondary assumption of risk”) นั้น แตกต่างไปจากชั้นพื้นฐานของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (“Primary assumption of risk”) โดยสิ้นเชิง เนื่องจากในกรณีของลำดับรองของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (“Secondary assumption of risk”) ข้อกล่าวอ้างของผู้เสียหายอาจจะไม่สามารถยกขึ้นอ้างได้ แม้กระทั่งในกรณีที่การกระทำของจำเลยนั้นเป็นการประมาท เนื่องจากผู้เสียหายเลือกที่จะผูกมัดในกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตามหลักการที่สำคัญก็คือความรับผิดชอบนั้นจะไม่เกิดขึ้นหากจำเลยไม่ได้กระทำการโดยประมาท และจะไม่มีข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้³⁸ เพราะถ้าจำเลยจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในกรณีเช่นนี้แล้ว กฎหมายจะช่วยจะปลดภาระของจำเลยจากหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างไร เนื่องจากตัวผู้เสียหายเองเลือกที่จะผูกมัดในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น

³⁶David K. Dewolf and Deborah G. Hander, “Assumption of risk and abnormally dangerous activities: A proposal,” *Montana Law Review*, p.166-167.

³⁷Ibid., p. 167.

³⁸Ibid., p. 168.

ศาลรวมถึงผู้วิจารณ์ต่างก็ให้ความเห็นถึงความสับสนของความหมายที่หลากหลายของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของลำดับรองของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (“Secondary assumption of risk”) โดยคำตัดสินที่จะลดโอกาสของผู้เสียหายหรือทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้นั้นจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายได้เลือกที่จะเข้าเสี่ยงกับความเสี่ยงนั้นโดยสมมติใจหรือไม่ ผู้เสียหายรู้หรือตระหนักถึงความประมาทหรือความบกพร่องในหน้าที่ของจำเลยหรือไม่ ผู้เสียหายมีทางเลือกที่จะเลี่ยงต่อความเสี่ยงนั้นหรือไม่ และการกระทำของผู้เสียหายนั้นสมควรแก่เหตุหรือไม่³⁹

2.5 อุปสรรคของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย⁴⁰

ในศาลบางศาลได้ตัดสินว่าเนื่องจากหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นไม่ใช่รูปแบบหนึ่งของการประมาท ดังนั้นจึงไม่ได้รับผลกระทบจากการนำหลักการเปรียบเทียบความประมาท (comparative negligence) มาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิจารณ์จำนวนมากและศาลหลายแห่งต่างก็โต้แย้งว่าหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งนั้นเป็นข้อต่อสู้หนึ่งที่แยกออกมาจากหลักการแบ่งปันส่วนความรับผิดชอบ (comparative fault) อย่างไรก็ตามยังคงมีความสับสนในคำศัพท์เฉพาะทางซึ่งก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในประเด็นที่ว่า การให้ความสำคัญนั้นควรจะขึ้นอยู่กับหลักขั้นพื้นฐานของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (Primary assumption of risk) ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้บอกให้จำเลยไม่จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังตามที่ควรจะเป็น หรือควรจะขึ้นอยู่กับการแสดงออกที่ชัดแจ้งในความสัมพันธ์ เช่น การทำสัญญา ทั้งนี้หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งนั้น โดยทางทฤษฎีแล้วถือว่าอยู่บนพื้นฐานของความตกลงที่ได้ทำกันไว้ระหว่างผู้เสียหายและจำเลยโดยเป็นการช่วยลดภาระของจำเลยในการใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ

ทฤษฎีนี้ได้จำกัดประโยชน์ที่จะมีต่อกรณีของนักฟุตบอลในโรงเรียนมัธยม เนื่องจากไม่น่าจะเป็นไปได้ที่จำเลยจะสามารถยกข้อโต้แย้งที่ว่าทางผู้เสียหายได้ร้องขอความเสียหายเองซึ่งเป็นสิ่งที่เขากำลังเรียกร้องอยู่ เช่น การฝึกสอนที่ขาดความระมัดระวัง ซึ่งต่างกับกรณีการเรียกร้องที่หนึ่งที่ไม่มีที่กำบังในการดูแลแข่งขันเบสบอล ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนักฟุตบอลย่อมที่จะต้องการผู้ฝึกสอนที่ได้มีการฝึกหัดมาแล้วเป็นอย่างดีมากกว่าที่ต้องการผู้ฝึกสอนที่ขาดความระมัดระวัง⁴¹ อย่างไรก็ตามบางคนอาจจะโต้แย้งว่าสิ่งที่จะเป็นข้อต่อสู้ได้ก็คือความตกลงโดยชัดแจ้งของนักฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมที่จะไม่ถือเอาสิทธิที่จะฟ้องเขตการศึกษา

คำถามย่อมเกิดขึ้นว่าการปลดเปลื้องจากความรับผิดชอบเหล่านี้จะได้ผลหรือไม่ อย่างไรก็ตามคำตอบต่อคำถามนี้ก็คือ โดยปกติแล้วจะไม่มีนโยบายสาธารณะใดที่จะป้องกันคู่สัญญาไม่ให้ทำสัญญาซึ่งกันและกันเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ว่าผู้เสียหายจะต้องรับภาระในการระมัดระวังตัวเองหรือไม่ อย่างไรก็ตามข้อตกลงดังกล่าวก็อาจจะไม่มีผลผูกพัน ถ้าในข้อตกลงได้ระบุให้ฝ่ายหนึ่งมีความเสียเปรียบมาก

³⁹ Ibid., p. 168.

⁴⁰ Ibid., p. 178.

⁴¹ Ibid., p. 179.

ในการต่อรองซึ่งผลของข้อตกลงดังกล่าวจะส่งผลให้เขาขึ้นอยู่กับความประมาทของอีกฝ่าย แล้วหลักการเหล่านี้จะนำมาใช้กับกรณีของนักฟุตบอลทุกๆ ไปได้อย่างไร แต่อย่างไรก็ตามได้ปรากฏว่าเขตการศึกษา 2 เขตในวอชิงตันใต้เรียกร้องให้นักเรียนที่เป็นนักกีฬาหลายมือชื่อในแบบฟอร์มที่จะมีผลให้ปลดเปลื้องเขตการศึกษาจากความรับผิดชอบที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของโรงเรียน ทั้งนี้นักเรียนหลายคนก็ได้ปฏิเสธที่จะลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มดังกล่าวส่งผลให้เด็กนักเรียนเหล่านั้นถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรของโรงเรียนดังกล่าว โดยศาลสูงของกรุงวอชิงตันตัดสินว่าข้อตกลงดังกล่าวถือเป็นข้อตกลงที่เป็นการบังคับให้ยอมตามโดยไม่สมัครใจและถือว่าไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย โดยถ้าข้อตกลงนั้นเป็นข้อตกลงที่มีความสมบูรณ์และไม่เป็นการบังคับให้ยอมตามโดยไม่สมัครใจแล้ว ก็ส่งผลให้ข้อตกลงดังกล่าวคุ้มครองเขตการศึกษาและลูกจ้างจากความรับผิด โดยไม่ต้องคำนึงถึงความประมาทเลย แต่ในทางกลับกันถ้าข้อตกลงนั้นเป็นการบังคับให้ยอมตามโดยไม่สมัครใจแล้ว และไม่มีข้อบังคับใดที่มีขึ้นเพื่อเป็นตัวชี้วัดการตัดสินใจของผู้เสียหายในการยอมรับเอาความเสี่ยงที่จะเกิดจากอันตรายดังกล่าว จะส่งผลให้การแบ่งส่วนความรับผิดของผู้เสียหายนั้นจะไม่ถูกนำมาพิจารณา⁴²

ปัญหาเดียวกันนี้ได้เกิดขึ้นเช่นเดียวกันเมื่อศาลได้พยายามที่จะปรับใช้หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงโดยปริยาย ซึ่งการวิเคราะห์หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งนั้น ไม่ควรที่จะมีความแตกต่างจากการวิเคราะห์หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงโดยปริยายมากนัก เนื่องจากทั้งสองหลักต่างก็อยู่บนพื้นฐานของข้อกล่าวอ้างที่ว่าฝ่ายผู้เสียหายตกลงที่จะปลดเปลื้องจำเลยจากหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวัง ซึ่งศาลได้มีความเห็นต่างในประเด็นที่ว่าเมื่อไหร่ที่หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงโดยปริยายนั้นเป็นอุปสรรคต่อข้อกล่าวอ้างของผู้เสียหาย⁴³ ตัวอย่างเช่น ในคดี *Whipple v. Salvation Army*⁴⁴ เด็กชายวัย 15 ปี ได้รับความเจ็บจากการเล่นอเมริกันฟุตบอลที่จัดโดยโปรแกรมสำหรับเยาวชนของจำเลย โดยผู้เสียหายกล่าวหาว่าการที่เขาได้รับความเจ็บเกิดจากการฝึกสอนและการดูแลที่ประมาทและขาดความระมัดระวังของจำเลย โดยศาลอุทธรณ์ได้ยืนยันในคำตัดสินของศาลชั้นต้นที่เป็นประโยชน์ต่อจำเลย ดังนี้ “ตามกฎหมายแล้ว เด็กชายวัย 15 ปี ซึ่งปราศจากความบกพร่องทางจิตใจหรือการแยกตัวออกจากโลกภายนอกอย่างไม่เหมาะสมเมื่อเทียบกับเด็กชายในวัยเดียวกัน ได้ยอมรับเอาความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการเล่นฟุตบอล ซึ่งในกรณีนี้จำเลยได้ก่อให้เกิดอันตรายซึ่งเป็นอันตรายจากการเล่นฟุตบอล และทางผู้เสียหายเองก็ได้ยอมรับเอาความอันตรายนั้นโดยสมัครใจ”

ในทางตรงกันข้าม เมื่อพิจารณาในคดี *Rutter v. Northeastern Beaver County School District*⁴⁵ ผู้เสียหายได้รับความเจ็บจนจอบประสาทตาฉีกขาดระหว่างการแข่งขัน jungle football เขาได้ฟ้องโดยกล่าวหาว่าเขตศึกษาล้มเหลวในการที่จะจัดสรรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมต่อข้อกล่าวหาที่ว่าหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นควรถูกนำมาปรับใช้ ศาลให้ข้อสังเกตถึงประเภท

⁴² *Ibid.*, p. 179.

⁴³ *Ibid.*, p. 180.

⁴⁴ *Whipple v. Salvation Army*, 261 Ore. 453, 495 P.2d 739 (1972).

⁴⁵ *Rutter v. Northeastern Beaver County School District*, 496 Pa. 590, 437 A.2d 1198 (1981).

และความแตกต่างของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง รวมทั้งผลของมันที่ขึ้นอยู่กับประเด็นของความสมัครใจ ดังนี้ “เป็นที่ชัดเจนว่าเมื่อความเสี่ยงถูกให้คำจำกัดความที่แคบลง ก็จะทำให้การวิเคราะห์ในประเด็นของความสมัครใจนั้นเปลี่ยนไป และเมื่อผู้ותרณ์นั้นได้เป็นหนึ่งในตัวแทนทีมฟุตบอลของโรงเรียน และในการนี้เขาก็ได้สมัครใจที่จะลงแข่งขัน แต่อย่างไรก็ตามถ้าจะต้องมีการแสดงความสมัครใจในการลงแข่งขันในฐานะทีมฟุตบอลตัวแทนของโรงเรียนแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาได้สมัครใจในการลงแข่งขัน jungle football โดยอัตโนมัติ มิฉะนั้นประเด็นของความสมัครใจ ซึ่งถูกเรียกว่าเป็นพื้นฐานของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง ควรที่จะหลีกเลี่ยงเพราะความสมัครใจที่เกี่ยวข้องนั้นจะต้องเป็นความสมัครใจที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยง”⁴⁶

ในกรณีดังกล่าวศาลได้มีความกังวลว่าการที่ผู้เสียหายเข้าเผชิญกับความเสี่ยงนั้นเป็นการกระทำไปโดยสมัครใจหรือไม่ ตามที่ศาลได้ให้ข้อสังเกตในคดี *Rutter v. Northeastern Beaver County School District* การวิเคราะห์นั้นจะขึ้นอยู่กับว่าความเสี่ยงนั้นถูกตีความโดยกว้างหรือถูกตีความโดยแคบ หากว่าความเสี่ยงนั้นถูกตีความโดยกว้างกล่าวคือผู้ที่เล่นฟุตบอลมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับบาดเจ็บ ก็จะได้ถือว่าผู้เล่นฟุตบอลโดยทั่วไปแล้วยอมรับเอาความเสี่ยงโดยสมัครใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าความเสี่ยงถูกตีความโดยแคบแล้วกล่าวคือผู้ที่เล่นฟุตบอลเพื่อผู้ฝึกสอนที่ได้รับการฝึกสอนในเรื่องการป้องกันความปลอดภัยมาน้อยกว่ามาตรฐาน 12 ชั่วโมง ก็จะได้ถือว่าผู้เล่นฟุตบอลแทบจะไม่เคยตระหนักถึงความเสี่ยงเลย ดังนั้นก็จะไม่ถือว่าผู้เล่นฟุตบอลได้ยอมรับความเสี่ยงนั้น ดังนั้นไม่ว่าจะเน้นไปที่หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ศาลก็ไม่สามารถที่จะค้นหาได้ว่าการสละซึ่งสิทธิในการที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายของผู้เสียหายนั้นเป็นไปโดยความสมัครใจหรือไม่ ซึ่งไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจ เพราะการตัดสินในข้อเท็จจริงนั้นจะเต็มไปด้วยคำถามว่า เป็นการยุติธรรมหรือไม่ที่จะปล่อยให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดชอบที่เกิดจากความประมาท หรือที่จะปล่อยให้ผู้เสียหายไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ เลยจากการเข้าเสี่ยงในอันตรายนั้นโดยสมัครใจ

สิ่งที่เป็นทางตันอีกอย่างหนึ่ง คือการแบ่งแยกที่ผิดพลาดระหว่างความเสี่ยงที่มีอยู่ในกิจกรรมตั้งแต่ต้นกับความเสี่ยงที่จำเลยสร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น ในคดี *Thompson v. Ruidoso-Sunland, Inc.*⁴⁷ ทั้งผู้ขี่ม้าและเจ้าของสนามแข่งขันต่างก็รับรู้ถึงอันตรายที่จะเกิดจากแท่งเหล็กที่ยึดอยู่ด้านในของราง โดยผู้ขี่ม้าได้ตกลงจากหลังม้าและโดนแท่งเหล็กดังกล่าวจนได้รับบาดเจ็บจึงได้ฟ้องเจ้าของสนามแข่งขันให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เขาได้รับนี้ ศาลเห็นว่าทั้งผู้เสียหายและจำเลยต่างก็มีความประมาทด้วยกันทั้งคู่และเห็นว่าแท่งเหล็กดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความเสี่ยงที่มีอยู่ในกิจกรรมนั้นตั้งแต่ต้น โดยศาลระบุว่าถ้าผู้ขี่ม้าตกลงจากหลังม้ามาที่พื้นแล้ว ข้อกล่าวอ้างก็อาจจะไม่สามารถนำมาอ้างได้ เพราะถือเป็นการยินยอมโดยปริยายในการยอมรับเอาความเสี่ยงโดยปกติที่มีอยู่แล้วในการเล่นกีฬา⁴⁸

⁴⁶David K. Dewolf and Deborah G. Hander, “Assumption of risk and abnormally dangerous activities: A proposal,” *Montana Law Review*, p. 180.

⁴⁷*Thompson v. Ruidoso-Sunland, Inc.*, 105 N.M. 487, 734 P.2d 267 (1987).

⁴⁸David K. Dewolf and Deborah G. Hander, “Assumption of risk and abnormally dangerous activities: A proposal,” *Montana Law Review*, p. 182.

ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บซึ่งเกิดจากความเสียหายที่มีอยู่ในกิจกรรมตั้งแต่ต้นเพียงอย่างเดียวแล้ว จำเลยก็ไม่จำเป็นต้องยกหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เพราะผู้เสียหายจะไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าความประมาทเลินเล่อของจำเลยทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ แต่ถ้าผู้เสียหายยกข้อต่อสู้ว่าความเสียหายที่มีอยู่ในกิจกรรมตั้งแต่ต้นนั้นถูกทำให้รุนแรงไปกว่าเดิมจากความล้มเหลวในการใช้ความระมัดระวังของจำเลย เช่น การให้คำสั่งที่เหมาะสมแก่นักฟุตบอลของโรงเรียนมัธยม ศาลส่วนใหญ่ก็จะเห็นว่าในกรณีดังกล่าวหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะไม่สามารถนำมาใช้ได้⁴⁹

การวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันแต่มีผลการตัดสินในทางตรงกันข้ามก็ได้ถูกนำมาใช้ในคดี *Conradt v. Four Star Promotions, Inc.*⁵⁰ โดยก่อนที่จะลงทำการแข่งขันรถแข่งที่จัดขึ้นที่สนามแข่งของจำเลย ผู้เสียหายซึ่งเป็นคนขับรถที่มีประสบการณ์ได้ลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มของจำเลยเพื่อปลดเปลื้องภาระของจำเลยในความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงที่มีในกิจกรรมนั้นตั้งแต่ต้น รวมทั้งความประมาทของจำเลยด้วย ขณะแข่งขันจำเลยได้เปลี่ยนทิศทางของการแข่งขันและส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ผู้เสียหายจึงได้ฟ้องจำเลยโดยกล่าวหาว่าการเปลี่ยนทิศทางในการแข่งขันโดยประมาทก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ศาลเห็นว่าผู้เสียหายได้ยอมรับเอาความเสี่ยงที่มีอยู่ตั้งแต่ต้นของการแข่งรถอย่างชัดแจ้ง ซึ่งการเปลี่ยนทิศทางการแข่งขันก็ถือเป็นความเสี่ยงโดยทั่วไป ทั้งนี้คำตัดสินของศาลนั้นอาจจะถูกโน้มน้าวจากข้อเท็จจริงที่ว่าฝ่ายผู้เสียหายนั้นได้ลงนามในแบบฟอร์มเพื่อลดภาระของจำเลยในการใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามศาลก็มีคำตัดสินว่าการกระทำของจำเลยนั้นถือว่าอยู่ในขอบเขตของความเสียหายที่มีอยู่ตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว

จากหลายๆ กรณีข้างต้นแสดงให้เห็นถึงหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง รวมไปถึงความไร้ประโยชน์ในการค้นหาสิ่งที่เป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนระหว่างความเสี่ยงที่ถูกรวมอยู่ในหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความประมาทของจำเลย และไม่ว่าจะเน้นไปที่การยอมรับเอาความเสี่ยงโดยสมรรถใจของผู้เสียหายหรือไม่ หรือไม่ว่าจะเน้นไปที่ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้เสียหายตระหนักหรือรู้ถึงความประมาทของจำเลยหรือไม่⁵¹ ศาลก็ไม่สามารถที่จะแยกแยะอย่างชัดเจนระหว่างกรณีที่ผู้เสียหายควรได้รับการชดเชยค่าเสียหายทั้งหมด กับกรณีที่ผู้เสียหายไม่ควรได้รับการชดเชยค่าเสียหายใดๆ เลย

⁴⁹ *Ibid.*, p. 182.

⁵⁰ *Conradt v. Four Star Promotions, Inc.*, 45 Wn. App. 847, 728 P.2d 617 (1986).

⁵¹ *Ibid.*, p. 183.

2.6 การรับรู้ข้อเท็จจริง และยอมรับสภาพความเสี่ยงภัยอันตรายที่เกิดขึ้น (Knowledge and Appreciation of Risk)⁵²

สำหรับข้อต่อสู้ในเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้น ฤทธิความและฤทธิวางกรอบให้แคบลงโดยองค์ประกอบหลักที่สำคัญเพียงสองหรือสามประการเท่านั้น คือ

(1) โจทก์ยอมรับมาคืออยู่แล้วว่าในขณะที่เขากำลังเผชิญอันตรายอยู่ตรงหน้า และยอมรับตระหนักถึงสภาพและลักษณะของภัยอันตรายที่กำลังเกิดขึ้นเป็นอย่างดี

(2) โจทก์เลือกที่จะเผชิญกับภัยอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจ

ตามปกติในคดีต่างๆ ไปนั้น มักจะไม่มีพยานหลักฐานที่เด่นชัดเกี่ยวกับโจทก์ในประเด็นที่กล่าวถึงนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่คณะลูกขุนจะต้องทำการพิจารณาและตัดสินคดีไปตามปกติ

ในเรื่องการรับรู้ข้อเท็จจริงของภัยอันตรายที่เกิดขึ้น (knowledge of the risk) ถือเป็นหลักสำคัญของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง โดยภายใต้เหตุการณ์ปกตินั้นจะไม่ถือว่าโจทก์เข้ายอมรับความเสี่ยงไม่ว่าทั้งการกระทำและสภาพการณ์ใดๆ ในกรณีที่โจทก์นั้นไม่ได้รับรู้หรือตระหนักถึงภัยอันตรายนั้นมาก่อน ยิ่งไปกว่านั้นโจทก์จะต้องไม่เพียงแต่รู้ถึงข้อเท็จจริงว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภัยอันตราย แต่จะต้องเข้าใจและยอมรับถึงธรรมชาติและคุณลักษณะของอันตรายที่กำลังเผชิญอยู่ด้วย ซึ่งในเรื่องของความเสียหายและอันตรายที่ได้รับและเกิดขึ้นนั้นไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องมีการพิสูจน์ และศาลบางแห่งก็ได้มีข้อกำหนดให้ระบุดังกล่าวถึงการรับรู้อันตรายในลักษณะเฉพาะเจาะจงที่เป็นสาเหตุที่ทำให้โจทก์ได้รับอันตราย⁵³

ในขณะที่เดียวกัน มีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนว่า ได้มีการเปิดโอกาสให้โจทก์ได้แสดงความบริสุทธิ์ตามมาตรฐานที่โจทก์มีความตั้งใจที่จะเบิกความยืนยันว่า โจทก์ไม่เคยรับรู้หรือมีความเข้าใจในเรื่องอันตรายนั้นมาก่อนเลย

ในส่วนของคดีเรื่องประมาทเดินเลื้อ ก็มีความเสี่ยงจากอันตรายบางอย่างซึ่งคนที่มีอายุในวัยผู้ใหญ่ (adult age) ตระหนักดีและจงใจมีส่วนทำให้เกิดขึ้น เช่น⁵⁴

- อันตรายจากการลื่นล้มบนพื้นน้ำแข็ง
- อันตรายจากการพลัดตกลงจากที่สูงที่ไม่มีที่ป้องกัน
- อันตรายจากการยกของที่หนักเกินไป

⁵²W.Page Keeton, Dan B. Dobbs, Robert E. Keeton, and David G. Owen, Prosser and Keeton on the law of torts, p. 486.

⁵³Ibid., p. 487.

⁵⁴Ibid., p. 488.

- อันตรายจากการถูกบีบในพื้นที่แคบจำกัด
- ได้รับอันตรายจากของเหลวที่ติดไฟง่าย
- อันตรายจากการประสบอุบัติเหตุขณะขับรถยนต์แล้วระบบห้ามล้อไม่ทำงาน
- ได้รับบาดเจ็บจากเสื่อไฟฟ้าหรือเครื่องจักรที่เป็นอันตราย

สำหรับอันตรายที่เกิดขึ้นกับโจทก์ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่โจทก์นั้นมีเวลามากเพียงพอที่จะค้นพบ และตระหนักได้ว่าตนเองกำลังประสบบกับอันตรายประเภทใด จะต้องเสี่ยงภัยในลักษณะแบบใด และถือเป็นเรื่องของความเสี่ยงตามปกติหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น การได้รับอันตรายขณะอยู่บนทางรถไฟในขณะที่รถไฟกำลังแล่นมา หรือกรณีอันตรายจากการลื่นล้มตกบันไดที่มีลักษณะชำรุดบกพร่องซึ่งบันไดนี้ใช้ขึ้นลงอยู่เป็นประจำทุกวัน ถ้าหากว่าโจทก์มีความเข้าใจอย่างเต็มที่ในเรื่องของความเสี่ยงและข้อเท็จจริงที่ว่ากรณีที่โจทก์ได้ลื่นบางสิ่งบางอย่างไปเพียงชั่วขณะก็อาจทำให้โจทก์ไม่สามารถป้องกันตนเองจากอันตรายนั้น สำหรับในกรณีปกติโดยทั่วไปแล้ว การรับรู้และตระหนักถึงอันตรายจะเป็นคำถามที่คณะลูกขุนมักจะนำมาใช้ แต่จะมีประเด็นใดที่สามารถทำให้กระจ่างชัดว่า ในสถานการณ์ที่บุคคลใดกำลังประสบบอันตรายอยู่นั้น เขาจะเข้าใจลักษณะของอันตรายที่ตนเองกำลังประสบบอยู่ดีเพียงใด⁵⁵ ซึ่งศาลมักจะเป็นผู้ทำการพิจารณาประเด็นที่กล่าวมานี้

ถึงแม้จะมีการรับรู้และตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้นนั้น โจทก์อาจจะไม่สามารถระงับความตกใจและสับสนสติได้หากสภาพแวดล้อมในสถานการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป หรือมีองค์ประกอบใหม่เพิ่มขึ้นมา ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีลูกบาสเกตบอลจำนวนมากหล่นเข้ามาใส่พร้อมๆกันในสนามบาสเกตบอล หรือข้อเท็จจริงที่โจทก์เองก็มีความระมัดระวังอย่างเต็มที่สำหรับอันตรายเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การขับรถยนต์ด้วยความระมัดระวังเรื่องการจำกัดความเร็วในขณะที่รถยนต์แล่น ก็ไม่ได้หมายความว่าโจทก์จะยอมรับว่ามีอีกประการหนึ่งที่เขาไม่ได้ระมัดระวัง เช่นในขณะที่ขับรถอยู่นั้น เขาขาดความระมัดระวังในเรื่องของการมองถนน และการที่บุคคลใดรับรู้เรื่องความประมาทและตั้งใจระงับอันตรายที่เกิดขึ้น ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะยอมรับว่าอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นมาจากความประมาทของอีกบุคคลหนึ่งซึ่งเขาไม่รู้ล่วงหน้ามาก่อน เป็นต้น⁵⁶

โดยเหตุที่ความคิดของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงทำให้รากฐานของการยอมรับของโจทก์มีมากกว่าการรับรู้ จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้สำหรับโจทก์ที่จะคาดและยอมรับว่าการเสี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นกรณีพิเศษซึ่งโจทก์ไม่ได้ระมัดระวัง เป็นการแสดงว่าโจทก์มีเจตนาที่จะทำเช่นนั้นอย่างชัดเจน หรืออีกนัยหนึ่งคือ โจทก์อาจจะยอมรับและเลือกที่จะเข้าสู่สถานการณ์ที่สามารถรับรู้มาก่อนได้ ตัวอย่างเช่น คนงานมักยินยอมที่จะเสี่ยงภัยจากการจ้างที่คนงานคิดว่ามีโอกาสทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน หรือมีโอกาสการเรียนรู้ หรือการได้รู้จักกับนายจ้าง ถึงแม้ว่าคนงานจะไม่ทราบ

⁵⁵ Ibid., p. 488.

⁵⁶ Ibid., p. 489.

ว่าพวกเขา กำลังเป็นอะไรหรืออยู่ในสถานะใดก็ตาม⁵⁷ แต่หากว่าโจทก์เพียงยอมรับถึงความเคลือบคลุมและความไม่แน่นอนถึงภัยอันตรายที่เกิดขึ้น โดยที่โจทก์ไม่รู้มาก่อนว่าการเกิดและลักษณะของภัยอันตรายที่โจทก์กำลังเผชิญอยู่และได้รับนั้นเป็นอันตรายที่มีลักษณะพิเศษและเฉพาะเจาะจง และการรับรู้ถึงอันตรายตามปกตินั้นอาจจะไม่เพียงพอที่จะทำการปกป้องตนเองให้พ้นจากอันตรายนั้นได้⁵⁸

2.7 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับกรณีที่ผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence)

แม้ว่าหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะถูกระบุไว้ก่อนในกฎหมาย Common law ซึ่งแตกต่างไปจากกรณีที่ผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ก็ตาม แต่ทั้งสองหลักต่างก็ถือเป็นอุปสรรคในการที่ผู้เสียหายจะยกข้ออ้างใดๆ เพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย และแม้ว่าการปรับใช้หลักการนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการพิสูจน์ในเรื่องความประมาทเล็กน้อย เนื่องจากมักจะเกิดขึ้นพร้อมกับข้อเท็จจริงในเรื่องความประมาทเล็กน้อย โดยที่การยอมรับความเสี่ยงโดยสมรรถใจของผู้เสียหายนั้นมักถือว่าเป็นความประมาทเล็กน้อยในตัว⁵⁹ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของหลักการนี้รวมถึงการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทด้วย มิเช่นนั้นแล้วแล้วหลักการนี้ก็อาจจะถือว่าเกินความพอดีหากถือว่าความประมาทเล็กน้อยใดๆ ของทางฝ่ายผู้เสียหายเป็นอุปสรรคในการเรียกร้องค่าเสียหาย ตัวอย่างเช่นกรณีที่ เจ้าของลานสเกตน้ำแข็งไม่ได้เตรียมพื้นผิวของลานสเกตน้ำแข็งให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ทำให้ลานสเกตน้ำแข็งลื่นมากกว่าปกติ ขณะที่ผู้เสียหายก็ได้สังเกตเห็นถึงความลื่นที่ผิดปกติของลานสเกตน้ำแข็งดังกล่าวแต่ก็ยังคงลงเล่นสเกต ต่อมาผู้เสียหายได้ลื่นล้มและได้รับบาดเจ็บ กรณีนี้ถ้าผู้เสียหายฟ้องจำเลยก็จะมีสองข้อต่อสู้ที่จะถูกนำมาใช้ในระบอบกฎหมาย common law กล่าวคือ

(1) ผู้เสียหายกระทำโดยประมาทเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของผู้เสียหายขาดความระมัดระวังต่ำกว่ามาตรฐานที่วิญญูชนพึงมี และ

(2) จำเลยจะอ้างว่าผู้เสียหายได้ยอมรับเอาความเสี่ยงที่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บเอง (โดยไม่ได้คำนึงถึงในประเด็นเรื่องความประมาทเล็กน้อย)

โดยหากคณะลูกขุนเห็นว่าควรปรับใช้หลักการหนึ่งหลักการใดในสองหลักการข้างต้น ก็จะส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถยกข้ออ้างใดๆ เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้ ซึ่งสองหลักการข้างต้นนั้นก็ได้นำมาใช้ในหลายๆ กรณีด้วยกันเนื่องจากทั้งสองหลักการนั้นมีส่วนที่คาบเกี่ยวหรือซ้อนกันอยู่

⁵⁷ Ibid., p. 489.

⁵⁸ Ibid., p. 490.

⁵⁹ David K. Dewolf and Deborah G. Hander, "Assumption of risk and abnormally dangerous activities: A proposal," *Montana Law Review*, p.164.

อย่างไรก็ตามในกรณีอื่นนั้นหลักการทั้งสองข้างต้นจะแยกออกจากกัน โดยหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นจะถูกนำมาใช้ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ตระหนักถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลย แต่หากได้เห็นด้วยกับจำเลยในการเข้าเสี่ยงในกิจกรรมดังกล่าว โดยศาลได้ตัดสินว่าความยินยอมดังกล่าวส่งผลให้ไม่สามารถยกความประมาทขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ ซึ่งการใช้หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้ในกรณีของการจ้างแรงงานในช่วงก่อนที่จะมีการปฏิรูประบบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของลูกจ้าง ซึ่งหากลูกจ้างเล็งเห็นถึงอันตรายที่จะเกิดจากการจ้างแรงงานดังกล่าวแล้ว จะส่งผลลูกจ้างไม่สามารถยกข้ออ้างมาต่อสู้นายจ้างได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าลูกจ้างได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอต่อความเสี่ยงนั้นหรือไม่ และตราบไต่ที่นายจ้างได้จัดหาที่ทำงานที่มีความปลอดภัยให้แก่ลูกจ้างแล้ว ลูกจ้างที่ได้รับความเสียหายและเป็นผู้ที่สมรรถใจเข้าเสี่ยงในการทำงานนั้นเองก็ไม่สามารถยกข้ออ้างขึ้นต่อสู้นายจ้างได้ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่มีกฎหมายการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของลูกจ้างแล้ว การยกข้อต่อสู้ข้างต้นก็ได้มีการใช้ในกรณีของนายจ้างกับลูกจ้างน้อยลงเป็นลำดับ⁶⁰

2.7.1 ตัวอย่างประกอบของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับกรณีผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence)

ตัวอย่างประกอบเพื่ออธิบายความแตกต่างระหว่างหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับกรณีผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) คือ

จำเลยได้จุดดอกไม้ไฟซึ่งเป็นอันตรายในสถานที่สาธารณะด้วยความไม่ระมัดระวังและไม่สนใจในความเสี่ยงที่ร้ายแรงของอันตรายที่จะเกิดกับบุคคลที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง นาย A และนาย B อยู่ใกล้กับบริเวณที่จำเลยได้กระทำการจุดดอกไม้ไฟ นาย A ได้ตระหนักอย่างเต็มที่ในความเสี่ยง แต่นาย A ได้ปฏิบัติโดยมีความมุ่งหมายที่จะสนุกสนานกับภาพที่น่าตื่นเต้นจากการจุดดอกไม้ไฟ ส่วนนาย B ไม่ได้ตระหนักถึงความเสี่ยง แต่ในการปฏิบัติได้ระมัดระวังอย่างพอสมควรสำหรับการปกป้องตัวเอง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นาย A และนาย B ได้รับบาดเจ็บจากดอกไม้ไฟที่พุ่งออกมาในมุมที่ผิดทิศทาง นาย A ถูกขีดขวางในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือได้รับการเยียวยาจากจำเลยด้วยหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง เนื่องจากนาย A ได้ตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น แต่นาย B ไม่ถูกขีดขวางในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือได้รับการเยียวยาจากความประมาทที่ไม่ระมัดระวังของจำเลย โดยหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence)⁶¹

⁶⁰ Ibid., p. 165.

⁶¹ Alexander J. Drago, "Assumption of risk: An Age-old defense still viable in sports and recreation cases," *Fordham intellectual property, Media and entertainment law journal*, p.585.

2.8 ตัวอย่างคดีของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิดในต่างประเทศ

2.8.1 คดี Schroyer v. Mcneal (1991)⁶²

ในคดี Schroyer ผู้พิพากษา Bell (ภายหลังเปลี่ยนเป็น Chief Judge) ได้ให้ความเห็นที่เบี่ยงไปจากนักวิเคราะห์เกี่ยวกับคำจำกัดความพื้นฐานของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงไว้ด้วยจากคดี Gibson Beaver (1967)

เมื่อโจทก์เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่อาจเป็นอันตรายด้วยความสมรรถใจ เขาก็ต้องรับเอาหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง เพื่อไม่ให้จำเลยรับผิดชอบจนเกินไป การที่จะบอกว่าเป็นหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นจะต้องประกอบไปด้วยความรู้หรือสัมผัสได้ถึงความเสี่ยงและการสมรรถใจเลือกวิธีดังกล่าวด้วยตนเอง

ผู้พิพากษา Bell บอกอย่างชัดเจนว่าการพิสูจน์ว่าโจทก์จะรับรู้ถึงความเสี่ยงหรือไม่ เป็นหน้าที่ของคณะลูกขุน (Jury) ที่ต้องตัดสิน แต่ถ้าเมื่อไหร่พิสูจน์ได้ว่าความเสี่ยงนั้นได้ถูกรับรู้อย่างแน่นอนก็เป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณาตามหลักกฎหมาย

การพิสูจน์ว่าโจทก์ทราบและยินดีรับความเสี่ยงในสถานการณ์นั้นหรือไม่ เป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนที่ต้องสรุปผลออกมาและหลักการของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะยังไม่ถูกนำมาใช้จนกว่าจะมีหลักฐานและข้อสงสัยทั้งหมดถูกพิสูจน์ได้ว่าความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายนั้นทางโจทก์รับรู้และเข้าใจได้เป็นอย่างดี ในทางกลับกันถ้าชัดเจนว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป หากอยู่ในฐานะของโจทก์ จะต้องเข้าใจในความเสี่ยงนั้น ก็จะเป็นหน้าที่ของศาล

อ้างอิงจากเรื่องหิมะและน้ำแข็ง (snow and ice) ในคดีของ Schroyer v. McNeal ซึ่งอยู่ใน Handbook of the Law of Torts (2d ed.) มีอยู่ว่าอันตรายจากการลื่นบนน้ำแข็งนั้นมีระบุไว้ใน W.Prosser ว่าเป็น 1 ในความเสี่ยงที่ผู้ใหญ่ทั่วไปจะต้องรับรู้ ในคดีของ Schroyer v. McNeal นี้โจทก์เดินออกไปยังลานจอดรถที่ปกคลุมไปด้วยหิมะและน้ำแข็ง และยังพยายามจะเดินฝ่าไปด้วยความระมัดระวังอย่างที่สุด โดย The trail court ตัดสินให้โจทก์ได้รับการชดเชยจากเจ้าของโมเต็ล และยืนยันตามคำตัดสินนั้น แต่ศาลอุทธรณ์กลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และให้การชดเชยเป็นโมฆะตามหลักกฎหมายว่าด้วยข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

เป็นที่แน่นอนว่าจากในบันทึกนี้ McNeal อยู่ในฐานะที่รับรู้และควรตระหนักถึงอันตรายจากหิมะและน้ำแข็งที่ปกคลุมทั้งลานจอดรถและทางเดินเป็นอย่างดี แต่ก็ยังเลือกด้วยความสมรรถใจที่จะจอดรถและเดินไปด้วยความระมัดระวังด้วยความตั้งใจของตนเอง ซึ่งไม่สามารถพูดได้ว่าเธอทำไปโดยไม่รับรู้ถึงความเสี่ยง แต่ McNeal รู้้อย่างชัดเจนว่าลานจอดรถและทางเดินเต็มไปด้วยหิมะและทราบดีว่าหิมะและน้ำแข็งนั้นลื่น แต่ McNeal ก็ยังยินดีเลือกที่จะจอดรถในลานจอดรถและเดินข้ามไป เมื่อเห็นได้จากความตั้งใจของ McNeal ที่จะยอมรับความเสี่ยงและเพื่อบรรเทาความ

⁶²Schroyer v. McNeal, 323 Md. 275, 592 A.2d 1119 (1991).

รับผิดชอบของ Schroyer ในเรื่องความปลอดภัยของเธอ แม้การตัดสินว่าเธอมีความประมาทเลินเล่อหรือไม่จะเป็นหน้าที่ของลูกขุน แต่ข้อโต้แย้งนี้เป็นความจริง เมื่อดูจากหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงของเธอ

2.8.2 คดี ADM Partnership v. Martin (1997)⁶³

ในคดี ADM Partnership v. Martin นี้ โจทก์เป็นลูกจ้างของบริษัทผลิตแบบพิมพ์เขียวและกำลังนำส่งแบบให้กับบริษัทใน Rockville ที่บริหารโดยจำเลย โจทก์ลื่นและล้มบนทางเดินหิมะน้ำแข็ง ในขณะที่เธอเดินกลับมายังรถของเธอ The Trail judge ตัดสินไปในทางเป็นประโยชน์แก่จำเลยด้วยหลักฐานที่ว่า ถ้าว่าตามหลักกฎหมายโจทก์ยอมรับความเสี่ยงนั่นเอง แต่ The Court of Special Appeals กลับคำตัดสินโดยถือว่าเป็นหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงหรือไม่ เป็นเรื่องที่คณะลูกขุนต้องตัดสินใจ แต่ The Court of Appeals กลับคำตัดสินอีกครั้ง โดยถือว่าเป็นหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงได้เกิดขึ้นแล้วตามหลักของกฎหมาย

ผู้พิพากษา Bell ของ Court of Appeals ได้อธิบายเหตุการณ์ที่โจทก์เดินไปยังตึกสำนักงานไว้ว่า แม้ว่าจะมีหิมะตกเมื่อ 19 ชั่วโมงที่แล้วจนเกิดการทับถมจนมีหิมะและน้ำแข็งโดยรอบบริเวณอาคารรวมไปถึงบริเวณที่จอดรถด้านหน้าอาคารและทางเดินเข้าอาคาร Martin ได้ยืนยันจากการสอบสวนว่าเธอเห็นว่าหิมะและน้ำแข็งยังไม่ได้ถูกเก็บกวาดในบริเวณรอบอาคารในตอน而她ไปถึงทำให้เธอสงสัยมากกว่าทำไมทางเดินถึงไม่ถูกจัดการให้เรียบร้อย ทั้งๆที่สถานการณ์เป็นเช่นนั้น โดย Martin ให้การว่าเธอเห็นว่าม็อดคันอื่นๆจอดอยู่ในลานจอดรถและมีคนเข้าไปทำงานในอาคารหลังจากเธอเห็นที่เห็นบนพื้นน้ำแข็งและหิมะ ทำให้เธอคิดว่าการเดินเข้าไปและออกจากอาคารหลังนั้นสามารถทำได้และรู้สึกเธอสามารถเข้าไปในอาคารได้อย่างปลอดภัย Martin ยังกล่าวอีกว่าถึงนายจ้างจะไม่เคยบอกว่าจะไล่เธอออก ถ้าไม่สามารถส่งงานให้ถึงมือลูกค้ารายนี้หรือรายอื่นๆที่เธอได้รับมอบหมาย แต่เธอก็เชื่อว่าเธอไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากส่งแบบให้ถึงมือลูกค้า เธอเห็นว่าถ้าเธอส่งไม่ได้ Ideal Reprographics จะผิดสัญญาส่งสินค้าที่ทำไว้ และจะเป็นผลให้เธออาจจะถูกไล่ออกจากงาน

ตอนที่โจทก์เดินเข้าไปในอาคาร โจทก์ลื่นจากน้ำแข็งแต่ยังไม่ล้มเพราะจับรถของโจทก์ไว้ทัน แต่ในระหว่างทางที่เดินกลับ โจทก์ก็ลื่นอีกครั้ง และเจ็บที่เอวจากการล้มครั้งนี้ ตามกฎหมายแล้วถือได้ว่าเกิดหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงแล้ว ซึ่งผู้พิพากษา Bell ถือว่าต้องพิสูจน์เรื่องนี้ให้ได้เป็นอย่างแรก

“คำนี้ถึงการที่โจทก์ทราบดีและยอมรับความเสี่ยงนั้น มาตรการทางกฎหมายจึงถูกนำมาใช้และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าโจทก์ไม่ทราบและไม่รับรู้ในความเสี่ยง และเมื่อใดก็ตามที่คนในระดับสติปัญญาปกติ เมื่ออยู่ในฐานะของโจทก์ต้องรับรู้ได้ว่าเป็นสิ่งอันตราย การตัดสินใจก็ขึ้นอยู่กับศาล ยิ่ง

⁶³ ADM Partnership v. Martin, 348 Md. 83, 702 A.2d 730 (1997).

ไปกว่านั้นอันตรายจากการลื่นบนน้ำแข็งก็ถือเป็นความเสี่ยงที่ผู้ใหญ่ทุกคนต้องรับรู้ ไม่ว่าจะทำด้วยความระวัง ถือของหนัก หรือเหตุอื่นๆก็ตาม”

2.8.3 คดี Morgan State University v. Walker (2007)⁶⁴

ในคดี Morgan State v. Walker โจทก์ไปเยี่ยมลูกสาวที่ Morgan State University ไม่กี่วันหลังจากเกิดพายุหิมะ หลังจากขับรถฝ่าลานจอดที่เต็มไปด้วยหิมะและจอตลอดเสร็จ ในขณะที่โจทก์เดินกลับมายังรถจากหอพักของลูกสาวซึ่งผ่านหิมะและน้ำแข็งจึงลื่นล้มจนขาหัก The trail judge ตัดสินคดีโดยเป็นประโยชน์แก่จำเลยคือ Morgan State University (MSU) แต่ในศาลนี้ได้กลับคำตัดสินโดยถือว่าการกระทำของโจทก์ทำไปด้วยความสมัครใจหรือไม่เป็นหน้าที่ของคณะลูกขุน The Court of Appeals กลับคำตัดสินของศาลแห่งนี้ โดยถือว่าหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงได้เกิดขึ้นแล้วตามหลักของกฎหมาย ผู้พิพากษา Greene ได้อธิบายการกระทำของโจทก์ซึ่งนำมาซึ่งอุบัติเหตุว่า

จำเลยอุทธรณ์ (โจทก์เดิม) รู้ได้ทันทีว่ามีหิมะและน้ำแข็งเต็มไปหมดบนพื้นทางเดินระหว่างรถของเธอไปยังทางเข้าหอพัก และเธอยังอาศัยรถคันอื่นช่วยพยุงตัวในการเดินไปยังหอพักอีกด้วย ลูกของจำเลยอุทธรณ์ให้การว่าทั้งถนนและทางเดินหน้าตึกก็มีหิมะปกคลุมเหมือนกับลานจอดรถ และยังไม่ได้ทำความสะอาด จำเลยอุทธรณ์ให้การว่าเธอต้องจับราวตลอดตอนเดินขึ้นบันไดและเดินอย่างช้าๆ และยังกล่าวอีกว่าเธอสวมรองเท้าบูท Timberland และเธอคิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไรกับการเดินไปในสถานการณ์นั้น แต่เธอก็ไปถึงหอโดยไม่เกิดอุบัติเหตุ

จำเลยอุทธรณ์ใช้เวลาในการเยี่ยมลูกสาวอยู่ประมาณ 1 ชั่วโมง เธอค่อยๆเดินอย่างช้าๆ และจับรถคันอื่นไปด้วยระหว่างเดินกลับและมองไปยังพื้นเพื่อให้แน่ใจว่าเธอจะไม่ลื่นล้ม เธอเห็นหิมะอยู่เกลื่อนพื้นและพยายามเดินอย่างระมัดระวัง แต่เมื่อเธอไปถึงรถ เธอก็ลื่นล้มไปบนพื้นและทำให้ขาหัก

เมื่อมีหลักฐานที่ไม่อาจโต้แย้งได้มายืนยันว่าจำเลยอุทธรณ์รับรู้และสมัครใจเดินผ่านลานจอดรถที่เต็มไปด้วยหิมะและน้ำแข็ง จนได้รับบาดเจ็บ แปลว่าเกิดหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงตามหลักกฎหมาย ดังนั้น The Circuit Court จึงทำตามคำร้องของ Morgan State University และไม่ส่งเรื่องให้คณะลูกขุนพิจารณา

ความเห็นของผู้พิพากษา Green ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าโจทก์ทราบถึงความเสี่ยงและอันตรายจากการลื่นล้ม คำให้การของจำเลยอุทธรณ์นั้นชัดเจนว่าเธอรู้ว่าลานจอดรถเต็มไปด้วยหิมะและน้ำแข็ง เธอบอกว่าเธอรู้ตั้งแต่แรกที่เธอไปถึงว่าเธอขับรถบนถนนที่ลื่นและอันตราย และยังคิดต่อว่าทำไมถึงไม่มีใครมาจัดการเรื่องนี้ จากพฤติกรรมของจำเลยอุทธรณ์ แสดงให้เห็นว่าเธอรู้ดีถึงความเสี่ยงและยินดีรับความเสี่ยงนั้นจากอันตรายของการเดินบนหิมะและน้ำแข็ง เธออธิบายว่าเธอ

⁶⁴ Morgan State University v. Walker, 397 Md. 509, 919 A.2d 21 (2007).

เดินไปช้าๆ และจับรถคันอื่นไปด้วยตลอดทางรวมถึงจับราวบันไดขณะก้าวขึ้นบันได ยิ่งไปกว่านั้น จำเลยอุทธรณ์ยังบอกอีกว่าเธอมองลงไปบนพื้นเพื่อให้แน่ใจว่าเธอจะไม่ลื่นล้ม และจากคำตัดสินในคดี ADM Partnership v. Martin และคดี Schroyer v. McNeal ที่กล่าวไว้ว่า “อันตรายจากการลื่นบน น้ำแข็ง เป็น 1 ในความเสี่ยงที่ผู้ใหญ่ทั่วไปจะต้องรับรู้”

ยิ่งกว่านั้นยังไม่มีอะไรโต้แย้งได้ถึงความสมัครใจของโจทก์ในหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจากคดี Morgan State University v. Walker ไม่มีอะไรในบันทึกที่จะบอกได้ว่าจำเลยอุทธรณ์ (โจทก์เดิม) ถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ผิดกับความตั้งใจของเธอในการเผชิญกับความเสี่ยงจากอันตรายของการเดินบนหิมะและน้ำแข็ง ไม่เช่นนั้นการกระทำของเธอคงกล่าวได้ว่าทำไปโดยไม่ได้สมัครใจ หลังจากได้ยินเสียงรถวิ่งไปบนถนนที่ลื่นและทราบแล้วว่า Morgan State University ไม่ได้กำจัดหิมะและน้ำแข็งออกไปจากลานจอดรถ เธอก็ยังคงเลือกที่จะลงจากรถไปหาลูกสาว ความตั้งใจของจำเลยอุทธรณ์เกิดจากข้อมูลที่ว่าเธอเชื่อว่าลูกสาวของเธอต้องการเงิน และเมื่ออ้างอิงจากคำตัดสินที่ผ่านๆมา การกระทำของจำเลยอุทธรณ์จะถือว่าทำไปโดยไม่ได้มีความสมัครใจต่อเมื่อเธอขาดอิสระในการเลือกที่จะเสี่ยงสถานการณ์ ดังนั้นจากข้อมูลที่ว่าจำเลยอุทธรณ์ต้องการเอาเงินไปให้ลูกสาวจ่ายค่าแก๊สจึงไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการกระทำโดยไม่ได้สมัครใจ

ความเห็นนี้ถูกโต้แย้งอย่างรวดเร็วจากโจทก์ ซึ่งบอกว่าเธอไม่มีทางเลือกอื่นจึงต้องทำเช่นนั้น แต่ว่าจำเลยอุทธรณ์ (โจทก์) มีทางเลือกในกรณีนี้คือเธอควรที่จะเลือกหันรถขับกลับบ้านตั้งแต่ได้ยินเสียงน้ำแข็งบนถนนแล้วหรือไม่เช่นนั้นก็หาวิธีอื่นในการเอาเงินให้ลูกสาวแทนที่จะเลือกจอดรถไว้และเดินข้ามหิมะและน้ำแข็ง

อาจจะพูดได้ว่าการโต้แย้งของจำเลยอุทธรณ์เป็นความจริงและ Morgan State University ละเลยในการจัดการหิมะและน้ำแข็งในลานจอดรถและตลอดทางเดิน แต่ข้อสมมตินี้ก็ไม้อาจเปลี่ยนผลสรุปหรือผลวิเคราะห์ของเราได้ เพราะศาลได้อธิบายไว้แล้วว่าหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นเป็นสิ่งที่ป็นอิสระจากบุคคลอื่นและไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ 3 ดังนั้นเรื่องหน้าที่ที่จำเลยสมควรกระทำจึงไม่สามารถกล่าวอ้างได้เพียงเพราะว่าความพล่อยพละละเลยของจำเลยทำให้เกิดหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง

2.8.4 คดี David Allen v. Marriott Worldwide Corporation (2008)⁶⁵

ในวันที่ 5 มกราคม ค.ศ.2007 ผู้อุทธรณ์ คือนาย David Allen ได้ยื่นฟ้องต่อ The Circuit Court for Montgomery County เพื่อฟ้องร้อง Marriott Worldwide Corporation ผู้ดำเนินธุรกิจที่พักอาศัยภายใต้ชื่อ “Marriott” และ “Brickman Group” โดยคำร้องได้กล่าวถึงจำเลยว่าได้ประมาทเลินเล่อและขาดความระมัดระวัง เป็นเหตุการณ์สั่นหกล้มที่พบได้ทั่วไป ซึ่งในคดี

⁶⁵David Allen v. Marriott Worldwide Corp., 183 Md. App. 460, 961 A.2d 1141 (2008).

นี่เป็นการลื่นล้มบนพื้นน้ำแข็ง จุดสำคัญของคดีนี้คือการลื่นล้มนั้นได้เกิดขึ้นบน “White Ice” ไม่ใช่ “Black Ice” ข้อต่อสู้ในคดีนี้ก็คือหลักสมมติฐานที่จะรับความเสี่ยง

Marriott เป็นเจ้าของและบริหารงานโรงแรมใน Ellicott City, Maryland และมี Brickman Group เป็นบริษัทที่ถูกว่าจ้างโดย Marriott ให้รับผิดชอบในการกำจัดหิมะและน้ำแข็งรวมไปถึงการดูแลรักษาพื้นทางใน Ellicott City Residence Inn. ผู้อุทธรณ์ได้เข้าไปพักในโรงแรมตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ ถึง 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2004 ในเช้าวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2004 ผู้อุทธรณ์และ Elizabeth Allen ผู้เป็นภรรยาทำการเช็คเอาท์ออกจากโรงแรมในเวลา 8.00 น. ในขณะที่ผู้อุทธรณ์กำลังเช็คเอาท์ Mrs.Allen ก็ได้เดินไปเอารถที่ลานจอดรถ เธอขับรถมายังบริเวณใกล้ๆกับประตูหน้าของโรงแรมเพื่อรอสามีของเธอ และตอนที่ผู้อุทธรณ์เดินออกจากประตูโรงแรม เขาเดินไปตามทางเดินด้านข้างตามปกติเพื่อไปยังรถที่ภรรยานำมาจอดไว้ ขณะที่ผู้อุทธรณ์พร้อมกระเป๋าถือลากพื้นทางเดิน เขาก็ลื่นและล้มลงเนื่องจากแผ่นน้ำแข็งที่มองไม่เห็น

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา

ในวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ.2007 ผู้ถูกฟ้องแต่ละรายได้ยื่นข้อโต้แย้งคำพิพากษา โดยโต้แย้งว่าถึงเหตุการณ์จะเป็นไปตามที่ผู้อุทธรณ์ให้การ แต่ผู้ถูกฟ้องก็โต้แย้งคำพิพากษา โดยอาศัยข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติฐานที่จะรับความเสี่ยง ซึ่งเป็นประเด็นหลักของคดีนี้

ผู้อุทธรณ์เองก็คัดค้านคำร้องของฝ่ายผู้ถูกฟ้อง และยืนยันตามคำให้การก่อนหน้า การสรุปคำให้การมีขึ้นในวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.2007 โดยผู้พิพากษา Ronald B. Rubin และในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ.2007 ผู้พิพากษา Rubin ก็ได้พิพากษาคดีนี้ ซึ่งผลของคำพิพากษาได้เอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายผู้ถูกฟ้อง ทำให้ฝ่ายผู้อุทธรณ์ (โจทก์) ต้องทำการยื่นอุทธรณ์

ในแง่ของทางเลือก โจทก์ในคดีนี้ควรจะรออยู่ที่หน้าทางเข้าของโรงแรม เพื่อให้ภรรยาขับรถมารับในจุดที่ปลอดภัยกว่า แต่เขากลับสมมติฐานเลือกที่จะเดินไปหาเธอในที่ไกลออกจากรถเพื่อให้ประหยัดเวลา เมื่อพิสูจน์ได้ว่าเป็นหลักสมมติฐานที่จะรับความเสี่ยง คำถามใดๆเกี่ยวกับความประมาทเลินเล่อของจำเลยก็ไม่มี ความหมาย

น้ำแข็งสีดำและน้ำแข็งสีขาว (Black Ice vs. White Ice)

จากผลของคดี Schroyer v. Mcneal คดี ADM Partnership v. Martin และคดี Morgan State University v. Walker ผู้อุทธรณ์ในคดีเหล่านี้ไม่อาจโต้เถียงได้ว่าเพราะน้ำแข็งที่อยู่บนลานจอดรถนั้นสามารถมองเห็นได้ ทำให้จุดสำคัญของคดีนี้อยู่ที่ความแตกต่างระหว่างน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) กับ น้ำแข็งสีขาว (White Ice) ผู้อุทธรณ์ได้ชี้แจงว่าทั้ง 3 คดี หิมะและน้ำแข็งสามารถมองเห็นได้ไม่เพียงแต่ในสายตาของโจทก์แต่คนทั่วไปก็มองเห็นได้ โดยคำศัพท์ที่ใช้ในกฎหมายละเมียดเหล่านี้ เรียกว่า น้ำแข็งสีขาว (White Ice) สำหรับในคดีนั้นตรงข้ามเพราะคือน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความแตกต่างได้แต่ก็ไม่เสมอไป

คำว่า น้ำแข็งสีดำ (Black Ice) นั้นอธิบายถึงภาพที่มองเห็นจากการที่ชั้นบางๆ ของ น้ำแข็งที่โปร่งใสก่อตัวบนพื้นผิวสีดำ เช่น tar macadam หรือ asphalt ส่วนน้ำแข็งสีขาว (White Ice) นั้น อธิบายถึงการมองเห็นที่ตรงกันข้ามกันซึ่งเกิดขึ้นจากชั้นน้ำแข็งแบบเดียวกันบนพื้นผิวสีขาว เช่นหิมะ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา ก็เป็นไปได้ที่จะมีน้ำแข็งสีแดง (Red Ice), น้ำแข็งสีเหลือง (Yellow Ice), น้ำแข็งสีฟ้า (Blue Ice) หรือ น้ำแข็งที่มีสีสັນ (harlequin Ice) แต่เหตุการณ์พวกนี้ยังไม่ถูกบรรจุ อยู่ใน The lexicon of Tort law ซึ่งก็แปลว่าคำว่า สีดำ (black) กับ สีขาว (white) ไม่ได้บอกถึงสี จริงๆ ของน้ำแข็ง แต่หมายถึงสีของพื้นผิวภายใต้ น้ำแข็ง ดังนั้นความหมายที่แท้จริงของความแตกต่าง จึงอยู่ที่ว่าน้ำแข็งนั้นสามารถมองเห็นได้หรือไม่สามารถมองเห็นได้ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่เราต้องอ้างอิงคือ กฎหมายละเมิดไม่ใช่เรื่องของการมองเห็น

ต่อให้การอ้างอิงนั้นจะเล็กน้อยและไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไร แต่การโต้เถียงของผูุ้ทธรณ์ กับผู้ถูกอุทธรณ์นั้นก็มาจากข้อเท็จจริงเดียวกัน ข้อเท็จจริงนั้นถูกกล่าวถึงอีกครั้งในวันที่ 27 กันยายน ค.ศ.2007 จากการอุทธรณ์ของผูุ้ทธรณ์ในข้อเท็จจริงเดิม แต่ทั้ง 2 ฝ่ายกลับเห็นไปในคนละแบบ ทั้ง 2 ฝ่ายยังคงอ้างในหลักการข้อเดิมซึ่งเป็นพื้นฐานของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจาก คดี ADM Partnership v. Martin

ใน Maryland เป็นที่ทราบกันดีว่าการจะใช้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงได้นั้น จำเลยต้องแสดงให้เห็นว่าโจทก์ทราบถึงความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายและพร้อมรับความเสี่ยงนั้นและสมรรถใจที่จะเผชิญอันตรายจากความเสี่ยง

หลักสำคัญของคดีนี้อยู่ที่ “ การรับรู้ถึงความเสี่ยงและอันตราย ” ไม่เกี่ยวว่า ข้อเท็จจริงจะเป็นเช่นไร ผูุ้ทธรณ์ก็จะหาเหตุผลให้ข้อเท็จจริงห่างไกลจากการรับรู้ ส่วนผู้ถูกอุทธรณ์ก็จะทำในทางกลับกันก็จะทำให้ข้อมูลเข้าสู่ศูนย์กลางของแรงดึงดูดราวกับเป็นปัญหาของหลักฟิสิกส์นิวตัน

การหมุนออกห่างจากจุดศูนย์กลาง (The Centrifugal Spin)

การกระทำของฝ่ายผูุ้ทธรณ์นั้นง่ายมาก คือ ถ้าโจทก์มองและไม่สามารถเห็นถึงภัยพิบัติ โจทก์ย่อมไม่มีทางรับรู้ถึงความเสี่ยง ซึ่งในเนื้อหาของการอุทธรณ์ ผูุ้ทธรณ์ก็ได้กล่าวไว้ว่า Mr.Allen มองไม่เห็นน้ำแข็งที่ทำให้เขาลื่นล้ม ดังนั้นเขาจึงไม่มีทางที่จะรู้ได้ว่าที่เข้าไปเป็นหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง เขาพิสูจน์ได้ว่าเขาไม่เห็นน้ำแข็งนั้นเลยก่อนที่จะลื่นเพราะลานจอดรถเป็นสีดำ และไม่มีน้ำแข็งสีขาว (White Ice) ให้เห็น

เพื่อการสนับสนุนคำกล่าวนั้น จะยกบางส่วนของคำพูดของผูุ้ทธรณ์จากคำให้การ ในวันที่ 27 กันยายน ค.ศ.2007 ที่เขาอ้างว่าเห็นว่าไม่มีน้ำแข็งบนลานจอดรถจึงได้เดินออกไปเพื่อขึ้นรถที่ภรรยาขับมา

คำถาม: คุณให้การว่า คุณไม่เห็นน้ำแข็งก่อนที่จะลื่นล้มถูกต้องไหม?

คำตอบ: ถูกต้อง

คำถาม: แล้วหลังจากที่คุณล้ม คุณเห็นน้ำแข็งที่ทำให้คุณลื่นเมื่อไหร่?

คำตอบ: ผมรู้ว่าเป็นน้ำแข็งก็ตอนที่ล้ม เพราะผมรู้สึกตอนล้มไปบนน้ำแข็งนั้น

ผู้ยุทธธรณ์ปฏิเสธการรับรู้ถึงการมีอยู่ของน้ำแข็ง

คำถาม: แล้วก่อนที่จะล้ม มีเวลาที่คุณรู้ตัวว่าคุณยืนอยู่บนน้ำแข็งหรือเปล่า?

คำตอบ: ไม่

ผู้ยุทธธรณ์ยังคงยืนยันว่าเขาไม่เห็นน้ำแข็ง

คำถาม: คุณเห็นหิมะและน้ำแข็งที่ไหน?

คำตอบ: เห็นหิมะและน้ำแข็งบนขอบของทางเดิน

คำถาม: เอาล่ะ และคุณเห็นหิมะและน้ำแข็งอยู่บนขอบทางด้วยใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: บอกได้มั้ยว่ามันกองสูงสักเท่าไร?

คำตอบ: น่าจะสูงประมาณขอบหรือสูงกว่าหน่อย

คำถาม: ประมาณขอบทางหะหรือ?

คำตอบ: ครับ

คำถาม: แล้วมันมีจำนวนเท่ากันตลอดทางเลยหรือเปล่า หรือมีเป็นจุดๆ?

คำตอบ: สลับกันไปครับ

คำถาม: แน่นะ?

คำตอบ: สลับกันไปครับ

คำถาม: บางที่ก็สูงกว่าใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: บางที่ก็ต่ำใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: แล้วคุณได้เห็นหรือเปล่าว่ามีจุดไหนที่หิมะมีการละลาย?

คำตอบ: ผมจำไม่ค่อยได้แต่คิดว่าไม่

คำถาม: แล้วคุณรู้สึกถึงหิมะและน้ำแข็งตอนที่เดินบนทางหรือเปล่า?

คำตอบ: ไม่

ประเด็นหลักของการโต้เถียงก็คือความสามารถในการมองเห็น เพราะไม่มีอะไรจะทำให้รู้สึกตัว โดยสรุปแล้วผู้อุทธรณ์ต้องการจะบอกว่าไม่มีคำให้การใดในบันทึกหลักจาก The Circuit Court หรือก่อนมาถึงศาลแห่งนี้ ที่น้ำแข็งสีดำ (Black Ice) จะมองเห็นได้ในลานจอดรถในสายตาของ Mr.Allen หรือคนอื่นๆ

เขายังได้อ้างถึง 3 คดีที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ทั้งคดี Schroyer v. Mcneal คดี ADM Partnership v. Martin และคดี Morgan State University v. Walker และชี้ให้เห็นว่าทั้ง 3 คดีเกิดขึ้นเพราะน้ำแข็งสีขาว (White Ice) แต่คดีของเขาเป็นน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) การรับรู้ในคดีเหล่านั้น และเหตุผลของผู้อุทธรณ์ได้อ้างถึงความสามารถในการมองเห็น ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการรับรู้ซึ่งไม่เกิดขึ้นในคดีนี้

ผู้อุทธรณ์ในทั้ง 3 คดีสามารถอ้างได้อย่างง่ายดายจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่า ในแต่ละคดีคำให้การของโจทก์บอกว่าพวกเขาได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของน้ำแข็งทั่วทั้งบริเวณที่พวกเขาเดินข้าม ข้อเท็จจริงก็คือ บริเวณนั้นปกคลุมไปด้วยหิมะและน้ำแข็งในทุกคดี และโจทก์ในคดีเหล่านี้ก็ให้การว่าพวกเขาเห็นว่ามีหิมะและน้ำแข็งอยู่ทั่วพื้นที่ทั้งทางเดินและลานจอดรถที่พวกเขาเลือกที่จะเดินข้าม ซึ่งโจทก์แต่ละคนในทุกคดีล้วนรับรู้และสมัครใจเดินข้ามหิมะและน้ำแข็งและบาดเจ็บหลังจากทำไปมากกว่า 1 ครั้ง แปลว่าพวกเขามีโอกาสเลือก และศาลก็คำนึงถึงว่าพวกเขาสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงตามหลักของกฎหมาย ซึ่งจากคำกล่าวด้านบน การรับรู้เหล่านั้นไม่เกิดในคดีนี้

การหมุนเข้าสู่จุดศูนย์กลาง (The Centripetal Spin)

ผู้อุทธรณ์นั้นเชื่อในพื้นฐานเช่นเดียวกับเราว่าการรับรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การมองเห็นเพียงอย่างเดียว คนตาบอดก็สามารถรับรู้ถึงความเสี่ยงได้แม้จะมองไม่เห็น คนหูหนวกก็สามารถรับรู้ถึงความเสี่ยงได้แม้พวกเขาไม่ได้ยิน การรับรู้นั้นมาได้จากหลายแห่ง การรับรู้ไม่ได้มาจากประสาทสัมผัสโดยตรงเท่านั้น แต่ยังสามารถอ้างอิงจากหลักฐานและเหตุการณ์อีกด้วย การรับรู้สามารถเกิดขึ้นได้มากกว่าการรับรู้จากประสาทสัมผัส ผู้อุทธรณ์จะพยายามทำให้เห็นว่าการรับรู้จากข้อเท็จจริงในคดีนี้นั้นเกิดได้มากกว่าจากการมองเห็นเพียงอย่างเดียว

ข้อมูลที่ผู้อุทธรณ์นำมากล่าวอ้างนั้น คือ ขอให้ไม่ได้จำกัดการตัดสินจากการสังเกตในเช้าวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2004 ที่เกิดอุบัติเหตุเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงข้อมูลในวันก่อนหน้านี้นี้ตั้งแต่วันที่ผู้อุทธรณ์และภรรยาเข้าพักที่โรงแรมตอนเดือนกุมภาพันธ์ด้วย

คำถาม: ตอนกลับถึงที่พักหลังจากเสร็จงานในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ คุณเห็นหิมะและน้ำแข็งในลานจอดรถหรือไม่?

คำตอบ: ใช่ ผมมั่นใจว่าผมมี

คำถาม: ครั้งแรกที่คุณมาถึงโรงแรมนี้ หิมะกองสูงลึกเท่าไร?

คำตอบ: ผมบอกแน่นอนไม่ได้

คำถาม: แต่คุณเห็นไข้ไหม?

คำตอบ: ใช่

ผู้ยุทธธรณ์ยังได้อธิบายถึงหิมะและน้ำแข็งในวันที่ 4 กุมภาพันธ์อีกด้วย

คำถาม: คุณจำได้ไหมว่าออกจากโรงแรมเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ตอนกี่โมง?

คำตอบ: ผมจำไม่ได้

คำถาม: ตอนออกจากโรงแรมคุณเห็นหิมะและน้ำแข็งอยู่ในบริเวณโรงแรมหรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: แล้วทางเดินหิมะ เห็นหิมะและน้ำแข็งหรือไม่?

คำตอบ: ไม่เห็น

คำถาม: คุณเห็นร่องรอยการใช้เกลือหรือการกำจัดน้ำแข็งบนทางเดินหรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: ผมพูดถึงตอนเช้าของวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นวันก่อนที่คุณจะล้มอยู่นะ?

คำตอบ: ผมมั่นใจว่ามี

คำถาม: แล้วตอนคุณกลับมาในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ คุณยังเห็นหิมะและน้ำแข็งในลานจอดรถหรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: อุณหภูมิต่ำกว่าจุดเยือกแข็งไหมในคืนนั้น?

คำตอบ: มีบางช่วงที่เย็นกว่านั้นแน่ๆ แต่ไม่รู้ว่่าตอนไหนหรอกนะ

ในการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับบริษัทประกันในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2004 คำให้การของผู้ยุทธธรณ์เป็นจริงแค่ไหนเกี่ยวกับการบรรยายสภาพอากาศของผู้ยุทธธรณ์ตลอดช่วง 2 วันในโรงแรม

คำถาม: คุณบอกผมหน่อยได้ไหมว่าสภาพอากาศตลอด 2 วันที่คุณอยู่ที่นั่นเป็นอย่างไร?

คำตอบ: เราก็ก่อนไม่แน่ใจนัก แต่พื้นยังมีบางส่วนเป็นน้ำแข็ง ส่วนมากเริ่มละลายแต่ก็ยังเป็นน้ำแข็ง และมีหิมะและน้ำแข็งเป็นหย่อมๆ

คำถาม: แปลว่ามีบางอย่างเกิดขึ้นก่อนคุณไปถึงที่นั่นใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: อากาศค่อนข้างหนาวใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่ ไม่รู้หรือกว่าเข้านั้นอุณหภูมิเท่าไร แต่ต่ำกว่าจุดเยือกแข็งแน่

ในวันที่ 3 และ 4 กุมภาพันธ์ ผู้ยุทธธน์ได้เจอกับเหตุการณ์ที่เกิดการลื่นไถลในลานจอดรถ

คำถาม: ในวันที่คุณอยู่ที่โรงแรม ทั้งวันที่ 3 และ 4 กุมภาพันธ์ คุณเจอกับการลื่นไถลไหมขณะที่ขับรถอยู่ในลานจอดรถใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่

ผู้ยุทธธน์ยังเคยรับรู้ถึงเหตุการณ์คล้ายๆกับน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) อีกด้วย

คำถาม: ก่อนเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2004 คุณเคยรู้จักน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) มาก่อนหรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: เคยได้ยินเรื่องนี้มาก่อนหรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: แล้วคุณรู้ไหมว่าน้ำแข็งนั้นลื่น?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: คุณรู้ไหมว่าถ้าเดินบนน้ำแข็งคุณอาจจะล้มลงได้?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: ถ้าคุณล้มคุณก็จะเจ็บใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่

ผู้ยุทธธน์ออกจากโรงแรมในเวลา 8 โมงเช้า เขารู้ว่าอุณหภูมิต่ำกว่าจุดเยือกแข็งตลอดคืน ถึงลานจอดรถจะถูกกวาดหิมะไปบ้างในบ่ายวันที่ 4 กุมภาพันธ์ แต่ผู้ยุทธธน์ก็ยังรู้ถึงอันตรายของการละลายและการแข็งตัวอีกครั้งของน้ำแข็ง

คำถาม: ก่อนจะเดินออกจากโรงแรมในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ คุณรู้ไหมว่ามีหิมะและน้ำแข็งในลานจอดรถ?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: คุณรู้ว่าอุณหภูมิต่ำกว่าจุดเยือกแข็งในคืนก่อนหน้าใช่ไหม?

คำตอบ: ไม่รู้หรือกว่าเท่าไรแน่ แต่ก็ใช่

คำถาม: แต่คุณรู้ว่าอาจจะเกิดการแข็งตัวของน้ำแข็งบนพื้น?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: ในลานจอดรถ ถูกต้องไหม?

คำตอบ: ถูกต้อง

คำถาม: คุณเคยเจอเรื่องแบบนี้มาก่อนใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่ ก็อย่างที่บอก ผมรู้จักน้ำแข็งสีดำ (Black Ice)

คำถาม: ถ้าเช่นนั้นคุณก็รู้ว่ามันอาจมีน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) อยู่ในลานจอดรถ ก่อนที่จะเดินเข้าไปใช่ไหม?

คำตอบ: ผมไม่รู้แต่ก็อาจเป็นไปได้,ใช่

คำถาม: ผมถามว่าคุณรู้ถึงความเป็นไปได้ก่อนที่จะเดินไปในลานจอดรถ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ใช่ไหม?

คำตอบ: ผมไม่ได้คิดเรื่องนั้น ผมกำลังจะไปทำงาน แต่ใช้สิ่งนั้นเป็นไปได้

คำถาม: คุณรู้ไหมว่าพื้นที่เปียกในลานจอดรถอาจแข็งตัวในช่วงข้ามคืน?

คำตอบ: ก็ใช่

ในเช้าวันที่ล้ม ผูุ้ทธรณ์ได้ออกไปจากตำแหน่งที่ปลอดภัยในบริเวณประตูหน้าที่ซึ่งรถโดยสารจะส่งและรับคนได้อย่างปลอดภัยและผูุ้ทธรณ์สมัครใจที่จะเดินไปยังลานจอดเพื่อการประหยัดเวลาเพียงน้อยนิด และเขายังออกจากที่ปลอดภัยบริเวณทางเดินและก้าวข้ามกองหิมะและน้ำแข็งที่กองสุมบนขอบทางไปยังลานจอดรถ เขารู้ว่าตอนนั้นเป็นเวลา 8 โมงเช้า และรู้ว่าเมื่อคืนอุณหภูมิต่ำกว่าจุดเยือกแข็ง จึงเป็นที่ชัดเจนว่าอาจจะเกิดอันตรายจากการละลายและแข็งตัวใหม่และผูุ้ทธรณ์ยังมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าทางเดินถูกโรยเกลือหรือจัดการหิมะไปเมื่อวันก่อน และไม่มีเหตุผลใดที่จะบอกว่าเขาเชื่อว่าลานจอดรถได้รับการจัดการหิมะแล้ว

คำถาม: ตอนเดินออกจากหน้าประตูคุณเห็นหิมะและน้ำแข็งบนทางเดินหรือไม่?

คำตอบ: ไม่

คำถาม: เห็นร่องรอยของการใช้เกลือโรยหรือวิธีอื่นๆจัดการทางเดินใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่ คิดว่าอย่างนั้น

คำถาม: อะไรนะครับ?

คำตอบ: ผมบอกว่าคิดอย่างนั้น,ใช่

คำถาม: คุณเห็นร่องรอยแบบที่ว่าในลานจอดรถบ้างหรือไม่?

คำตอบ: ผมไม่เห็น

ผูุ้ทธรณ์บอกว่าเขาเดินไปยังลานจอดรถและรู้ว่าสิ้นตั้งแต่วันที่ก่อน

คำถาม: คุณบอกว่ามีน้ำแข็งที่มองเห็นได้ในลานจอดรถใช่ไหม?

คำตอบ: ผมเห็นน้ำแข็งพวกนั้นตั้งแต่ก้าวลงจากทางเดินแล้วแหละ

คำถาม: คุณบอกว่าคุณล้มเพราะน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) ใช่ไหม?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: ในลานจอดรถใช่หรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: แล้วจำได้ไหมว่าคุณมองอะไรอยู่ตอนนั้น? กำลังคุยกับใคร? หรือมองหารถ?

คำตอบ: เปล่า ผมพยายามมองทางที่จะเดินต่างหาก

คำถาม: มีจุดที่ลื่นล้มได้ในลานจอดรถเมื่อวันก่อนๆ ใช่ไหม?

คำตอบ: ส่วนใหญ่ในลานจอดรถก็ลื่นหมดทุกที่ที่ซบผ่าน แต่ผมไม่เคยมีปัญหาในการเดินผ่านจนถึงเข้าวันนั้น

หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงของผูุ้ทธรณ์

เราเห็นด้วยกับทั้งผูุ้ทธรณ์และผู้พิพากษา Rubin ว่าเมื่อรวมข้อมูลที่บอกว่าผูุ้ทธรณ์รู้ถึงความเสี่ยงเข้าด้วยกัน ก็เป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนที่สามารถสรุปผลการตัดสินออกมาได้ ในคดีก่อนหน้าคือคดี Schroyer v. McNeal คดี ADM Partnership และ คดี Morgan State v. Walker ศาลอุทธรณ์ตัดสินว่าประเด็นที่โจทก์รับรู้ถึงหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงหรือไม่ต้องให้คณะลูกขุนเป็นผู้ตัดสิน และในทุกคดีศาลอุทธรณ์ก็กลับคำตัดสินนั้น และถือเอาหลักฐานของการรับรู้ความเสี่ยงมีความสำคัญพอที่จะตัดสินตามหลักกฎหมาย

ในคดีนี้แน่นอนว่าจากข้อมูลเบื้องต้นไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปของการตัดสินได้ ยิ่งไปกว่านั้นถ้าตามหลักยังไม่ใช่ว่าผูุ้ทธรณ์เดินลงไปลานจอดรถทั้งๆที่รู้ถึงความเสี่ยงในเช้าวันที่ 5 กุมภาพันธ์หรือไม่ เมื่อแน่ชัดว่าหากบุคคลธรรมดาทั่วไปอยู่ในฐานะของโจทก์แล้วจะเข้าใจถึงอันตรายหรือไม่คือประเด็นสำคัญ

หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นข้อกฎหมาย ซึ่งคำพูดของโจทก์แสดงให้เห็นว่าเขารู้ถึงความเสี่ยง ในกรณีนี้ความเสี่ยงคือการลื่นไถลไปบนน้ำแข็ง การรับรู้ที่จำเป็นไม่ใช่การรู้เห็นถึงน้ำแข็งจริงๆ แต่เป็นการยอมรับในเหตุผลที่คล้ายคลึงกันว่าภายใต้สภาพอากาศและสถานการณ์ดังกล่าว น้ำแข็งมีโอกาสก่อตัวขึ้นได้ หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงไม่ได้เกิดการเหยียบไปบนน้ำแข็งที่มองเห็น แต่หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงเกิดขึ้นเพราะเดินลงไปบนพื้นผิวอะไรก็ไม่รู้ ทั้งๆที่รู้ว่าอาจเป็นน้ำแข็ง ถ้าเป็นน้ำแข็งสีขาว (White Ice) จะเห็นได้อย่างชัดเจน แต่ถ้าเป็นน้ำแข็งสีดำ (Black Ice) ก็พอรู้คร่าวๆว่าน่าจะมีอยู่ไม่ว่าทางไหนก็ก่อให้เกิดการรับรู้และระวังภัย เราจึงรับรองคำตัดสิน

คดีนี้ศาลได้ยืนยันคำตัดสิน ค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้ผูุ้ทธรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ

2.8.5 ข้อสังเกตในคดีของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิด

คดีทั้งสี่ที่ยกตัวอย่างข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นคดี Schroyer v. Mcneal คดี ADM Partnership v. Martin คดี Morgan State University v. Walker และคดี David Allen v. Marriott Worldwide Corporation เป็นคดีที่มีสาเหตุมาจากหิมะและน้ำแข็งทั้งสิ้น ซึ่งอุบัติเหตุอันเกิดจากการลื่นหกล้มบนหิมะน้ำแข็งนี้สามารถที่จะพบเห็นได้บ่อยในต่างประเทศที่มีอากาศหนาวเย็น

ข้อต่อสู้ที่จำเลยมักจะนำมาต่อสู้กับโจทก์ในคดีที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุอันเกิดจากการลื่นหกล้มบนหิมะน้ำแข็ง ก็คือข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง ในคดีทั้งสี่ที่ยกตัวอย่างมานั้น จะเห็นได้ว่าจำเลยก็ยกข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงทั้งสิ้น และก็ส่งผลให้คดีทั้งสี่ที่ยกตัวอย่างมานั้นโจทก์เป็นฝ่ายแพ้คดีทั้งสิ้น ทำให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

การที่โจทก์ในคดีทั้งสี่เป็นฝ่ายแพคดีนั้น ผู้เขียนคิดว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในทางกฎหมายละเมิดนี้ มีองค์ประกอบสำคัญอยู่เพียง 2 ประการคือ

(1) โจทก์ทราบดีว่าในขณะที่เขากำลังเผชิญอันตรายอยู่ตรงหน้าและยอมตระหนักถึงสภาพและลักษณะของภัยอันตรายที่กำลังเกิดขึ้นเป็นอย่างดี

(2) โจทก์เลือกที่จะเผชิญหน้ากับภัยอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจ

องค์ประกอบที่สำคัญทั้งสองประการของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในทางกฎหมายละเมิดอาจกล่าวได้โดยสั้นๆ เป็นองค์ประกอบในเรื่องของการรับรู้ในอันตรายของโจทก์และโจทก์ได้เข้าเผชิญหน้ากับอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจ อันมีสาเหตุมาจากว่าหากโจทก์ได้รับรู้ถึงอันตรายและยังเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเผชิญหน้ากับอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจ โจทก์ก็ต้องรับผลในความเสี่ยงภัยนี้ เพื่อไม่ให้จำเลยต้องรับผิดชอบมากเกินไป สำหรับในคดีทั้งสี่นี้จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่โจทก์ได้รับรู้ถึงอันตรายและยังเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเผชิญหน้ากับอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจ เนื่องจากคดีอุบัติเหตุอันเกิดจากการลื่นหกล้มบนหิมะน้ำแข็งนี้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในข้อเท็จจริงที่ว่า “อันตรายจากการลื่นบนน้ำแข็งนั้น เป็น 1 ในความเสี่ยงที่ผู้ใหญ่ทั่วไปจะต้องรับรู้”

จากคดีทั้งสี่จะเห็นได้ว่าศาลได้พิจารณาองค์ประกอบทั้งสองข้อนี้อย่างเคร่งครัด โดยมิได้ไปพิจารณาถึงประเด็นอื่น กล่าวคือหากการกระทำของโจทก์ครบองค์ประกอบทั้งสองประการนี้ก็ถือว่าเข้าหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง อันจะส่งผลให้โจทก์ไม่ได้รับการเยียวยาจากจำเลย แม้โจทก์จะอ้างว่าโจทก์มีเหตุผลในเข้าการเผชิญหน้ากับอันตราย อย่างเช่นในคดี ADM Partnership v. Martin ที่โจทก์อ้างว่าโจทก์ต้องเดินบนทางเดินหิมะน้ำแข็งเพื่อนำงานไปส่งให้แก่ลูกค้า โดยโจทก์อ้างว่าหากไม่ได้ส่งงานดังกล่าวให้แก่ลูกค้าจะเป็นผลทำให้โจทก์ถูกไล่ออกจากงาน หรือมีการอ้างถึงความบกพร่องในหน้าที่ของจำเลย ดังเช่นในคดี Morgan State University v. Walker ที่ทางจำเลยคือ Morgan State University ไม่ได้ทำการกำจัดหิมะและน้ำแข็งออกไปจากลานจอดรถ เนื่องจากศาล

เห็นว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนี้เป็นอิสระจากบุคคลอื่น กล่าวคือไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สาม ดังนั้นหน้าที่ที่จำเลยสมควรกระทำนั้น โจทก์จึงไม่สามารถนำมาอ้างได้

2.9 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกฎหมายละเมิดของประเทศไทย

สำหรับกลุ่มประเทศ Civil Law นั้น หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นถือเป็นข้อต่อสู้ของจำเลยที่กระทำการโดยประมาท โดยทฤษฎีหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกลุ่มประเทศ Civil Law นั้นมักจะถูกรู้จักในชื่อหลัก “volenti non fit injuria”⁶⁶ เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ผู้เขียนจึงขออธิบายถึงหลัก “volenti non fit injuria” กับการปรับใช้ในประเทศไทย

2.9.1 ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางแพ่ง

นักกฎหมายและอาจารย์ผู้บรรยายกฎหมายลักษณะละเมิดหลายท่านได้ให้ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ไว้ ตัวอย่างเช่น

ศาสตราจารย์ศักดิ์ สนองชาติ ได้ให้ความหมายของสุภาษิตกฎหมายที่ชื่อว่า “volenti non fit injuria” ซึ่งแปลว่า “เมื่อให้ความยินยอมก็ไม่ถือว่ามีความเสียหาย” หรือที่นักกฎหมายบางท่านแปลว่า “ความยินยอมของผู้เสียหายทำให้ไม่เป็นละเมิด” และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า โดยเหตุที่ละเมิดจะต้องเป็นการกระทำผิดกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เมื่อไม่ถือว่ามีความเสียหาย การกระทำนั้นจึงไม่เป็นละเมิด ผู้เสียหายไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดจากการกระทำที่ตนให้ความยินยอม⁶⁷

ศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธุ์ ได้ให้ความหมายของภาษิตละตินที่ว่า “volenti non fit injuria” (That to which a man consents cannot be considered an injury) ว่า “ความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด”⁶⁸ โดยมีความหมายว่า บุคคลซึ่งยอมต่อการกระทำอย่างหนึ่ง หรือ บุคคลซึ่งเข้าเสี่ยงภัยยอมรับความเสียหาย จะฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำหรือความเสียหายนั้นมิได้โดยจำเลยสามารถยกข้อต่อสู้ขึ้นนี้ได้

ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทัย ได้ให้ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ว่า ความยินยอมของผู้เสียหายโดยสมรรถใจยอมทำให้การกระทำไม่เป็นละเมิด นอกจากนี้ท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทัย ยังให้ความเห็นว่าหลักเรื่องความยินยอมนี้เป็นส่วนที่ทำให้ประมวล

⁶⁶The Free Dictionary by FARLEX, Assumption of risk (Online), Available from <http://legaldictionary.thefreedictionary.com/assumption+of+risk>

⁶⁷ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2549), หน้า 55.

⁶⁸ไพจิตร ปุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2553), หน้า 22.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420⁶⁹ ขาดองค์ประกอบในเรื่องความเสียหายไป จึงส่งผลให้ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อละเมิด⁷⁰

ศาสตราจารย์ ดร. วารีนาสกุล ได้ให้ความหมายของสุภาชิตกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่ทั่วไปที่ว่า “volenti non fit injuria” ว่า ความยินยอมทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมาย โดยกล่าวว่าความยินยอมของผู้เสียหายในทางแพ่งนั้นแตกต่างกับความยินยอมของผู้เสียหายในทางอาญา โดยในทางแพ่งนั้นโดยทั่วไปแล้วความยินยอมทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมาย เพราะถือว่าเมื่อผู้ที่เป็นผู้เสียหายได้ให้ความยินยอมแล้ว ความเสียหายก็ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้⁷¹

ศาสตราจารย์สุขุม ศุภนิติย์ ได้ให้ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ว่า “ความยินยอมไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย” โดยได้อธิบายว่าเป็นหลักที่อ้างเพื่อทำให้ผู้ที่ยินยอมนั้นหมดสิทธิเรียกร้องในการชดเชยค่าเสียหาย แม้ว่าจะมีผลเสียหายเกิดขึ้นจริง โดยจะต้องเป็นความยินยอมที่มีอยู่ก่อนและยังคงมีอยู่ต่อมาจนกระทั่งมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นด้วย และผู้ที่ยินยอมนั้นได้ยินยอมรับผลเสียหายที่รู้อยู่แล้วว่าจะเป็นการเสียหายแก่ตนแน่นอน⁷²

รองศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์ภรณ์ โสคติพันธ์ ได้ให้ความหมายของหลัก volenti non fit injuria ว่า “ความยินยอมไม่ทำให้เสียหาย” โดยเห็นว่ากรให้ความหมายเช่นนี้น่าจะเหมาะสมและสมเหตุสมผลกับหลักนี้มากที่สุด เนื่องจากหลัก “volenti non fit injuria” หากแปลความหมายตามตัวอักษรแล้ว “volenti” ก็คือเจตนาหรือความต้องการ ส่วน “injuria” นั้น แปลว่า ความเสียหาย ดังนั้นเมื่อแปลความหมายตามตัวอักษรจึงหมายความว่าความยินยอมไม่ทำให้เสียหาย ประกอบกับความยินยอมในบางครั้งก็ไม่อาจยกเว้นให้การกระทำนั้นไม่ผิดกฎหมาย เช่น ความยินยอมให้ฆ่า ความยินยอมให้ทำร้ายร่างกาย และเมื่อความยินยอมไม่ทำให้เสียหายก็คือยกเว้นองค์ประกอบเรื่องความเสียหาย เมื่อไม่ครบองค์ประกอบ การกระทำนั้นจึงไม่เป็นละเมิด เมื่อไม่เป็นละเมิดก็ไม่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน⁷³

สำหรับผู้เขียนแล้วเห็นว่าหลัก “volenti non fit injuria” นั้น มีความหมายว่าเมื่อผู้เสียหายให้ความยินยอมแล้วก็ไม่ถือว่ามีความเสียหาย และเมื่อไม่มีความเสียหายแล้วผู้ให้ความ

⁶⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

⁷⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241 ถึงมาตรา 452, (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2503), หน้า 468-469.

⁷¹ วารีนาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง, 2554), หน้า 74.

⁷² สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2548), หน้า 38-39.

⁷³ ศนันท์ภรณ์ โสคติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2552), หน้า 134-135.

ยินยอมย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ผลเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจริงก็ตาม

2.9.2 ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางอาญา

นักกฎหมายและอาจารย์ผู้บรรยายกฎหมายหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางอาญาไว้ ตัวอย่างเช่น

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ได้ให้ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ไว้ว่า “ความยินยอมไม่เป็นความผิด”⁷⁴

ศาสตราจารย์ ดร.อักษราทร จุฬารัตน ได้ให้ความหมายของหลัก “volenti non fit injuria” ไว้ว่า “ความยินยอมทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด ผู้กระทำจึงได้รับการยกเว้นโทษ”⁷⁵

เมื่อพิจารณาจากการให้ความหมายของนักกฎหมายและอาจารย์แต่ละท่านแล้ว จะเห็นได้ว่าอาจมีข้อที่ต่างกันบ้าง แต่โดยเนื้อหาใจความสำคัญแล้วต่างเห็นตรงกันว่าหลัก “volenti non fit injuria” ในทางอาญา หมายถึงความยินยอมไม่ทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดไปทั้งหมด ไม่ใช่เป็นแค่เหตุยกเว้นความผิด หรือเหตุยกเว้นโทษเท่านั้น⁷⁶

2.9.3 ฐานะของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางแพ่ง

หลัก “volenti non fit injuria” นั้น ไม่มีบัญญัติอยู่ในกฎหมายไทย⁷⁷โดยแนวความคิดเรื่องฐานะของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางกฎหมายแพ่งนั้น บรรดานักกฎหมายและอาจารย์ก็มีความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างออกไป ดังนี้

แนวความคิดเห็นแรกซึ่งเป็นแนวความคิดของนักกฎหมายส่วนใหญ่ เห็นว่าหลัก “volenti non fit injuria” เป็น “หลักกฎหมายทั่วไป” เช่น แนวความคิดเห็นของอาจารย์ประจักษ์ พุทธิสมบัติ แนวความคิดเห็นของศาสตราจารย์ศักดิ์ สอนองชาติ และนอกจากนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าหลัก “volenti non fit injuria” เป็นหลักกฎหมายทั่วไปไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2508

⁷⁴จิติ ดิงศภัทย์, “ความยินยอมไม่ทำให้เป็นความผิด,” *วารสารกฎหมาย* 1,3 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2520), หน้า 52.

⁷⁵อักษราทร จุฬารัตน, “ความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญา,” *วารสารกฎหมาย* 9 (มิถุนายน-สิงหาคม 2520), หน้า 60-61.

⁷⁶สุพัชรินทร์ อัครธิดานนท์, “พัฒนาการทางกฎหมายของหลัก volenti non fit injuria : ศึกษาการปรับใช้ในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 87.

⁷⁷สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม, *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ปรับปรุงกฎหมายละเมิด)* (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2555), หน้า 178.

เป็นต้นมา จึงทำให้มีการปรับใช้หลัก “volenti non fit injuria” ไปในทิศทางเดียวกัน คือปรับใช้ใน
ฐานะหลักกฎหมายทั่วไป⁷⁸

ส่วนอีกแนวความคิดเห็นว่า หลัก “volenti non fit injuria” มิได้อยู่ในฐานะของ
หลักกฎหมายทั่วไป โดยให้เหตุผลว่า หากหลัก “volenti non fit injuria” เป็นหลักกฎหมายทั่วไป
แล้ว ตามลำดับชั้นในการปรับใช้กฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 ต้องปรับ
กฎหมายลายลักษณ์อักษรก่อน และในกรณีที่เป็นกฎหมายบทหลักกับบทยกเว้น การเป็นบทหลักกับ
บทยกเว้นต้องเป็นกฎหมายในลำดับเดียวกัน ดังนั้นหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งเป็นบ่อเกิดลำดับรองจึงไม่อาจ
ยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรได้⁷⁹

2.9.4 ฐานะของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางอาญา

สำหรับฐานะของฐานะของหลัก “volenti non fit injuria” ในทางกฎหมายอาญานั้น
นับว่ามีหลายความเห็นที่แตกต่างกันออกไป

มีนักกฎหมายบางท่าน เห็นว่าหลัก “volenti non fit injuria” ไม่ควรนำมาปรับเลย
อันเนื่องมาจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้นไม่ได้มีการบัญญัติไว้ ตัวอย่างเช่น
ศาสตราจารย์ไพศาล กุมาลย์วิสัย ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า ประมวลกฎหมายของเราคงถือ
“ความยินยอมของผู้เสียหาย” เป็นเหตุยกเว้นอาญาหรือยกเว้นโทษก็เฉพาะแต่ความผิดบางประเภท
ตามที่บัญญัติไว้เฉพาะความผิดในภาค 2 เท่านั้น⁸⁰

สำหรับความคิดเห็นที่เห็นว่าสามารถนำหลักความยินยอมมาใช้ได้นั้น ก็มี
แนวความคิดเห็นที่ต่างกันออกไป โดยมีความคิดเห็นว่านำมาใช้แต่คนละฐานะ ดังนี้

(1) เห็นว่าหลักความยินยอมนำมาใช้ในฐานะกฎหมายจารีตประเพณี โดยแนวความคิด
เห็นนี้เป็นแนวความคิดเห็นของศาสตราจารย์ดร.หยุด แสงอุทัย⁸¹

(2) ศาลได้รับรองหลักความยินยอมว่านำมาใช้ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ไว้ใน
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2508 เกี่ยวกับความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยคำพิพากษา
ศาลฎีกานี้มีสาระสำคัญว่า “ข้อตกลงว่าจะไม่ฟ้องคดีอาญานั้น อาจถือเป็นความยินยอมให้กระทำ

⁷⁸ สุพัชรินทร์ อัครวิชานนท์, “พัฒนาการทางกฎหมายของหลัก volenti non fit injuria : ศึกษาการปรับใช้ในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 100.

⁷⁹ ศนันทกรรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมั่วครัด, หน้า 137.

⁸⁰ ไพศาล กุมาลย์วิสัย, “ความยินยอมให้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหากไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีเป็น
เหตุยกเว้นความผิดได้,” อุลพาท 15 (2511): หน้า 139.

⁸¹ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายอาญภาค 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547)
อ้างถึงใน สุพัชรินทร์ อัครวิชานนท์, “พัฒนาการทางกฎหมายของหลัก volenti non fit injuria : ศึกษาการปรับใช้ในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

การที่ตามปกติต้องด้วยบทบัญญัติว่าเป็นความผิดได้มีหลักทั่วไปเป็นเหตุยกเว้นความผิดอาญาตามนัยของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 618/2482 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 787/2483 ว่าความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายให้ผู้ใดกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น ถ้าความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดีและมีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้นแล้ว ความยินยอมนั้นเป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นได้”

โดยผลจากคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ทำให้ต่อมานักกฎหมายส่วนมากต่างอ้างอิงการใช้หลักความยินยอมในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป⁸²

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศรัทย์ ได้อธิบายถึงหลัก *volenti non fit injuria* ว่าหมายถึงความยินยอมที่ทำให้ไม่เป็นความผิด โดยได้อธิบายว่าแม้เรื่องความยินยอมนี้จะไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็นำมาใช้ยกเว้นความผิดซึ่งได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรได้ เนื่องการเป็นการปรับใช้ที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำ จึงไม่บัญญัติไว้ก็ได้และก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป⁸³ ซึ่งต่างจากกรณีของเรื่อง “โทษ” ซึ่งถ้าหากไม่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็จะไม่สามารถลงโทษได้

2.9.5 ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับหลัก “volenti non fit injuria” ในกฎหมายละเมิดของประเทศไทย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2508

คำพิพากษานี้ศาลได้รับรองหลักความยินยอมว่านำมาใช้ในในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป โดยมีสาระสำคัญว่า ข้อตกลงว่าจะไม่ฟ้องคดีอาญานั้น อาจถือเป็นความยินยอมให้กระทำการที่ตามปกติต้องบทบัญญัติว่าเป็นความผิดได้มีหลักทั่วไปเป็นเหตุยกเว้นความผิดในทางอาญาตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 616/2482 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 787/2483 ว่าความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายในการให้ผู้ใดกระทำการที่กฎหมายได้บัญญัติเป็นความผิดนั้น ถ้าความยินยอมนั้นได้มีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ความยินยอมนั้นเป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นได้

ในคดีนี้โจทก์ได้ยินยอมให้จำเลยออกเช็คโดยตกลงจะไม่ฟ้องจำเลยเป็นความผิดอาญา ข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยนี้ แม้ไม่ผูกพันโจทก์ให้ยินยอมอยู่เช่นนั้นตลอดไป แต่ก็มีความยินยอมของโจทก์ที่มีอยู่จนถึงขณะที่จำเลยได้ทำการออกเช็ค โดยรู้ว่าไม่มีเงินอยู่ในธนาคาร อันเป็นการกระทำโดยเจตนาที่เป็นองค์ความผิด โดยเป็นการกระทำที่จำเลยได้กระทำตามความยินยอมของโจทก์ โดยความผิดในกรณีนี้คือความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2497 มาตรา 3 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงถือได้ว่าความยินยอมของผู้เสียหายในการ

⁸² สุพัชรินทร์ อัครวิชานนท์, “พัฒนาการทางกฎหมายของหลัก *volenti non fit injuria* : ศึกษาการปรับใช้ในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 88.

⁸³ ศนันท์กรณม์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากิมควรได้, หน้า 136.

กระทำฐานนี้ไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดีแต่ประการใด ศาลฎีกาจึงมีคำพิพากษายืนว่าการกระทำที่โจทก์ฟ้องนั้นไม่เป็นความผิดในทางอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 673/2510

คดีนี้โจทก์ได้ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายโจทก์โดยการใช้มีดฟัน เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับอันตรายสาหัสสุขภาพพลภาพป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วันและประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน และมีอาการป่วยเจ็บเรื้อรังแขนอาจพิการตลอดชีวิต โดยจำเลยให้การว่าได้ใช้มีดฟันทำร้ายโจทก์เนื่องจากโจทก์เสพสุรามินเมาแล้วอวดอ้างว่าเป็นผู้ยุ่งคงกระพัน มีดฟันไม่เข้า ศาลชั้นต้นได้เห็นว่าเป็นการที่โจทก์ยินยอมให้จำเลยใช้มีดฟัน จึงไม่ถือเป็นการกระทำละเมิด ศาลชั้นต้นจึงได้ตัดสินยกฟ้องโจทก์ โจทก์ได้ทำการอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำละเมิด จึงได้พิพากษากลับคำตัดสินของศาลชั้นต้น ให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ศาลฎีกาเห็นว่ากรณีที่โจทก์ทำให้จำเลยใช้มีดฟันโจทก์ เพื่อทดลองคาถาอาคมที่โจทก์เชื่อถือและเชื่อว่าตนเองอยู่ยงคงกระพัน ถือว่าเป็นการที่โจทก์ได้ยอมหรือยอมให้จำเลยทำต่อร่างกายของโจทก์ เป็นการยอมรับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับตัวโจทก์เอง จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นผู้ได้รับความเสียหายตามกฎหมาย ศาลฎีกาจึงพิพากษากลับคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ ให้บังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ตัดสินว่าโจทก์จะฟ้องจำเลยให้รับผิดชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ไม่ได้

บทที่ 3

กฎหมายและเหตุลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

สินค้าไม่ปลอดภัยของประเทศไทยและต่างประเทศ

ในบทที่ 3 นี้จะเป็นการกล่าวถึงกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าและเหตุลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายของผู้ประกอบการของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และการปรับใช้หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการรวมถึงคดีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

3.1 กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้นได้ตรากฎหมายฉบับหนึ่งซึ่งถือเป็นกฎหมายเฉพาะอันเกิดจากการพยายามผลักดันให้มีกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านความปลอดภัยในการบริโภคสินค้า หรือที่เรียกว่า Product Liability¹ ซึ่งกฎหมายฉบับนั้นก็คือ “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551” โดยประกาศใช้เป็นกฎหมายในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 36 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันประกาศ ดังนั้นพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จึงมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 เป็นต้นมา

3.1.1 เหตุผลความจำเป็นในการมีกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้สินค้าที่มีการผลิตหรือนำเข้ามีการใช้กระบวนการผลิตที่ซับซ้อน จนทำให้ผู้บริโภคอาจไม่สามารถพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย รวมถึงปัญหาเรื่องการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายนั้นมีความยุ่งยาก เพราะต้องไปพิสูจน์ตามหลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องกฎหมายลักษณะสัญญาและกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดอุปสรรคอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคในปัจจุบัน คือ

1) การฟ้องร้องทางแพ่งตามกฎหมายลักษณะสัญญา อย่างเช่นสัญญาซื้อขายนั้น โจทก์หรือผู้บริโภคจะต้องพิสูจน์ถึงนิติสัมพันธ์กับผู้ขาย กล่าวคือ ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายนั้นได้ซื้อสินค้าดังกล่าวมาจากผู้ขาย ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากสภาพ

¹ สุขุม ศุภนิตย์, คำอธิบายพัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ.2554), หน้า 67.

สังคมในปัจจุบัน ผู้บริโภคอาจจะไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้านั้นก็ได้อีก ตัวอย่างเช่น นายเอซื้อเครื่องปรับอากาศให้นายบีเป็นของขวัญวันเกิด ต่อมาเครื่องปรับอากาศเกิดระเบิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายบี แต่นายบีจะไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายได้ เนื่องจากนายบีไม่ได้ซื้อสินค้าดังกล่าวมาจากผู้ขาย กล่าวคือ นายบีไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ขาย

2) ตามกฎหมายแพ่งลักษณะสัญญาเรื่องความชำรุดบกพร่องนั้น มีความหมายค่อนข้างแคบ กล่าวคือจะหมายถึงความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้

(1) เสื่อมราคา หรือ

(2) เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ

แต่ในปัจจุบันสินค้าหลายชนิดไม่ได้มีความชำรุดบกพร่องทั้ง 2 กรณีดังกล่าว แต่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ เช่น สีส้มอาหารที่อาจก่อให้เกิดมะเร็ง อาจไม่มีความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายแพ่งลักษณะสัญญาดังกล่าว เพราะสามารถให้สีตามความประสงค์ที่มุ่งใช้ได้ แต่การที่สีส้มอาหารอาจก่อให้เกิดมะเร็งได้นั้นเป็นความไม่ปลอดภัยซึ่งไม่ใช่ทั้งการเสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ²

3) การฟ้องร้องตามกฎหมายแพ่งเรื่องละเมิดนั้น ก่อให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อจนทำให้สินค้าที่ผู้ประกอบการผลิตออกมานั้นมีความไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งการพิสูจน์ดังกล่าวสร้างภาระให้แก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมากและแทบจะเป็นไปไม่ได้เนื่องจากผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปนั้นย่อมมีอาจรู้หรือทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกรรมวิธี กระบวนการและขั้นตอนการผลิตสินค้านั้นได้

4) ในปัจจุบันกฎหมายกำหนดค่าเสียหายที่ศาลจะให้ไว้้น้อยมาก โดยกฎหมายปัจจุบันมิได้กำหนดค่าเสียหายแก่จิตใจไว้ด้วย

5) ในปัจจุบัน ผู้ประกอบการมักมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่มากกว่าผู้บริโภค จึงทำให้ผู้ประกอบการสามารถรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางกฎหมายได้มากกว่าผู้บริโภค เช่น ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้บริโภคอาจรับภาระค่าใช้จ่ายในจุดนี้ได้ไม่ดีเท่ากับผู้ประกอบการ

6) ในบางกรณีนั้น ความเสียหายที่เกิดแก่ผู้บริโภคในแต่ละคนจะมีมูลค่าเล็กน้อย แต่อาจจะมีผู้บริโภคจำนวนมากที่ได้รับความเสียหายนี้ หากผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายแต่ละคนจะแยกกันดำเนินคดีก็อาจจะไม่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องไปว่าจ้างทนายความหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ต้องใช้ในการ

²ชัยพร ทรัพย์วรณิข และธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อรุณยา, “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.” ใน ดุลพินิจ (กรุงเทพมหานคร: ก้นยายน-ธันวาคม 2550), หน้า 180.

ดำเนินการฟ้องร้อง ประกอบกับระบบวิธีพิจารณาความตามกฎหมายในปัจจุบันยังไม่เอื้อให้มีการรวมกลุ่มกันฟ้องคดีได้ ทำให้มาตรการทางแพ่งนี้ไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ จนทำให้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

7) ปัญหาเรื่องอายุความที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยในกฎหมายแพ่งได้กำหนดอายุความไว้ เช่น “1 ปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือ 10 ปีนับแต่วันทำละเมิด” แต่ในปัจจุบันสินค้าบางอย่างต้องใช้เวลานานกว่าที่จะปรากฏความเสียหาย เช่น ยารักษาโรคบางชนิด

นอกจากอุปสรรคดังกล่าวมาแล้ว ในปัจจุบันมีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากต่างประเทศเข้ามาสู่ผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นหากภาครัฐไม่สามารถควบคุมสินค้าจากต่างประเทศเหล่านี้มิให้เข้ามาในประเทศไทยโดยการใช้มาตรการกำกับดูแลเพียงอย่างเดียว รัฐจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องเพื่อเยียวยาทางแพ่งง่ายขึ้น ซึ่งกลไกนี้จะเป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะนำไปสู่การลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศได้ เนื่องมาจากผู้นำเข้าสินค้าจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น³

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ดังจะเห็นได้จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ที่กล่าวไว้ว่า โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำไต่ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁴

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

⁴ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนที่ 36 ก. วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 หน้า 22.

3.1.2 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

แนวความคิดในการเพิ่มมาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยได้มีการพัฒนา มาโดยตลอด สำหรับจุดเริ่มของการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้น เกิดมาจากการที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้มีการศึกษาถึงการมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นการป้องกันการผลิต การนำเข้า หรือการจำหน่าย สินค้าที่เป็นอันตราย เพราะมีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น ทำให้มีการนำสินค้าเข้าและส่งออก ได้สะดวกมากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐอาจไม่สามารถช่วยดูแลในเรื่องความปลอดภัยในตัวสินค้าได้ อย่างเต็มที่ เพราะต้องเคารพกติกาในเรื่องการเปิดเสรี⁵ โดยมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. โดยนำ หลักการมาจาก EC Directive ของสหภาพยุโรป และได้ส่งมอบให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภคเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2543 อนุมัติร่างกฎหมาย ก็คือร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย พ.ศ. ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ และเสนอให้สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ตรวจสอบพิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้า ภายในและกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา

หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ⁶

(1) นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้บังคับ โดยกำหนดให้ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน

⁵มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ.2554), หน้า 76.

⁶สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสร็จที่ 525/2550, หน้า 1-2.

(2) กำหนดให้การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัตินี้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้ได้รับความเสียหายได้ด้วย

(3) กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ภายใน 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดชอบหรือภายใน 10 ปีนับแต่วันที่ส่งมอบสินค้า

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เนื่องจากมีการยุบสภาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ตกไป แต่ในภายหลังได้มีการนำร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วมีมติรับหลักการเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2550 และต่อมาเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2550 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบพระราชบัญญัตินี้ และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 โดยจะมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี ดังนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 เป็นต้นไป⁷

3.1.3 ภาพรวมของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้บัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) กำหนดความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ได้ให้ความหมายไว้ในมาตรา 4 กำหนดความหมายไว้ว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

⁷ธีรวัฒน์ จันทรสุมบูรณ์, คำอธิบายพรบ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, พ.ศ.2552), หน้า 3-4.

2) กำหนดความหมายของผู้เสียหาย

ได้ให้ความหมายไว้ในมาตรา 4 กำหนดความหมายไว้ว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นคำว่า “ผู้เสียหาย” จึงไม่ได้หมายความถึงเพียงแต่ ผู้ซื้อสินค้า แต่หมายความรวมไปถึง ผู้ใช้สินค้า ผู้อยู่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งสินค้า

3) กำหนดความหมายของผู้ประกอบการ

ความหมายของคำว่า “ผู้ประกอบการ” นั้น ได้แก่ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

4) กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการที่มีต่อผู้เสียหาย

โดยตามมาตรา 5 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

5) ความรับผิดระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน

ในระหว่างผู้ผลิตกับผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรคาดเห็นถึงความปลอดภัยในระหว่างผู้ผลิตส่วนประกอบกับผู้ผลิตสินค้า ผู้ผลิตส่วนประกอบไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีการใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตนั้น

6) ภาระการพิสูจน์

ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด โดยผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดจากการใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควร

7) ข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค

สำหรับข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายและประกาศ หรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไม่ได้

8) การกำหนดค่าเสียหาย

ในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายนั้น นอกจากเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ศาลยังมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ด้วย

9) ค่าเสียหายต่อจิตใจ

สำหรับค่าเสียหายต่อจิตใจนั้นหมายถึง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ความเสียหายต่อจิตใจนี้ถือเป็นความเสียหายที่ไม่มีตัวตน (non-material damages) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ศาลมีอำนาจกำหนดได้ต่อเมื่อความเสียหายต่อจิตใจนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายเท่านั้น กล่าวคือจะมีการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในกรณีที่ไม่มี ความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยมิได้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้บุคคลอื่น คือ สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหายนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหายนั้นได้ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

10) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ในส่วน of ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive compensation) กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการนั้นกระทำความผิดอีกหรือมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำตาม จึงเห็นสมควรที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย โดยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้กฎหมายให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนนั้น แต่จะไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายอื่น

11) สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้นเป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น หากความเสียหายเกิดขึ้นนั้นโดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

3.1.4 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนั้น พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้น ตามบทบัญญัติของมาตรา 5 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อเมื่อสินค้านั้นต่อเมื่อสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว⁶

ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ประกอบด้วย

1. ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
2. ผู้นำเข้า
3. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าสินค้าได้
4. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆอันมีลักษณะที่ทำให้เกิดเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีองค์ประกอบคือ

1. ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบเมื่อสินค้านั้นได้ขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว

⁶มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

2. ผู้ประกอบการทุกคนต้อง “ร่วมกัน” รับผิดชอบผู้เสียหาย ซึ่งจากนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ คำว่า “ผู้เสียหาย” นั้นหมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3. ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบไม่ว่าความเสียหายจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีหลายคน ซึ่งผู้ประกอบการเหล่านี้จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายสามารถเลือกที่จะฟ้องผู้ประกอบการที่อยู่ในข่ายคนใดคนหนึ่งให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน “เต็ม” ทั้งจำนวนก็ได้ หรือจะฟ้องให้ผู้ประกอบการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าในระหว่างผู้ประกอบการแต่ละคนนั้นจะมีส่วนผิดมากน้อยเพียงใด⁹

3.1.5 เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

สำหรับเหตุหลุดพ้นความรับผิดในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 7 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

จากบทบัญญัติของมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากรณีที่ยกเว้นให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีด้วยกันอยู่ 3 กรณี คือ

(1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำหรับกรณีนี้เมื่อสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ถือว่าปลอดภัยแล้ว ก็ไม่ควรให้ผู้ประกอบการต้องมารับผิดอีก เพราะแม้ผู้ประกอบการจะรับผิดชอบในกรณีนี้ด้วยก็ไม่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาสินค้าให้ดีขึ้นหรือปลอดภัยไปกว่าที่เป็นอยู่ได้อีกแล้ว

⁹ สรวิต ลิ้มปริงซี่, “ความรับผิดของผู้ประกอบการ,” ใน สิทธิผู้บริโภค, พรพิมล จิรศิริเลิศ, บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส, พ.ศ.2552), หน้า 35.

สินค้าที่จะถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจะต้องเป็นสินค้าที่ได้รับการผลิตขึ้นโดยถูกต้องและมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม “แบบ” ที่ออกไว้ทุกประการ หรือหากจะมีส่วนที่ไม่ได้เป็นไปตาม “แบบ” ส่วนดังกล่าวจะต้องเป็นส่วนที่ไม่มีผลต่อ “อันตราย” ที่เกิดขึ้น สำหรับตัว “แบบ” ของสินค้าเองก็จะต้องไม่มีแบบส่วนใดที่ถูกออกแบบไว้อย่างไม่เหมาะสมซึ่งจะมีผลก่อให้เกิดอันตรายได้ หรือหากจะมีอันตรายก็ได้มีการเตือนไว้อย่างชัดเจนและได้มีการระบุกำหนดวิธี การใช้หรือเก็บรักษาสินค้าเพื่อป้องกันอันตรายนั้นอย่างเหมาะสมด้วย¹⁰

(2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เมื่อผู้บริโภคได้รู้ถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และผู้บริโภคยังบริโภคสินค้านั้น จึงเปรียบเสมือนการที่ผู้บริโภคยินยอมที่จะรับภาระในความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้น เมื่อผู้บริโภคให้ความยินยอมเองก็ย่อมไม่มีเหตุที่จะให้ผู้ประกอบการเข้ามารับภาระที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นอีก

(3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

กรณีนี้เป็นกรณีที่สาเหตุที่ทำให้สินค้าเกิดมีอันตรายขึ้นมานั้นเป็นเพราะตัวผู้ใช้หรือตัวผู้บริโภคสินค้านั้นเองที่ไม่ได้ปฏิบัติตามวิธีใช้ เก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลต่างๆที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้สำหรับสินค้านั้น ดังนั้นบุคคลที่ถือว่าเป็นผู้ที่บกพร่อง จึงเป็นผู้ใช้หรือผู้บริโภคเอง แต่การที่จะทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยข้ออ้างนี้จะต้องเป็นกรณีที่คำเตือน วิธีใช้ หรือข้อมูลที่ผู้ประกอบการให้เกี่ยวกับสินค้านั้นมีความชัดเจนและถูกต้องตามสมควรด้วย

3.2 กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ถือเป็นกฎหมายที่กล่าวกันว่าเป็นกฎหมายที่ก้าวหน้ามากที่สุด อันเนื่องมาจากว่ากฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ยุคใหม่นั้น นับได้ว่าถือกำเนิดอย่างชัดเจนในประเทศสหรัฐอเมริกา คือตั้งแต่ ค.ศ.1963 กล่าวคือศาลฎีกาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ในคดี Greenman v. Yuba Power Products Inc.¹¹ โดยในคดีนี้โจทก์ได้ฟ้องผู้ผลิตให้รับผิดในการบาดเจ็บซึ่งเกิดจากเครื่องมือที่เดินด้วยเครื่องยนต์ที่ผลิตโดยจำเลย และภรรยาของโจทก์เป็นผู้ซื้อมาจากผู้ค้าปลีก เศษไม้ได้กระเด็นออกมาจากเครื่องมือนี้ใน

¹⁰ สรรวิช ลิมปรั้งษ์, “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในกรณีใด,” ใน สิทธิผู้บริโภค, พรพิมล จิรศิริเลิศ,บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส, พ.ศ.2552), หน้า 59.

¹¹ Greenman v. Yuba Power Products Inc., 59 Cal.2d 57 (1963).

ขณะที่เขากำลังให้อยู่และทำให้ได้รับบาดเจ็บอย่างสาหัสบริเวณหน้าผาก โจทก์ได้ฟ้องว่าเป็นการผิด ประกันโดยชัดแจ้งที่เขียนอยู่ในหนังสือคู่มือของผู้ผลิต และโจทก์ชนะคดี แม้ว่าจะมีข้อโต้แย้งจาก จำเลยว่าจำเลยไม่ได้รับหนังสือบอกกล่าวเกี่ยวกับการผิดการประกันดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายซื้อขาย ศาลสูงสุดของรัฐแคลิฟอร์เนียเชื่อว่าการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับบาดเจ็บไม่ควร ขึ้นอยู่กับความยุ่งยากซับซ้อนของกฎหมายซื้อขาย

ผู้พิพากษา Traynor ได้กล่าวว่า “ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในละเมิด ถ้าเขาทราบ ว่าวัตถุที่เขาส่งเข้าสู่ตลาดจะมีการนำไปใช้โดยไม่มีการตรวจสอบถึงความชำรุดบกพร่อง และผู้ได้รับความเสียหายพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่และความชำรุดบกพร่องดังกล่าวเป็นสาเหตุให้ เกิดการบาดเจ็บแก่ชีวิตมนุษย์”

ศาลสูงสุดของรัฐแคลิฟอร์เนียได้ยกเลิกวิธีการเยียวยาความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุด บกพร่องด้วยหลักกฎหมายสัญญา (Contract Approach) โดยกล่าวว่าความรับผิดชอบในความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) นั้น เป็นความรับผิดชอบโดยผลของกฎหมาย ไม่ใช่ โดยผลของสัญญา ซึ่งตั้งแต่วางทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ศาลของรัฐต่างๆในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้แทนหลัก negligence และในปีเดียวกัน นี้เอง ศาลในคดี Goldberg v. Kollsman Instrument Corp.¹² ก็ได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด มาใช้กำหนดความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้ผลิตเช่นกัน

สำหรับในคดี Greenman v. Yuba Power Products Inc. และในคดี Goldberg v. Kollsman Instrument Corp. มีข้อสังเกตว่าทั้งสองคดีนี้เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เดินด้วย เครื่องกล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ เนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากทรัพย์สินที่เดินด้วยเครื่องกล ซึ่งมี ลักษณะที่มีความซับซ้อนในเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ดังนั้นหากจะใช้หลักความรับผิดชอบที่มีอยู่เดิมตาม หลักเรื่องสัญญาและละเมิดไม่อาจใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างแท้จริงเพราะการ พิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลยในคดีเหล่านี้เป็นไปได้ยาก มาก¹³

เห็นได้ว่าตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 เป็นต้นมา ศาลในรัฐต่างๆของประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำหลัก ความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ จนกระทั่งในปี ค.ศ.1965 ได้มีการประกาศใช้ Restatement (second) of Torts หรือกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด ซึ่งศาลในรัฐต่างๆได้นำมาตรา 402A ของ กฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้แก่การตัดสินคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ จนในปี ค.ศ.1997 จึงได้มีการ ริเริ่มปรับปรุงกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด และได้มีการประกาศใช้ Restatement (Third) of Torts

¹²Goldberg v. Kollsman Instrument Corp., 191 N.E.2d 81 (1963).

¹³Marshall S. Shapo, “Comparing Product Liability : Concepts in European and American Law,” Cornell International Law Journal 26 (1993).

ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) โดยเฉพาะ¹⁴ จึงจะเห็นได้ว่ากฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว โดยมีคดีฟ้องร้องเป็นจำนวนมากจึงทำให้กฎหมายได้พัฒนาไปอย่างก้าวหน้า

3.2.1 สาระสำคัญของหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ลักษณะเฉพาะทางกฎหมายของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ของประเทศสหรัฐอเมริกามีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1. กฎหมายฉบับนี้วางอยู่บนหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย ในกรณีที่สินค้าที่ผลิตนั้นมีความไม่ปลอดภัย (Defect) อันเนื่องมาจาก

- การผลิตสินค้า (Manufacturing defect)
- การออกแบบสินค้า (Design defect)
- บรรจุภัณฑ์ (Packing defect)
- มีการเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ (Warning defect)

2. กฎหมายฉบับนี้วางอยู่บนหลัก *res ipsa loquitur* (Thing speaks for itself) ซึ่งทำให้ผู้เสียหาย (โจทก์) เพียงแต่พิสูจน์ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย (Defect) ประการใดประการหนึ่งใน 4 ประการข้างต้นเท่านั้น ทำให้ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย (โจทก์) ลดลงอย่างมาก เพราะไม่ต้องพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตสินค้านั้นประมาทเลินเล่อตามหลักเรื่องประมาทเลินเล่อ (Negligence doctrine) ตามหลักของกฎหมายละเมิด อันเนื่องมาจากศาลถือว่าการพิสูจน์ได้ในระดับดังกล่าวก็เพียงพอแล้วสำหรับศาลที่จะสามารถสรุปได้ว่าความไม่ปลอดภัยดังกล่าวก่อให้เกิด (Casual link) ความเสียหายแก่โจทก์จริง

3. ศาลมีอำนาจในฐานะที่เป็นศาลในระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law) ที่จะสั่งให้มีมาตรการเยียวยา โดยการสั่งให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นการลงโทษให้แก่ผู้เสียหาย (โจทก์) ได้

¹⁴ ศุภฤกษ์ ชลวีระวงศ์, “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีของผู้ให้แพรรนซ์ส์ที่ไม่ได้ผลิตหรือขายหรือนำเข้าสินค้า,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2550), หน้า 53.

ในส่วนที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ในกรณีดังต่อไปนี้¹⁵

- ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้านั้นมีอันตราย และรู้วิธีที่จะลดความเป็นอันตรายนั้นลงจนถึงระดับที่ยอมรับได้โดยทั่วไป แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการ

- ผู้ขายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายแต่ปิดบังซ่อนเร้นไว้ หรือ

- ภายหลังจากได้พบว่าสินค้ามีความบกพร่อง ผู้ผลิตไม่ดำเนินการใดๆที่เหมาะสม (เช่น แจ้งให้ผู้ขายสินค้าและลูกค้าทราบถึงเหตุดังกล่าว) หรือยังคงดำเนินการผลิตสินค้านั้นต่อไปอีก

การกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นไม่มีจำนวนแน่นอนตายตัว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความบกพร่องของสินค้านั้น ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับจากการผลิตหรือขายสินค้าที่มีความบกพร่องนั้น การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่บกพร่อง เป็นต้น

โดยกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่สำคัญคือ The Restatement (Second) of Torts in 1965 Section 402A บัญญัติไว้ว่า

“1. บุคคลผู้ขายสินค้าที่อยู่ในสภาพบกพร่องอันอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยไม่สมควรแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคลายทางหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว หาก

a. ผู้ขายประกอบอาชีพขายสินค้าดังกล่าว และ

b. สินค้าดังกล่าวได้ตกถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภคโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างมีนัยสำคัญจากเวลาที่สินค้านั้นถูกขาย

2. หลักข้างต้นในวรรค 1 ให้นำมาบังคับ แม้ว่าจะ

a. ผู้ขายได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วในการผลิตและขายสินค้าดังกล่าว และ

b. ผู้ใช้หรือผู้บริโภคไม่ได้ซื้อหรือทำสัญญาซื้อขายกับผู้ขายก็ตาม

มาตราดังกล่าวเป็นการนำหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ไม่ใช่หลักกฎหมายว่าด้วยประมาทเลินเล่อ (Negligence) มาปรับใช้ ซึ่ง Section 402A นี้

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสร็จที่ 525/2550, หน้า 17.

ถือได้ว่าเป็นมาตราที่เป็นต้นแบบให้ประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ประเทศญี่ปุ่น นำไปเป็นต้นแบบในการยกร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีการแก้ไขปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของระบบกฎหมายประเทศตน¹⁶

3.2.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

นโยบายสาธารณะของรัฐ (Public policy) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนที่อยู่ในระบบที่เรียกว่า “ห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่ายสินค้า”¹⁷ นั้นต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเกิดเนื่องมาจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยบุคคลที่อยู่ในห่วงโซ่ดังกล่าวนี้ ตัวอย่างเช่น

- 1) ผู้ผลิต
- 2) ผู้จัดจำหน่าย
- 3) ผู้ค้าส่ง
- 4) ผู้ค้าปลีก
- 5) ผู้ให้เช่า
- 6) ผู้ผลิตชิ้นส่วน

3.2.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

บุคคลทั้งหมดที่อยู่ใน “ห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่ายสินค้า” จึงอาจถูกฟ้องภายใต้ความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดได้ แต่อย่างไรก็ดีบุคคลในระบบห่วงโซ่การจัดจำหน่ายสินค้า หากถูกฟ้องให้รับผิดชอบอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าสามารถยกข้อต่อสู้เพื่อไม่ให้ต้องรับผิดชอบหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด ดังนี้¹⁸

¹⁶ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พ.ศ.2553), หน้า 32-33.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50-53.

1. เป็นอันตรายที่ทราบกันโดยทั่วไป (General know damage)

ในกรณีที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่เป็นอันตรายที่ทราบกันโดยทั่วไป ซึ่งบุคคลทั้งหลายสามารถทราบได้ ผู้ผลิตก็ไม่จำเป็นต้องให้คำเตือน ตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องติดฉลากบนกระบอกปืนเพื่อเตือนว่า “อันตราย” แต่ผู้ผลิตอาจจะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างที่กันปืนลั่นติดไปด้วย

2. ผู้ใช้สินค้านั้นได้ใช้สินค้าไม่ถูกต้องในลักษณะที่ผู้ผลิตไม่สามารถคาดเห็นได้ (Misuse of a product)

ผู้ผลิตต้องให้คำเตือนกำกับสินค้าที่ตนผลิตออกมาสู่ท้องตลาดเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วย อันเนื่องจากผู้ผลิตสินค้ามีหน้าที่ที่ต้องผลิตสินค้าที่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาด ผู้ผลิตจึงต้องคาดหมายด้วยว่าสินค้าที่ตนผลิตนั้นจะมีการนำไปใช้โดยผิดวิธีหรือไม่ อย่างไร โดยหากผู้เสียหายได้ใช้สินค้าโดยไม่ถูกต้องซึ่งเป็นการใช้สินค้าที่ผิดวิธีโดยผู้ผลิตนั้นไม่อาจคาดหมายได้ (unforeseeable misuse)¹⁹ ผู้ผลิตสามารถยกเป็นข้อต่อสู้ได้

หากผู้ใช้สินค้าใช้สินค้านั้นไม่ถูกต้องในลักษณะที่ผู้ผลิตไม่สามารถคาดเห็นวิธีการใช้เช่นนั้นได้ ผู้ผลิตก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ถ้าหากผู้ผลิตน่าจะสามารถคาดเห็นในวิธีการใช้สินค้าของผู้ใช้สินค้าได้ (Foreseeable misuse) ผู้ผลิตสินค้ายังคงต้องรับผิดชอบ โดยมีเหตุผลก็เพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตได้ผลิตสินค้าให้มีความปลอดภัยสูงมากยิ่งขึ้น

มีตัวอย่างคดีที่ตัดสินโดยศาลสูงของรัฐ Montana* ที่มีประเด็นข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี (misuse) คือ คดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc. และคดี Lutz v. National Crane Corp.

ในคดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc.²⁰ ในคดีนี้ ศาลได้สนใจประเด็นข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี (misuse) โดยกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของรัฐ Montana กำหนดให้ข้อต่อสู้ในคำให้การที่หยิบยกประเด็นข้อต่อสู้ใหม่ขึ้นมาต่อสู้คำฟ้อง (Affirmative Defense) จะถูกนำมาใช้ประโยชน์เมื่อผลิตภัณฑ์นั้นถูกใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่มีเหตุผล (unreasonably misused) โดยผู้ใช้หรือผู้บริโภคนั้นก่อนให้เกิดหรือเป็นสาเหตุของความเสียหาย ซึ่งรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นตัวอย่างที่ใช้ในการอธิบายก็คือกรณีของเครื่องตัดหญ้าที่ถูกใช้โดยคนตัดหญ้า

¹⁹อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2545), หน้า 169.

* เป็นรัฐหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของประเทศ มีเมืองหลวงชื่อ เฮเลนา (Helena)

²⁰Hart-Albin Co. v. McLees Inc., 870 P.2d 51, 54 (Mont. 1994).

ข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์ซึ่งถูกกล่าวหาในคดี Hart-Albin v. McLees Inc. คือสายไฟฟ้าเป็นสาเหตุของเปลวไฟที่เกิดขึ้นในห้างสรรพสินค้าของโจทก์ จำเลยอ้างว่าสายไฟฟ้านั้น ถูกใช้โดยผิดวิธีใน 2 ลักษณะ คือ

- (1) สายไฟถูกใช้อย่างไม่เหมาะสม
- (2) สายไฟถูกใช้ในพื้นที่ซึ่งไวต่อการติดไฟ

กฎหมายโดยทั่วไปของข้อต่อสู้ในเรื่องการใช้โดยผิดวิธีนั้น คือ “ผู้ผลิตไม่มีความรับผิดชอบในความเสียหายอันเป็นผลมาจากการใช้ผลิตภัณฑ์อย่างผิดวิธีหรือเป็นการใช้ผลิตภัณฑ์อย่างไม่ได้ตั้งใจ ถ้าการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นการใช้ที่ไม่สามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล” สำหรับศาลสูงในคดี Hart-Albin v. McLees Inc. นั้นให้ความสำคัญกับเรื่องความสำคัญของความสามารถในการคาดการณ์ในการทำให้แน่ใจและชัดเจนว่าเป็นการใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่มีเหตุผล ในเรื่องความสามารถในการคาดการณ์นั้นถือเป็นจุดที่สำคัญของข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี ถ้าการใช้โดยผิดวิธีนั้นสามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล ก็จะไม่เข้าข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี ในทางตรงกันข้ามถ้าการใช้โดยผิดวิธีนั้นไม่สามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล การใช้ผลิตภัณฑ์ของโจทก์ก็จะเข้าข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่มีเหตุผล

สำหรับคดี Lutz v. National Crane Corp.²¹ นั้น คดีนี้เป็นคดีของศาลสูงรัฐ Montana โดยศาลสูงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อต่อสู้ตามกฎหมายในเรื่องการใช้โดยผิดวิธีและเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง เนื่องจากศาลประธานเข้าด้วยกันระหว่างข้อต่อสู้เหล่านี้อย่างครบถ้วน โดยการพิจารณาเรื่องการใช้โดยผิดวิธีถูกบันทึกไว้ในคำสั่งถึงการวิเคราะห์ของศาลในเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในประเด็นเรื่องการตระหนักรู้อย่างสมบูรณ์

ในคดี Lutz v. National Crane Corp. นั้น ข้อเท็จจริงคือสามีของโจทก์ได้เสียชีวิตจากกระแสไฟฟ้าขณะที่สายเคเบิลของปั้นจั่นยกของหนักที่บรรทุกน้ำหนักด้านข้างของท่อเหล็กนั้นชนกับเชือกที่อยู่เหนือปั้นจั่น โดยในคดีนี้โจทก์อ้างว่าอุปกรณ์ปั้นจั่นยกของหนักไม่ได้ห่อหุ้มด้วยฉนวนเพื่อป้องกันกระแสไฟฟ้าซึ่งถือเป็นข้อบกพร่องในเรื่องการออกแบบ แต่จำเลยในคดีนี้ได้โต้แย้งโดยอ้างว่าผู้ตายได้ใช้ปั้นจั่นโดยผิดวิธีโดยการบรรทุกน้ำหนักที่ด้านข้างของท่อและข้อต่อสู้ตามกฎหมายในเรื่องการใช้โดยผิดวิธีนี้จะป็นอุปสรรคในเรื่องการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยาของโจทก์ ในคดีนี้ศาลสูงได้อาศัยการอธิบายถึงข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีที่กำหนดไว้ในคดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc. โดยจุดที่สำคัญในข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีนั้นคือเรื่องความสามารถในการคาดการณ์ เนื่องจากศาลได้พบว่าผู้ผลิตในคดี Lutz v. National Crane Corp. นี้เป็นกรณีที่สามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผลถึงการใช้โดยผิดวิธี ดังนั้นในคดีนี้ข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีจึงไม่สามารถนำมาเพื่อใช้ประโยชน์ได้

²¹Lutz v. National Crane Corp., 267 Mont. 368, 884 P.2d 455, 460 (1994).

ศาลสูงในคดี Lutz v. National Crane Corp. นี้ให้ความสนใจในมุมมอง 2 มุมมองของข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี คือ

- (1) ความรู้ของผู้ผลิต
- (2) ประเด็นเรื่องการเมืองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผลของข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี

ในประเด็นแรกนั้นศาลได้ชี้ให้เห็นในคดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc. ว่า คู่กรณีได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่สมเหตุผลซึ่งเป็นการยอมรับเรื่องความสามารถในการคาดการณ์ของข้อต่อสู้ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญของกฎหมายในประเด็นนี้ โดยเป็นกรณีที่ไม่ถูกต้อง หากศาลจะยอมรับในประเด็นนี้สำหรับการตัดสินใจของผู้ทดสอบข้อเท็จจริง ส่วนในประเด็นที่สองนั้น ศาลได้บันทึกไว้เนื่องจากการบรรทุกน้ำหนักด้านข้างนั้นไม่ใช่กรณีของการที่สามารถพบเห็นได้น้อย กรณีนี้จึงเป็นการใช้ที่สามารถคาดหมายได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้นจึงเป็นการใช้โดยผิดวิธีที่มีเหตุผล จำเลยจึงไม่สามารถยกข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดที่มีต่อโจทก์ได้

3. หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk)

หลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) นี้ เป็นหลักที่จำเลยใช้อ้างเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดโดยเคร่งครัด โดยจำเลยนั้นมีภาระการพิสูจน์ว่า

- (1) โจทก์ทราบถึงความไม่ปลอดภัยและตระหนักได้ถึงความเสี่ยงดังกล่าว
- (2) โจทก์สมมติใจเข้ารับความเสี่ยงเอง

หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนี้เป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้สมมติใจเข้าเสี่ยงภัยในการใช้สินค้าที่ทราบอยู่แล้วว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง และการสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงในการใช้สินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องนี้นั้นไม่มีเหตุอันสมควร (voluntary and unreasonably proceed to use)²² ซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากผู้ผลิตได้

ตัวอย่างเช่น โจทก์ใช้ขวดน้ำอัดลมแทนค้อนกระแทกฝาปิดหม้อน้ำรถยนต์ทำให้เกิดระเบิดใส่หน้า²³ ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าโจทก์สามารถทราบได้ว่าการนำขวดน้ำอัดลมซึ่งมีแรงดันจากก๊าซที่อยู่ภายในขวดไปกระแทกกับฝาปิดหม้อน้ำรถยนต์ซึ่งเป็นของแข็งอาจทำให้เกิดอันตรายจากการระเบิดของขวดน้ำอัดลมได้ แต่โจทก์ก็ยังสมมติใจรับความเสี่ยงโดยการนำขวดน้ำอัดลมไปกระทำ

²² อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, หน้า 168.

²³ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 51.

เช่นนั่นเอง จำเลยสามารถอ้างหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาเป็นเหตุ เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ได้ โดยในทางปฏิบัติศาลจะปรับใช้หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงอย่างเคร่งครัด

หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนี้มีความแตกต่างกับการที่ผู้เสียหายใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่ถูกต้อง ตรงที่กรณีของการที่ผู้เสียหายใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่ถูกต้องนั้น ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องตระหนักถึงความไม่ปลอดภัยหรืออันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้²⁴ แต่สำหรับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้น องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของหลักนี้คือผู้เสียหายต้องทราบหรือตระหนักถึงความเสี่ยงและอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วผู้เสียหายสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงหรืออันตรายนั้นเอง

4. ผู้เสียหายนั้นมีความประมาทเลินเล่อเกินกึ่งหนึ่ง (Contributory negligence)

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น การที่ผู้เสียหายในคดีละเมิดมีความประมาทตั้งแต่เกินกึ่งหนึ่งขึ้นไป กฎหมายของหลายมลรัฐจะมีให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย แต่สำหรับกฎหมายเรื่องความรับผิดในความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางอยู่บนหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) แล้ว โดยทั่วไปแล้วโจทก์จะยังมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยอยู่ หลายๆ มลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา โจทก์ซึ่งมีส่วนประมาทเลินเล่อในการก่อความเสียหายในคดีจะมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนตามสัดส่วน (A Proportional Share) ของความเสียหายเท่านั้น²⁵

5. State of the art defense

State of the art defense เป็นกรณีที่สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และสถานะทางเทคนิคในขณะที่ผู้ผลิตได้ผลิตสินค้านี้ขึ้นและจำหน่ายสินค้านี้ออกไป ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าจะเกิดอันตรายขึ้นแก่โจทก์ หรือไม่สามารถที่จะผลิตและออกแบบสินค้าให้มีคุณภาพที่ดีกว่านี้ได้²⁶ หรือไม่อาจทำให้ตรวจพบความบกพร่องของสินค้าที่มีอยู่ได้²⁷

6. อายุความ (Statutes of limitation) และระยะเวลาสูงสุดที่ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบหลังสินค้าถูกขาย

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

²⁶ อนันต์ จันทโรภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, หน้า 170.

²⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสรีที่ 525/2550, หน้า 13.

อายุความ คือ ระยะเวลาสูงสุดที่กฎหมายกำหนดว่าผู้เสียหายมีสิทธินำคดีมาฟ้องได้นับแต่รู้ถึงความเสียหายและผู้ต้องรับผิด โดยอายุความในมลรัฐส่วนใหญ่คือ 2-4 ปี

ส่วนระยะเวลาที่ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดหลังสินค้าถูกขาย ได้แก่ ระยะเวลาสูงสุดที่กฎหมายของแต่ละมลรัฐกำหนดไว้ ผู้เสียหายจะสามารถนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลได้ ปกติแล้วจะเป็นระยะเวลาทั้งหมด 10 ปี นับแต่วันที่สินค้านั้นถูกขายไป ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลา 10 ปี เป็นระยะเวลาใช้งานของสินค้าคงทน (Durable goods)²⁸

3.3 กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

สืบเนื่องมาจากการที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศจะประสบกับการเผชิญหน้ากันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งแม้จะไม่ถึงกับการเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความวิตกกังวลหรือความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน

ด้วยเหตุนี้ประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปจึงได้ทำข้อตกลงระหว่างกันขึ้น เพื่อหาแนวทางในการประนีประนอมข้อขัดแย้งดังกล่าว เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 1985 และเป็นที่มาของ Directive แห่งสหภาพยุโรป ว่าด้วยความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่อง (“Directive”) ทั้งนี้ Directive ดังกล่าวมิได้มุ่งหมายที่จะให้มีผลใช้บังคับแทนกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก หากแต่มีสถานะเหนือกฎหมายนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองขั้นต่ำแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่บกพร่อง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ได้รับความเสียหายจะมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายตามระบบกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก หากกฎหมายภายในดังกล่าวให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพและกว้างขวางมากกว่า Directive²⁹

3.3.1 สาระสำคัญของหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (EEC) ได้ออกกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องในปี 1985 คือ Council Directive of 25 July 1985 on the Approximation of the Law, Regulations and Administrative Provisions of the Member State Concerning Liability for Defective Products (85/374/EEC) หรือ “PL Directive” ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ ประเทศในยุโรปหลายประเทศ เช่น ประเทศเยอรมนี ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศอิตาลี ได้นำไปใช้เป็นกรอบในการยกร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศตนสำหรับประเทศไทยนั้น หน่วยงานที่ทำการยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหาย

²⁸ คัดดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 52-53.

²⁹ มานิตย์ วงษ์เสรี, วรรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability) (2544), หน้า 12.

ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ก็ได้ยกร่างโดยอาศัย PL Directive ฉบับนี้เป็นต้นแบบในการยกร่าง

กฎหมายฉบับนี้มีได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “สินค้าไม่ปลอดภัย” (defective products) ไว้เป็นการเฉพาะ หากแต่ได้กำหนดลักษณะหรือกรณีทีถือว่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ เมื่อสินค้านั้นมิได้ให้ความปลอดภัยตามที่บุคคลคาดหวังได้ตามสมควร โดยพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะหรือรูปแบบของสินค้าหรือประโยชน์ที่คาดหวังว่าจะได้รับจากสินค้านั้นตามสมควรและช่วงเวลาที่น่าสินค้านั้นออกวางจำหน่าย³⁰

โดยกฎหมายฉบับนี้จะไม่ถือว่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยเพียงเพราะว่ามีสินค้าที่มีประสิทธิภาพที่มากกว่าสินค้าดังกล่าวออกวางจำหน่ายภายหลังสินค้านั้น นอกจากนี้ สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นยังหมายความรวมถึงกรณีและผู้ผลิตมิได้ให้ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับตัวสินค้านั้น หรือมิได้แจ้งเตือนเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ซึ่งสินค้านั้น หรือการให้ข้อมูลหรือมีการแจ้งเตือนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งกฎหมายของประเทศในยุโรปอย่างเช่นประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนีและประเทศอังกฤษ ต่างก็บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน

ในเรื่อง “ความเสียหายนั้น” Directive-1985 แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดว่ความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ ความเสียหายต่อชีวิต ความเสียหายต่อร่างกาย ความเสียหายต่อทรัพย์สิน โดยสำหรับความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้น จะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยส่วนตัวของบุคคลและผู้ได้รับความเสียหายได้ใช้ทรัพย์สินนั้นเพื่อการใช้สอยส่วนตัว และเฉพาะแต่มูลค่าทรัพย์สินในส่วนที่มีจำนวนเกินกว่า 500 Ecus* ขึ้นไป แต่ความเสียหายต่อทรัพย์สินนี้จะไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ซึ่งกฎหมายของประเทศในยุโรปอย่างเช่นประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศอังกฤษ ต่างก็บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน โดยกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมนีได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ด้วย แต่กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสจะไม่มีข้อกำหนดในเรื่องนี้³¹

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสร็จที่ 525/2550, หน้า 8.

* “Ecu” เป็นหน่วยเงินตรากลางของประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งใช้เป็นสิ่งที่กำหนดร่วมกันเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและวิธีการชำระเงินระหว่างองค์กรทางการเงินของประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรป

³¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสร็จที่ 525/2550, หน้า 9.

3.3.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป³²

Directive-1985 แห่งสหภาพยุโรปได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย คือ “ผู้ผลิต (producers)” เนื่องจากผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตสินค้านั้น ในทุกขั้นตอน จึงสมควรที่จะต้องเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้

“ผู้ผลิต” ตาม Directive-1985 นี้มิได้จำกัดเพียงแค่บุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้าเท่านั้น หากแต่ได้ขยายขอบเขตออกไปถึงบุคคลต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าด้วย ซึ่งได้แก่

- 1) ผู้ผลิตสินค้าที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบ ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้รับผิดชอบในการประกอบชิ้นส่วนต่างๆ
- 2) ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อการขายหรือให้เช่า หรือจำหน่ายในรูปแบบอื่นใด
- 3) ผู้ซึ่งแสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตโดยการระบุชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายเฉพาะอื่นใดของบุคคลนั้นลงบนตัวสินค้า และ
- 4) ผู้ขายสินค้า ในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าได้

หลักการสำคัญคือผู้ได้รับความเสียหายจะต้องสามารถกำหนดตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยง่าย และโดยเหตุนี้ Directive จึงมุ่งไปที่ข้อความหรือสิ่งบ่งชี้ต่างๆที่ระบุไว้บนตัวสินค้าเป็นลำดับแรก กล่าวคือ บุคคลทุกคนที่แสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตโดยการระบุชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือสัญลักษณ์อื่นใดของตน ย่อมเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดตัวผู้ผลิตสินค้าได้ ผู้ได้รับความเสียหายอาจฟ้องร้องผู้จำหน่ายสินค้าได้ ทั้งนี้ผู้จำหน่ายสินค้าเป็นเพียงผู้ผลิตโดยการสันนิษฐานเท่านั้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายในการหาผู้ต้องรับผิดชอบ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้จำหน่ายสินค้าจะมีความรับผิด หากตนไม่สามารถบอกให้ผู้เสียหายทราบถึงตัวผู้ผลิตสินค้า³³

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศอังกฤษ ต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน กฎหมายของประเทศเยอรมนียังกำหนดให้ผู้ขนส่งสินค้าในทางธุรกิจต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิตด้วย ในกรณีที่ผู้ขนส่งไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือบุคคลที่ได้นำสินค้ามาส่งมอบให้กับตน ในขณะที่กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดยกเว้นให้ผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลีสซิ่ง (leasing) ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในเรื่องนี้

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10-11.

³³ มานิตย์ วงษ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พินัย ฌ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability) (2544), หน้า 14.

สำหรับเรื่องภาระการพิสูจน์นั้น Directive-1985 กำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ ความเสียหาย ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างความไม่ปลอดภัยของสินค้าและ ความเสียหายนั้น ทั้งนี้ผู้เสียหายไม่ต้องนำเสนอถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของ ผู้ประกอบการ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการนำเสนอถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น Directive-1985 มิได้ กำหนดว่าจะต้องใช้หลักฐานพิสูจน์เพียงใด ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับวิธีพิจารณาความของประเทศภาคีแต่ละ ประเทศ

แต่ในทางตำราวิชาการนั้น ได้วางหลักไว้ว่าผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์ได้เพียงความเสียหายที่ได้รับและความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากสินค้านั้นเท่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีที่ชื่อว่า “la théorie de l'équivalence des conditions” ดังนั้นผู้เสียหายจึงไม่มีหน้าที่พิสูจน์สาเหตุของความเสียหายหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะต้องนำเสนอพิสูจน์เชิงปฏิเสธว่า สินค้าของตนมีความปลอดภัย ทั้งนี้ การพิจารณาถึงลักษณะของสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยตาม สมควรหรือโดยชอบธรรมนั้นให้คำนึงถึงลักษณะหรือรูปแบบของสินค้า ประโยชน์ของสินค้าที่ผู้บริโภค สมควรได้รับและช่วงเวลานำสินค้าออกจำหน่าย³⁴

กฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ได้บัญญัติ หลักการไว้ในทำนองเดียวกับ Directive-1985 คือกำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความ ไม่ปลอดภัยและความเสียหายเกิดมาจากความไม่ปลอดภัยนั้น แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายของ ประเทศอังกฤษนั้น การพิสูจน์ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์โดยละเอียดดังเช่นในคดีที่ฟ้อง โดยอาศัยมูลกฎหมายเรื่องละเมิดทั่วไป

3.3.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ประเทศสหภาพยุโรป³⁵

Directive-1985 แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือ บุคคลที่อยู่ในฐานะเสมือนเป็นผู้ผลิตไว้ 6 ประการ ได้แก่

- (1) ผู้ผลิตมิได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย
- (2) ความบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น มิได้ปรากฏอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตนำ สินค้าออกวางจำหน่าย หรือความบกพร่องนั้นได้เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น
- (3) สินค้านั้นมิได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขายหรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใดเพื่อ ประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ผลิต หรือมิได้ถูกผลิตขึ้นในการประกอบกิจการของผู้ผลิต

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

³⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสร็จที่ 525/2550, หน้า 13-14.

(4) ความบกพร่องเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Mandatory regulations) ที่ออกโดยรัฐ

(5) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ตรวจพบความบกพร่องของสินค้าที่มีอยู่ได้ (State of the art defense)

(6) ในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบของสินค้า ความบกพร่องได้เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรรมวิธีการประกอบชิ้นส่วนดังกล่าว หรือจากคำสั่งของผู้รับผิดชอบในการประกอบสินค้า

โดยในส่วนที่เกี่ยวกับสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคนั้น Directive-1985 แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกที่อาจจะกำหนดในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิคนั้นสามารถกำหนดให้ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบ แม้ว่าผู้ผลิตนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ตนนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้นไม่สามารถทำให้ตรวจพบการมีอยู่ของความไม่ปลอดภัยนั้นได้ก็ตาม โดยในประเทศในยุโรปอย่างเช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ก็ได้บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน

3.4 กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมและถือเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่งของโลก จากการเป็นประเทศอุตสาหกรรมและเป็นประเทศที่มีการส่งผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายมากในอันดับต้นๆของโลก ส่งผลให้ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมมีอัตราเสี่ยงต่อความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพอนามัย ทรัพย์สิน หรือความเป็นอยู่ที่ดีจากการอุปโภคบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านั้นได้³⁶

3.4.1 สาระสำคัญของหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศญี่ปุ่น มีชื่อเป็นทางการในภาษาญี่ปุ่นว่า “Seizoubutsu Sekinin Hou” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Product liability act” โดยกฎหมายฉบับนี้มีเพียง 6 มาตรา³⁷ โดยเป็นการยกร่างโดยใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (Council Directive of 25 July 1985) เป็นต้นแบบในการยกร่าง โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้เป็นการคุ้มครองผู้เสียหายโดยกำหนดให้ผู้ผลิตสินค้า หรือบุคคลที่มีสถานะคล้ายกันให้รับผิดชอบต่อความเสียหายต่อชีวิต ความเสียหายต่อร่างกาย ความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งมีขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมายโดยได้

³⁶ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, “กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น”, ใน *บทบัญญัติ*, เล่ม 53 ตอน 1 (มีนาคม, พ.ศ.2540), หน้า 18.

³⁷ Luke Nottake, *Product safety and liability law in Japan from minamata to mad cows*, (New York: RoutledgeCurzon, 2004), p.213-214.

บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายแพ่ง (กฎหมายฉบับที่ 89,1986) มาใช้บังคับแก่ความรับผิดของผู้ผลิตในการชดเชยค่าเสียหายอันเนื่องมาจากความบกพร่องของสินค้า

ผู้พิพากษา Traynor ในคดี Greenmam v. Yuba ผู้พิพากษาของศาลชั้นต้นของเมืองโตเกียวได้ให้เหตุผลที่ผู้ผลิตสินค้าต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยได้อ้างถึงหลักความรับผิด 3 หลักดังต่อไปนี้³⁸

(1) หลักความรับผิดต่อความเสี่ยง (responsibility for risks)

เนื่องมาจากความปลอดภัยของสินค้านั้นก็ย่อมที่จะขึ้นอยู่กับผู้ผลิตสินค้า ซึ่งผู้ผลิตสินค้าย่อมที่จะอยู่ในสถานะที่จะควบคุมความเสี่ยงได้ดีที่สุด ดังนั้นหากเกิดอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นมาจากความเสี่ยงนั้น ผู้ผลิตสินค้าจึงควรต้องรับผิดชอบ

(2) หลักความรับผิดโดยการจ่ายค่าสินไหมทดแทน (responsibility for compensation)

การที่ต้องให้ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบโดยการจ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทนนั้น ก็เพราะผู้ผลิตสินค้าย่อมได้กำไรจากการประกอบธุรกิจผลิตสินค้านั้น

(3) หลักความรับผิดเนื่องจากผู้บริโภควางใจ (responsibility for reliance)

หลักความรับผิดเนื่องจากผู้บริโภควางใจเนื่องมาจากหลักการที่ว่าผู้บริโภคไว้ใจในความปลอดภัยของสินค้านั้น จึงได้เลือกบริโภคสินค้านั้น

คดี “McDonald’s Orange Juice” (1995)³⁹

เมื่อกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ.1994 ได้มีการฟ้องร้องตามกฎหมายดังกล่าวจนถึงปี ค.ศ.1999 จำนวน 3 คดี โดยหนึ่งในคดีที่สำคัญก็คือคดี “McDonald’s Orange Juice”

คดีนี้ได้พิพากษาโดยศาลจังหวัด Nagoya เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ.1995 โดยโจทก์ได้ทำการฟ้องบริษัท McDonald’s ให้รับผิดชอบต่อความเสียหายจากกรณีที่โจทก์ได้ดื่มน้ำส้มที่มีสารเจือปน ซึ่งศาลกำหนดให้โจทก์มีหน้าที่นำสืบเพียง 4 ประการ คือ

(1) โจทก์ได้รับความเสียหายในลำคอทันทีภายหลังจากการดื่มน้ำส้ม

³⁸ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 97.

³⁹ Luke Nottage, Product safety and liability law in Japan from minamata to mad cows, p. 215-222.

(2) ไม่มีช่องทางใดที่สารเจือปนซึ่งก่อความเสียหายต่อลำคอของโจทก์ปะปนอยู่ในน้ำส้มระหว่างเวลาที่โจทก์ซื้อน้ำส้มจนถึงตอนที่โจทก์ดื่มน้ำส้ม

(3) โจทก์ไม่ได้รับการรักษาทางทันตกรรมในเวลาแห่งคดี

(4) โจทก์ดื่มน้ำส้มหลังจากที่ได้รับประทานดับเบิลชีสเบอร์เกอร์และมันฝรั่งทอด จึงเป็นไปได้ที่โจทก์จะมีสารเจือปนอันใดอยู่ในช่องปากอยู่ก่อน

โดยลักษณะพิเศษของคดีนี้คือ ศาลมีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ในการนำเสนอถึงลักษณะที่แท้จริงของสารเจือปน ซึ่งโจทก์ได้ทิ้งไปโดยไม่เจตนา

สรุปแล้วในคดีนี้ ศาลได้ตัดสินให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์สำหรับค่าทนายความและความเสียหายทางจิตใจจากการดื่มน้ำส้มที่มีสารเจือปน รวมเป็นเงิน 100,000 เยน

3.4.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติให้ผู้ผลิตสินค้าหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานะคล้ายกันต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งมาตรา 2 (3)⁴⁰ ได้บัญญัติถึงบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายไว้ดังนี้

- 1) บุคคลซึ่งผลิต แปรรูป หรือนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์ในทางการค้า
- 2) บุคคลที่ติดชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า หรือกระทำลักษณะอื่น ๆ ลงบนสินค้าในฐานะผู้ผลิต หรือบุคคลที่ติดชื่อหรือสัญลักษณ์อื่นลงบนสินค้าซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ผลิต
- 3) บุคคลใดซึ่งติดชื่อหรือสัญลักษณ์อื่นลงบนสินค้า (ประทับตราบนผลิตภัณฑ์) ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ผลิต โดยพิจารณาจากลักษณะและสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการผลิต การแปรสภาพ การนำเข้า หรือการจัดจำหน่ายสินค้านั้นประกอบด้วย

จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นอย่างมาก เนื่องจากหากผู้บริโภคซื้อสินค้าแล้วไม่ปลอดภัยก็จะได้รับการเยียวยาอย่างแน่นอน

⁴⁰ มานิตย์ วงษ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พินัย ฌ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability) (2544), หน้า 98.

โดยผู้ผลิตนั้นต้องชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้า ซึ่งตนได้ส่งมอบผลิต แปรรูป หรือนำเข้า หรือแสดงตนโดยการใช้ชื่อ โดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ทั้งนี้ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดกับตัวผลิตภัณฑ์เอง

ผู้ผลิตต้องชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน อันเกิดจากความบกพร่องของสินค้า โดยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับจำนวนสูงสุดแห่งความรับผิดของผู้ผลิตและไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการพิสูจน์ความเสียหาย

สำหรับเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันในความเสียหายเดียวกันนั้น กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าของประเทศญี่ปุ่นไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดร่วมกันในความเสียหายเดียวกัน

3.4.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้รับเอาข้อต่อสู้ของผู้ผลิตสินค้าเพื่อไม่ต้องรับผิดนั้นมาจากกฎหมาย Directive-1985 แห่งสหภาพยุโรป โดยข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 โดยข้อต่อสู้มีดังนี้

1) ณ เวลาที่ผู้ผลิตสินค้าได้ส่งมอบสินค้านั้น ระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่สามารถระบุได้ว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัย (Developmental Risks)

2) ผู้ผลิตสินค้าไม่ต้องรับผิด หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยนั้นเกิดจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับซึ่งออกโดยพนักงานรัฐ

3) ข้อต่อสู้ให้ไม่ต้องรับผิดของผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบ

เนื่องจากผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือผู้ผลิตวัตถุดิบไม่ได้จำหน่ายชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบแก่ผู้บริโภคโดยตรง แต่จะจำหน่ายให้กับผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูป ดังนั้นชิ้นส่วนและวัตถุดิบดังกล่าวจึงขาดลักษณะการเป็นสังหาริมทรัพย์เดิมไปหมดแล้ว แต่หากชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบมีความไม่ปลอดภัย แล้วถูกนำไปประกอบหรือผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูป โดยบริษัทผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (สำเร็จรูปแล้ว) และทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ทั้งผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบ และผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปต้องรับผิดตาม “หลักไม่ใช่ลูกหนี้ร่วมโดยแท้ (Fu shinsei rentai saimu)”⁴¹ ซึ่งก็คือหากผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายแล้ว ย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบได้

⁴¹ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, หน้า 136.

3.5 การนำหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงถือเป็นข้อต่อสู้ที่จำเลยใช้เป็นข้อต่อสู้ในคดีความรับผิดทางละเมิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้มีการยอมรับและพัฒนานำมาใช้เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ โดยข้อต่อสู้นี้ได้มีการยอมรับและนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายในเกือบทุกมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา

3.5.1 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์

โดยทั่วไปแล้วหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นข้อต่อสู้เด็ดขาดที่คล้ายคลึงกับหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) โดยโจทก์ผู้ซึ่งสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงในอันตรายจากการกระทำโดยประมาทหรือการกระทำที่ไม่ระมัดระวังของจำเลยทำให้โจทก์ไม่สามารถกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือได้รับการเยียวยาจากความเสียหายที่ได้รับได้⁴²

ในการพิจารณาพิพากษาของศาลจำนวนมากมาได้ยอมรับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในฐานะของข้อต่อสู้ของการกระทำในความรับผิดโดยเคร่งครัดในละเมิดในกรณีที่เกิดผลิตภัณฑ์นั้นมีข้อบกพร่อง หลังจากนั้นได้ยกเลิกหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ในฐานะของข้อต่อสู้ในความรับผิดโดยเคร่งครัด มีข้อคิดเห็นถึง section 402A of The Restatement Second ไว้ว่า รูปแบบของหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) นั้นประกอบด้วยการสมรรถใจและดำเนินการต่อไปอย่างไม่สมเหตุสมผลในการเผชิญหน้ากับอันตรายที่ทราบอยู่แล้ว และได้กลายเป็นที่รู้จักทั่วไปภายใต้ชื่อ “หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง” ซึ่งเป็นข้อต่อสู้ภายใต้ section นี้ในกรณีของความรับผิดโดยเคร่งครัด โดยเป็นกรณีที่หากผู้ใช้หรือผู้บริโภคพบว่ามีข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์และได้ตระหนักถึงอันตราย แต่ยังคงดำเนินการในการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต่อไปอย่างไม่สมเหตุสมผลและเกิดอันตรายจนทำให้ได้รับบาดเจ็บ⁴³ จะส่งผลให้ผู้ใช้หรือผู้บริโภคในกรณีดังกล่าวจะถูกขัดขวางในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือถูกขัดขวางจากการได้รับการเยียวยา

3.5.2 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับ The Restatement (Second) of Torts

ในบรรดาข้อต่อสู้ทั้งหมดในคดีความรับผิดโดยเคร่งครัดในผลิตภัณฑ์ตาม section 402A ของ Restatement (Second) of Torts หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นข้อต่อสู้ที่มักจะถูกหยิบขึ้นมากล่าวอ้างในทุกคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคซึ่งได้รับบาดเจ็บ ศาลแต่ละแห่งมีแนว

⁴²Christian Campbell, *International Product Liability* (Salzburg: Yorkhill Law, 2006), p. 550.

⁴³Robert C. Lukes, “The defense of assumption of risk under Montana’s product liability law,” *Montana Law review*, (Missoula: University of Montana School of Law, 1997), p.4.

ทางการใช้หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตาม ศาลส่วนใหญ่อนุญาตให้สามารถใช้หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นข้อต่อสู้ที่สามารถใช้ได้ โดยพื้นฐานแล้วหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นรากฐานของความคิดที่ว่าเป็นการเสี่ยงภัยในอันตรายโดยรู้ถึงความเสี่ยงนั้น โจทก์ได้ยอมรับที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบที่จำเลยมีต่อโจทก์ ข้อต่อสู้นี้เกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงในความเสี่ยงซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยในกิจกรรม และได้เต็มใจเข้ายอมรับความเสี่ยงนั้น อย่างไรก็ตามหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงและทฤษฎีที่โจทก์มีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) บางครั้งก็มีความคาบเกี่ยวกันเพราะการกระทำบางอย่างที่โจทก์แสดงออกมาอาจครอบคลุมทั้งหมดของทั้ง 2 ทฤษฎี แต่หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงก็เป็นข้อต่อสู้ที่เป็นเอกเทศที่มีลักษณะที่แตกต่างอย่างชัดเจน โดยหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงต้องพิจารณาในแง่ของการกระทำที่ได้มีการไตร่ตรองดีแล้วของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ก่อนนำทฤษฎีหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้เพื่อขัดขวางการได้รับการเยียวยาของโจทก์ จะต้องมีการพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้อย่างครบถ้วนว่าโจทก์นั้นได้ตระหนักถึงความเสี่ยงนั้นอยู่แล้ว⁴⁴

ใน The Restatement (Second) of Torts นั้นได้กล่าวถึงหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงอยู่ 4 รูปแบบ คือ

- (1) รูปแบบของข้อต่อสู้เรื่องการยินยอม (consent defense)
- (2) รูปแบบของความตกลงโดยปริยายที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบ (Implied Agreement to Relieve Defendant of Responsibility)
- (3) รูปแบบของการสมรรถใจรับเอาความเสี่ยงซึ่งสร้างขึ้นโดยจำเลย (Voluntary Acceptance of Risk Created by the Defendant)
- (4) รูปแบบของการยอมรับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วอย่างไม่สมเหตุผล (Unreasonable Acceptance of a Known Risk)

แต่มีอยู่เพียงรูปแบบเดียวที่มักจะมีการอ้างถึงอยู่บ่อยๆ ในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ คือ รูปแบบของการยอมรับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วอย่างไม่สมเหตุผล (Unreasonable Acceptance of a Known Risk)

3.5.2.1 ข้อต่อสู้เรื่องการยินยอม (consent defense)

ภายใต้หลักข้อต่อสู้เรื่องการยินยอม (consent defense) หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะเกิดขึ้นในกรณีที่โจทก์ยินยอมโดยชัดแจ้งที่จะผ่อนคลายจำเลยจากหน้าที่ที่ต้องระมัดระวังในการปกป้องโจทก์ โดยยอมรับที่จะเสี่ยงภัยในอันตรายที่ตนรู้อยู่แล้วว่าอาจเกิดขึ้นได้ The Restatement (Second) of Torts section 496A ข้อคิดเห็น (comment) c1 กล่าวว่ารูปแบบของ

⁴⁴ Mark Schultz, Defense in a Product Liability Claim (Las Vegas: Cozen O'Connor, 2002), p. 2-3.

หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในกรณีที่จำเลยสามารถแสดงให้เห็นว่าโจทก์ได้ยินยอมโดยชัดแจ้งที่จะรับความเสี่ยงภัยที่อาจได้รับอันตรายก่อนที่เหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นน้อยมากในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์⁴⁵

3.5.2.2 ความตกลงโดยปริยายที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบ (Implied Agreement to Relieve Defendant of Responsibility)

รูปแบบที่สองของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงซึ่งยอมรับโดย The Restatement เกี่ยวพันกับสถานการณ์ซึ่งโจทก์มีความสมรรถใจที่จะเข้าสู่ความสัมพันธ์บางอย่างกับจำเลย ซึ่งโจทก์นั้นรู้หรืออาจเกิดความเสียหายได้ โดยโจทก์ได้ยอมรับโดยปริยายหรือแสดงเป็นนัยว่าได้ยินยอมที่จะผ่อนคลายจำเลยจากความรับผิดชอบ กรณีเช่นนี้มักจะมีกับผู้ที่เข้าร่วมในการแข่งขันกีฬาซึ่งทราบอยู่แล้วว่าลูกเบสบอลหรือลูกยางที่ใช้ตีในกีฬาออกก็อาจออกไปนอกพื้นที่แข่งขันได้ The Restatement (Second) of Torts กล่าวว่าไว้ว่าคงเป็นกรณีที่แปลกประหลาดที่สุดถ้าจำเลยในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์โดยเคร่งครัดจะพิสูจน์ว่าโจทก์ได้เข้าสู่ความสัมพันธ์บางอย่างกับผู้ผลิตสินค้า⁴⁶ อันก่อให้เกิดหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

3.5.2.3 การสมรรถใจรับเอาความเสี่ยงซึ่งสร้างขึ้นโดยจำเลย (Voluntary Acceptance of Risk Created by the Defendant)

รูปแบบที่สามของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นเกี่ยวพันกับสถานการณ์ที่โจทก์ได้ตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยและยินยอมที่จะรับเอาความเสี่ยงนั้น The Restatement (Second) of Torts Section 496A, comment C. กล่าวว่าไว้ในความเป็นจริงแล้ว ข้อต่อสู้นี้เป็นข้อต่อสู้เพียงเรื่องเดียวที่อาจยกขึ้นได้อย่างเหมาะสมในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ แต่เป็นเรื่องยากที่จะพิสูจน์⁴⁷

มีการวินิจฉัยในคดีต่างๆหลายครั้งว่าหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงรูปแบบนี้ จะเป็นกรณีที่โจทก์ก็เข้าใจดีถึงภัยอันตรายนั้นและยินยอม (โดยมิได้ประมาทเลินเล่อ) เข้าเสี่ยงภัยนั้นเอง เพราะฉะนั้น ในตัวอย่างสถานการณ์ของแท่นอัดที่ผู้ควบคุม(เครื่องจักร) ได้ตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงจากการใช้เครื่องจักรโดยปราศจากอุปกรณ์ป้องกัน แต่กลับวางมือของเขาบริเวณที่เครื่องจักรทำงาน โจทก์ไม่ควรจะถูกกล่าวหาว่าสามารถคาดถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นศาลบางศาลได้วินิจฉัยว่าการที่ต้องจำยอมเข้าเสี่ยงภัยเพราะนายจ้างสามารถยกเว้นข้อต่อสู้เรื่องความ

⁴⁵ Ibid., p. 3.

⁴⁶ Ibid., p. 3.

⁴⁷ Ibid., p. 3.

ยินยอมในหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง ดังนั้นลูกจ้างผู้ซึ่งตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงแต่ถูกขอโดยนายจ้างให้ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นไม่ถือว่าเป็นการยอมรับเอาความเสี่ยงอย่างสมรรถใจ⁴⁸

3.5.2.4 การยอมรับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วอย่างไม่สมเหตุผล (Unreasonable Acceptance of a Known Risk)

รูปแบบที่ 4 ของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นเกี่ยวข้องกับโจทก์ผู้ซึ่งสมรรถใจที่จะเผชิญหน้าความเสี่ยงที่ตนทราบดีอยู่แล้วด้วยเหตุจากความประมาทของเขา The Restatement (Second) of Torts Section 496A กล่าวไว้ว่าเนื่องจากโดยทั่วไปแล้วความประมาทเล็กน้อยในการยอมรับเอาความเสี่ยงไม่สามารถจะรับฟังได้ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ข้อต่อสู้แบบนี้จึงไม่ควรที่จะส่งไปให้คณะลูกขุน (jury) พิจารณา อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ศาลมักจะยินยอมให้คณะลูกขุนพิจารณาความประมาทเล็กน้อยของโจทก์ในการเข้าเสี่ยงภัย⁴⁹ โดยทั่วไปแล้ววิธีการนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จำเลยสามารถพิสูจน์ต่อลูกขุนว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการประมาทด้วย

ในการมีคำสั่งแสดงถึงหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงอันเป็นผลมาจากบุคคลผู้ได้รับอันตรายนั้น จำเลยต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าบุคคลผู้ได้รับอันตรายนั้นแสดงออกมาอย่างไม่สมเหตุผลหรือเผชิญหน้ากับความเสี่ยงอย่างไม่สมเหตุผล ดังนั้นข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงอาจจะไม่เกิดขึ้นในกรณีที่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายไม่ได้กระทำการอย่างไม่สมเหตุผลหลังจากพบข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์ โดยในกรณีของความสมควรแก่เหตุนั้นจะหมายถึงการที่ผู้เสียหายมีโอกาสที่เหมาะสมที่จะเลือกว่าจะนำตัวเองเข้าเสี่ยงหรือเข้าไปอยู่ในอันตรายนั้น ใน The Restatement of Tort ไม่ได้รวมการกระทำที่ไม่สมเหตุผลไว้ในฐานะองค์ประกอบของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในการอธิบายในแง่มุมของหลักทั่วไปไว้อย่างชัดเจน โดยสองจากสี่ประเภทของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงถูกแจกแจงโดย The Restatement แต่อย่างไรก็ตามก็มีการปรากฏถึงการพิจารณาว่าการกระทำนั้นสมเหตุผลหรือเป็นการกระทำที่ไม่สมเหตุผลไว้เป็นองค์ประกอบของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง โดยในประเภทที่ 3 ของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง ซึ่งก็คือการสมรรถใจรับเอาความเสี่ยงซึ่งสร้างขึ้นโดยจำเลย (Voluntary Acceptance of Risk Created by the Defendant) การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้ารับความเสี่ยงนั้นแท้จริงแล้วอาจจะมีเหตุผล และในประเภทที่ 4 ของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง ซึ่งก็คือการยอมรับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วอย่างไม่สมเหตุผล (Unreasonable Acceptance of a Known Risk) ลักษณะที่สำคัญคือการตัดสินใจของโจทก์นั้นเป็นการตัดสินใจที่ไม่สมเหตุผล⁵⁰

⁴⁸ Ibid., p. 3.

⁴⁹ Ibid., p. 4.

⁵⁰ American Jurisprudence, Reasonableness of plaintiff's conduct § 1250 [Online], August 2012.

3.5.3 แนวความคิดเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์

ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นอุปสรรคในการเรียกร้องความเสียหายของโจทก์ในคดีเกี่ยวกับความประมาท หากมีหลักฐานว่า เขาเลือกที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่มีการรับรู้ถึงอันตรายสำหรับการกระทำสิ่งนั้นเป็นอย่างดีและเต็มที่อยู่แล้ว และเป็นทางเลือกในการกระทำที่อิสระว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ โดยปราศจากการบังคับภายใต้กรณีแวดล้อมใดๆ⁵¹ อาจกล่าวได้ว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นเป็นข้อต่อสู้ที่เป็นประโยชน์ต่อจำเลย ภายใต้ทฤษฎีหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง เมื่ออันตรายนั้นเห็นได้ชัดเจน จำเลยไม่มีหน้าที่ในการป้องกันโจทก์ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้บริโภคได้รับบาดเจ็บจากผลิตภัณฑ์ที่อันตรายนั้นเป็นที่เปิดเผยและชัดเจน ความรับผิดของจำเลยก็จะยกเลิก ถ้าสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าโจทก์ได้ยอมรับเอาความเสี่ยงนั้น⁵²

รูปแบบดั้งเดิมของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นเป็นการผ่อนคลายนจำเลยจากความรับผิดชอบจากอุบัติเหตุอันก่อให้เกิดความเสียหาย เมื่อโจทก์ทราบและตระหนักถึงความเสี่ยงในอันตรายซึ่งถูกกำหนดโดยจำเลย แต่อย่างไรก็ยังดำเนินการโดยความสมรรถใจที่จะเผชิญหน้ากับความเสียหายในความเสี่ยง ข้อต่อสู้นี้ค่อยๆ พัฒนาในคดีการจ้างงานในศตวรรษที่ 19 ในกรณีที่บางครั้ง นายจ้างหลีกเลี่ยงความรับผิดจากความเสียหายในอุบัติเหตุอันเกิดจากความประมาทเลินเล่อของเขากับพื้นฐานของโจทก์ผู้เป็นลูกจ้างที่สมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงภัยในสถานที่ทำงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ที่มีค่าจ้าง สภาพแวดล้อมเหล่านี้ทำให้เกิดการพัฒนาของของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงซึ่งสอดคล้องกับหลักเหตุผล ได้กำหนดให้ลักษณะพิเศษที่เกี่ยวกับสัญญาของส่วนประกอบของข้อต่อสู้นี้แตกต่างออกไปจากหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (Contributory Negligence) ซึ่งตั้งอยู่บนมาตรฐานภาวะวิสัยหรือการกระทำอันมีเหตุผล หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นมาตรการซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ศาลจะไต่ถามถึงความรู้อันแท้จริงของโจทก์ ความตระหนักรู้ในอันตรายของโจทก์จะถูกแสดงออกมาให้เห็นโดยจำเลย⁵³ และสิ่งที่โจทก์ได้เลือกคือหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

บ่อยครั้งที่หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะถูกใช้ในระบอบของความรับผิดโดยเคร่งครัดในผลิตภัณฑ์ ในกรณีที่โจทก์และจำเลยอาจจะมีความสัมพันธ์ในทางสัญญาเนื่องจากตลาดผลิตภัณฑ์ (product market) โดยแนวทางที่ผ่านมานั้นคำพิพากษาจะเกี่ยวพันกับความรับผิดโดยเคร่งครัดในผลิตภัณฑ์ แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องเกี่ยวกับการจำกัดสถานการณ์ในกรณีของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่จะยินยอมให้เป็นอุปสรรคหรือลดทอนซึ่งการกลับคืนสู่สถานะเดิม

⁵¹ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, Products Liability and Safety : Cases and Materials (New York: The Foundation Press, 2007). P.604.

⁵² Andrew Meade, "A reasonable alternative to the reasonable alternative design requirement in products liability law : A look at Pennsylvania," Hastings Law Journal, (San Francisco: UC Hastings College of the Law San Francisco, 1990), p.177.

⁵³ Harvard Law School, "Assumption of Risk and Strict Products Liability," Harvard Law Review, (Massachusetts: The Harvard Law Review Association Massachusetts Ave Cambridge, 1982), p.873.

หรือการได้รับการเยียวยาของโจทก์ ยกตัวอย่างเช่น ในบางศาลได้มีการทดสอบความรู้และการตระหนักถึงความเสี่ยงของโจทก์โดยต้องมีการพิจารณาที่ละเอียดมาก⁵⁴

แนวความคิดเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกับธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่มีในคดีละเมิด แต่ก่อนนั้นเรานำเอาคำนิยามเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในส่วนของการรับผิดของเจ้าของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (ในข้อวิจารณ์ *n* จนถึง § 402 A) ในทางตรงกันข้ามได้มีการต่อสู้คดีที่เกิดขึ้นตามประเพณีจำนวนมาก ที่ได้นำเอาเหตุผลพื้นฐานเพียงสองประการคือ ความรับรู้ที่เกิดขึ้นในลักษณะเฉพาะและการเผชิญอันตรายด้วยความสมรรถใจมาใช้ ในข้อวิจารณ์ *n* ได้เริ่มการใช้หลักเกณฑ์พื้นฐานสามประการซึ่งจะต้องมีการแสดงให้เห็นก่อนที่จะถือว่าโจทก์มีอุปสรรคจากการขาดค่าใช้จ่ายและเยียวยา โดยจำเลยจะต้องแสดงให้เห็นว่า

ประการแรก โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง

ประการที่สอง โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น และ

ประการที่สาม การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร⁵⁵

กล่าวได้ว่าหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law นั้นมีการใช้อย่างแพร่หลายในการใช้เป็นข้อต่อสู้ในกฎหมายละเมิดและต่อมาศาลได้พัฒนามาใช้ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ของประเทศสหรัฐอเมริกาในเกือบทุกมลรัฐ โดยองค์ประกอบของข้อต่อสู้ในเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์จะแตกต่างไปจากองค์ประกอบของข้อต่อสู้ในเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีละเมิดโดยมีการเพิ่มเติมองค์ประกอบประการที่สามเข้าไป คือองค์ประกอบในเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร ซึ่งข้อต่อสู้ในเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีละเมิดนั้นจะไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องนี้ โดยจะพิจารณาองค์ประกอบอยู่เพียง 2 ประการที่สำคัญ คือองค์ประกอบในเรื่องของการรับรู้ในอันตรายของโจทก์และโจทก์ได้เข้าเผชิญหน้ากับอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจ

จากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกากล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการไม่ใช่แต่เพียงต้องนำสืบว่าผู้เสียหายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ต้องนำสืบต่อไปด้วยว่า ผู้เสียหายนั้นสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในอันตรายที่

⁵⁴ Ibid., p. 873.

⁵⁵ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.607-608.

จะเกิดขึ้นโดยไม่สมเหตุสมผล กล่าวคือผู้ประกอบการต้องนำสืบถึงหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง ศาลจึงจะถือว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งก็เป็นไปตามสุภาษิตละตินที่ว่า “volenti non fit injuria” คือหลักเรื่องความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้เสียหายแม้จะรู้และเข้าใจถึงความเสี่ยงนั้น แต่ผู้เสียหายนั้นไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสม (no reasonable options) ก็จะได้ถือว่าเป็นการที่ผู้เสียหายเลือกจะเข้าเผชิญกับความเสี่ยงนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจไม่ได้

3.5.4 องค์ประกอบของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าองค์ประกอบของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์นั้น ศาลจะพิจารณาถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

(1) โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง

(2) โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น และ

(3) การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัครใจนั้น เป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร

องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ ศาลต้องทำการพิจารณาอย่างละเอียดและต้องพิจารณาให้ครบถ้วนในองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ จึงจะสามารถนำข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้เป็นอุปสรรคในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยาของโจทก์ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้

ผู้เขียนจึงเห็นว่าต้องทำการพิจารณาถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนี้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนั้นมีเรื่องใดบ้างที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณา

3.5.4.1 โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง

สำหรับองค์ประกอบในข้อนี้ สิ่งที่สำคัญก็คือ “ความรู้ของโจทก์” ในความเสี่ยงหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้น ปัจจัยเรื่อง “ความรู้” นั้นเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางโดยศาลเนื่องจากเรื่อง “ความรู้” นี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

เสี่ยง⁵⁶ โดยโจทก์จะไม่ถือว่าเข้ารับความเสี่ยงในความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลย นอกเสียจากโจทก์ได้ทราบถึงการดำรงอยู่ของความเสี่ยงและได้ตระหนักถึงลักษณะอันไม่สมเหตุสมผลของความเสี่ยงนั้น

3.5.4.1.1 ความรู้เกี่ยวกับอันตราย

การรับรู้ข้อเท็จจริงของภัยอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นถือเป็นหลักสำคัญของทฤษฎีหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงและหมายความรวมถึงทั้งการกระทำที่แท้จริงกับความรู้นั้นที่เกี่ยวกับตัวของโจทก์เอง ความรู้ที่กล่าวมานี้หมายถึงโจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ยอมรับความเสี่ยงอันตรายจะต้องรู้ถึงลักษณะเฉพาะของอันตรายที่จะเกิดขึ้น และอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นจะมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับข้อใดข้อหนึ่งกับการกระทำหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดอันตรายนั้น สิ่งที่เป็นสำหรับความรู้ดังกล่าวนี้ไม่ได้พาดพิงเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจทั่วไปของโจทก์ หรือความเสี่ยงในลักษณะที่ไม่เฉพาะเจาะจงซึ่งอาจจะมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือการกระทำใดๆ ในส่วนของพื้นฐานหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงหมายถึงว่าโจทก์ยอมรับที่จะผ่อนคลายการกระทำตามภาระหน้าที่ของจำเลยที่มีต่อตัวของโจทก์เองและเพื่อให้เขาได้รับอันตรายที่รับรู้มาก่อน โดยอันตรายนั้นเกิดจากการกระทำของจำเลย หรือการละเลยหน้าที่ของจำเลย⁵⁷

รูปแบบของหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยง มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ หลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงในเรื่องข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์และหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงในเรื่องการบาดเจ็บเกี่ยวกับร่างกาย⁵⁸ ในคดีในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์จำนวนมาก ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงของผู้ผลิตเป็นกรณีและผู้เรียกร้องหรือฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเข้ารับความเสี่ยงจากข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์อันก่อให้เกิดความเสียหายโดยการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นโดยมีความรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับข้อบกพร่องดังกล่าวซึ่งเป็นการที่ผู้เรียกร้องหรือฝ่ายที่ได้รับความเสียหายได้ใช้ผลิตภัณฑ์ต่อไปหลังจากที่ได้พบถึงอันตรายที่เกี่ยวข้องจากการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว⁵⁹

สำหรับเรื่องความรู้เกี่ยวกับอันตราย (Knowledge of Risk) นั้น ในคดี Denton v. Bachtold Bros., Inc.⁶⁰ ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือในขณะที่โจทก์กำลังตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้าที่ใช้เครื่องยนต์หมุนใบมีดซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของจำเลยอยู่นั้น โจทก์พบเห็นถึงไม้วางขวางทางที่เขา กำลังจะตัดหญ้า จึงได้ปลดคลัทช์ของเครื่องตัดหญ้าและไม่ได้ดันให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้า แต่ไม่ได้ปลดคลัทช์ควบคุมการทำงานของใบมีดให้หยุดหมุน และในขณะที่โจทก์กำลังยกถังไม้เพื่อให้พ้นทางนั้น เเท้าของโจทก์เกิดลื่นบนหญ้าซึ่งเพิ่งจะถูกตัดออกใหม่ๆ และเข้าไปโดนใบมีดของเครื่องตัด

⁵⁶ American Jurisprudence, Products Liability § 1253 [Online], August 2012. Available from <http://www.westlaw.com>

⁵⁷ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.604-605.

⁵⁸ American Jurisprudence, Reasonableness of plaintiff's conduct § 1250 [Online], August 2012. Available from <http://www.westlaw.com>

⁵⁹ Colosimo v. May Dept. Store Co., 466 F.2d 1234 (3d Cir. 1972).

⁶⁰ Denton v. Bachtold Bro., Inc., 291 N.E.2d 229 (Ill App. 1972).

หยุ่ยานั้น โจทก์ได้ฟ้องคดี โดยกล่าวอ้างว่าเครื่องตัดหญ้านั้นมีข้อบกพร่องชำรุดเนื่องจากไม่ได้มีส่วนประกอบของการหยุดการจ่ายน้ำมันเข้าเครื่องยนต์เพื่อให้เครื่องยนต์หยุดการทำงานอัตโนมัติ (deadman's throttle) เพื่อหยุดการทำงานของใบมีดเครื่องตัดหญ้าในทันทีที่มีการหยุดเคลื่อนที่รถตัดหญ้าไปข้างหน้า จากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่าโจทก์ถือว่ามีกรยอมรับความเสี่ยงภัย เนื่องจากเขาไม่ได้ปลดคลัทช์ควบคุมการทำงานของใบมีดให้หยุดหมุนอันเป็นสาเหตุทำให้เกิดอันตราย

เมื่อนำคดีนี้ไปเปรียบเทียบกับคดี Burch v. Sears, Roebuck and Co.⁶¹ ซึ่งคดีนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเครื่องตัดหญ้าไฟฟ้าของโจทก์ได้ดับลงถึงสองครั้ง และไม่สามารถจะทำการสตาร์ทให้เครื่องทำงานได้อีกครั้งจนกว่าจะได้กดปุ่มรีเซท (reset) และในครั้งที่สามมอเตอร์ของเครื่องตัดหญ้าไม่ทำงาน โจทก์จึงได้อาเครื่องตัดหญ้านั้นพังลงด้านข้าง โดยไม่ได้คำนึงถึงการกดปุ่มรีเซทของเครื่อง และยื่นมือเข้าไปในใบมีดของเครื่องเพื่อหยิบเศษหญ้าที่สะสมกันอยู่รวมกัน และปรากฏว่าเครื่องยนต์ได้ทำการติดเองโดยไม่ได้คาดคิดและทำให้แขนของโจทก์ได้รับอันตรายอย่างรุนแรง เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่าโจทก์ไม่ได้รับรู้ถึงอันตรายเพราะโจทก์เชื่อว่ามอเตอร์ของเครื่องตัดหญ้านั้นได้หยุดหมุนแล้วและจะสามารถทำงานได้อีกครั้งก็ต่อเมื่อเขาได้ทำการกดปุ่มรีเซทที่เครื่องยนต์อีกครั้งเท่านั้น

3.5.4.1.2 ความตระหนักในอันตรายที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง (Awareness of Specific Risks)

ในการพิจารณาของศาลจำนวนมากมาย ไม่ใช่แต่เพียงว่าโจทก์รู้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีอันตรายโดยทั่วไป แต่หากหลักสมมติฐานที่จะรับความเสี่ยงจะถูกประยุกต์ใช้นั้น โจทก์จะต้องรู้ถึงข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์นั้นโดยเฉพาะเจาะจง กล่าวคือศาลมักต้องการถึงความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ไม่ใช่ความรู้โดยทั่วไป และโจทก์ต้องตระหนักถึงข้อบกพร่องโดยเฉพาะเจาะจงอันเป็นสาเหตุที่ทำให้โจทก์ได้รับอันตราย⁶² และข้อบกพร่องที่แท้จริงนั้นเป็นสาเหตุของอันตราย⁶³ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการรับรู้หรือตระหนักเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์นั้นประกอบด้วยความรู้ถึงข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์ ดังนั้นผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จึงต้องมีทั้งความรู้ในข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์และการรับรู้ในอันตรายโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งแสดงออกมาโดยข้อบกพร่องนั้น⁶⁴

ในคดี Haugen v. Minnesota Min. & Mfg.Co.⁶⁵ ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือโจทก์ได้รับอันตรายจากแผ่นหินเจียรระไนที่แตกออกเป็นสามชิ้น ในขณะที่โจทก์

⁶¹Burch v. Sears, Roebuck and Co., 467 A 2d 615, 620 (Pa. Super. Ct. 1983).

⁶²John S. Allee, Product Liability (Newyork: Law Journal Press, 1984), p. 8-8.1.

⁶³Robert C. Lukes, "The defense of assumption of risk under Montana's product liability law,"

Montana Law review, p.5.

⁶⁴American Jurisprudence, Reasonableness of plaintiff's conduct § 1250 [Online], August 2012.

Available from <http://www.westlaw.com>

⁶⁵Haugen v. Minnesota Min. & Mfg.Co., 550 P.2d 71, 75 (Wash. App. 1976).

กำลังทำงาน ทำให้เขาได้รับอันตรายจากชิ้นหนึ่งที่กระเด็นมาโดนนัยน์ตา ส่งผลให้ตาของโจทก์บอดไปข้างหนึ่ง โดยโจทก์ไม่ได้สวมใส่แว่นตานิรภัยในขณะที่เกิดอุบัติเหตุถึงแม้ว่าจะมีแว่นตานิรภัยเหลืออยู่สองอันในห้องเก็บเครื่องมือ และเขามีความรู้เป็นอย่างดีว่าถือเป็นเรื่องสำคัญจากการได้รับการอบรมในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้คณะลูกขุนดังต่อไปนี้ “ยังไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคเพียงพอสำหรับการชดใช้คืนค่าเสียหายจากโจทก์ในข้อต่อสู้ทางคดีเกี่ยวกับหลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยงจากการที่โจทก์รู้อยู่แล้วว่ามีอันตรายที่เกิดจากการใช้เครื่องมือดังกล่าว แต่จะต้องมีการแสดงให้เห็นว่าโจทก์ รู้ถึงอันตราย ยอมรับ และเผชิญอันตรายนั้นด้วยความสมรรถนะจนทำให้เขาได้รับบาดเจ็บ” ในการอุทธรณ์ ได้มีคำพิพากษาให้โจทก์ได้รับประโยชน์ พิพากษายืนดังนี้

โจทก์ให้การว่าเขามีความระมัดระวังว่าฝุ่นละอองหรือเศษไม้ชิ้นเล็กๆ จะกระเด็นมาเข้าตาของเขาจากการที่เขาใช้เครื่องเจียรไนทำการเจียรแผ่นกระดานไม้ นั้น และโจทก์ยังให้การต่อไปอีกว่าเขาไม่รู้สึกรู้ว่าจำเป็นต้องสวมใส่แว่นตานิรภัยแต่อย่างใด เพราะเขาคิดว่าแว่นตาที่เขาสวมใส่นั้นเพียงพอที่จะป้องกันไม่ให้อันตรายตามที่กล่าวมานี้เกิดขึ้นกับเขา หากว่าโจทก์จะรับรู้เรื่องอันตรายทั้งหมดนั้นก็คือการเสี่ยงอันตรายจากการที่โดนฝุ่นละอองหรือเศษไม้ชิ้นเล็กๆ หรือเศษโลหะบางๆ กระเด็นเข้าใส่นัยน์ตาของเขาในขณะที่เขากำลังทำงานโดยการใช้เครื่องเจียรไนนั้น และเป็นที่แสดงให้เห็นได้ชัดว่าโจทก์ไม่ได้ตระหนักถึงข้อบกพร่องที่แฝงจากอุปกรณ์ของเครื่องมือที่มีโครงสร้างเป็นชิ้นเดียวกันดังเช่นแผ่นหินเจียรไนซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่ทำให้เกิดอันตรายขึ้นกับเขา ความบกพร่องที่แฝงดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่โจทก์จะรับรู้หรือเป็นสิ่งที่โจทก์ไม่สามารถที่จะรับรู้ได้เลย เพราะฉะนั้นจึงถือว่าโจทก์ไม่สามารถจะตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากข้อบกพร่องดังกล่าวได้

เมื่อนำคดีนี้ไปเปรียบเทียบกับคดี *Krajewski v. Enderes Tool Co.*⁶⁶ โดยคดีนี้ได้ถือว่าโจทก์ตระหนักถึงอันตรายที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเนื่องจากการใช้ค้อนตอกโลหะเข้าด้วยกันอาจได้รับอันตรายจากการกระเด็นเข้าใส่ของโลหะ ดังเช่นที่เขาควรจะสวมแว่นตานิรภัย และเมื่อโจทก์ถอดแว่นตานิรภัยนั้นออกมาจึงเท่ากับว่าโจทก์ยอมรับความเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดกับนัยน์ตาของเขา

การที่จะให้มีความตระหนักถึงอันตรายที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงนั้นถือเป็นข้อกำหนดอีกทางหนึ่งซึ่งอันตรายนั้นจะต้องเป็นที่น่าพอใจที่จะยอมรับ ศาลบางแห่งใช้วิธีการพิจารณาในเรื่องของความเสี่ยงที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง (specific-risk) ในขณะที่อีกแห่งใช้วิธีการพิจารณาในเรื่องของความเสี่ยงที่เป็นที่พอใจ (appreciated-risk)⁶⁷

⁶⁶ *Krajewski v. Enderes Tool Co.*, 396 F.Supp. 2d 1045, 1052 (D.Neb.2005).

⁶⁷ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.606.

3.5.4.1.3 ปัจจัยที่นำมาพิจารณาร่วมกับเรื่องความรู้เกี่ยวกับอันตราย

ในเรื่องความรู้อันตรายของโจทก์นั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจัยในเรื่องประสบการณ์ของโจทก์ และปัจจัยเรื่องอายุและระดับสติปัญญาของโจทก์ ย่อมที่จะถูกนำมาพิจารณาด้วยว่าโจทก์ได้มีการรับรู้ในอันตรายหรือได้ตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้นหรือไม่

(1) ปัจจัยในเรื่องมีประสบการณ์กับเครื่องมือ

คดี *Fore v. Vermeer Manufacturing Co.*⁶⁸

การที่โจทก์เคยมีประสบการณ์หรือเคยใช้งานเครื่องมือหรือเครื่องจักรก็ถูกนำมาพิจารณากับหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงด้วย โดยในคดี *Fore v. Vermeer Manufacturing Co.* นี้ ศาลได้เห็นพ้องกับใจความสรุปในคำตัดสินคดีที่มีต่อโจทก์เมื่อโจทก์ยอมรับในคำให้การของเขาว่าเขาได้เคยผ่านการใช้งานของเครื่องจักรที่มีระบบการทำงานที่ยุ่งยากมาแล้วมากมาย⁶⁹ โดยในคดีนี้เป็นที่ปรากฏโดยชัดเจนว่า

(1) โจทก์มีความรู้และเข้าใจในอันตรายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

(2) โจทก์มีความเข้าใจและตระหนักถึงการยอมรับความเสี่ยง
อันตราย

(3) โจทก์จงใจที่จะเผชิญหน้าการเสี่ยงอันตรายนั้น โดยที่ตัวโจทก์นั้นเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว ประกอบกับโจทก์เป็นผู้มีประสบการณ์มาพอสมควร มีความเข้าใจและรับรู้ในข้อบกพร่องที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และอันตรายนั้นเป็นอันตรายที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

คดี *Mackowick v. Westinghouse Elec. Corp.*⁷⁰

คดีนี้เป็นกรณีช่างไฟฟ้าที่มีความชำนาญนำเอาไขควงไปถูกกล่องที่เก็บประจุพลังงานไฟฟ้าแล้วมีความเสียหายเกิดขึ้น ช่างไฟฟ้านั้นถือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์กับอุปกรณ์ที่ใช้ คดีนี้จึงเข้าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง

⁶⁸ *Fore v. Vermeer Manufacturing Co.*, 287 N.E.2d 526 (Ill App Ct.1972).

⁶⁹ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.600.

⁷⁰ *Mackowick v. Westinghouse Elec. Corp.*, 541 A.2d 749 (Pa Super. Ct. 1988).

คดี Barnes v. Harley-Davidson Motor Co., Inc.⁷¹

คดีนี้โจทก์เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการขับขี่รถจักรยานยนต์มาเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยโจทก์ได้ขับรถจักรยานยนต์ชนกับรถยนต์ที่จอดเสียอย่างกะทันหันในเวลา กลางคืน โจทก์ได้ฟ้องคดีโดยอ้างว่ารถจักรยานยนต์ของเขาควรมีการติดตั้งกันชนมาด้วย โดยให้เป็น อุปกรณ์มาตรฐานของรถ และไฟส่องสว่างด้านหน้ามีความสว่างไม่เพียงพอเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ด้วยความเร็ว คดีนี้โจทก์ถือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ จึงได้มีคำตัดสินว่าเข้าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่ จะรับความเสี่ยง

คดี Bakunas v. Life Pack, Inc.⁷²

คดีนี้นักแสดงแทนในภาพยนตร์ได้แสดงการตกลงจากที่สูงจากระดับ 323 ฟุต ลงมาในเครื่องรับแรงกระแทกแบบอัตโนมัติที่กำหนดการรับแรงกระแทกจากการตก จากที่สูงด้วยระยะเพียง 200 ฟุต นักแสดงแทนนั้นถือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ คดีนี้ได้มีคำตัดสินว่าเข้า ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

(2) ปัจจัยในเรื่องอายุและสติปัญญา

ปัจจัยเรื่องอายุและสติปัญญาถูกนำมาพิจารณาเกี่ยวกับหลัก สมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง เนื่องจากเหตุผลที่ว่าโอกาสที่จะพบว่าคนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีสติปัญญา และคุ้นเคยกับสิ่งของรอบตัวจะมีการรับรู้เรื่องอันตรายมากกว่าผู้ที่ขาดความชำนาญ หรือผู้ใหญ่ผู้ที่ ด้อยสติปัญญา หรือเด็ก⁷³

คดี Forrest City Mach. Works, Inc. v. Aderhold⁷⁴

คดีนี้เด็กอายุ 8 ปีได้ปีนออกจากรถบรรทุกเมล็ดข้าว และ กางเกงผูกเพลลาของ PTO เกี้ยวเข้าไปติดอยู่ในรถแทรกเตอร์ทำให้ได้รับความเสียหาย จะสังเกตได้ว่า ในคดีนี้ผู้เสียหายเป็นเด็กที่อายุยังน้อย คดีนี้จึงได้มีคำตัดสินว่าไม่เข้าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับ ความเสี่ยง

คดี Nettles v. Electrolux Motor⁷⁵

คดีนี้คนตัดต้นไม้ที่ชำนาญแต่ด้อยสติปัญญาได้รับบาดเจ็บจาก โขงของเลื่อยไฟฟ้าที่ตีกลับมาจากด้านหลัง เขาเคยได้รับบาดเจ็บจากการถูกโขงของเลื่อยนี้ตีกลับมา

⁷¹Barnes v. Harley-Davidson Motor Co., Inc., 357 S.E.2d 127 (Ga. App. 1987).

⁷²Bakunas v. Life Pack, Inc., 531 F.Supp. 89 (E.D. La. 1982).

⁷³David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, Product liability and safety, p.603.

⁷⁴Forrest City Mach. Works, Inc. v. Aderhold, 616 S.W.2d 720 (Ark. 1981).

⁷⁵Nettles v. Electrolux Motor AB, 784 F.2d 1574 (11th Cir. 1986).

ก่อนและรู้วิธีการที่จะใช้กลไกของเลื่อยไฟฟ้าเพื่อหยุดการทำงานของเลื่อยนั้น แม้เขาจะมีประสบการณ์แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเขาเป็นบุคคลที่ด้อยซึ่งสติปัญญา คดีนี้จึงได้มีคำตัดสินว่าไม่เข้าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง

กล่าวโดยสรุปสำหรับปัจจัยที่นำมาพิจารณาร่วมกับเรื่องความรู้เกี่ยวกับอันตรายนั้นก็เนื่องมาจากตามมาตรฐานนั้นก็คือโจทก์ต้องรู้ถึงความเสี่ยง โดยเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลของโจทก์แต่ละคน ถ้าโจทก์มีอายุน้อย ไม่มีประสบการณ์ หรือปราศจากสติปัญญาที่เพียงพอที่จะเล็งเห็นถึงความเสี่ยง กรณีเหล่านี้จะไม่เข้าหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง เว้นแต่พยานหลักฐานในเหตุการณ์นั้นๆ คณะลูกขุนได้ตัดสินว่าเป็นกรณีที่โจทก์ต้องทราบ⁷⁶ ตัวอย่างที่เป็นกรณีที่โจทก์ต้องทราบก็คือ คณะลูกขุนอาจจะตัดสินว่าบุคคลผู้สัมผัสเตารีดซึ่งมีความร้อนอย่างจงใจนั้นได้ตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงที่เตารีดจะไหม้บุคคลนั้นได้

3.5.4.2 โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น

องค์ประกอบในข้อที่ 2 นี้ จะเห็นได้ว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นจะต้องมี “ความสมัครใจ” ของโจทก์ในการนำตนเองเข้าเสี่ยงกับอันตราย โดยความสมัครใจนี้โจทก์ต้องสมัครใจด้วยตัวของโจทก์เอง⁷⁷ บ่อยครั้งที่ศาลต้องตีความอย่างเคร่งครัดในการประเมินถึงขอบเขตของความเสี่ยงซึ่งยอมรับโดยโจทก์ ด้วยเหตุนี้บุคคลผู้ขับรถยนต์ต่างๆที่บุคคลนั้นทราบว่าระบบห้ามล้อของรถยนต์คันดังกล่าวชำรุด จะไม่ถือว่าบุคคลนั้นเข้ารับความเสี่ยงในความเสียหายอันมีสาเหตุมาจากพวงมาลัยของรถยนต์คันดังกล่าวไม่สามารถทำงานได้อย่างปกติ⁷⁸

ดังนั้นเมื่อองค์ประกอบในข้อที่ 2 ของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงนั้น สิ่งสำคัญก็คือ “ความสมัครใจ” ของโจทก์ในการนำตนเองเข้าเสี่ยงอันตราย ผู้เขียนจึงเห็นว่าต้องไปทำความเข้าใจก่อนว่า “การกระทำโดยสมัครใจ” นั้นมีความหมายว่าอย่างไร เพื่อที่จะได้เข้าใจว่าโจทก์ได้มีความสมัครใจหรือไม่ในการนำตนเองเข้าเสี่ยงกับอันตรายในขณะที่โจทก์ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น

3.5.4.2.1 ความหมายของคำว่า “การกระทำโดยสมัครใจ”

สำหรับเรื่องความหมายของคำว่า “การกระทำโดยสมัครใจ” ในข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงนั้น หากโจทก์เพียงแต่มีทางเลือกในการกระทำที่ดีที่สุดในการนำตนเองเข้าสู่อันตรายที่เขาได้รับรู้อยู่แล้ว การเข้าสู่อันตรายนั้นจะไม่ถือเป็น “ความสมัครใจ” ความหมายของการกระทำโดยสมัครใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง หมายถึงการ

⁷⁶ Christian Campbell, *International Product Liability*, p. 550.

⁷⁷ John S. Allee, *Product Liability*, p. 8-8.1.

⁷⁸ *Ibid.*, p. 550.

ที่โจทก์มีทางเลือกที่แท้จริง ที่เขาหรือเธอมีทางเลือกที่จะสามารถกระทำได้อย่างมีเหตุผลเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการเสี่ยงอันตราย⁷⁹

ในเรื่องของทฤษฎีความยินยอมของโจทก์ที่อนุญาตให้จำเลยหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบสำหรับสาเหตุในการเกิดอันตรายโดยการบังคับหรือใช้กำลังกับโจทก์ จะเห็นได้ว่าเพราะโจทก์ไม่มีทางเลือกที่มีเหตุผลเพื่อจะหลีกเลี่ยงอันตรายนั้น จึงไม่ถือว่าเกิดจากความสมัครใจของโจทก์ และในทางกลับกัน หากโจทก์มีทางเลือกที่มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์ที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากจำเลย แต่ยังคงเลือกทางที่จะนำตนเองเข้าสู่อันตราย โจทก์จะไม่สามารถที่จะเรียกร้องได้ว่าถูกบังคับให้เลือกการกระทำเช่นนั้น⁸⁰ เนื่องจากเป็นทางเลือกที่เกิดจากความสมัครใจ

การยอมรับอันตรายของโจทก์ไม่ถือเป็นความสมัครใจ หากการกระทำที่ผิดพลาดของจำเลยจะทำให้โจทก์ไม่มีทางเลือกที่มีเหตุผลอื่นใดในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงอันตรายที่จะได้รับ ในคดี Wallace v. Owens-Illinois, Inc.⁸¹ คดีนี้เป็นกรณีที่โจทก์ได้รับอันตรายในขณะที่กำลังทำความสะอาดเก็บเศษแก้วของขวดน้ำอัดลมที่เกิดระเบิดขึ้น โดยจากการพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการระเบิดของขวดทำให้เขาไม่มีทางเลือกที่มีเหตุผลอื่น เขามีทางเลือกระหว่างความเลวร้ายที่จะได้รับสองประการ คือหนึ่ง เขาสามารถทิ้งเศษแก้วที่กระจัดกระจายไว้บนพื้นเพื่อให้เกิดอันตรายกับเขาหรือคนอื่นที่อาจจะได้รับอันตรายจากเศษแก้วนั้น หรือสอง เขาจะทำการเก็บเศษแก้วดังกล่าวขึ้นเองโดยการเสี่ยงอันตรายที่เขาหรือคนอื่นอาจจะได้รับจากการทำความสะอาดเก็บเศษแก้วดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือทางเลือกนั้นส่งผลให้เกิดอันตรายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ทางเลือกของเขาที่จะเลือกเพื่อเก็บเศษแก้วนั้นไม่ใช่เป็นไปโดยสมัครใจตามความหมายของการยอมรับความเสี่ยงภัย จำเลยได้สร้างเงื่อนไขและสภาพที่เป็นอันตรายซึ่งมีความเกี่ยวพันกับความเสี่ยงที่จะได้รับอันตราย ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ว่าทางเลือกไหนที่ Wallace จะเลือกกระทำก็จะเกิดความเสี่ยงอันตรายขึ้นทั้งนั้น สภาพการณ์เช่นนี้ถือเป็นความเสี่ยงอันตรายที่หลีกเลี่ยงมิได้

บ่อยครั้งที่ศาลจะไม่นำข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้ ในกรณีที่โจทก์ไม่มีทางเลือกที่สมเหตุสมผล (reasonable alternative) ทางเลือกที่สมเหตุสมผลที่ไม่สามารถหาได้นั้นต้องมีสาเหตุจากการกระทำที่ไม่ตรงไปตรงมาของจำเลย ด้วยเหตุนี้การเรียกร้องของโจทก์ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากได้วิ่งเข้าไปในตึกที่กำลังไฟไหม้เพื่อรักษาชีวิตของใครบางคนไว้จะไม่เป็นสาระประเด็นเรื่องข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง ถ้าทางเลือกนั้นได้ยินยอมโดยบุคคลที่เสียชีวิตนั้น แต่อย่างไรก็ตามในกรณีของโจทก์ที่วิ่งเข้าไปในตึกที่กำลังไฟไหม้เหมือนกัน แต่โจทก์วิ่งเข้าไปเพียงแค่ออกไปเอาหมวกของเขา อาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นการเข้ารับความเสี่ยงในความเสียหาย เนื่องจากในกรณีนี้ทางเลือกที่เหมาะสมของโจทก์คือการอยู่นอกตึกที่กำลังไฟไหม้⁸²

⁷⁹ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.609.

⁸⁰ Ibid., p.609.

⁸¹ Wallace v. Owens-Illinois, Inc., 389 S.E.2d 155, 158-59 (S.C. App. 1989).

⁸² Christian Campbell, *International Product liability*, p. 551.

ในบางศาลได้อนุญาตให้ลูกจ้างเรียกคืนค่าเสียหายอันมีสาเหตุจากการใช้เครื่องจักรที่มีข้อบกพร่องที่ลูกจ้างได้ทราบ ศาลเหล่านี้ยอมรับว่าในบางครั้งมีข้อจำกัดในเรื่องของการควบคุมสภาพแวดล้อมในงานของลูกจ้าง และด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการเข้ารับความเสี่ยงในความเสียหาย เนื่องจากการปราศจากทางเลือกที่สมเหตุสมผลในคดีเหล่านี้มีสาเหตุมาจากนายจ้าง⁸³

3.5.4.3 การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร

ศาลและผู้วิจารณ์จำนวนมากมายได้รับเอาความคิดเห็นในรูปแบบของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงเป็นข้อต่อสู้ในคดีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในผลิตภัณฑ์ แต่อย่างไรก็ตามข้อกำหนดเรื่องการตัดสินใจของโจทก์นั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร ได้ถูกรวมเข้าไปในข้อต่อสู้หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง⁸⁴ เป็นองค์ประกอบในข้อที่ 3 ที่เพิ่มเติมจากองค์ประกอบทั้ง 2 ข้อของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในคดีละเมิด ด้วยเหตุนี้จึงมีการยอมรับให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ได้เพียงแต่ในกรณีที่โจทก์เข้ารับความเสี่ยงในอันตรายอย่างไม่สมเหตุสมผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร ต่อมาได้มีการปฏิบัติต่อโดยอาศัยการวิเคราะห์สภาพทางอ้อมของโจทก์ในการระมัดระวังกับการพิจารณาถึงความรู้และการตระหนักถึงอันตรายและทางเลือกโดยสมัครใจ และจุดประสงค์ที่สมเหตุสมผลของทางเลือกของโจทก์ในการดำเนินการเผชิญหน้ากับความเสี่ยง⁸⁵

หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงของโจทก์จะต้องประกอบด้วยภาระกระทำที่ไม่สมเหตุสมผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควรของโจทก์ ก่อนที่ข้อต่อสู้นี้จะถูกประยุกต์ใช้⁸⁶ จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่จำเป็นสำหรับหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงของโจทก์ก็คือ “การกระทำที่ไม่สมเหตุสมผลหรือเป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุอันควร”

หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงถือเป็นอุปสรรคในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยาในกรณีที่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ดำเนินการโดยไม่สมเหตุสมผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควรในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ทราบถึงข้อบกพร่องและอันตรายของผลิตภัณฑ์นั้น เป็นกรณีที่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์สละการปกป้องตามกฎหมาย⁸⁷ และจะทำให้เป็นอุปสรรคในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยา โดยข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงถือเป็นข้อต่อสู้ใน

⁸³ Ibid., p.551.

⁸⁴ Harvard Law School, “Assumption of Risk and Strict Products Liability,” *Harvard Law Review*, p.873.

⁸⁵ Ibid., p.873.

⁸⁶ Robert C. Lukes, “The defense of assumption of risk under Montana’s product liability law,” *Montana Law review*, p.5.

⁸⁷ American Jurisprudence, Products Liability § 1265 [Online], August 2012. Available from <http://www.westlaw.com>

คำให้การที่หยาบกระด้างขึ้นต่อผู้ใหม่ขึ้นมาต่อสู้คำฟ้อง (affirmative defense)⁸⁸ โดยคณะลูกขุน เพียงแค่ต้องการถูกชี้แนะในเรื่องที่ว่าโจทก์ต้องมีความรู้ในแต่ละบุคคลเกี่ยวกับอันตรายและจากนั้นได้ สมัยใจและแสดงออกอย่างไม่สมเหตุสมผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควรด้วยตนเองในการเข้าเสี่ยง ภัยกับกับอันตรายนั้น เพื่อให้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัยใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นมีผลในคดีความรับผิดชอบโดย เครื่องครัด⁸⁹

ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่ผู้หญิงคนหนึ่งล้มเหลวในการหยุดใช้ผลิตภัณฑ์ ผ้าอนามัยแบบสอด (Tampon) หลังจากที่เธอพบว่าปรากฏอาการ Toxic Shock Syndrome⁹⁰ เมื่อ เธอสำนึกได้หรือเธอไม่ได้ค้นหาความคิดเห็นทางการแพทย์ที่รองลงมา ทั้งๆที่มีความสงสัยเกี่ยวกับการ วินิจฉัยโรคของแพทย์ที่ทำการรักษา การตัดสินใจใช้ผ้าอนามัยแบบสอดต่อไปนั้นจะถือเป็นเรื่องที่ไม่ สมเหตุสมผล ถ้าผลิตภัณฑ์นั้นได้มีคำเตือนไว้อย่างพอเพียงโดยได้แจ้งถึงอันตราย และถ้าคณะลูกขุน ตัดสินว่าคำเตือนนั้นเพียงพอแล้ว จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

สำหรับในกรณีที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บในระหว่างเวลาที่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์อย่างมี เหตุผลนั้นจะไม่ใช้เรื่องข้อบกพร่อง ตัวอย่างเช่นการเข้ารับความเสี่ยงอย่างมีเหตุผลของโจทก์ในการใช้ มีดตัดบางสิ่งบางอย่างตามการใช้งานโดยปกติ แต่อย่างไรก็ตามการประยุกต์ใช้เรื่องข้อบกพร่องใน ผลิตภัณฑ์นั้นจะไม่มีผลหาก โจทก์ผู้ได้รับบาดเจ็บจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มี ข้อบกพร่องนี้อย่างมีเหตุผลโดยสมควร จะส่งผลให้จำเลยนั้นไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบที่มีต่อ โจทก์ซึ่งโดยแท้จริงแล้วข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์เป็นสาเหตุของความเสียหาย⁹¹

3.5.4.3.1 ความมีเหตุผลและความไม่มีเหตุผลในการเข้าสู่อันตราย

ความมีเหตุผลในการตัดสินใจใดๆ เพื่อนำตนเองเข้าสู่อันตราย จะต้องขึ้นอยู่กับเหตุการณ์แวดล้อมเฉพาะหน้าของการตัดสินใจนั้น เช่นเดียวกันกับความสัมพันธ์กับ ความน่าจะเป็นและความซับซ้อนของอันตรายที่ได้เกิดขึ้นนั้น เมื่อใดที่คณะลูกขุนพยายามจะสืบให้รู้แน่ ว่าการตัดสินใจของโจทก์ในการพาตนเองเข้าสู่อันตรายนั้นมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ คณะลูกขุนก็มี

⁸⁸ James A. Handerson, Jr. and Aaron D. Twerski, *Product liability problem and process* (New York: Asean publishers, 2004), p.453.

⁸⁹ American Jurisprudence, Reasonableness of plaintiff's conduct § 1250 [Online], August 2012. Available from <http://www.westlaw.com>

⁹⁰ สมัยเมื่อปี 1980 ที่เริ่มมีการใช้ผ้าอนามัยแบบสอด พบว่าในต่างประเทศมีผู้ป่วยที่ใช้ผ้าอนามัยแบบสอด (Tampon) ป่วยด้วยอาการ Toxic shock syndrome คือ มีอาการไข้สูง ท้องเสีย ถ่ายเหลว อาการเหมือนคนเป็นไข้หวัดใหญ่แบบเฉียบพลัน และเคยปรากฏว่ามีผู้เสียชีวิตด้วย โดยสาเหตุเกิดจากไฟเบอร์ที่เป็นวัสดุภายในตัวผ้าอนามัยแบบสอดเอง ผ้าอนามัยแบบสอดยุค แรกๆ มีการใช้สารฟอกขาวกับสำลีที่อัดอยู่ในแท่งผ้าอนามัยแบบสอดเพื่อให้อุ่น แล้วไปทำปฏิกิริยาไดออกซินในช่องคลอด ทำให้ เยื่อช่องคลอดเกิดแผลเล็กๆ ทำให้เชื้อโรคเข้าไปแล้วติดเชื้อจนเกิดภาวะ Toxic shock syndrome ได้

อ้างอิงจาก ผศ.นพ.มานพชัย ธรรมคันโธ, “ผ้าอนามัยแบบสอด” เรื่องลับฉบับ “ผู้หญิง” (ออนไลน์), 10 พฤศจิกายน 2553. แหล่งที่มา <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9530000158391>.

⁹¹ American Jurisprudence, Reasonableness of plaintiff's conduct § 1250 [Online], August 2012. Available from <http://www.westlaw.com>

ความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เป็นตัวชักนำให้เกิดการตัดสินใจนั้นขึ้น รวมถึงความกดดันที่เกิดขึ้นกับตัวโจทก์และจำนวนความมากน้อยของระยะเวลาที่โจทก์ได้ทำการตัดสินใจ⁹²

ควรจะถือว่าเป็นเรื่องสำคัญว่าสาเหตุเบื้องต้นของความไม่มีเหตุผลตามที่กล่าวมานี้เกี่ยวข้องกับลักษณะโดยทั่วไปของโจทก์ในการตัดสินใจพาตัวเองเข้าสู่อันตรายที่เขารับรู้ถึงอันตรายแล้วเท่านั้น เรายังไม่ได้คำนึงถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมีเหตุผลหรือความไม่มีเหตุผลที่ได้ปรากฏของการกระทำทางกายภาพซึ่งโจทก์ได้นำตัวเองเข้าสู่อันตรายมากไปกว่าการพิจารณาถึงเหตุผลของการตัดสินใจที่จะกระทำดังกล่าว⁹³ ข้อแตกต่างที่ดูเหมือนจะว่ามีเหตุผลตามหลักวิชาการตามที่กล่าวมานี้ ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก

ในคดี *Texsun Feed Yards, Inc. v. Ralston Purina Co.*⁹⁴ องค์ประกอบในเรื่อง “การไม่มีเหตุผล” (unreasonableness) ได้แนะนำถึงมาตรฐานทางภาวะวิสัย คำถามของคณะลูกขุนนั้น ถ้อยคำมักจะกล่าวถึงว่าจะอะไรที่เป็นความสมเหตุสมผลและความรอบคอบของแต่ละบุคคลภายใต้สถานการณ์นั้นๆ

3.5.5 หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับการยกเว้นความรับผิดชอบของจำเลย

ในคดี *Moore v. Sitzmark Corp.*⁹⁵ การลงนามของนักเล่นสกีในการยกเว้นความรับผิดชอบนั้นเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางกายภาพซึ่งไม่ได้เป็นการแสดงว่าเธอได้รับรู้ถึงข้อบกพร่องของรองเท้าสกีที่มีอยู่

คดี *Curtis v. Hoosier Racng Tire Corp.*⁹⁶ ข้อเท็จจริงคือ โจทก์ได้รับอันตรายอย่างรุนแรงในการแข่งขันรถยนต์ที่ Talladega Speedway เมื่อยางรถด้านหน้าขวาระเบิดและทำให้รถของเขากระแทกกับผนังด้านข้างของสนามแข่ง โดยมี Hoosier Racng Tire Corp. เป็นผู้อุปถัมภ์การจัดการแข่งขัน ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการสลับเปลี่ยนยางของรถยนต์ที่เข้าแข่งขัน ตามแบบที่โรงงานผู้ผลิตออกแบบมา และได้มีการติตโฆษณาในสนามแข่งขัน โจทก์ได้ลงนามเพื่อยกเว้นสำหรับสนามแข่งและสมาคมรถแข่ง

โจทก์อ้างว่าการยกเว้นนี้จำกัดความเฉพาะเรื่องการเรียกร้องจากความประมาทเล็กน้อยโดยไม่ครอบคลุมถึงการเรียกร้องต่อการรับผิดชอบโดยเคร่งครัดที่เกิดจากข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ในขณะที่ถือว่าโจทก์ยอมรับความเสี่ยงอันตรายจากการแข่งขันรถยนต์ ซึ่งรวมถึงการที่ยางรถยนต์ของเขาอาจเกิดระเบิด ซึ่งได้มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ว่า ในขณะที่โจทก์รับรู้และ

⁹²David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.608.

⁹³Ibid., p.608.

⁹⁴*Texsun Feed Yards, Inc. v. Ralston Purina Co.*, 447 F.2d 660, 670 (5th Cir., 1971.).

⁹⁵*Moore v. Sitzmark Corp.*, 555 N.E.2d 1305 (Ind. App. 1990).

⁹⁶*Curtis v. Hoosier Racng Tire Corp.*, 299 F.Supp.2d 777, 779-85 (N.D. Ohio 2004).

ตระหนักถึงอันตรายหรือไม่อย่างซึ่งเป็นอุปสรรคที่จัดหามาโดยผู้อุปถัมภ์รายการ เป็นความเสี่ยงที่ไม่มีเหตุผลเพราะว่ายานั้นมีข้อบกพร่องซ้ำชุด ตามข้อคิดเห็นหรือหลักการของ Hoosier ได้ทำแผ่นป้ายโฆษณาติดให้เห็นว่า ผู้ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของรถแข่งจะพ้นจากความผิดใดๆ ในการฟ้องร้องคดีให้รับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์อย่างง่ายดาย ด้วยการทำในสิ่งที่น่าจะได้กระทำไปแล้ว โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงในสัญญาข้อตกลงการอุปถัมภ์ของ Hoosier ที่มีกับ ARCA ที่เกี่ยวกับการจัดส่งยางให้กับรถแข่งทุกคัน ศาลได้ให้เหตุผลว่า ภายใต้เงื่อนไขของสัญญาการยกเว้น โจทก์สามารถจะฟ้องร้องต่อ Hoosier ได้ในบทบาทที่ได้กระทำในฐานะโรงงานผู้ผลิตต่อผลิตภัณฑ์ที่บกพร่อง แทนที่จะเป็นบทบาทของผู้อุปถัมภ์ในการจัดการแข่งขันที่ทำให้เขาต้องได้รับอันตราย⁹⁷

3.5.6 กฎของพนักงานดับเพลิง (Fireman's Rule)

รัฐส่วนใหญ่ถือว่านักผจญเพลิงที่ได้รับอันตรายจากไฟที่เกิดลุกไหม้ขึ้นนั้นจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการละเมิดโดยคู่กรณีที่เป็นสาเหตุของการเกิดไฟไหม้นั้นได้ เพราะว่าการผจญเพลิงจะต้องตระหนักถึงอันตรายจากการเกิดไฟไหม้โดยถือเป็นเรื่องอันตรายปกติที่เกิดจากการทำหน้าที่⁹⁸ แต่กฎนี้อาจจะไม่เป็นอุปสรรคในการชดเชยหากว่าผลิตภัณฑ์นั้นจะไม่ใช้จุดเริ่มหรือมีส่วนเสริมต่อการลุกไหม้ของไฟ ตัวอย่างเช่นในคดี White v. Edmond⁹⁹ ซึ่งเป็นกรณีของนักผจญเพลิงได้รับอันตรายจากข้อผิดพลาดของรถยนต์ระเบิดในไฟที่กำลังลุกไหม้ ทฤษฎีนี้จะเป็นเป็นอุปสรรคต่อการชดใช้

3.5.7 ตัวอย่างคดีเกี่ยวกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์

3.5.7.1 คดีฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตบุหรี่¹⁰⁰

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

ในกรณีของบุหรี่ซึ่งมีประเด็นที่เป็นข้อสังเกตก็คือการที่ผู้บริโภครู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งก็คือบุหรี่ แล้วหากผู้บริโภคมองไปซื้อบุหรี่ยี่ห้ออื่น จะทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดหรือไม่ จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายที่ผู้บริโภครู้แล้วได้รับอันตรายเนื่องมาจากการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่โดยให้

⁹⁷ David G. Owen, John E. Montgomery, and Mary J. Davis, *Product liability and safety*, p.611-612.

⁹⁸ Ibid., p.612.

⁹⁹ White v. Edmond, 971 F.2d 681 (11th Cir. 1992).

¹⁰⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “เขาฟ้องบริษัทบุหรี่กันอย่างไรในต่างประเทศ,” ใน *บทบัญญัติ*, (กรุงเทพมหานคร: ธันวาคม 2544), หน้า 71-94.

บริษัทผู้ผลิตบุหรี่รับผิดชอบนั้น อาศัยหลักกฎหมายเรื่องละเมิดในเรื่องความประมาทเลินเล่อของจำเลย และหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ตามกฎหมายความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ยกข้อต่อสู้ที่ว่า เป็นการเสี่ยงภัยของโจทก์ (ผู้บริโภคร) เองตามหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง (Doctrine of assumption of risk) โดยความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเกิดขึ้นเพราะ

- (1) โจทก์รู้อยู่แล้วถึงอันตรายอันเกิดจากการสูบบุหรี่
- (2) โจทก์สมรรถใจที่จะเลือกเสี่ยงอันตรายนี้เอง
- (3) โจทก์เต็มใจยอมรับในอันตรายที่จะเกิดขึ้น

ในอดีตนั้นข้อต่อสู้ของจำเลยดังกล่าวทำให้จำเลยซึ่งก็คือบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ยชนะคดีมาโดยตลอด ซึ่งเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังก็คือ การที่โจทก์จะได้รับค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความประมาทที่โง่เขลาของโจทก์เองย่อมไม่ยุติธรรม จนเมื่อหลังปี ค.ศ.1990 ศาลได้เริ่มตั้งข้อสังเกตว่าความรู้ของโจทก์ที่จะรู้ถึงอันตรายของบุหรี่ยนั้นเป็นปัญหาข้อเท็จจริงไม่ใช่ปัญหาข้อกฎหมาย การที่บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ยได้ให้การโต้แย้งว่าผลิตภัณฑ์(บุหรี่ย) ที่เขาผลิตนั้นไม่ใช่สิ่งเสพติดและการอ้างว่าการสูบบุหรี่เป็นความสมรรถใจของผู้บริโภคนั้นฟังไม่ขึ้น ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มยอมรับว่าบุคคลที่เป็นเด็กยังไม่มีความรู้ความสามารถเทียบเท่าบุคคลในวัยผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงไม่อาจรู้หรือเข้าใจถึงอันตรายที่แท้จริงของบุหรี่ยได้ และการตัดสินใจสูบบุหรี่ของเด็กหรือวัยรุ่น ก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการสมรรถใจได้ทั้งหมด อันเนื่องมาจากเด็กยังไม่บรรลุนิติภาวะ เด็กจึงอาจถูกชักจูงจากโฆษณาของบุหรี่ยซึ่งสามารถพบเห็นได้มากมาย ซึ่งโฆษณาเหล่านี้มักปกปิดหรือละเลยในการเปิดเผยข้อมูลที่ผู้บริโภคนั้นควรรู้ว่าการสูบบุหรี่มีอันตรายต่อสุขภาพจากสารนิโคตินที่เป็นยาเสพติด ทำให้การสูบบุหรี่เป็นผลทำให้เกิดโรคร้ายหลายชนิด เช่นโรคถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจ และโรคมะเร็งปอด เป็นต้น

ในปี ค.ศ.1998 สถาบันกฎหมายอเมริกันได้ดีพิมพ์ New Restatement (Third) of torts โดยได้เสนอแนวคิดทางกฎหมายขึ้นมาใหม่ โดยนำหลักความประมาทร่วม (Comparative Negligence) ของโจทก์มาพิจารณาด้วย ในขณะที่ศาลส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำหลักความมีส่วนร่วมในการประมาทของโจทก์ (Plaintiffs Contributory Negligence) หรือการเสี่ยงภัยของโจทก์ เป็นข้ออ้างเพื่อให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดใช้ค่าเสียหาย ในปัจจุบันศาลใน 46 รัฐของประเทศสหรัฐอเมริกายอมรับหลักความประมาทร่วมมาพิจารณาการมีส่วนร่วมรับผิดของจำเลย

สำหรับแนวโน้มในปัจจุบันเกี่ยวกับคดีฟ้องบริษัทยาสูบผู้ผลิตบุหรี่ย มีการยอมรับให้โจทก์นำคดีขึ้นสู่ศาลและให้คณะลูกขุนเป็นผู้วินิจฉัยว่ากรณีที่โจทก์เป็นมะเร็งปอดอันเนื่องมาจากการสูบบุหรี่ยนั้นเป็นความผิดของโจทก์ทั้งหมดแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือไม่ ปัญหาที่ว่าโจทก์มีสิทธิที่จะเลือกสูบบุหรี่หรือไม่ด้วยตนเองนั้นยังคงต้องพิจารณา เมื่อนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาพิจารณา ความรู้ของผู้บริโภครก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ศาลต้องมาชั่งน้ำหนักว่าผู้บริโภครเข้าใจถึงอันตรายและ

ประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากความพอใจจากการสูบบุหรี่อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ผู้บริโภคอาจรู้เพียงแต่ว่าการสูบบุหรี่นั้นมียาอันตรายบางอย่าง แต่อาจจะไม่รู้ถึงความร้ายแรงของอันตรายดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงน้ำหนักกระหว่างการเสี่ยงอันตรายของผู้ป่วยกับความพึงพอใจที่ได้รับจากการสูบบุหรี่ ดูเหมือนว่าส่วนใหญ่จะโน้มเอียงไปในทางที่เห็นใจผู้บริโภค (ผู้สูบบุหรี่)

ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1999 ได้มีการตัดสินให้บริษัทฟิลลิป มอร์ริส (Philip Morris) ซึ่งเป็นผู้ผลิตบุหรี่รายใหญ่ จ่ายค่าเสียหายให้แก่โจทก์¹⁰¹ ที่เป็นมะเร็งปอดเป็นเงินจำนวน 1.5 ล้านดอลลาร์ และให้จ่ายอีก 90 ล้านดอลลาร์เป็นค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damage)* และผู้พิพากษาปฏิเสธคำร้องของจำเลยที่ให้ลดค่าตัดสินของคณะลูกขุน โดยอ้างข้อกฎหมายเรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) ซึ่งนับเป็นคดีแรกในแคลิฟอร์เนีย ที่โจทก์ซึ่งป่วยโรคเนื่องจากการสูบบุหรี่สามารถฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตบุหรี่จนชนะคดีได้

ต่อมาในอีก 1 เดือนถัดมา คือเดือน มี.ค. ปี ค.ศ.1999 คณะลูกขุน 12 ท่านในเมืองพอร์ตแลนด์ (Portland) รัฐโอเรกอน ได้ตัดสินให้บริษัทฟิลลิป มอร์ริส ใช้เงินให้แก่กองมรดกของนาย Jesse D. Williams ชาวแอฟริกัน-อเมริกัน อายุ 67 ปี ซึ่งเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปอดจากการสูบบุหรี่ยี่ห้อมาร์โบโร (Marlboro) มานาน 47 ปี เป็นจำนวนเงิน 79.5 ล้านดอลลาร์เป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษ และอีกจำนวน 800,000 ดอลลาร์เป็นค่าเสียหายจากการเสียชีวิตของนาย Jesse D. Williams โดยศาลได้วินิจฉัยให้ข้อต่อสู้ของจำเลยที่อ้างว่าโจทก์มีส่วนประมาทอยู่ด้วย (Comparative fault) นั้นไม่ต้องนำมาพิจารณา¹⁰²

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

การฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตบุหรี่จากอาการเจ็บป่วยของโจทก์อันเกิดจากการสูบบุหรี่ บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ย่อมจะยกข้อต่อสู้ที่ว่า เป็นการเสี่ยงภัยของโจทก์ (ผู้บริโภคที่สูบบุหรี่) เอง ตามหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าความรู้ในอันตรายอันเกิดจากการสูบบุหรี่ที่ผู้สูบบุหรี่ทราบจะต้องนำมาพิจารณาด้วย เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าผู้สูบบุหรี่อาจจะทราบแค่เพียงว่าบุหรี่ยาอันตราย แต่ไม่ทราบถึงขนาดว่าการสูบบุหรี่จะมีอันตรายร้ายแรงมากเพียงใด และการสูบบุหรี่จะทำให้ติดนิโคตินที่อยู่ในบุหรี่ได้ ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ย่อมจะปกปิดหรือไม่เปิดเผยข้อมูลในประเด็นนี้ และอ้างว่าบุหรี่ยี่ห้อไม่ใช้สิ่งเสพติด ทั้งๆที่ความจริงแล้วที่นิโคตินนั้นสามารถเสพติดได้ โดยเฉพาะกับผู้สูบบุหรี่ การติดนิโคตินนั้นเมื่อติดแล้วจะเลิกได้ยาก จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่านิโคตินเป็นยาที่สามารถเสพติดได้และยังพบว่ามีคนจำนวนมากติดยา

¹⁰¹Henley v. Phillip Morris, Inc, et al. No.995172-Cal.Super

* ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damage) มีลักษณะเป็นการลงโทษที่เพิ่มขึ้นจากค่าเสียหายจริง โดยค่าเสียหายประเภทนี้ มีจุดประสงค์ที่จะลงโทษจำเลยที่มีความประพฤติไม่ดีและเป็นการปรามมิให้ผู้อื่นประพฤติตาม โดยจำนวนเงินที่กำหนดว่าเท่าใดจะเหมาะสมต่อการกระทำของจำเลยในแต่ละราย เป็นประเด็นที่คณะลูกขุนเป็นผู้กำหนด โดยปกติแล้วค่าเสียหายประเภทนี้ โจทก์จะเป็นผู้รับไป แต่ในบางรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา อาจมีการแบ่งเงินจำนวนหนึ่งให้ตกเป็นของรัฐ โดยเข้าเป็นเงินสะสมในกองทุนเพื่อโครงการใดโครงการหนึ่งของรัฐนั้นๆ

¹⁰²The Estate of Jesse D. Williams v. Philip Morris Incorporated Case No. 9705-03957

นิโคตินเดี่ยวๆ (โดยเฉพาะบุหรี่) มากกว่าติดนิโคตินที่ใช้ร่วมกับสารอื่นๆ และยังมีการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาที่พบว่านิโคตินสามารถเสพติดได้เท่ากับเฮโรอีน และผู้ที่เสพนนิโคตินโดยการสูบบุหรี่มีอัตราการตายที่สูง ประกอบกับนิโคตินนั้นมีอันตรายเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่นนิโคตินสามารถทำลายสมองของผู้ที่เสพนนิโคติน และยังเพิ่มอัตราการเกิดโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดอักเสบ โรคถุงลมโป่งพอง และยังเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ และผู้ที่อยู่ใกล้ซิดผู้สูบบุหรี่ (secondhand smoker) แม้ผู้นั้นจะไม่ได้สูบบุหรี่ก็ตาม¹⁰³ ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าหากผู้สูบบุหรี่ไม่ทราบถึงอันตรายหรือความเสี่ยงจากการสูบบุหรี่อย่างแท้จริงก็จะกล่าวไม่ได้ว่าผู้สูบบุหรี่สมัครใจที่จะเสี่ยงภัยรับอันตรายเหล่านี้ และยังเห็นด้วยกับศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักระหว่างการเสี่ยงอันตรายของผู้สูบบุหรี่กับความพึงพอใจที่ได้รับจากการสูบบุหรี่ว่าฝ่ายผู้สูบบุหรี่มีความน่าเห็นใจมากกว่าเนื่องมาจากอันตรายจากการสูบบุหรี่นั้นมีมาก

มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าหากกรณีการฟ้องบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ยี่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น จากการที่ทุกคนยอมรับว่าบุหรี่ยี่นั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพ บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ยี่หรือโรงงานยาสูบจึงได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งบัญญัติไว้ว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งๆที่บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ยี่หรือโรงงานยาสูบนั้นได้รับรายได้มูลค่ามากมายจากการจำหน่ายบุหรี่ยี่แต่กลับได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทย

3.5.7.2 คดี Venturelli v. Cincinnati, Inc. (1988)¹⁰⁴

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

สำหรับคดีนี้โจทก์ก็คือ Davy Venturelli ซึ่งนิ้วชี้ข้างซ้ายของโจทก์ถูกบาดละเอียดในเครื่องจักรประเภทแม่พิมพ์โลหะ โดยเครื่องจักรดังกล่าวเป็นแม่พิมพ์ที่ทำงานตัด (shearing) ที่มีการตัดแถบโลหะ (strip) จากแผ่นโลหะขนาดใหญ่ Venturelli ได้ทำการฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตเครื่องจักรก็คือบริษัท Cincinnati, Inc โดยอ้างว่าบริษัทได้ออกแบบเครื่องจักรดังกล่าวด้วยความประมาทเลินเล่อ และในปี ค.ศ.1947 ได้ทำขายเครื่องจักรที่มีข้อบกพร่องนี้โดยการฝ่าฝืนการรับประกันว่าขายได้ (warranty of merchantability) คณะลูกขุนได้ปฏิเสธการกล่าวอ้างเรื่องความประมาทเลินเล่อของ Venturelli แต่ได้ยอมรับการกล่าวอ้างเรื่องการฝ่าฝืนการรับประกัน จึงตัดสินให้บริษัท Cincinnati จ่ายเงินให้แก่ Venturelli เป็นจำนวน 85,000 \$ บริษัท Cincinnati จึง

¹⁰³ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, มารูจักนิโคตินกันเถอะ (ออนไลน์), (ไม่ปรากฏวันที่). แหล่งที่มา <http://www.thaifda.com/editor/data/files/narcotic/news/nicotin.htm>

¹⁰⁴ Venturelli v. Cincinnati, Inc., 850 F.2d 825, 26 Fed. R. Evid. Serv. 406 (1st Cir. 1988).

ได้ทำการอุทธรณ์คำตัดสินนี้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการโต้เถียงในเรื่องพยานหลักฐานจะไม่เป็นการสนับสนุนคำตัดสินของคณะลูกขุน จึงได้มีการยืนยันตามศาลชั้นต้น

การที่เราจะเข้าใจการอุทธรณ์ของจำเลย (บริษัท Cincinatti) อย่างแรก เราจะต้องเข้าใจการทำงานของเครื่องจักรดังกล่าวก่อน เครื่องจักรดังกล่าวนั้นจะทำการตัดแผ่นโลหะให้มีความหนาครึ่งนิ้ว แต่เครื่องจักรดังกล่าวจะไม่สามารถตัดโลหะชนิดอื่นให้มีความหนาอย่างอื่นได้ เช่นตัดแผ่นทองเหลืองหรือแผ่นทองแดงให้มีความหนา 1 นิ้ว ในส่วนของประเด็นสำคัญนั้นเครื่องจักรจะประกอบด้วยแท่นที่ใช้สำหรับตัดที่มีความสูงระดับเอวประมาณ 10 ฟุต กว้างไปตามที่ผู้ควบคุมทำการดันแผ่นโลหะ ในตอนท้ายจะมีใบมีดที่ไหลไปตามความกว้างของเครื่องจักร โดยชุดที่ 11 มีกระบอกสูบโลหะยึดไว้มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3 นิ้ว เรียกว่า “dogs” พาไปตามความกว้างของเครื่องจักรที่อยู่ข้างหน้าใบมีด และอยู่ข้างหน้า “dogs” มีฉากโลหะที่ประกอบด้วย 11 “tear-drops” แต่ละอันมีความกว้าง 2 นิ้ว

อุบัติเหตุในครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ.1981 ขณะที่ Venturelli กำลังดันแผ่นโลหะเข้าไปในช่อง เขาได้วางนิ้วมือเข้าไปอยู่ใต้กระบอกสูบโลหะ (“dogs”) และไม่สามารถนำนิ้วออกมาได้ Venturelli ได้เหยียบคันเหยียบที่เท้า กระบอกสูบโลหะ (“dogs”) ได้เคลื่อนลงมาและบดนิ้วมือของเขา ในส่วนที่สำคัญนั้นก็คือความขัดแย้งในระหว่างผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายว่าบริษัท Cincinatti ได้ผลิตเครื่องจักรที่มีความปลอดภัยอย่างเพียงพอหรือไม่

ผู้เชี่ยวชาญของฝ่ายโจทก์กล่าวว่าบริษัท Cincinatti จะต้องมีการเพิ่มอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย คือ

(1) การปรับให้มีการป้องกันมือของผู้ควบคุมเครื่องจักรให้ออกจากอันตราย อันเกิดการหนีบหรือการตัดบริเวณพื้นที่ใช้งานเครื่องจักร

(2) สัญลักษณ์ที่เตือนให้ระมัดระวังหรือการทาสีที่แตกต่างออกไปเพื่อเป็นการเตือนภัยผู้ควบคุมเครื่องจักรอย่างชัดเจนในขณะที่เขาอยู่ในอันตราย หรือ

(3) อุปกรณ์อื่นๆ ที่จะช่วยกีดขวางมือของผู้ควบคุมเครื่องจักร

ส่วนทางฝ่ายผู้เชี่ยวชาญของจำเลยนั้นกล่าวว่าบริษัท Cincinatti ได้กระทำการทั้งหมดตามความคาดหมายอย่างมีเหตุผลที่ผู้ผลิตพึงจะกระทำ อย่างน้อยที่สุดคือในปี ค.ศ.1947 ซึ่งเป็นปีที่ได้ทำการผลิตเครื่องจักร

ศาลชั้นต้นได้ถามคณะลูกขุนเพื่อการจัดเตรียมคำพิพากษาของคณะลูกขุนในรูปแบบของคำตอบในคำถามแบบพิเศษ ซึ่งมีคำถามและคำตอบปรากฏดังนี้

1. จำเลยได้ออกแบบอย่างไม่เหมาะสมซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ผู้ทำงานที่มีประสบการณ์จะได้รับบาดเจ็บได้?

คำตอบ: ใช่

2. ขณะในปีค.ศ.1947 จำเลยล้มเหลวในการดำเนินการระมัดระวังอย่างพอสมควรในความระมัดระวังอย่างมีเหตุผลที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายและเตรียมการป้องกันล่วงหน้าในความเสี่ยงที่สามารถคาดเห็นได้?

คำตอบ: ไม่ใช่

3. โจทก์ได้ทราบถึงอันตรายและใช้เครื่องจักรดังกล่าวในวิธีที่เขาได้ทราบอยู่แล้วว่าไม่สมเหตุสมผล?

คำตอบ: ไม่ใช่

4. ถ้าคำตอบของคำถามในข้อ 3 คือไม่ใช่ โจทก์ได้ล้มเหลวในการดำเนินการตามระดับความระมัดระวังที่คาดหมายได้อันเกิดจากความรอบคอบของพนักงานที่มีประสบการณ์

คำตอบ: ใช่

5. อาการบาดเจ็บของโจทก์นั้นในส่วนทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการขาดความเหมาะสมของอันตรายอันเกิดจากจำเลย

คำตอบ: ใช่

6. ในคำตอบของคุณในคำถามข้างบนนั้น คุณได้มีการพบถึงความผิดของคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย (ใช่ในคำถามที่ 2 และ/หรือในคำถามที่ 5 หมายถึงความผิดโดยจำเลย ใช่ในคำถามที่ 3 และ/หรือในคำถามที่ 4 หมายถึงความผิดโดยโจทก์) ให้บอกกล่าวถึงสัดส่วนของความผิด

คำตอบ: สัดส่วนของความผิด คือ โจทก์จำนวน 50% จำเลยจำนวน 50%

7. โจทก์ได้ยึดเอาความสมเหตุสมผลอย่างเพียงพอก้าวเข้าไปในความระมัดระวังเพื่อการชักชวนในลักษณะทั่วไป (นายจ้างของโจทก์) นำไปสู่อุปกรณ์หรือเครื่องจักรที่ปลอดภัยได้มาตรฐานตามที่จำเป็นที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

คำตอบ: ไม่ใช่

8. ถ้าคำตอบของคุณในคำถามข้อที่ 1,2 และ 5 หรือบางส่วนของทั้งหมดนี้ คือคำตอบว่าใช่ ความเสียหายของโจทก์นั้นจะมีเท่าไร?

คำตอบ: 85,000\$

ศาลและคู่กรณีได้พิจารณาคำถามข้อที่ 1 ในฐานะที่รวมเข้าเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรับผิดในเรื่องการรับประกัน และคำถามข้อที่ 2 ในเรื่องความรับผิดในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ เนื่องจากคณะลูกขุนได้ตอบคำถามข้อที่ 2 ว่า “ไม่” และหลักเรื่องผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (contributory negligence) หรือหลักเปรียบเทียบการประมาทนั้น (comparative negligence) จะไม่ส่งผลกระทบต่อค่าเสียหายของความรับผิดในเรื่องการรับประกัน

ในรัฐ Massachusetts¹⁰⁵ ศาลจึงได้ตัดสินให้จ่ายเงินแก่ Venturelli เป็นจำนวนเงิน 85,000 \$ และจำเลยได้ทำการยื่นอุทธรณ์ โดยได้มีการจัดการกับการกล่าวอ้างของบริษัท Cincinati ในการอุทธรณ์ดังนี้

1. ในขั้นแรกผู้อุทธรณ์ได้ทำการโต้เถียงและได้ให้พยานหลักฐาน
2. ในขั้นต่อมาผู้อุทธรณ์ได้โต้เถียงว่า Venturalli ได้ใช้ผลิตภัณฑ์โดยผิดวิธี เพราะฉะนั้น Venturalli จึงไม่สามารถได้รับการเยียวยาได้ แท้จริงแล้วคณะลูกขุนพบว่าในส่วนของ Venturelli นั้น ตำแหน่งมือของเขายู่ในส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักร และ 50% นั้นเป็นเรื่องของความประมาทเลินเล่อ แต่ในรัฐ Massachusetts นั้นจะแตกต่างไปจากรัฐอื่นๆ ตรงที่ศาลจะไม่ลดระดับประเด็นเรื่องการฝ่าฝืนการรับประกัน คำพิพากษาของคณะลูกขุนจะนำไปสู่หลักการเปรียบเทียบความผิด (comparative fault) ดังนั้นถ้าหากโจทก์แสดงให้เห็นว่าอุบัติเหตุสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล ก็จะได้รับ การเยียวยาด้วยค่าเสียหายที่เต็มจำนวน นอกเสียจากว่าจำเลยพิสูจน์ได้ว่าโจทก์ได้สมครใจและเข้าเผชิญหน้าในอันตรายที่ตัวโจทก์ได้ทราบอย่างไม่มีสมเหตุสมผล ในคดีแบบนี้ (ในรัฐ Massachusetts) โจทก์จะไม่ได้รับการเยียวยา

ศาลสูงได้อธิบายถึงสาระสำคัญใน Allen ไว้ว่านอกเหนือจากองค์ประกอบของการกล่าวอ้างของโจทก์ (การใช้ที่สามารถคาดการณ์ได้) จะเป็นข้อต่อสู้ในคำให้การที่หยิบยกประเด็นข้อต่อสู้ใหม่ขึ้นมาต่อสู้คำฟ้อง (affirmative defense) ของจำเลยที่ทำให้โจทก์มีอุปสรรคในการได้รับการเยียวยา เนื่องจาก

(1) โจทก์ฝ่าฝืนหน้าที่ที่จะกระทำอย่างมีเหตุผลกับความเอาใจใส่ในผลิตภัณฑ์ที่เขาได้ทราบว่ามีข้อบกพร่องว่ามีอันตราย คณะลูกขุนผู้มีเหตุมีผลไม่สามารถพบได้ว่าการไม่ปฏิบัติตามการรับประกันว่าสินค้าขายได้ของผู้ขายภายใต้กฎหมายของรัฐ Massachusetts

(2) การกระทำนั้นเป็นสาเหตุของความเสียหาย

จำเลยได้กล่าวอ้างโดยต้องมีการพิสูจน์ว่าโจทก์ได้ทราบถึงข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์และอันตรายของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวและจากนั้นโจทก์ได้ดำเนินการโดยสมครใจและใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอย่างปราศจากเหตุอันสมควร และผลลัพธ์ที่ได้คือโจทก์ได้รับบาดเจ็บ ข้อต่อสู้นี้จะแตกต่างไปจากทฤษฎีหลักสมครใจที่จะรับความเสี่ยงแบบดั้งเดิมเนื่องจากเป็นการรวมกันของปัจจัยทางอัตวิสัย คือในเรื่องความรู้อย่างแท้จริงของโจทก์และความตระหนักถึงความเสี่ยง กับมาตรฐานทางภาวะวิสัยในเรื่องความมีเหตุมีผลในการกระทำของโจทก์ที่เข้าเผชิญหน้ากับความเสี่ยงภัย¹⁰⁶

ในเนื้อหาสำคัญของผู้อุทธรณ์ได้โต้แย้งว่า Venturelli นั้นล้มเหลวอย่างชัดเจนในการทดสอบ (กล่าวคือภาระการพิสูจน์ของบริษัท Cincinnati นั้นชัดเจน) และทำให้ศาลชั้นต้นถูกชี้้นำด้วยคำพิพากษาของคณะลูกขุนในการสนับสนุนของบริษัท Cincinnati

¹⁰⁵Correia v. Firestone Tire & Rubber Co., 388 Mass. 342, 353-57, 446 N.E.2d 1033 (1983).

¹⁰⁶Zahrte v. Sturm, Ruger & Co. [203 Mont. 90], 661 P.2d 17, 18-19 (Mont.1983).

ประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ Venturelli ได้ยอมรับว่าเขาได้ทราบอย่างแน่นอนว่ามีความผิดปกติเกี่ยวกับเครื่องจักรซึ่งเครื่องจักรนั้นไม่มีป้ายคำเตือนให้ระมัดระวังหรือสิ่งกีดขวางต่างๆ และข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้เครื่องจักรนี้อันตราย Venturelli ได้ถูกทดสอบว่าเขาได้ตระหนักว่าถ้าเขาวางมือใต้พื้นที่กระบอกสูบโลหะ (“dogs”) จะทำให้เขาได้รับบาดเจ็บ และถ้าเขาเหยียบคันเหยียบและเขาวางมือ กระบอกสูบโลหะ (“dogs”) จะเคลื่อนลงมาได้ Venturelli ได้ใช้เครื่องจักรดังกล่าวอย่างปราศจากเหตุสมควร ดังที่คณะลูกขุนได้พบในคำตอบของคำถามข้อที่ 4 แต่ในความเห็นของ Allen เห็นว่าองค์ประกอบทางอัตวิสัยได้อ้างอิงอย่างไม่บริสุทธิ์ใจในเรื่องความรู้โดยทั่วไปของโจทก์ในอันตราย แต่เขาได้ตระหนักรู้และได้สมัครใจเข้าเผชิญหน้ากับอันตรายในโอกาสนั้น จำเลยต้องมีการพิสูจน์ว่า Venturelli นั้นสมัครใจที่จะวางมือในบริเวณพื้นที่กระบอกสูบโลหะ (“dogs”) ดังตัวอย่างในคดี *Zahrte v. Sturm, Ruger & Co.* (เป็นกรณีที่โจทก์ต้องมีความรู้ทางอัตวิสัยเกี่ยวกับอันตรายดังกล่าวและจากนั้นได้สมัครใจและแสดงออกมาอย่างไม่สมเหตุสมผลในการเข้ารับความเสี่ยงภัยในอันตรายนั้นก่อนที่หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจะเกิดผลในคดีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด) ถ้า Venturelli เข้าใจว่ามือของเขานั้นอยู่นอกพื้นที่อันตรายแต่เขาไม่ได้มีเจตนาให้มือของเขาเคลื่อนเข้าไปยังพื้นที่อันตรายนั้น จะไม่ถือว่า Venturelli นั้นกระทำการโดยปราศจากเหตุอันควร แต่เขาได้กระทำการด้วยความไม่รู้ที่เข้าไปในความเสี่ยง และในบริบทนี้คณะลูกขุนจะตัดสินว่า Venturelli ไม่ได้สมัครใจที่จะวางมือในบริเวณพื้นที่อันตราย ดังตัวอย่างในคดี *Elder v. Crawley Book Machinery Company*¹⁰⁷ ซึ่งเป็นกรณีที่โจทก์ชนะคำพิพากษาของคณะลูกขุนที่มีความขัดแย้งกับทางผู้ผลิตแทนพิมพ์หนังสือในการที่นิ้วของโจทก์ได้รับบาดเจ็บจากการโดนทับอันมีสาเหตุมาจากการที่โจทก์ไม่ได้ตั้งใจที่จะวางมือของเขาในตำแหน่งที่ถือว่ามีอันตรายจากเครื่องจักร โดยความหมายของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับ “ความสมัครใจ” นั้นคือการกระทำที่เป็นกระทำโดยมีจุดประสงค์หรือมีเจตนา, จงใจ, วางแผน, ตั้งใจหรือไม่ใช้กรณีที่เกิดผลข้างเคียงโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเหมาะสมสำหรับคณะลูกขุนในการกำหนดค่าเสียหายจากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง แน่แน่นอนว่าคดีนี้ Venturelli เข้าใจว่าเขาได้วางมือของเขาในตำแหน่งดังกล่าวก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุซึ่งถือเป็นสาระสำคัญของคณะลูกขุน ถ้า Venturelli เข้าใจว่ามือของเขายอยู่นอกพื้นที่อันตราย (คืออยู่หน้า teardrops) คณะลูกขุนสามารถพบว่าบริษัท Cincinnati ไม่ประสบความสำเร็จในข้อต่อสู้ในคำให้การที่หยิบยกประเด็นข้อต่อสู้ใหม่ขึ้นมาต่อสู้คำฟ้อง (Affirmative Defense)

จากการบันทึกที่ผ่านๆ มาได้แนะนำให้บริษัท Cincinnati แสดงให้คณะลูกขุนเห็นถึงรอยของซอล์กที่เขียนในตำแหน่งที่ Venturelli เข้าใจว่าได้วางมือของเขาลง แต่รอยซอล์กนั้นไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในการอุทธรณ์ ความรับผิดชอบของผู้อุทธรณ์นั้นเกิดขึ้นจากการบันทึกและภาระการพิสูจน์ในประเด็นนั้น โดยไม่มีเหตุผลที่จะไปคิดว่าทางฝ่าย Venturelli ยินยอมที่จะวางมือของเขาในพื้นที่ที่เป็นอันตราย และต้องเข้ายอมรับจากศาลชั้นต้นในการปฏิเสธคำร้องต่อศาลเพื่อการแนะนำคำพิพากษาของคณะลูกขุน

มีการเพิ่มเติมว่าผู้อุทธรณ์ได้โต้แย้งถึงมาตรฐานทางกฎหมายของรัฐ Massachusetts ที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ปีค.ศ.1947 แต่สำหรับเหตุผลนั้นได้มุ่งไปที่ Section 1

¹⁰⁷Elder v. Crawley Book Machinery Company, 441 F.2d 771, 771-72 (3d Cir.1971).

ที่มีอำนาจเหนือกว่า ข้อเท็จจริงนี้นั้น ถ้าเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้องจะไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในทางกฎหมาย

3. ผู้อุทธรณ์ได้คัดค้านถึงความล้มเหลวของศาลชั้นต้นในการแนะนำคำพิพากษาของคณะลูกขุนในประเด็นคำถามข้อที่ 5

คำถาม: อันตรายที่โจทก์ได้รับนั้นไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นการบ่งบอกถึงอันตรายโดยจำเลยอย่างไม่พอเพียงใช่หรือไม่

คำตอบ: ใช่

ประเด็นในคดีนี้เป็นที่ชัดเจนว่าผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องมีค่าเตือนในอันตรายที่สามารถเห็นได้ชัดและเป็นอันตรายที่เห็นได้ชัดเจน ดังตัวอย่างเช่นในคดี *Plante v. Hobart Corporation*¹⁰⁸ และในคดี *Maldonado v. Thomson National Press Co.*¹⁰⁹ หากว่าอันตรายของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นอันตรายที่สามารถเห็นได้ชัดและเป็นอันตรายที่เห็นได้ชัดเจน ผู้ผลิตจะไม่มีหน้าที่ในการให้คำเตือนถึงอันตรายดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามผู้ผลิตอาจจะยังคงมีความรับผิดชอบตามกฎหมายเนื่องมาจากมีการออกแบบหรือการดัดแปลงผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้เพื่อการลดลงของความเสียหายโดยปราศจากค่าใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นการรบกวนสมรรถนะของเครื่องจักร

สำหรับในคดีนี้ คณะลูกขุนได้พบว่าบริษัท *Cincinnati* สามารถที่จะกระทำการติดตั้งสิ่งกีดขวางที่สามารถปรับได้เพื่อกำจัดอันตรายที่เห็นได้ชัดและเป็นอันตรายที่เห็นได้ชัดของบริเวณพื้นที่กระบอกสูบโลหะได้ ในคำถามข้อที่ 1 ได้ถูกนำเสนอทฤษฎีทางเลือกให้กับคณะลูกขุน และคณะลูกขุนได้ให้คำตอบในคำถามข้อที่ 1 โดยยืนยันว่าเป็นความจริง

4. ฝ่ายผู้อุทธรณ์ได้โต้แย้งศาลโดยไม่เห็นพ้องกับผู้เชี่ยวชาญของฝ่ายโจทก์ (*Venturelli*) คือ *Paul Pritzer* ที่ให้การเป็นพยานเกี่ยวกับการออกแบบที่เหมาะสมของใบมีดเนื่องจาก *Pritzer* ไม่ใช่ผู้มีประสบการณ์ในเรื่องใบมีดหรือในเรื่องเครื่องจักรหนัก แต่อย่างไรก็ตาม *Pritzer* ก็มีความรู้ทางวิศวกรรมความปลอดภัยเป็นอย่างมาก *Pritzer* ได้ลงทะเบียนเป็นวิศวกรทางด้านความปลอดภัยเป็นเวลามากกว่า 20 ปี และ *Pritzer* ได้ถูกเขียนถึงในวงการนี้อย่างกว้างขวางและในช่วงเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ.1985 ถึงเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ.1986 *Pritzer* ได้เป็นประธานของ *The National Society of Professional Engineers* โดย *Pritzer* ได้วางรากฐานในความคิดของเขาที่ไม่เพียงแค่ว่าเกี่ยวกับหน่วยความจำของเครื่องจักรอย่างเดียว (พร้อมกับสิ่งกีดขวาง) ที่เขาได้เห็นเป็นเวลากว่า 40 ปี แต่ในโอกาสที่เนื้อหานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องวิศวกรรมความปลอดภัย การตัดสินใจว่าผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติที่เหมาะสมหรือไม่นั้นถือเป็นสาระสำคัญในชั้นแรกของศาลชั้นต้น ภายใต้

¹⁰⁸*Plante v. Hobart Corporation*, 771 F.2d 617 (1st Cir.1985).

¹⁰⁹*Maldonado v. Thomson National Press Co.*, 16 Mass.App. 911, 449 N.E.2d 1229 (1983).

สถานการณ์นั้นเราไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าศาลชั้นต้นได้เห็นพ้องในการให้ Pritzer ให้การเป็นพยานจากการกระทำอันนอกเหนืออำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย¹¹⁰

5. ผู้อุทธรณ์กล่าวว่าศาลชั้นต้นควรมีการยอมรับหนทางใหม่ในการแยกรายละเอียดเนื่องจาก Venturelli ได้กระทำความผิดโดยการให้การเป็นพยานเท็จ ผู้อุทธรณ์ได้ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งในหลักฐานของ Venturelli ในเรื่องข้อยกเว้นอันเกี่ยวกับการกระทำของ Venturelli ในขณะเวลาที่เกิดอุบัติเหตุ โดยในการให้การเป็นพยาน Venturelli ได้กล่าวว่า

คำถาม: คุณกำลังทำการตัดชิ้นส่วนชิ้นสุดท้ายใช่หรือไม่?

คำตอบ: ฉันตัดชิ้นส่วนบนแทนตัดเป็นรูปวงกลมเสร็จแล้ว กำลังดำเนินการตัดชิ้นส่วนอีกครั้งหนึ่งเป็นชิ้นส่วนรูปสามเหลี่ยมและอุบัติเหตุก็เกิดขึ้น

คำถาม: คุณได้กำลังตัดชิ้นส่วนที่มีขนาด 4 นิ้วต่อชิ้นส่วนขนาด 4 นิ้วให้กลายเป็นรูปสามเหลี่ยมใช่หรือไม่?

คำตอบ: โดยประมาณขนาดนั้น

คำถาม: เป็นการถูกต้องในการใส่ชิ้นส่วนขนาด 4 นิ้วต่อชิ้นส่วนขนาด 4 นิ้วไปในเครื่องจักรที่แทนเพื่อให้เป็นรูปสามเหลี่ยม?

คำตอบ: แน่แน่นอน

คำถาม: เวลาที่คุณสิ้นสุดการกระทำนี้ คือที่ความยาว 6-8 นิ้วจากชิ้นส่วนของเหล็กที่ไม่เป็นสนิมขนาดความยาว 4 ฟุตใช่หรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: หลังจากนั้นคุณสามารถทำอะไรต่อไป?

คำตอบ: ตัดชิ้นส่วนที่อยู่ตรงกันข้าม

คำถาม: และคุณได้พยายามทำอะไร?

คำตอบ: กำลังพยายามที่จะเตรียมชิ้นส่วนเพื่อทำการตัด

คำถาม: โดยการประมาณแล้ว ชิ้นส่วนขนาดไหนที่จะเป็นชิ้นส่วนรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากที่คุณจะสร้างขึ้นในรูปแบบการทำงาน?

คำตอบ: ชิ้นส่วนรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากโดยประมาณ 6:8 นิ้ว หรือ 6:6 นิ้ว

คำถาม: เพราะฉะนั้นชิ้นส่วนจะต้องถูกทำให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: ดังนั้นคุณจึงกำลังทำชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสในขณะที่คุณได้รับบาดเจ็บ?

¹¹⁰Computer Systems Engineering, Inc. v. Qantel Corp., 740 P.2d 59 (1st Cir.1984).

คำตอบ: ใช่

ความแตกต่างที่สำคัญ คือถ้า Venturelli กำลังทำการตัดแผ่นโลหะเหล็ก ให้กลายเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมเล็กๆ Venturelli ต้องทราบอย่างแน่นอนว่ามีของเขายู่ในพื้นที่ อันตรายข้างหลัง “tear-drops” และเหตุผลดังกล่าวได้ถูกกล่าวถึงใน Section 2 ว่าข้อเท็จจริงที่มี เหตุผลสมควรอันน่าเชื่อถือจะชี้ทางคำพิพากษาของคณะลูกขุนเพื่อจำเลย ถ้า Venturelli กำลังตัด รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส Venturelli อาจจะเข้าใจว่ามีของเขายู่บนพื้นที่อันตราย และในภายหลังได้มีการสิ้นไกลไปอยู่ข้างล่างและข้างหลัง “tear-drop”

การโต้เถียงทำให้เกิดความวุ่นวายในศาลชั้นต้น แต่จากบันทึก Venturelli ได้อธิบายในการโต้เถียงโดยการกล่าวว่า เป็นเขามีความผิดพลาดก่อน ในหนทางการถามค้านนั้น Venturelli ได้อ่านให้คณะลูกขุนฟังถึงคำแถลงการให้การเป็นพยานของเขาที่มีมาก่อนว่าเขากำลังตัด รูปทรงสามเหลี่ยมไม่ใช่รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากนั้น Venturelli ได้ให้การดังนี้

คำถาม: คำให้การที่มีมาก่อนนั้นอยู่เป็นคำให้การที่อยู่ภายใต้การสาบานในเดือนตุลาคมใช่หรือไม่?

คำตอบ: ใช่

คำถาม: แล้วถูกต้องใช่หรือไม่?

คำตอบ: ไม่ถูกต้อง นี่ไม่ใช่สิ่งที่ต้องการสื่อความหมายถึง เพราะต่างไปจาก ที่คุณได้อ่านไว้ (เนื่องจาก Venturelli ได้อ่านคำให้การที่มากกว่านี้ในกรณีที่เขากล่าวว่าเขากำลังตัด รูปทรงสามเหลี่ยมไม่ใช่รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส)

คำถาม: คุณเชื่อว่าคำให้การนี้ไม่ถูกต้องใช่หรือไม่?

คำตอบ: ใช่ ขณะนี้ผมกำลังบอกคุณว่าคำให้การนี้ไม่ถูกต้อง

คำถาม: เหตุผลอะไรที่คุณให้เกี่ยวกับคำให้การภายใต้คำสาบานในเดือน ตุลาคม ปี 1982?

คำตอบ: ที่ปรากฏแก่ผมนั้น ผมอาจจะมีความผิดพลาดหรือไม่เข้าใจใน คำถามที่ผมได้ตอบไป

(คำชี้แจงของ Venturelli สู่คณะลูกขุนนั้นจะถูกตัดสินเมื่อข้อเท็จจริงนั้น ต้องอยู่บนความถูกต้อง)

ถึงอย่างไรก็ตามบันทึกที่ขัดแย้งของ Venturelli และคดีแบบนี้ในศาล ชั้นต้นได้มีการอธิบายไว้น้อยมาก ศาลไม่ยินยอมให้มีการสอบสวนใหม่ จึงสามารถกล่าวได้ว่าคำ พิพากษาของคณะลูกขุนขัดแย้งกับพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักอย่างชัดเจน อันตั้งอยู่บนพยานหลักฐาน ที่ผิดหรือเป็นผลมาจากการสอบสวนที่มีข้อผิดพลาดและกลายเป็นความล้มเหลวในความยุติธรรม

อย่างชัดเจน¹¹¹ ในการอุทธรณ์นั้นควรจะมีการสอบสวนใหม่เท่านั้น หากคำให้การของ Venturelli นั้นไม่สนับสนุนเขาเอง

6. ผู้อุทธรณ์ไม่สามารถยกขึ้นในเรื่องการโต้แย้งที่มีอยู่ในศาลชั้นต้นได้

คดีนี้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นได้มีการยืนยันตามคณะลูกขุน

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

แม้ในคดีนี้ศาลชั้นต้นได้มีการยืนยันตามคณะลูกขุน คือตัดสินให้บริษัท Cincinnati จ่ายเงินให้แก่ Venturelli เป็นจำนวน 85,000 \$ ซึ่งขัดแย้งกับพยานหลักฐานที่ได้มาว่า Venturelli กำลังตัดแผ่นโลหะเหล็กให้กลายเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ ซึ่งหากข้อเท็จจริงปรากฏเป็นเช่นนี้จริงจากประสบการณ์ของ Venturelli เขาจะต้องทราบอย่างแน่นอนว่ามีของเขายู้อยู่ในพื้นที่อันตราย แต่เขายังสมัครใจที่จะดำเนินการใช้เครื่องจักรดังกล่าวทั้งๆที่ทราบอยู่แล้วว่าอาจจะเกิดอันตราย ซึ่งการดำเนินการใช้เครื่องจักรดังกล่าวต่อไปของเขานั้นปราศจากเหตุอันควร อันจะส่งผลให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อ Venturelli จากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง แต่ในคดีนี้ Venturelli กลับได้ให้การว่ากำลังตัดชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จึงอาจทำให้เขาเข้าใจว่ามีของเขายู้อยู่ในพื้นที่อันตรายและในภายหลังได้มีการลื่นไถลไปยังพื้นที่อันตราย โดยข้อขัดแย้งของโจทก์ในประเด็นนี้ศาลไม่ได้สั่งให้มีการสอบสวนใหม่ ศาลชั้นต้นจึงได้มีคำตัดสินยืนยันตามคณะลูกขุน

อย่างไรก็ตามในคดีนี้ก็มีประเด็นที่น่าสนใจในเรื่ององค์ประกอบเรื่อง “ความสมัครใจ” ของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง ว่า “ความสมัครใจ” นั้นต้องเป็นการกระทำที่มีเจตนา เป็นการกระทำที่จงใจ เป็นการกระทำที่มีการวางแผน เป็นการกระทำโดยตั้งใจ ซึ่งไม่ใช่กรณีที่เกิดผลข้างเคียง เช่น เกิดการลื่นไถลโดยไม่ตั้งใจ

ประเด็นที่ผู้เขียนคิดว่าน่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งในคดีนี้ คือเรื่องที่ว่าแม้ว่าอันตรายของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นอันตรายที่สามารถเห็นได้ชัดเจน แม้ผู้ผลิตจะไม่มีหน้าที่ในการให้คำเตือนถึงอันตรายดังกล่าว แต่ผู้ผลิตจะยังคงมีความรับผิดชอบตามกฎหมายเนื่องจากการมีการออกแบบหรือการตัดแปลงผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้เพื่อการลดลงของความเสี่ยงภัย ถ้าการออกแบบหรือการตัดแปลงผลิตภัณฑ์นั้นไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นหรือเป็นการรบกวนสมรรถนะของเครื่องจักรให้ด้อยลง

¹¹¹Payton v. Abbott Labs, 780 F.2d 147, 152 (1st Cir.1985).

3.5.7.3 คดี Kirby v. General Motors Corp. (1973)¹¹²

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

ในคดีนี้ผู้พิพากษา Craven ได้บอกถึงความคิดเห็นของศาล เห็นได้ชัดว่าผลการตัดสินของศาลนั้นโน้มเอียงไปทางจำเลยก็คือ General Motor Corporation ซึ่งได้สรุปคำตัดสินไว้ว่าจำเลยได้ทำให้โจทก์ (คนขับรถกระบะ) ได้รับความบาดเจ็บและความเสียหายอื่นๆโดยเกิดจากการออกแบบระบบพวงมาลัยไม่ดีในโรงงานที่สร้างรถกระบะ Chevrolet และการออกแบบรถกระบะทำโดยจำเลย ข้อโต้แย้งได้ให้เหตุผลว่าระบบทำงานของพวงมาลัยรถกระบะไม่ทำงานเนื่องจากการออกแบบที่ผิดพลาดโดยจำเลยซึ่งเป็นผู้ออกแบบ จำเลยได้ปฏิเสธที่จะจ่ายค่าเสียหายใดๆก็ต่อสู้อุบัติการณ์หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงทำการปฏิเสธทุกข้อกล่าวหาของโจทก์ ผลคือจำเลยได้เรียกร้องเงินเพราะว่าโจทก์ได้กระทำรวมถึงความเสี่ยงหรือการกระทำผิดใดๆซึ่งเป็นเรื่องของกฎหมาย การกระทำเช่นนี้เกี่ยวเนื่องอยู่สองเรื่องคือ ผลิตภัณฑ์ที่มีข้อบกพร่องไม่ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยและโจทก์ได้เน้นถึงผลของความเสี่ยงมีข้อบกพร่องที่เป็นที่ยืนยันและกระทำผิดจริงในส่วนของผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพ ส่วนนี้ได้แนบมากับคำให้การของพยาน ซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้จัดการเก่าและที่ปรึกษาส่วนตัวของบริษัท ผู้จัดการงานของโจทก์ และเจ้าของรถกระบะที่โจทก์นำไปขับและยังมีคำให้การของพยานฝ่ายจำเลยซึ่งก็คือ James Webb และวิศวกรของจำเลย คือ Gerald A. Confer โจทก์ไม่มีคำให้การที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือข้อมูลอื่นที่แนบมาเพื่อสรุปคำให้การของจำเลย

จากข้อบันทึกแสดงให้เห็นว่าโจทก์ (คนขับรถกระบะ) ถูกจ้างโดยบริษัท Pre-Fab Transit ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1968 ซึ่งเป็นผลทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บในขณะที่กำลังขับรถกระบะของ Chevrolet รุ่นปี ค.ศ.1962 ของนายจ้างเพื่อเดินทางจาก Lansing รัฐ Michigan ไปยังเมือง Largo รัฐ Indiana บนถนนไฮเวย์สี่ช่องทางเดินรถ เขากำลังขับด้วยความเร็ว 50-55 ไมล์ต่อชั่วโมงในช่องทางขวามือ

ข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์แข่งรถคันอื่น หลังจากเปลี่ยนช่องทางไปด้านขวาเพื่อแข่งรถคันอื่น โจทก์พยายามเลี้ยวกลับไปขวามือแต่เขาไม่สามารถควบคุมรถได้เนื่องจากพวงมาลัยไม่ทำงานเชื่อมต่อกับล้อ เขาพยายามหยุดรถและทำให้รถของเขาพุ่งไปริมถนนและไปชนกับต้นไม้ซึ่งห่างจากจุดเกิดเหตุประมาณ 40-50 ฟุต และเขาได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยในขณะที่เกิดเหตุนั้นโจทก์มีอายุ 31 ปี เขาถูกเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ที่มีสว่นและเขาได้ทำการซ่อมเครื่องมือทางการเกษตรบ่อยครั้ง อีกทั้งเขาได้รับราชการทหารและได้รับหน้าที่ให้ขับรถกระบะในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ นายจ้างได้ทำการจ้างเขาเป็นระยะเวลากว่า 2 ปีแล้ว

¹¹²Kirby v. General Motors Corp. 293 N.E.2d 345 10 Ill. App.3d 92 (1973).

รถกระบะของ Chevrolet รุ่นปี ค.ศ.1962 นี้ถูกทำการออกแบบและผลิตโดยจำเลยและถูกซื้อโดยบริษัทขนส่งที่เขาได้ทำงานอยู่ โจทก์เริ่มขับรถกระบะนี้ตั้งแต่ช่วงฤดูใบไม้ร่วงของปี ค.ศ.1966 ซึ่งช่วงนั้นรถกระบะวิ่งได้ 300,000 ไมล์ ในช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุ รถมีระยะทางที่วิ่งเพิ่มมา 150,000 ไมล์ หรือระยะทางทั้งหมดประมาณ 450,000 ไมล์ คำโต้แย้งของโจทก์ได้กล่าวไว้ว่าอุบัติเหตุเกิดจากการทำงานขัดข้องระหว่างพวงมาลัยและล้อเนื่องจากการออกแบบการทำงานโดยจำเลย

ข้อเท็จจริงปรากฏอีกว่าในระหว่างการขับรถกระบะ โจทก์ได้ทำการซ่อมรถและขับรถต่อเป็นประจำระหว่างบนทางด่วนเนื่องจากรถกระบะมีปัญหาบ่อยครั้งเนื่องจากไม่สามารถควบคุมพวงมาลัยได้เพราะว่าคานที่เชื่อมกับสลักหลุดไป สองเดือนก่อนอุบัติเหตุ ระหว่างที่โจทก์ขับรถด้วยอัตราความเร็ว 50 ไมล์ต่อชั่วโมง เขาพยายามเลี้ยวและไม่สามารถเลี้ยวได้ โจทก์ได้กล่าวว่าเขาได้ซ่อมและเช็คเครื่องยนต์ก่อนหน้านี้แล้ว หลังจากนั้นเขาต้องหยุดรถและพบว่ามีปัญหาที่คานหลุดออกจากตัวเชื่อมรถอีกครั้ง ระหว่างสองเดือนต่อจากนั้น

ในช่วงเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1968 โจทก์ได้พบว่ารถกระบะมีปัญหาเดิมคือ ปัญหาระหว่างพวงมาลัยกับล้อ ดังนั้นเขาจึงจอดรถทิ้งไว้ที่บริษัทเพื่อทำการซ่อมรถในระหว่างเดือนมกราคม ค.ศ.1968 จนถึงวันเกิดอุบัติเหตุ ในวันที่เกิดอุบัติเหตุ นั้น เขาก็เจอกับปัญหาเดิมก็คือไม่สามารถบังคับพวงมาลัยได้ ในขณะที่ขับรถบนไฮเวย์ที่ 24 เขามองเห็นรถกระบะของบริษัทเดียวกันกับเขาจอดอยู่ข้างทาง เขากำลังจะขับรถเบี่ยงไปอีกฝั่งของถนนและในขณะที่นั่นเอง ล้อไม่ทำงานและไม่สามารถเลี้ยวได้ เขาจึงทำการลดความเร็วซึ่งตอนแรกวิ่งด้วยความเร็ว 30-40 ไมล์ต่อชั่วโมง ไม่นานรถกระบะก็หยุดและรถหยุดห่างออกจากที่ที่รถเริ่มมีปัญหาประมาณ 55 หลา เขาเห็นข้อต่อระหว่างพวงมาลัยและระบบล้อหลุดออกจากกันอีกครั้ง ดังนั้นเขาจึงนำอุปกรณ์ดังกล่าวกลับไปใส่ที่เดิม และขับรถต่อไปในถนนเดิม 3 ไมล์หลังจากนั้นก็เกิดอุบัติเหตุ

ในวันที่เกิดอุบัติเหตุ ลูกน้องของโจทก์ได้ทราบว่ารถกระบะมีข้อบกพร่องบางอย่างเกี่ยวกับการทำงานของล้อและพวงมาลัย ร้านจำหน่ายรถทั้งที่รัฐ Illinois และ Ohio ได้ทราบถึงปัญหานั้นแล้ว รถกระบะอยู่โรงงาน Columbus ซึ่งได้รับการซ่อมแล้วและอุปกรณ์บางตัวได้นำกลับไปใส่ที่เดิมที่โรงงาน Farm City

นายจ้างคนอื่นชื่อ James Webb ที่ทำงานอยู่ที่ Columbus รัฐ Ohio ได้ทำการตรวจสอบรถกระบะที่โจทก์ได้ใช้และพบว่าปัญหาการทำงานของล้อ เขาได้ใส่ตัวเชื่อมใหญ่ลงไปเพื่อหวังที่จะซ่อมแซม ในการกระทำเช่นนั้นทำให้ตัวเชื่อมต่อหลวมและเขาได้ยกคานที่เชื่อมกับตัวเชื่อมต่อขึ้นและเอาตัวเชื่อมต่อนั้นออกและนำตัวเชื่อมต่อใหม่มาเชื่อมกับคานตัวเดิม เขาไม่ได้แจ้งรายละเอียดว่าเขาได้ใส่คานใหม่เพิ่มหรืออุปกรณ์อื่นๆแต่อย่างใด

หลังจากอุบัติเหตุ บางส่วนของรถกระบะตัวอย่างเช่น สลัก ถูกนำออกโดยนายจ้าง แต่ยังมีเหลืออุปกรณ์บางตัวที่เป็นอุปกรณ์เดิมที่มากับรถกระบะและเป็นผลงานการผลิตของจำเลย สลักที่ถูกนำออกจากรถกระบะนั้นต่างจากสลักที่มากับรถเดิม และอุปกรณ์อื่นเช่นกัน ซึ่งก็หมายความว่านายจ้างของโจทก์ทำการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ภายในรถกระบะจำนวนหนึ่ง

คดีนี้เห็นได้ชัดว่าอุบัติเหตุเกิดจากความบกพร่องในการกระทำของโจทก์ ซึ่งก็คือโจทก์ได้กระทำการเสี่ยงภัยซึ่งเป็นปัจจัยหลักของกฎหมาย ในเวลาที่จำเลยกล่าวถึงบทสรุปคือได้เน้นถึงแค่เรื่องความไม่เอาใจใส่ ความเปลี่ยนแปลงของจำเลยต่อคำตอบได้กล่าวปฏิเสธความบกพร่องของรถกระบะและความเสี่ยงของรถกระบะและกล่าวว่าเกิดจากการไม่ใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม จำเลยสนับสนุนการสรุปสำนวนกับสิ่งที่เกิดขึ้นข้างบน โจทก์ไม่ขอพึ่งคำให้การที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือข้อพิพจน์อื่นๆโดยจำเลย

ในคดีนี้ศาลได้มีความเห็นว่าโรงงานผลิตรถไม่สามารถรับผิดชอบได้ทั้งในรูปแบบทฤษฎีเรื่องความประมาทเลินเล่อหรือทฤษฎีความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดภายใต้สถานการณ์ดังที่แสดงในรายงานบันทึก ข้อบกพร่องอยู่ที่โรงงานผลิตรถกระบะ รถกระบะถูกนำมาใช้ขับประมาณ 450,000 ไมล์แล้ว รถกระบะถูกซ่อมโดยโจทก์และนายจ้างของโจทก์หลายครั้ง การเปลี่ยนอุปกรณ์ภายในรถยนต์ไม่ได้กระทำหรือสั่งโดยจำเลยซึ่งเป็นผู้ออกแบบการทำงานของรถยนต์แต่อย่างใด ดังนั้นทฤษฎีต่างๆที่กล่าวมาไม่สามารถนำมาใช้ในกรณีนี้ได้ ศาลจึงตัดสินให้จำเลยไม่มีความผิดและยืนยันว่าจำเลยไม่มีความผิดแต่อย่างใด จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

จากข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์คือ James H. Kirby เป็นผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงและอันตรายอันเกิดจากข้อบกพร่องของรถกระบะคันดังกล่าว โดยพิจารณาจากปัจจัยทั้งเรื่องอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของโจทก์ เนื่องจากโจทก์เป็นคนขับรถกระบะมีอายุ 31 ปีซึ่งถือว่าอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว ประกอบกับโจทก์ได้รับราชการทหารและได้รับหน้าที่ในการขับรถกระบะที่นายจ้างได้ทำการจ้างเป็นระยะเวลากว่า 2 ปีแล้ว และโจทก์ยังมีประสบการณ์ในการซ่อมรถด้วย

ในคดีนี้ปฏิเสธไม่ได้อย่างแน่นอนเลยว่าโจทก์ต้องทราบถึงข้อบกพร่องของรถกระบะคันดังกล่าวและจากประสบการณ์ของโจทก์ย่อมที่จะคาดเห็นได้ว่าหากนำรถกระบะคันดังกล่าวไปใช้งานอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุอันจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ เนื่องจากก่อนวันที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น (วันที่เกิดอุบัติเหตุคือวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1968) โจทก์ทราบมาตลอดเป็นอย่างดีว่ารถกระบะคันดังกล่าวมีข้อบกพร่องเนื่องจากพวงมาลัยไม่ทำงานเชื่อมต่อกับล้อเพราะว่าคานที่เชื่อมกับสลักหลุดไปและโจทก์ยังเคยทำการซ่อมรถกระบะคันดังกล่าวอีกด้วย และเขาก็ทราบมาเป็นอย่างดีมาตลอดจนถึงวันที่เกิดอุบัติเหตุว่ารถกระบะคันดังกล่าวมีข้อบกพร่อง คือในช่วงเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ 1968 โจทก์ก็ได้พบปัญหาเดิมของรถกระบะคันดังกล่าว คือปัญหาระหว่างพวงมาลัยกับล้อ แม้กระทั่งในวันที่เกิดอุบัติเหตุ โดยก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุโจทก์ก็พบกับปัญหาเดิมของรถกระบะคันดังกล่าวคือโจทก์ไม่สามารถบังคับพวงมาลัยได้ และโจทก์ยังเห็นว่าข้อต่อระหว่างพวงมาลัยและระบบล้อหลุดออกจากกัน แต่โจทก์ก็กลับนำอุปกรณ์ดังกล่าวกลับไปใส่ แล้วสมัครใจที่จะขับรถกระบะคันดังกล่าวต่อไป จนทำให้เกิดอุบัติเหตุ

เมื่อโจทก์เป็นผู้มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงและอันตรายอันเกิดจากข้อบกพร่องของรถกระบะคันดังกล่าว และยังสมัครใจด้วยตัวของเขาเองที่จะเสี่ยงภัยในอันตรายนั้น ด้วยการขับรถกระบะที่เขาทราบและตระหนักรู้เป็นอย่างดีว่ามีข้อบกพร่องระหว่างพวงมาลัยและล้อต่อไป โดยการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายนี้เป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร เนื่องจากไม่ปรากฏว่ามีเหตุผลหรือความจำเป็นหรือสภาวะกดดันใดๆ ที่โจทก์จะต้องขับรถกระบะคันดังกล่าวต่อไป ประกอบกับรถกระบะคันดังกล่าวถูกซ่อมแซมโดยโจทก์และนายจ้างของโจทก์เป็นจำนวนหลายต่อหลายครั้ง โดยการเปลี่ยนอุปกรณ์ภายในรถยนต์ไม่ได้กระทำหรือสั่งโดยจำเลยซึ่งเป็นผู้ออกแบบการทำงานของรถยนต์แต่อย่างใด จึงเป็นการยุติธรรมแล้วที่ศาลได้ตัดสินให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ภายใต้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง

3.5.7.4 คดี Moran v. Raymond Corp. (1974)¹¹³

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

จำเลยในคดีนี้ คือ Raymond Corporation ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลจากคดีที่ได้รับคำตัดสินให้ชดเชยค่าเสียหายจำนวน 250,000 เหรียญสหรัฐจากคำตัดสินของคณะลูกขุนที่ให้ชำระค่าเสียหายให้กับโจทก์ซึ่งก็คือ Juan Moran จากการได้รับอันตรายในขณะที่เขาเป็นลูกจ้างของ Central Steel and Wire Company (Central) สำหรับจำเลย (Raymond) นั้นเป็นโรงงานผลิตรถยกของหนัก (a lift truck, a sideloader) ซึ่งเป็นรถบรรทุกเปิดด้านข้างเพื่อยกของหนัก โดยเป็นการออกแบบรถยกเพื่อใช้งานสำหรับทางเดินระหว่างชั้นวางสินค้าที่แคบและจำกัด ซึ่งแตกต่างจากรถยกของหนักตามมาตรฐานทั่วไป ซึ่งน้ำหนักโดยรวมของสินค้าที่ยกนั้นจะมารวมกันอยู่บนช่วงล้อหน้า และแขนยกได้ถูกออกแบบให้ติดตั้งอยู่ในตำแหน่งด้านข้างของตัวรถและแผ่ขยายไปด้านข้างลำตัวรถระหว่างล้อหน้าและล้อหลังโดยมีระยะห่างเท่าๆ กัน ระหว่างล้อหน้าและล้อหลัง ด้านท้ายของรถยกจะเป็นคอกที่นั่งสำหรับคนขับซึ่งมีคั่นบังคับและแผงควบคุมการทำงานของรถยกอยู่ในนั้น

Moran กำลังอยู่ในระหว่างการนำกระบะขนาดใหญ่สำหรับใส่ของกลับไปคืนยังชั้นวางของซึ่งมีความสูงจากพื้นดินราวๆ แปดหรือเก้าฟุตในขณะที่คั่นเหล็กที่ยึดลวดผูกกระบะดังกล่าวนั้นลื่นหลุดลงมา Moran พยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยออกจากคอกที่นั่งควบคุมบังคับรถและลงไปยังบนแขนยกที่กำลังเคลื่อนที่อยู่เป็นตำแหน่งแรกและในที่สุดลงไปอยู่บนแท่นที่อยู่ใต้แขนยกแต่ก็ยังคงไม่เป็นไปตามที่เขาต้องการ เขาจึงพยายามที่จะลดระดับของแขนยกของลงโดยการกลับไปยังคอกที่ควบคุมการทำงานของรถยก แต่ในขณะที่เขากำลังยืนอยู่บนแท่นด้านข้างของตัวรถยกนั้นเขาได้เอื้อมมือลอดเข้าไปยังช่องว่างของคอกที่ควบคุมการทำงานของรถยกเพื่อที่จะดึงคั่นโยกควบคุมระดับของแขนยกให้ลดระดับลงมา และถึงแม้ว่าเขาพยายามที่จะดึงมือกลับมาให้เร็วที่สุดก็ตามแต่ไม่สามารถดึงมือกลับมาได้ทันเนื่องจากติดผ้าพันแผลที่พันบริเวณข้อมือของเขาเอาไว้

¹¹³ Moran v. Raymond Corp. 484 F.2d 1008, cert. denied, 415 U.S. 932 (1974).

และเป็นขณะเดียวกันกับที่แผงเหล็กยึดแขนกันตึกกลับลงมาในลักษณะที่รวดเร็วเหมือนถูกตัดด้วยกรรไกร ทำให้มือข้างขวาของ Moran ได้รับความบาดเจ็บสาหัส

Moran จึงได้ทำการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในเรื่องความประมาทเลินเล่อ และประเด็นของความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด โดยที่โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย Raymond ต่อสู้อย่างเต็มที่โดยการอ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยง โดยคณะลูกขุนมีความเห็นฟ้องตรงกันว่า Moran ไม่ได้รับเอาความเสี่ยง

มีการลงความเห็นอย่างชัดเจนว่า Moran ได้รับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ศาลสูงของรัฐอิลลินอยส์ในสหรัฐอเมริกา ได้ยอมรับในหลักการและคำพิพากษาที่สืบต่อกันมาในคดีที่มีเรื่องทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด โดยที่โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย ในคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดระหว่าง *Suvada v. White Motor Co.*¹¹⁴ และในคดีระหว่าง *Williams v. Brown Manufacturing Co.*¹¹⁵ โดยศาลได้มีการพิจารณาตามหลักการง่ายๆ ในเรื่องของการวินิจฉัยคดีใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดที่ว่า จะวัดความประมาทของคู่กรณีแต่ละฝ่ายออกเป็นร้อยละ และจะชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นตามความประมาทของคู่ความแต่ละฝ่าย ซึ่งถือเป็นอุปสรรคของการชดเชยค่าเสียหายคืนแก่โจทก์ในแง่พฤติกรรมของการละเมิดซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความประมาทเลินเล่อ ซึ่งจะไม่ได้นำไปสู่การชดเชยค่าเสียหายคืนในคดีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประเด็นในเรื่องความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด โดยที่โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยอย่างไม่ต้องสงสัย

อย่างไรก็ดีศาลได้มีการพิจารณาคดีครั้งนี้ว่า โจทก์ย่อมทราบว่ามีผลที่เกิดจากการกระทำนั้นเป็นสภาพการณ์ที่อันตรายและยังดำเนินการต่อไปโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาต่างๆ ที่ได้ตระหนักถึงอันตราย (หรือที่ใช้ชื่อเรียกกันว่า “หลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยง”) อาจจะไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทนหรือการเยียวยาการบาดเจ็บที่เกิดจากการกระทำนั้น

มีคำแถลงของศาล (Williams) ว่า ไม่ว่าผู้ใช้เครื่องมือดังกล่าวจะตระหนักถึงอันตรายในการใช้เครื่องมือว่าจะได้รับอันตรายหรือไม่ ถือเป็นพื้นฐานของความสำนึกด้วยตนเองที่เขาอยู่ก่อนหน้า ในความรู้สึกและการรับรู้ของเขา รวมถึงความเข้าใจในการประเมินผลของอันตรายที่เขาจะต้องได้รับ ซึ่งแตกต่างจากเหตุผลที่พึงมีของบุคคลที่มีความสุขุมรอบคอบ การตัดสินใจเช่นนั้นไม่ได้ถือตามใจความสำคัญที่ปรากฏตามคำฟ้องของผู้ใช้เครื่องมือแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการตีความของคณะลูกขุนจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและตามหลักฐานที่ปรากฏให้เห็น ไม่มีลูกขุนคนไหนคนใดถูกบังคับโดยลักษณะวิสัยใดๆ ในคดีตัวอย่างนี้เพื่อที่จะให้ยอมรับคำเบิกความของผู้ใช้เครื่องมือดังกล่าวว่าเขาไม่ได้คาดถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแต่อย่างใด ถ้าพิจารณาตามหลักฐานที่มีน้ำหนักเบาที่สุดจากหลักฐานที่แสดงให้เห็นทั้งหมด ที่แสดงให้เห็นว่าเขาไม่สามารถที่จะรับรู้ถึงอันตรายที่เกิดขึ้นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องถึงอายุของผู้ใช้เครื่องมือ นั้น รวมทั้งประสบการณ์ ความรู้และความเข้าใจ

¹¹⁴ *Suvada v. White Motor Co.*, 210 N.E.2d 182 (Ill 1965).

¹¹⁵ *Williams v. Brown Manufacturing Co.*, 261 N.E.2d 305 (Ill 1970).

เช่นเดียวกับความบกพร่องและอันตรายที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดเพิ่มขึ้น ก็จะถือเป็นประเด็นสำคัญของคำตัดสินจากคณะลูกขุนนี้

แม้ว่าคดีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะถือเป็นทัศนะอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของคู่กรณีที่ได้รับบาดเจ็บนั้น แต่มักจะปรากฏว่าคำถามเหล่านี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่คณะลูกขุนคำนึงถึงเสมอไป ในขณะที่ข้อต่อสู้ของคดีที่เกี่ยวข้องกับหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงโดยทั่วๆ ไปมักจะทำให้เกิดคำถามสำหรับคณะลูกขุนซึ่งอาจจะเชื่อว่าคำให้การของคู่กรณีที่ได้รับบาดเจ็บนั้นเป็นการปฏิเสธต่อความรู้ถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น และแม้ว่าคดีตัวอย่างที่ได้กล่าวมานี้จะเป็นการแสดงทัศนะเพียงประการใดประการหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคณะลูกขุนได้ตั้งคำถามดังกล่าวขึ้นในขณะที่ผู้ที่ใช้เครื่องมือคนดังกล่าวได้ให้การอย่างชัดเจนว่าเขาไม่ได้รับรู้ถึงอันตรายที่เกิดขึ้น

คดีนี้โจทก์ (Moran) ยอมรับว่าเขาได้รับคำสั่งให้ยืนอยู่ในคอกสำหรับควบคุมการทำงาน ในขณะที่เขาทำการควบคุมการทำงานของเครื่องกลไกนั้นอยู่ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าเขารับรู้ว่ามีอันตรายในการควบคุมการทำงานของเครื่องจักรนั้นในขณะที่เขาได้รับบาดเจ็บ โดยที่เขาเบิกความว่าแขนกั้นเหล็กนั้นจะพุ่งเข้ามาโดนหากว่าเขาไม่หลบออกมาให้พ้น ซึ่งเป็นเหตุผลว่าทำไม Moran จึงดิ้นคั้นบังคับอย่างรวดเร็วและดึงมือกลับมาโดยทันที

จากการสรุปในคดีนี้ Moran ได้ออกมายืนนอกคอกที่ใช้ควบคุมการทำงาน ของเครื่องจักรในตำแหน่งที่เขาอาจจะขวางการทำงานของเครื่องจักรนั้นหากว่ามีการควบคุมให้เครื่องจักรนั้นทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เขาพยายามกลับไปยังส่วนที่ควบคุมบังคับ และดิ้นคั้นบังคับให้ลงในตำแหน่งต่ำที่สุดที่จะเป็นไปได้ ทั้งที่รู้ว่าหากเขาทำเช่นนั้น แขนเหล็กที่ไต่ของหนักจะเคลื่อนที่ลงมาสู่ด้านล่างจนกระทั่งสุดถึงพื้นหากว่าเขาไม่ได้ดิ้นคั้นบังคับให้แขนเหล็กนั้นหยุดเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนทั้งจากหลักฐานที่ปรากฏและความเห็นของคณะลูกขุนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้น โดยที่โจทก์ได้โต้แย้งว่า “กล่าวได้ว่า Juan Moran รู้ตัวและมีสำนึกในการเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเขาเป็นอย่างดี ภายใต้สถานการณ์และสภาพแวดล้อมดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่าเขาตั้งใจที่จะทำให้ตนเองได้รับบาดเจ็บสาหัสหรืออาจจะถึงขั้นการฆ่าตัวตาย” ซึ่งไม่ได้มีการสรุปตามมา สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ Moran กำลังรีบและเขาได้คิดคำนวณแล้วว่าเขาสามารถที่จะดึงมือกลับออกมาทันก่อนที่แขนเหล็กยกของนั้นจะพุ่งเข้ามาโดนเขา คนทำงานในลักษณะเช่นนี้ส่วนมากมักจะมีความเสี่ยงอันตรายซึ่งที่จริงแล้วเขาไม่ควรจะเลือกทำเช่นนั้นและยังพอมิโชคที่อยู่บ้างที่สามารถหลีกเลี่ยงอันตรายนั้นได้ ในคำวินิจฉัยข้อเท็จจริงของคณะลูกขุนถือว่า Moran เลือกที่ยอมรับความเสี่ยงอันตราย

โดยสรุปคดีนี้ได้มีการกลับคำพิพากษาที่ให้จำเลย (Raymond Corporation) ชดใช้ค่าเสียหายจำนวน 250,000 เหรียญสหรัฐให้กับโจทก์ (Juan Moran) จากข้อต่อสู้ที่ว่าโจทก์ได้รับเอาหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

ในคดีนี้คำตัดสินคณะลูกขุนได้ตัดสินให้จำเลยคือ Raymond Corporation ชำระค่าเสียหายจำนวน 250,000 เหรียญให้แก่โจทก์คือ Juan Moran เนื่องจากคณะลูกขุนมีความเห็นพ้องตรงกันว่าโจทก์ไม่ได้รับความเสียหายตามข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง จึงมีประเด็นที่ต้องทำการพิจารณาว่าโจทก์ได้กระทำการเข้ารับความเสี่ยงภัยหรือไม่

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงซึ่งประกอบด้วย

(1) โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง

(2) โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น และ

(3) การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร

ในองค์ประกอบข้อแรกในเรื่องการรับรู้ในความเสี่ยงหรืออันตรายนั้น โจทก์ซึ่งเป็นคนงานที่ใช้เครื่องจักรได้ยอมรับว่าเขาได้ยืนอยู่ในคอกสำหรับควบคุมการทำงานในการควบคุมการทำงานของเครื่องจักรในขณะที่เขาได้รับบาดเจ็บ โดยโจทก์ได้เบิกความว่าแขนกั้นจะพุ่งเข้ามาโดนหากเขาไม่หลบออกมาให้พ้น จึงเป็นที่สังเกตว่าโจทก์ได้รับรู้ว่ามีอันตรายจากการโดนแขนกั้นพุ่งเข้ามาใส่ ประกอบกับการที่โจทก์เป็นคนงานที่ใช้เครื่องจักรดังกล่าวย่อมจะทราบว่าเขาไม่ได้ตั้งคั้นบังคับให้แขนเหล็กนั้นหยุดเคลื่อนที่ แขนเหล็กจะเคลื่อนที่ลงมาสู่ด้านล่าง ซึ่งแขนเหล็กจะตีกลับมาที่มือของเขาได้

องค์ประกอบข้อที่สองนั้นเห็นได้ชัดว่าโจทก์สมรรถใจที่จะใช้เครื่องจักร (รถยกของหนัก) ด้วยวิธีเช่นนั้น ทั้งที่โจทก์ก็ทราบและตระหนักดีถึงอันตรายที่จะได้รับจากแขนเหล็ก

องค์ประกอบข้อที่สามจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร เนื่องจากไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นใดๆที่โจทก์จะใช้รถยกของหนักด้วยวิธีการแบบนี้อันโจทก์ทราบว่าอาจได้รับอันตรายจากแขนเหล็กถ้ากระทำเช่นนั้น

เพราะฉะนั้นผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับคำตัดสินของศาลที่พิพากษากลับไม่ให้จำเลยต้องรับผิดชอบโจทก์จากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง ที่ผู้เขียนได้พิจารณาไว้ในข้างต้นแล้วว่าการกระทำของโจทก์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

3.5.7.5 คดี Johnson v. Clark Equipment Co. (1976)¹¹⁶

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

ในคดีนี้โจทก์ได้รับอันตรายในขณะที่ควบคุมบังคับรถยกของหนัก (forklift) ซึ่งออกแบบและผลิตโดยจำเลยก็คือ Clark Equipment Co. และจำหน่ายให้กับนายจ้างของเขาโดยจำเลยอีกคนหนึ่งโจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อคำตัดสินของคณะลูกขุนที่พิจารณาให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดี โดยกล่าวอ้างว่าศาลชั้นต้นมีความเห็นผิดพลาดในคำตัดสินของคณะลูกขุนเกี่ยวกับเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง

การควบคุมการทำงานของรถยกของหนักนี้ ทำที่ Warrenton Lumber Company โดยที่งานของโจทก์เกี่ยวกับการยกท่อนไม้ที่ทำการเลื่อยแล้วให้รวมเป็นกลุ่มซ้อนๆ กัน และเนื่องจากการที่ต้องรับผิดชอบต่องานหลายประเภท ถือว่าเป็นงานที่มีความวุ่นวายมากในระดับหนึ่ง อุบัติเหตุนี้เกิดขึ้นไม่นานหลังจากที่คนงานในผลัดของโจทก์เริ่มทำงาน ในขณะที่เขากำลังยุ่งอยู่กับการตอกแม่พิมพ์ลงบนไม้โดยไม่เลือกลำดับก่อนหลัง ทำให้โจทก์มีความรีบเร่งและกำลังยกไม้ขนาด 2 คูณ 4 ฟุตจำนวน 2 มัด (จำเป็นจะต้องใช้เครื่องตัดปลอกโลหะที่มีดท่อนไม้สั้นออก) แม้ว่าเขาจะลงจากรถยกตามปกติและไปยังด้านหน้ารถยกเพื่อทำการตัดปลอกโลหะที่มีดท่อนไม้ดังกล่าวออก ซึ่งในขณะนั้นตัวของโจทก์ยังคงอยู่บนที่นั่งบังคับของรถยกและเอื้อมแขนไปยังมุมขวาด้านบนพร้อมกับที่ตัดปลอกโลหะ และในขณะที่เขากำลังตัดปลอกโลหะนั้น ลำตัวของเขาไปกระทบถูกกับคันบังคับให้แขนยกขึ้นหรือลงของรถยก ทำให้แขนยกนั้นลดระดับลงอย่างรวดเร็วและทำให้แขนขวาของเขาตั้งแต่บริเวณใต้ข้อศอกลงมาได้รับอันตราย

ตามปกติรถยกของหนักจะมีที่นั่งโดยกันเป็นคอกเพื่อควบคุมการทำงานอยู่ตรงบริเวณด้านหลังของรถยกเพื่อควบคุมให้แขนยกนั้นขึ้นหรือลง โดยมีโครงเหล็กติดตั้งอยู่ซึ่งประกอบด้วยเสาเหล็กด้านนอกและด้านใน เสาเหล็กด้านในทำงานด้วยระบบไฮดรอลิกเพื่อยกขึ้นหรือลงภายในระดับของเสาเหล็กด้านนอก ส่วนที่เป็นแขนยกนั้นเชื่อมต่อกับเฟืองล้อที่ทำให้เคลื่อนที่ไปในทางเดียวกันกับเสาเหล็กด้านใน เสาเหล็กแต่ละอันจะถูกมัดอยู่รวมกันโดยเหล็กรูปกากบาทในแนวขวางหลายๆ จุด ตามปกติเสาเหล็กด้านในจะเคลื่อนที่ในระดับเสาเหล็กด้านนอก เหล็กรูปกากบาทของเสาเหล็กด้านในจะผ่านเหล็กรูปกากบาทของเสาเหล็กด้านนอกในระยะ เศษ 3 ส่วน 8 นิ้ว ซึ่งในขณะที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น แขนของโจทก์อยู่ระหว่างโครงเหล็กและในขณะที่แขนยกของรถยกนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงมา กากบาทเหล็กตามแนวขวางของเสาเหล็กด้านในได้ตัดแขนของโจทก์ทำให้ได้รับอันตราย

คันบังคับระดับของการขึ้นหรือลง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เสาเหล็กด้านในเคลื่อนที่ต่ำลงมาในขณะที่ลำตัวของโจทก์ไปกระทบถูก เป็นหนึ่งในสามของคันบังคับที่ใช้ควบคุมการ

¹¹⁶ Johnson v. Clark Equipment Co., 274 Ore. 403, 547 P.2d 132 (1976).

เคลื่อนที่ไปมาของรถยนต์ติดตั้งอยู่ในบริเวณด้านหน้าและอยู่ทางด้านขวาของพวงมาลัยของที่นั่งในคอกสำหรับบังคับรถยก ซึ่งเป็นคันบังคับที่ใกล้ที่สุดที่ติดกับพวงมาลัยของรถยก โดยที่การทำงานของคันบังคับนี้จะเป็นการผลักไปด้านหน้าเพื่อทำการยกระดับของแขนเหล็กขึ้นด้านบนและดึงกลับลงมาเพื่อลดระดับแขนยกดังกล่าว เมื่อยกระดับของแขนยกขึ้นและปล่อยออก สปริงภายในเครื่องบังคับจะทำให้คันบังคับดีดกลับมายังตำแหน่งเกียร์ว่างของคันบังคับ และเมื่อคันบังคับอยู่ในตำแหน่งเกียร์ว่าง การเคลื่อนที่ของแขนยกและเสาเหล็กด้านในจะหยุดเคลื่อนไหวและระดับของแขนยกของจะค้างอยู่ด้านบน

โจทก์ได้อ้างถึงข้อผิดพลาดในการออกแบบของรถยกว่า

- (1) โครงเสาเหล็กและอุปกรณ์ประกอบนั้นติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่จะทำให้แขนของโจทก์ได้รับอันตราย
- (2) ไม่มีเครื่องป้องกันหรือเครื่องกำบังใดๆ ติดตั้งอยู่ในตำแหน่งระหว่างคอกที่นั่งบังคับรถและโครงเสาเหล็ก
- (3) คันบังคับระดับขึ้นลงติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ลำตัวของโจทก์จะไปกระทบถูกโดยไม่ทันระวังได้โดยง่าย
- (4) คันบังคับระดับไม่ได้ถูกออกแบบให้ดีดกลับไปอยู่ที่ตำแหน่งเกียร์ว่างโดยอัตโนมัติจนกว่าจะได้ใช้ระบบการบังคับการทำงานด้วยมือ และ
- (5) ไม่มีป้ายเตือนภัยใดๆ ติดเอาไว้เพื่อเตือนให้คนบังคับรถยกคอยระวังอันตรายที่เกิดจากการทำงานของเครื่องจักร

ก่อนที่โจทก์จะถือว่ามิชอบจากการได้รับชดใช้ค่าเสียหายและเยียวยาจากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง จำเลยจะต้องแสดงให้เห็นว่า

ประการแรก โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงและพอใจในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง

ประการที่สอง โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น และ

ประการที่สาม การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผล ปราศจากเหตุอันควร

ได้มีการพิจารณาคำให้การที่เกี่ยวกับลักษณะที่วุ่นวายจากการทำงานของคนขับรถยกของหนัก ทั้งจากคำให้การของตัวโจทก์เองและจากคนขับรถยกของก่อนหน้านั้น ที่มีลักษณะการทำงานเช่นเดียวกันกับลักษณะการทำงานของโจทก์ในขณะที่เกิดอันตรายนั้นขึ้น และเขายังได้ขอสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่เมื่อเขาพบว่าตนเองไม่สามารถที่จะทนกับสภาพการทำงานที่ได้รับ

มอบหมายนั้น โจทก์ได้ชี้ให้เห็นว่าหากกรดยกของเขาสามารถทำงานหนักควบคู่ไปกันกับความเร็วในการทำงานตามที่เขาได้รับมอบหมายได้พร้อมกัน เขาคงไม่ต้องอยู่ในสภาพที่ร้อนมากมายนาน และเวลา คงจะไม่ใช้สิ่งสำคัญมากมายนานเท่ากับที่เป็นอยู่ และเขาคงจะมีเวลาเหลือพอที่จะลงจากรถเพื่อไปตัดสาย ลวดที่ผูกก่อนไม่ได้ทันเวลา โจทก์ให้การว่าในขณะที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น เขาคิดถึงแต่เรื่อง “เวลาที่ เขาจะต้องทำงานให้ทัน และลักษณะงานที่เขา กำลังทำอยู่” และเขายังให้การต่อไปอีกด้วยว่า เพียงถ้าเขามี เวลาที่จะคิดถึงเรื่องนี้ เขาคงจะไม่ยื่นมือผ่านเข้าไปในโครงสร้างเหล็กของรถยก

ดังนั้นถึงแม้ว่าคณะลูกขุนจะไม่เชื่อคำให้การของโจทก์และสรุปลงความเห็น ว่าโจทก์มีการรับรู้และพอใจที่จะนำตนเองเข้าสู่อันตรายว่า บางทีแขนเหล็กที่ยกของนั้นอาจจะเลื่อน กลับลงมาทางด้านล่างในขณะที่เขายื่นมือออกไปผ่านทางโครงสร้างเหล็กดังกล่าว และยังไปกว่านั้น การ กระทำของเขาในการยื่นมือออกไปผ่านทางโครงสร้างเหล็กเป็นการกระทำโดยสมัครใจยังคงมีประเด็น ในการพิจารณาของคณะลูกขุนค้างอยู่ ภายใต้เรื่องของหลักฐานในคดีนี้ว่าการตัดสินใจกระทำการ ดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ขาดเหตุผลหรือไม่ ประเด็นดังกล่าวไม่ใช่เรื่องที่จะต้องมีความผิดมากกว่า นั้นเพื่อเลือกใช้วิธีอื่นๆ ในการตัดสายลวดที่มัดก่อนมันนั้นอยู่ นอกจากนี้เป็นเรื่องความขาดเหตุผล ภายใต้สถานการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้น สำหรับโจทก์จะพึงเลือกวิธีการที่เขาได้กระทำลงไปได้

คำตัดสินของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจึงไม่ต้อง กลับคำตัดสินและให้มีการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นใหม่ เนื่องจากในคดีนี้ ศาลชั้นต้นไม่ได้ระบุถึง สาเหตุประการที่สาม คือเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความ สมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือปราศจากเหตุอันควรข้อพิสูจน์พื้นฐานสามประการตามที่กล่าว มา นี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในข้อต่อสู้ในคดีที่ได้มีการกล่าวอ้างถึงและ ในข้อวิจารณ์ ⁿ

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

ในคดีนี้จะเห็นได้ว่าศาลไม่ได้พิจารณาถึงองค์ประกอบทั้งสามข้อของหลัก สมัครใจที่จะรับความเสี่ยง กล่าวคือในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาศาลต้อง พิจารณาองค์ประกอบทั้งสามของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงให้ครบถ้วน คดีนี้ศาลชั้นต้นไม่ได้ระบุ ถึงสาเหตุประการที่สาม คือเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วย ความสมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือปราศจากเหตุอันควร จึงถือว่าคำตัดสินของศาลชั้นต้นไม่ ถูกต้อง จึงได้ให้มีการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นใหม่ เพื่อความยุติธรรมของทางฝ่ายโจทก์ เนื่องจาก ในคดีนี้แม้คณะลูกขุนจะลงความเห็นที่โจทก์มีการรับรู้และพอใจที่จะนำตนเองเข้าสู่อันตรายตาม องค์ประกอบข้อที่ 1 ของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง และเห็นว่ากรดยกของโจทก์ในการยื่นมือ ออกไปผ่านทางโครงสร้างเหล็กอันทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บนั้นเป็นการกระทำโดยสมัครใจด้วยตัวโจทก์ เองตามองค์ประกอบข้อที่ 2 ของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง แต่สำหรับองค์ประกอบข้อที่ 3 ที่ ศาลชั้นต้นยังไม่ได้ระบุถึงสาเหตุไว้ นั้น โจทก์ได้อ้างถึงลักษณะที่วุ่นวายจากการทำงานของคนขับรถยก ของหนักจากคำให้การของโจทก์และจากคนขับรถยกของหนักก่อนหน้า โดยโจทก์อ้างว่าหากกรดยก สามารถทำงานหนักควบคู่ไปกันกับความเร็วในการทำงานตามที่เขาได้รับมอบหมายได้พร้อมกัน โจทก์

คงไม่ต้องอยู่ในสภาพที่ร้อน ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าโจทก์ได้อ้างว่ามีเหตุผลในการรับความเสี่ยงภัยจากการทำงานตรงนี้ภายใต้สภาวะกดดันและความร้อนจากการทำงาน ผู้เขียนเห็นว่าจากการศึกษาเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมานั้น พบว่าหากคู่กรณีฝ่ายที่ได้รับความเสียหายหรือได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นได้ทำกระทำการโดยมีความกดดัน หรือมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจหรือทางสังคม หรือจากการที่เป็นลูกจ้างในสถานที่ทำงาน หรือจากกรณีของการกักขัง อาจจะได้รับพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่อยู่ภายใต้ความจำเป็น ซึ่งอาจเกี่ยวโยงมาถึงว่าเป็นการที่ผู้เสียหายได้กระทำการอย่างมีเหตุผล มิใช่กรณีที่กระทำการโดยปราศจากเหตุอันควร ซึ่งต้องทำการพิจารณาเป็นรายกรณีๆไป

3.5.7.6 คดี Bowen v. Cochran (2001)¹¹⁷

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ David Bowen กับภรรยาได้ฟ้องคดีต่อ Fred Cochran จากการได้รับบาดเจ็บจากการที่แก๊สจากเตาย่างอาหารจากโรงงานของ Cochran เกิดระเบิดขึ้น ทำให้มือและปลายแขนทั้งสองข้างของ Bowen ได้รับอันตรายจากไฟไหม้อย่างรุนแรง คณะลูกขุนลงความเห็นเห็นว่า Cochran เป็นฝ่ายชนะคดี Bowen ได้อุทธรณ์โดยให้เหตุผลในการโต้แย้งว่า ศาลได้กระทำผิดพลาดในการไม่ยอมรับคำร้องในคดี (ไม่อนุญาต) โดย Cochran ได้ต่อสู้คดีโดยใช้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงและหลักผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการประมาท (contributory negligence) ซึ่งเป็นการกระทำของโจทก์ที่มีส่วนร่วมทำให้เกิดความเสียหาย และกล่าวว่าคณะลูกขุนมีข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีนี้ซึ่งเรามองเห็นได้ว่าไม่ได้มีข้อผิดพลาดตามที่เขากล่าวและพิพากษายืน

ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากในขณะที่เขาได้ใช้เตาย่างอาหารที่บ้านของเขานั้น เขาได้ม้วนหนังสือพิมพ์และจุดไฟตรงปลายเพื่อนำมาใช้จุดไฟต่อที่เตาย่างอาหาร จากนั้นก็เปิดวาล์วที่ถังแก๊ส ทำให้ไฟที่เตาย่างอาหารจุดติด และ Bowen ได้กลับเข้าไปในบ้านของเขาประมาณ 30 นาที เมื่อเขากลับมาที่เตาย่างอาหารเปลวไฟได้ดับลง เขาได้ยกฝาปิดภาชนะขึ้นและปิดวาล์วที่ถังแก๊ส หลังจากทิ้งรอให้เวลาผ่านไปประมาณ 2-3 นาทีเพื่อให้กลิ่นแก๊สจางหายไป Bowen ได้พยายามจุดไฟใหม่อีก 3 ครั้ง โดยจุดไฟที่ปลายหนังสือพิมพ์ที่ม้วนเอาไว้และยื่นเข้าไปในหัวเตาย่างอาหาร จากนั้นก็ได้เปิดวาล์วที่ถังแก๊ส ในระหว่างที่เขาพยายามจุดไฟครั้งที่สามนั้น Bowen ก็ล้มไปจนใกล้เตาย่างอาหารในขณะที่เกิดเสียงระเบิดของเปลวไฟขึ้น แรงระเบิดทำให้เขาล้มกระแทกลงไปบนพื้น โดยที่มือและปลายแขนของเขาถูกไฟไหม้

ในการแสดงให้เห็นถึงหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนั้นจำเลยจะต้องแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันว่าโจทก์ได้กระทำการโดย

¹¹⁷Bowen v. Cochran, 252 Ga. App. 457, 556 S.E.2d 530 (Ga. App. 2001).

- (1) โจทก์มีการรับรู้ถึงอันตรายนั้นอย่างแท้จริง
- (2) โจทก์เข้าใจและตระหนักถึงการเสี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นนั้น
- (3) โจทก์เผชิญอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นด้วยความเต็มใจของเขาเองอย่างเปิดเผย

สำหรับคดีนี้จะต้องมีหลักฐานหรือการแสดงอะไรบางอย่างที่ทำให้ Bowen รู้ว่าหากไม่ได้มีวิธีการจุดไฟ หรือการระบายอากาศ ที่เตาย่างอาหารอย่างถูกต้องแล้วเตานั้น อาจเกิดการระเบิดขึ้นได้ แสดงว่าเขาเข้าใจในการเสี่ยงอันตรายหากว่าได้มีการใช้งานเตาไฟนั้น อย่างไม่ถูกวิธี แต่กระนั้นเขายังคงเลือกการเสี่ยงอันตรายโดยการจุดไฟที่เตาอย่างไม่ถูกวิธี จากพยานหลักฐานตามข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นว่า Bowen ได้จุดเตาย่างอาหารนั้นด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง อย่างน้อยสองครั้งและในลักษณะท่าทางที่แตกต่างกัน ครั้งแรกโดยการใส่กระดาษหนังสือพิมพ์ม้วน เป็นที่จุดไฟแทนที่จะใช้ที่จุดไฟที่ Cochran ส่งให้ และในครั้งที่สองได้จุดไฟตรงบริเวณที่ใกล้กับปากท่อที่แก๊สไหลผ่านเข้ามา Bowen ยังทิ้งให้เตาย่างอาหารนั้นทำงานในขณะที่ยังคงเปิดแก๊สอยู่เป็นเวลา 30 นาที จากพยานหลักฐานที่ปรากฏนี้ทำให้คณะลูกขุนสามารถสรุปได้ว่า Bowen มีการกระทำการ ตามจริงโดยยอมรับความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นจากการระเบิดของเปลวไฟจากเตาย่างอาหารนั้น เนื่องจากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันว่าเป็นการกระทำโดยยอมรับความเสี่ยงภัย ศาลไม่ได้มี ข้อผิดพลาดในการปฏิเสธคำร้องในคดีของ Bowen สำหรับการพิจารณาคดีโดยไม่ต้องให้คณะลูกขุน พิจารณาในมูลในคดีดังกล่าวนี้ เนื่องจากเป็นคดีที่โจทก์ไม่สามารถที่จะนำพยานหลักฐานที่ถูกต้องขึ้น สืบพิสูจน์คดีของตนต่อคณะลูกขุนได้ ศาลจึงได้ตัดสินให้จำเลยผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบ ในความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นไปตามหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

ในคดีนี้เป็นการใช้เตาย่างอย่างไม่ถูกวิธีของโจทก์ ทำให้แก๊สจากเตาย่างเกิด ระเบิดขึ้นส่งผลให้มือและปลายแขนทั้งสองข้างของโจทก์ได้รับอันตรายจากไฟไหม้ โดยจำเลยได้ต่อสู้ คดีโดยอาศัยข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง ซึ่งในการใช้ไม่ถูกวิธีของโจทก์นั้นหากจะเข้า เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าโจทก์ทราบและตระหนักถึงอันตรายที่จะ เกิดขึ้นด้วย

ข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์ได้ทำการใช้เตาย่างอย่างไม่ถูกวิธีโดยที่โจทก์ ทราบและตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นและยังตัดสินใจเข้าไปเสี่ยงในอันตราย เนื่องจากโจทก์ได้จุด ไฟอย่างไม่ถูกวิธี ซึ่งไม่ได้กระทำการเช่นนี้เพียงครั้งเดียว แต่โจทก์ได้จุดเตาย่างอาหารด้วยวิธีการที่ไม่ ถูกต้องอย่างน้อยถึงสองครั้งและเป็นในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยครั้งแรกจุดไฟโดยการใส่กระดาษ หนังสือพิมพ์แทนที่จะใช้ที่จุดไฟที่จำเลยส่งให้ และในครั้งที่สองได้จุดไฟตรงบริเวณใกล้กับปากท่อที่ แก๊สไหลผ่านเข้า อีกทั้งโจทก์ยังทิ้งให้เตาย่างอาหารนั้นทำงานในขณะที่ยังคงเปิดแก๊สอยู่เป็นเวลา 30 นาที ในการจุดไฟของโจทก์ในครั้งที่สองนี้ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลทั่วไปย่อมทราบและเล็งเห็นได้ว่าหาก

กระทำการเช่นนี้แก๊สจากเตาย่างอาหารย่อยที่จะเกิดการระเบิดได้ และในระหว่างที่โจทก์พยายามจุดไฟในครั้งที่สาม โจทก์ยังก้มลงไปจนใกล้เตาย่างอาหารในขณะที่เกิดเสียงระเบิดของเปลวไฟขึ้น ซึ่งบุคคลทั่วไปย่อมเข้าใจว่าการก้มลงไปจนใกล้เตาย่างอาหารแบบนี้เสี่ยงต่ออันตรายเป็นอย่างมากหากเกิดการระเบิดของเตาย่างจะทำให้ได้รับบาดเจ็บได้ แต่โจทก์ก็ยังสมัครใจที่จะกระทำการเช่นนี้ทั้งๆที่โจทก์ย่อมที่จะทราบและตระหนักถึงอันตรายดังกล่าว และเมื่อปรากฏว่าโจทก์ได้กระทำการสมัครใจเข้าไปเสี่ยงภัยอย่างไม่สมเหตุผลและไม่มีเหตุผลอันควร การกระทำทั้งหมดของโจทก์จึงเข้าครบทุกองค์ประกอบของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง อันส่งผลให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

3.5.7.7 คดี Devaney v. Sarno (1973)¹¹⁸

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

คดีนี้เป็นคดีระหว่าง Robert A. Devaney ซึ่งเป็นผู้เยาว์ภายใต้การปกครองของ John R. Devaney และ Jenne Devaney ในฐานะโจทก์ กับ Louise Sarno ซึ่งเป็นบริษัทรถยนต์โฟล์คสวาเกนในประเทศสหรัฐอเมริกาและบริษัทรถยนต์โฟล์คสวาเกนสำนักงานใหญ่ในฐานะจำเลย

ในวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.1970 Robert A. Devaney ผู้เป็นโจทก์ได้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่ถนน East Shore Warwick ใน New York โดยรถยนต์คันที่ประสบอุบัติเหตุ นั้นโจทก์ได้ซื้อมาเป็นเวลา 3 อาทิตย์ก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุขึ้นโดยซื้อที่ Fair Lawn รัฐ New Jersey จากจำเลย (บริษัทรถยนต์โฟล์คสวาเกนสำนักงานใหญ่) ผู้ที่ส่งต่อรถยนต์ให้แก่บริษัทรถยนต์โฟล์คสวาเกนแห่งอเมริกา โจทก์ได้เรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยเป็นเงินจำนวน 20,000 ดอลลาร์สหรัฐ และได้ทำการฟ้องจำเลย โดยโจทก์ได้ทำการฟ้องร้องจำเลยที่เป็นบริษัทที่ผลิตและจำหน่ายรถยนต์บนพื้นฐานของความไม่เอาใจใส่ การแสดงถึงความไม่รับผิดชอบและเรื่องประกั้น และภายใต้ความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในเรื่องละเมิด โดยกล่าวหาถึงความล้มเหลวของจำเลย เนื่องจากขณะเกิดอุบัติเหตุเข็มขัดนิรภัยของรถยนต์ไม่ทำงานทำให้ความเสียหายเกิดมากกว่าที่ควรจะเป็น

จำเลยซึ่งก็คือบริษัทรถยนต์โฟล์คสวาเกนแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ข้อมูลในการตัดสินว่าโจทก์ได้ถูกขัดขวางในการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยาตั้งแต่ตอนที่โจทก์ตัดสินใจเลือกที่จะขับรถที่ไม่มีเข็มขัดนิรภัย มาตราฐานโดยทั่วไปสำหรับการตัดสินจึงควรนำมาใช้ในคดีนี้ ซึ่งอาจไม่มีข้อขัดแย้งของข้อมูลที่แท้จริงแสดงอยู่ ศาลทำการตัดสินบนกฎหมายที่สามารถนำมาปรับได้ โดยการนำมาตรานี้ไปใช้กับคดีพื้นฐาน ศาลต้องยอมรับว่าโจทก์ไม่ได้ขยับยานพาหนะในลักษณะที่ไม่มีความใส่ใจในขณะที่เกิดเหตุข้อบกพร่องคือเข็มขัดนิรภัยไม่สามารถใช้งานได้เป็นเวลาทีโจทก์ต้องการใช้ อย่างไรก็ตามศาลนี้ได้สรุปคดีว่าจำเลยได้แสดงข้อสรุปในการตัดสินโดยไม่ได้อ้างถึงทฤษฎีใดๆในสามทฤษฎีที่โจทก์กล่าวถึง

¹¹⁸Devaney v. Sarno, 125 N.J.Super. 414, 418 (App. Div. 1973).

ในเมื่อหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (contributory negligence) ยังเป็นประเด็นสำคัญอยู่ โจทก์ได้โต้แย้งว่าไม่ได้มีกฎหมายร่วมที่แสดงให้เห็นว่าต้องมีการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ใช้รถยนต์แต่อย่างใด โดยเขาได้อ้างถึงบทความของ Barry กับบริษัท Coca Cola, 99 N.J. Super. 270 (Law Div. 1967) ในคดีนั้นได้เกี่ยวเนื่องกับความพยายามโดยจำเลยซึ่งเป็นผู้ขับรถที่จะยืนยันถึงความไม่ใส่ใจของผู้นั่งยานพาหนะซึ่งเป็นโจทก์นั้นได้มีความแตกต่างกับคดีที่กล่าวถึงนี้ซึ่งก็คือจำเลยไม่ได้ตั้งใจที่ก่อให้เกิดผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนี้ซึ่งได้เน้นย้ำถึงหลบเลี่ยงความผิดโดยการกล่าวถึงความผิดพลาดของโจทก์ในการคาดเข็มขัดนิรภัย ในคดีปัจจุบันได้มีการเสนอถึงการทดสอบของผู้รู้ในเรื่องการถูกทำลายโดยอุบัติเหตุเพื่อพิสูจน์ข้อโต้แย้งที่ว่าความผิดพลาดในการคาดเข็มขัดนิรภัยที่เพิ่มความรุนแรงของอุบัติเหตุ แต่ข้อโต้แย้งที่สวนทางกันโดยสิ้นเชิงก็มีเช่นกันซึ่งมาจากโจทก์นั่นเอง

โจทก์ได้โต้แย้งว่าเรื่องทั้งหมดนี้แย่งเพราะว่าจำเลยไม่มีความใส่ใจในการบริการฟื้นฟูเข็มขัดนิรภัยซึ่งทำให้โจทก์คาดเข็มขัดนิรภัยไม่ได้ หรือพูดในอีกแง่มุมหนึ่งคือโจทก์ตั้งใจจะคาดเข็มขัดนิรภัยแต่เข็มขัดนิรภัยไม่ทำงานนั่นเอง ถ้าจำเลยมีหน้าที่ในการให้ความปลอดภัยแก่โจทก์ ซึ่งหน้าที่ของจำเลยก็คล้ายกับของโจทก์ซึ่งเขาก็ทราบว่าจะเข็มขัดนิรภัยไม่ทำงานก็ควรจะไปซ่อม ในแนวความคิดเชิงลึกนั้นคือความไม่ต่อเนื่องในการรักษาที่ทางโรงงานผลิตรถยนต์ต้องให้บริการเรื่องการทำงานที่ดีของรถยนต์แต่การทำงานที่ตั้งไว้นั้นไม่ดี

ในคดีนี้จะเห็นได้ว่านี่ โจทก์ทราบอยู่แล้วว่าเข็มขัดนิรภัยนั้นเสียหรือมีข้อบกพร่อง ซึ่งรูปคดีจะเปลี่ยนแปลงไปเลยถ้าโจทก์ได้คาดเข็มขัดนิรภัยโดยที่ไม่ทราบว่าเข็มขัดนิรภัยเสียและโจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากเข็มขัดนิรภัยไม่ทำงาน ซึ่งข้อบกพร่องของเข็มขัดนิรภัยก็อยู่ในคดีนี้ด้วย แต่เนื่องจากในคดีนี้โจทก์ทราบดีเข็มขัดนิรภัยมีข้อบกพร่อง

แต่อย่างไรก็ตามในคดีนี้แม้ศาลจะเห็นว่าโจทก์ยอมรับความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น โดยการนำรถยนต์ที่ไม่มีเข็มขัดนิรภัยออกใช้ในระหว่างรอให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยใหม่ และได้เกิดอุบัติเหตุขึ้น แต่ในคดีนี้ศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์เป็นการกระทำที่เข้าไปเสี่ยงภัยโดยปราศจากเหตุอันควร ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องการกระทำที่เข้าไปเสี่ยงภัยโดยปราศจากเหตุอันควรนั้น ถือเป็นองค์ประกอบที่ต้องนำมาพิจารณาในเรื่องข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงอันจะทำให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดที่มีต่อโจทก์ เมื่อศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์เป็นการกระทำที่เข้าไปเสี่ยงภัยโดยปราศจากเหตุอันควร เนื่องจากกรณีนี้การใช้รถยนต์ต่อไปของโจทก์นั้นพบว่าเป็นกรณีที่มีเหตุผล เนื่องจากโจทก์ต้องการใช้รถยนต์และผู้จำหน่ายไม่ได้บอกเขาว่าเข็มขัดนิรภัยรถยนต์อันใหม่จะได้เมื่อใด ในคดีนี้ศาลจึงให้จำเลยต้องรับผิดต่อโจทก์

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

ในคดีเป็นคดีที่เกี่ยวกับความบกพร่องของสินค้าประเภทรถยนต์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าอาจจะเกิดขึ้นได้ในประเทศไทย โดยในคดีนี้โจทก์ได้ซื้อรถยนต์มาคันหนึ่งและโจทก์ได้พบว่าเข็มขัดนิรภัยของรถยนต์คันดังกล่าวชำรุดบกพร่อง แต่ในระหว่างที่รอให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยนั้น

โจทก์ได้นำรถยนต์คันดังกล่าวออกใช้งานทั้งที่รถยนต์นั้นไม่มีเข็มขัดนิรภัย และได้เกิดอุบัติเหตุขึ้นทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โดยในคดีนี้ศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์นั้นเป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุอันควร จึงได้ตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบดังกล่าว

คดีนี้จะเห็นได้ว่าเป็นการอ้างถึงองค์ประกอบในข้อที่ 3 ของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง คือเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่โจทก์ทราบดีนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควรหรือไม่ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าการกระทำของโจทก์ในคดีนี้นั้นเข้าองค์ประกอบในข้อที่ 1 และองค์ประกอบข้อที่ 2 ของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง กล่าวคือโจทก์ทราบดีว่ารถยนต์ที่โจทก์ซื้อมานั้นเข็มขัดนิรภัยได้ชำรุดบกพร่อง โดยโจทก์ย่อมทราบและตระหนักดีว่าหากนำรถยนต์ที่ไม่มีเข็มขัดนิรภัยหากเกิดอุบัติเหตุขึ้นจะทำให้เกิดความเสียหายมากกว่าการที่ขับรถยนต์แล้วคาดเข็มขัดนิรภัย โจทก์ทราบดีถึงความบกพร่องอีกทั้งยังได้ให้บริษัทผู้จำหน่ายทำการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยให้ แต่ในระหว่างที่รอให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยใหม่นั้น โจทก์กลับสมมติใจนำรถยนต์ที่โจทก์ทราบดีว่าไม่มีเข็มขัดนิรภัยไปใช้งานแล้วเกิดอุบัติเหตุ แต่สำหรับองค์ประกอบข้อที่ 3 นั้น ข้อเท็จจริงได้ปรากฏว่าผู้จำหน่ายไม่ได้บอกเขาว่าเข็มขัดนิรภัยรถยนต์อันใหม่จะได้เมื่อไหร่ ทำให้โจทก์ไม่ทราบวันที่ที่แน่นอนว่าเขาจะได้ใช้งานรถยนต์ที่มีเข็มขัดนิรภัยสมบูรณ์เมื่อใด ประกอบกับโจทก์มีความจำเป็นที่ต้องใช้รถยนต์ จึงกล่าวไม่ได้ว่าการกระทำในการนำรถยนต์ออกไปใช้ของโจทก์นั้นเป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุอันควร โดยผู้เขียนให้ข้อสังเกตว่าหากในคดีนี้ ผู้จำหน่ายรถยนต์ได้แจ้งวันเวลาอย่างชัดเจนในการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยอันใหม่แต่ในระหว่างที่รอนั้นโจทก์ก็นำรถยนต์คันดังกล่าวไปใช้งาน อาจจะมีกล่าวได้ว่าโจทก์ได้กระทำการโดยปราศจากเหตุอันควร

จากคดีนี้ผู้เขียนได้นำไปเทียบเคียงกับอีกคดีหนึ่ง คือคดี Messick v. General Motors Corporation¹¹⁹ โดยในคดีนี้คณะลูกขุนได้มีคำวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่ฝ่ายโจทก์ โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์ทราบวาระบบพวงมาลัยและระบบการสั่นสะเทือนของรถยนต์ได้ชำรุดบกพร่อง แต่เนื่องจากโจทก์มีอาชีพเป็นพนักงานขาย (Salesman) ทำให้ต้องเดินทางตลอดเวลา ทำให้โจทก์มีความจำเป็นในการใช้รถยนต์ โดยจำเลยผู้ผลิตได้ปฏิเสธที่จะเปลี่ยนแปลงรถยนต์ให้ แม้ว่าจะมีความพยายามให้จำเลยได้ทำการแก้ไขความชำรุดมาตลอดเป็นระยะเวลาานาน 6 เดือน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเป็นจำนวนถึง 8 ครั้ง และโจทก์ได้จ่ายเงินถึง 1 ใน 6 ของรายได้ของโจทก์เพื่อเป็นทุนในการใช้ซ่อมรถ แม้จะไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการแก้ไขก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าในคดีเป็นการพิจารณาถึงองค์ประกอบในข้อที่ 3 ของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงเหมือนกัน เพราะการกระทำของโจทก์นั้นเข้าองค์ประกอบในข้อที่ 1 และองค์ประกอบข้อที่ 2 ของหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง กล่าวคือโจทก์ทราบวาระบบพวงมาลัยและระบบการสั่นสะเทือนของรถยนต์ได้ชำรุดบกพร่องและโจทก์ได้สมมติใจในการใช้รถยนต์คันดังกล่าว แต่เนื่องจากการกระทำของโจทก์นั้นไม่ใช่การกระทำโดยปราศจากเหตุอันควรเนื่องจากโจทก์ประกอบอาชีพเป็นพนักงานขาย (Salesman) ซึ่งโดยธรรมชาติของอาชีพพนักงานขาย (Salesman) นี้ต้องมีการเดินทางอยู่ตลอดเวลา ทำให้โจทก์มีความจำเป็นที่จะต้องใช้รถยนต์ ด้วยเหตุนี้คณะลูกขุนจึงได้มีคำวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่ฝ่ายโจทก์

¹¹⁹Messick v. General Motors Corporation 460 F.2d 485 (5th Cir. 1972).

3.5.7.8 คดี Dillard v. Pittway Corp. (1998)¹²⁰

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

โจทก์คือนาย Dillard และภรรยาซึ่งได้รับบาดเจ็บ โดยโจทก์ได้ยื่นฟ้อง Pittway Corp. ซึ่งเป็นผู้ผลิตและขายอุปกรณ์ตรวจจับควันเป็นประจำเลย โจทก์ได้ฟ้องว่าอุปกรณ์ตรวจจับควันดังกล่าวไม่ทำงานในระหว่างที่เกิดไฟไหม้ จึงนำคดีมาฟ้องเพื่อให้จำเลยรับผิดชอบในความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ โดยศาลชั้นต้นได้ตัดสินพิพากษายกฟ้องโจทก์ ต่อมาโจทก์ได้ทำการอุทธรณ์

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ Phillip Carl Dillard และภรรยาของเขา คือ Kathy Lynn Dillard ได้ยื่นฟ้อง Gadsden Fire Extinguisher & CO2 Service, Inc. (“Gadsden Fire”) และ Pittway Corporation โดยอ้างว่าเครื่องตรวจสอบควันไฟซึ่งผลิตโดย Pittway และจัดจำหน่ายโดย Gadsden Fire ไม่ทำงานในขณะที่เกิดเพลิงไหม้เป็นเหตุให้ Phillip และภรรยาได้รับบาดเจ็บ คำพิพากษาในศาลชั้นต้นได้ตัดสินให้จำเลยชนะคดี Dillard จึงทำการอุทธรณ์

หลักฐานได้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่านางสาวของ Phillip Dillard คือ Kathy Richey ได้สร้างบ้านพักคนชราขึ้นที่ Etowah County โดยเธอได้บอกให้ลูกจ้างของเธอติดต่อไปยัง Gadsden Fire เพื่อที่จะซื้อเครื่องตรวจวัดควันไฟ ลูกจ้างของเธอได้กล่าวว่า Kathy Richey ต้องการเครื่องตรวจวัดควันไฟที่ดีที่สุด เนื่องจากเธอตระหนักว่าไฟอาจทำลายบ้านพักคนชราของเธอได้

สำหรับ Gadsden Fire นั้นเป็นผู้จัดจำหน่ายเครื่องตรวจวัดควันไฟซึ่งทางบริษัทไม่ได้สำรองเครื่องตรวจวัดควันไฟไว้ แต่จะไปซื้อจากร้าน Hardware ตามคำสั่งของลูกค้า ซึ่งทาง Gadsden Fire จะคิดเงินประมาณ 4-5 เหรียญดอลลาร์สำหรับการคัดเลือกเครื่องตรวจวัดควันไฟจากร้านค้า หลังจากนั้นขายต่อเครื่องตรวจวัดควันไฟ รุ่น 83R ให้กับ Pittway เพื่อนำมาส่งต่อให้กับลูกค้าอีกทีหนึ่ง โดยเครื่องตรวจวัดควันไฟได้ถูกนำมาติดตั้งที่บ้านพักคนชรา ก่อนเหตุการณ์ไฟไหม้ประมาณ 2 สัปดาห์

ในช่วงเช้าของวันที่ 27 เมษายน ค.ศ.1991 ในขณะที่ Richey ซึ่งเป็นนางสาวของ Kathy Richey และ Phillip Dillard นอนหลับอยู่ในห้องนั่งเล่นของ Barbara Lemons หลังจากที่เธอกลับบ้าน เธอได้ทำการซักผ้าเมื่อเวลาประมาณ 7 โมงเช้า หลังจากนั้นเธอก็ได้เดินไปยังห้องนั่งเล่นซึ่งเธอก็ได้เห็นที่ซักผ้าและเธอก็ได้ชงกาแฟ จากนั้น Richey ก็ร้องเสียงดังลั่นเมื่อเธอได้เห็นควันไฟออกมาจากตู้เสื้อผ้าที่เปิดออกบานหนึ่ง เธอจึงนำเสื้อที่ไหม้มนั้นโยนออกหน้าต่าง ข้อเท็จจริงคือ เครื่องตรวจวัดควันไฟได้ถูกติดตั้งอยู่ใกล้บริเวณของตู้เสื้อผ้า แต่ไม่มีสัญญาณเตือนใดๆ ออกมาจากเครื่องตรวจวัดควันไฟเลย เครื่องตรวจวัดควันไฟส่งสัญญาณเตือนเมื่อเธอพยายามปลุกทุกคนในบ้าน

¹²⁰Dillard v. Pittway Corp., 719 So.2d 188 (1998).

Phillip Dillard เป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่หนึ่งบล็อกถัดไปได้เข้าไปในตัวบ้าน เพื่อที่จะช่วยพ่อของเขาออกจากกองไฟ เขาได้ทำการช่วยเหลือคนชราผู้หนึ่ง ในขณะที่นั่นหลังคาที่ไฟไหม้ได้ตกลงเขาทำให้เขาได้รับบาดเจ็บ คนชราอีกคนชื่อ Mary Brock ถูกไฟคลอกเสียชีวิต และพ่อเขาก็ถูกไฟคลอกเช่นเดียวกัน

ผู้จัดการมรดกของ Mary Brock ได้ทำการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายกับ Kathy Richey, Gadsden Fire และ Pittway ที่เป็นสาเหตุให้ Mary Brock ถึงแก่ความตาย ส่วน Richey และ Phillip Dillard ได้ทำการฟ้องเรียกค่าเสียหายจาก Gadsden Fire และ Pittway ในส่วนของภรรยาของนาย Phillip ก็ได้ทำการฟ้องเรียกค่าเสียหายเช่นกันเนื่องจากกิจกรรมร่วมค้าของเธอได้รับความเสียหาย อีกทั้งนาย Phillip ซึ่งเป็นตัวแทนของพ่อผู้เสียชีวิตเนื่องจากถูกไฟคลอกได้ทำการฟ้องเรียกค่าเสียหายแก่ Gadsden Fire และ Pittway เช่นเดียวกัน

คดีนี้โจทก์ได้นำพยานผู้เชี่ยวชาญมาชี้ให้เห็นว่าเครื่องตรวจวัดควันไฟไม่ใช่เครื่องตรวจวัดควันไฟที่ดีที่สุด โจทก์ได้กล่าวหาว่าเครื่องตรวจวัดควันไฟรุ่น 83R นี้ยังมีจำหน่ายอยู่ที่ Pittway โดยโจทก์อ้างว่าเครื่องตรวจวัดควันไฟนั้นไม่มีคุณภาพซึ่งลูกค้าจำนวนมากได้ทำการร้องเรียนถึงเรื่องนี้แล้ว และส่วนประกอบของเครื่องตรวจวัดควันไฟก็ยังไม่ได้มาตรฐานโดยเฉพาะกริ่งส่งสัญญาณที่ถูกนำไปใช้ในเครื่องอื่นด้วย เครื่องส่งสัญญาณของรุ่น 83R ของเครื่องตรวจวัดควันไฟถูกส่งคืนบริษัทจำนวนมากเพราะกริ่งไม่ทำงานเวลาเกิดไฟไหม้ นอกจากนี้โจทก์ยังแสดงพยานหลักฐานที่ว่าส่วนประกอบของเครื่องตรวจวัดควันไฟรุ่นนี้ถูกตั้งไว้ที่ควันไฟ 20% (0% คือเวลาปกติที่ไม่มีควันไฟเลย และ 100% คือช่วงเวลาที่ควันไฟเยอะจนมองไม่เห็น) โดยพยานหลักฐานชี้ให้เห็นว่าเครื่องตรวจวัดควันไฟควรตั้งไว้ที่ 7%

Gadsden Fire (ผู้จัดจำหน่าย)

ในส่วนของ Gadsden Fire ได้โต้แย้งว่าไม่ใช่หน้าที่ในการขายเครื่องตรวจวัดควันไฟ และยังโต้แย้งอีกว่าการส่งมอบเครื่องตรวจวัดควันไฟให้กับลูกค้าจะเกี่ยวเนื่องกับข้อบกพร่องของเครื่อง เนื่องจากเขาจำหน่ายเครื่องตรวจวัดควันไฟในมาตรฐานเดียวกัน และเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีว่า Gadsden Fire ได้ทำการจำหน่ายเครื่องมือรักษาความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ซึ่ง Kathy Richey ได้ชี้แจงอย่างชัดเจนว่าเธอต้องการเครื่องมือที่ดีที่สุด อีกทั้ง Gadsden Fire ก็ทราบว่าเครื่องมือเหล่านี้จะถูกนำไปติดตั้งในบ้านที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่จำนวนมากจึงยังต้องการสัญญาณเตือนที่รวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ Boggs ยังให้ความเห็นอีกว่า ควรมีการตรวจสอบว่าเครื่องมือสามารถใช้ได้จริงหรือไม่เพราะทาง Gadsden Fire ได้ทำการคิดค่าบริการเพิ่มในการเลือกเครื่องมือที่ดีที่สุดมาให้

Gadsden Fire ได้อ้างหลักพื้นฐานในเรื่องความเป็นเหตุเป็นผลว่า ถ้าผู้ขายสินค้ามีโอกาสก็ควรทำการตรวจสอบสินค้า ซึ่งก็เป็นโอกาสของลูกค้าเช่นกัน หรือลูกค้าควรที่จะมีความรู้และบอกให้ผู้ขายทำการทดลองสินค้าเพื่อประโยชน์ของตนเอง (แต่ถึงอย่างไรก็ไม่ได้มีการ

ตรวจสอบสินค้าเหมือนกับคดี *Caudle v. Patridge*¹²¹ โดยคดีนี้ Caudle เป็นผู้จำหน่ายเครื่อง “conversion kit” เพื่อนำไปติดตั้งในยานพาหนะขับเคลื่อน 4 ล้อ) สำหรับ Gadsden Fire นั้นทำธุรกิจในด้านจำหน่ายเครื่องมือรักษาความปลอดภัยด้านอัคคีภัยควรจะรู้วิธีติดตั้งอุปกรณ์และควรที่จะอธิบายวิธีติดตั้งแก่ Richey ดังนั้นจึงมีการสรุปว่ามีการตัดสินคดีที่เอื้อประโยชน์แก่ Gadsden Fire ดังที่ Phillip Dillard และภรรยาของเขาได้กล่าวอ้างไว้

Pittway (ผู้ผลิต)

ในส่วนของ Pittway ได้ทำการโต้แย้งว่าการบาดเจ็บของ Phillip และ Kathy Lynn Dillard ไม่ได้มีสาเหตุมาจากเครื่องตรวจวัดควันไฟ เพราะว่าในขณะที่ไฟไหม้ขึ้น เครื่องตรวจวัดควันไฟได้ส่งสัญญาณเตือนแล้วแต่ Phillip ได้วิ่งเข้าไปในกองไฟเพื่อช่วยเหลื่อพ่อของเขาจึงทำให้ได้รับบาดเจ็บ โดยเน้นในประเด็นที่ว่า Phillip ทราบถึงสัญญาณเตือนภัยแต่เขาไม่ได้ใส่ใจในสัญญาณเตือนภัยเพราะเขาต้องการเข้าไปช่วยเหลื่อพ่อที่ติดอยู่ในกองไฟ ซึ่งก็แสดงให้เห็นได้ชัดว่าไม่ใช่ความผิดหรือหน้าที่ของ Pittway ในการป้องกัน Phillip จากกองไฟ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า Pittway ไม่ได้เป็นสาเหตุใดๆให้แก่ลูกค้าเลย แต่ความบาดเจ็บที่ลูกค้าได้รับนั้นเกิดจากการกระทำของ Phillip เองทั้งสิ้น

Pittway ได้กล่าวว่าเครื่องตรวจวัดควันไฟเป็นเครื่องที่ส่งสัญญาณเตือนภัยให้รู้ล่วงหน้าก่อนที่ไฟจะลุกลามเป็นบริเวณกว้าง ถ้าเครื่องตรวจวัดควันไฟไม่ส่งสัญญาณเตือนไฟในขณะที่เกิดเหตุไฟไหม้ นั่นก็คือ ความผิดทั้งหมดมาจากการไม่ทำงานของเครื่องตรวจวัดควันไฟซึ่งก็อาจจะสร้างความไม่น่าเชื่อถือให้แก่บริษัทเพราะทางบริษัทได้สร้างเครื่องวัดความปลอดภัยที่ไม่ได้มาตรฐานในการใช้งาน ในกรณีที่คล้ายคลึงกันคือคดี *Dennis v. American Honda Motor Co.*¹²² ซึ่งคดีนี้เกี่ยวกับเครื่องตรวจวัดความร้อน โดยได้มีการสรุปว่าเครื่องวัดความร้อนได้ทำงานตามที่ควรจะทำก็คือการส่งสัญญาณเตือนว่าเครื่องร้อนหรือไม่ ซึ่งถ้าเครื่องวัดความร้อนได้ทำงานตามปกติ ลูกชายของโจทก์ก็จะสามารถหนีออกจากบ้านก่อนได้ แต่เมื่อได้ทำการพิสูจน์แล้วจึงสรุปอีกครั้งได้ว่าการเสียชีวิตของลูกชายของโจทก์นั้นเกิดจากความผิดพลาดของเครื่องวัดความร้อน

ในคดี *Interstate Engineering, Inc. v. Burnette*¹²³ มีข้อสรุปว่าการเตือนภัยเข้าสามารถเป็นต้นเหตุทำให้เกิดความเสียหายได้ ในกรณีของ Wassman การตอบกลับล่าช้า 39 นาทีเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเสียชีวิต ผู้เสียชีวิตเป็นลูกของเขาที่เป็นอัมพาตต้องพึ่งเครื่องช่วยหายใจ ซึ่งในขณะนั้นภรรยาของเขากำลังเปลี่ยนท่อเครื่องช่วยหายใจและเธอไม่สามารถทำได้ เธอจึงได้โทรศัพท์ไปที่หมายเลข 911 เพื่อขอความช่วยเหลือ แต่ปลายทางไม่มีการตอบรับโทรศัพท์ ดังนั้นเธอจึงโทรศัพท์เรียกรถพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้านของเธอมากที่สุด แต่ทางรถพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้านของ

¹²¹ *Caudle v. Patridge*, 566 So.2d 244 (Ala.1990).

¹²² *Dennis v. American Honda Motor Co., Inc.*, 585 So. 2d 1336 (Ala. 1991).

¹²³ *Interstate Engineering, Inc. v. Burnette*, 474 So.2d 624, 628 (Ala.1985).

เธอมีปัญหา โรงพยาบาลจึงส่งรถพยาบาลที่อยู่ไกลออกไปมายังบ้านของเธอ แต่รถพยาบาลใช้เวลาในการเดินทางกว่า 30 นาที ในเวลาที่รถพยาบาลมาถึงนั้น เนื้อเยื่อของลูกชายของเธอได้บวมซึ่งทำให้ไม่สามารถสอดท่อเครื่องช่วยหายใจกลับเข้าไปได้ หลังจากที่รถพยาบาลมาถึงนั้นโจทก์ได้รับโทรศัพท์จาก 911 และลูกชายของเขาก็ได้เสียชีวิตเนื่องจากขาดอากาศหายใจ ดังนั้นในคดี Dillard v. Pittway Corp. นี้จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้คนอาจได้รับบาดเจ็บจากการทำงานล่าช้าของเครื่องตรวจวัดควันไฟ

Pittway ยังให้การโต้แย้งอีกว่า Phillip ไม่ได้เป็นลูกค้าของทางบริษัท เพราะสินค้าไม่ได้อยู่ในบ้านหลังนั้น แต่ในคดี Atkins v. American Motors Corp.¹²⁴ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ลูกค้า” ไว้ว่า ลูกค้าไม่ใช่บุคคลที่ซื้อสินค้าของบริษัทนั้นเสมอไป แต่ยังรวมถึงสมาชิกในครอบครัวของผู้ที่ซื้อสินค้า เพื่อน ลูกจ้าง หรือผู้รับสินค้าจากผู้ซื้อสินค้า

ครอบครัว Dillards ได้โต้แย้งว่าพวกเขาควรได้รับค่าเสียหายภายใต้กฎหมายความช่วยเหลือ (rescue doctrine) ซึ่งอยู่ในกรณีความเชื่อถือนของสินค้า Pittway กล่าวว่า Phillip รู้ถึงอันตรายแต่ไม่ปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงนั้น ซึ่งทางบริษัทไม่สามารถจ่ายเงินค่าเสียหายให้แก่บุคคลที่ไม่ใส่ใจในความปลอดภัยหรือบุคคลที่ละเลยในความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความเสี่ยงเหล่านี้ กฎของการช่วยเหลือได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึง บุคคลที่พยายามเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ในกรณีนี้ก็คือ โจทก์)

กฎหมายความช่วยเหลือ (rescue doctrine) มีไว้เพื่อสร้างที่มาของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและความเสียหายของผู้ช่วยเหลือและเพื่อป้องกันการละเลยของจำเลยจากการใช้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง กฎความช่วยเหลือนี้ได้เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ช่วยเหลือซึ่งจำเลยได้ทำให้อยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตราย กฎความช่วยเหลือยังคาดการณ์ไว้ว่าจะต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่พยายามช่วยเหลือผู้คนที่กำลังตกอยู่ในอันตรายและผู้ช่วยเหลือนั้นอาจได้รับบาดเจ็บเช่นเดียวกัน ดังนั้นถ้าจำเลยได้ประมาทเลินเล่อแก่ผู้ประสบภัย ก็จะต้องถือว่าจำเลยได้ประมาทเลินเล่อต่อผู้ช่วยเหลือด้วยเช่นกัน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างเช่น ในรัฐ Alabama ได้รับเอากฎหมายความช่วยเหลือเพื่อไปอุปสรรคของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง โดยผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหาย แต่หากการกระทำของผู้ช่วยเหลือนั้นไม่เหมาะสม ผู้ช่วยเหลือนั้นก็จะไม่ได้รับชดเชยค่าเสียหาย ตัวอย่างเช่นในกรณีของ Seaboard Air Line Ry. โจทก์ได้รับบาดเจ็บจากการที่เขาพยายามที่จะหยุดรถเพื่อไม่ให้ชนลูกจ้างของเขา ศาลได้กล่าวว่าจำเลยไม่อาจกล่าวอ้างบนทฤษฎีหลักผู้เสียหายมีความประมาทร่วมอยู่ด้วย (contributory negligence) หรือหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงได้

¹²⁴ Atkins v. American Motors Corp., 335 So.2d 134 (Ala. 1976).

ศาลได้อนุญาตให้ผู้ช่วยเหลือทำการฟ้องร้องจำเลยภายใต้ทฤษฎีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างคดีที่ศาลได้อนุญาตให้ผู้ช่วยเหลือทำการฟ้องร้องจำเลย เช่น

คดี McCoy v. American Suzuki Motor Corp.¹²⁵ เป็นกรณีของผู้ขับรถยนต์ที่อยู่บนถนนโดยเป็นผู้ซึ่งถูกรถชนในขณะที่เขากำลังทำการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ เขาสามารถทำการฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ที่ชนได้ภายใต้กฎหมายช่วยเหลือ

คดี Williams v. Foster¹²⁶ เป็นคดีระหว่างของผู้ช่วยเหลือกับบริษัทเครื่องทำน้ำอุ่น โดยผู้ช่วยเหลือได้บาดเจ็บขณะที่ช่วยเหลือครอบครัวตอนไฟไหม้บ้าน

คดี Guarino v. Mine Safety Appliance Co.¹²⁷ เป็นคดีที่ผู้จัดการมรดกของผู้ช่วยเหลือฟ้องร้องบริษัทผลิตหน้ากากปิดจมูก โดยคดีนี้ศาลศาลได้ตัดสินว่าบริษัทได้ผลิตหน้ากากปิดจมูกออกมาอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

คดี Conaway v. Roberts¹²⁸ เป็นคดีที่ผู้ช่วยเหลือฟ้องร้องบริษัทเนื่องจากเขาได้รับบาดเจ็บจากการที่เข้าไปช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ประสบอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากเครื่องตัดหญ้า

ในคดี Wagner v. International Railway¹²⁹ ผู้ช่วยเหลือได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการพยายามที่จะช่วยญาติของเขาออกจากกรรราง โดยกรรรางได้เคลื่อนที่เนื่องจากมีความผิดพลาดที่กรรราง ทางคณะลูกขุนได้พิจารณาคดีนี้ บริษัทกรรรางได้โต้แย้งว่าการกระทำของผู้ช่วยเหลือได้อยู่นอกโซ่ของกรรรางและผู้ช่วยเหลือได้ละเลยกับความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อเขา คดีนี้ผู้พิพากษา Benjamin Cardozo ได้กล่าวไว้ว่า

“การเกิดอันตรายได้ก่อให้เกิดความช่วยเหลือ กฎหมายมิได้เพิกเฉยกับปฏิกิริยาเหล่านี้ซึ่งปรากฏอยู่ในความคิดและจะชักนำให้เกิดผลลัพธ์ในภายหลัง ความผิดที่ทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตคือความผิดที่ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ประสพภัย ซึ่งก็ถือว่าเป็นความผิดต่อผู้ช่วยเหลือเช่นกัน เนื่องมาจากความเสี่ยงในการช่วยเหลือสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกโอกาส”

สำหรับในคดีนี้ศาลฎีกาแห่งมลรัฐ Alabama เห็นว่า จำเลยผู้ผลิตต้องผูกพันว่า เมื่อได้ขายอุปกรณ์ตรวจจับควันไฟ จะต้องมีการอธิบายว่าจะต้องติดตั้งอุปกรณ์นี้อย่างไร และติดตั้งที่จุดใด เพื่อให้อุปกรณ์นี้มีประสิทธิภาพ จำเลย (ผู้ผลิต) ย่อมคาดเห็นได้ว่า บุคคลอาจได้รับอันตรายได้ หากไม่ได้มีการเตือนหรือการเตือนของอุปกรณ์ดังกล่าวนั้นทำงานล่าช้า

¹²⁵ McCoy v. American Suzuki Motor Corp. 936 P.2d 31 (1997).

¹²⁶ Williams v. Foster 168 Ill.2d 628, 219 Ill.Dec. 578, 671 N.E.2d 745 (1996).

¹²⁷ Guarino v. Mine Safety Appliance Co., 25 N.Y.2d 460, 255 N.E.2d 173, 306 N.Y.S.2d 942 (1969).

¹²⁸ Conaway v. Roberts, 725 S.W.2d 377 (Tex.Ct.App.1987).

¹²⁹ Wagner v. International Railway, 232 N.Y. 176 (1926).

ความเสียหายจากการบาดเจ็บของโจทก์เกิดขึ้น เนื่องจากโจทก์เข้าไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในที่เกิดไฟไหม้ จะไม่เป็นเหตุที่จะถือว่าเป็นข้อห้ามที่จะไม่ให้โจทก์เรียกค่าเสียหาย เพราะในสถานการณ์การช่วยเหลือการกุศล จะนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง (assumption of risk) มาปรับใช้ไม่ได้ ศาลฎีกาแห่งมลรัฐ Alabama จึงกลับคำตัดสินของศาลชั้นต้น แล้วย้อนคดีให้ศาลชั้นต้นพิจารณาต่อไป

กฎหมายช่วยเหลือนี้ คือกรณีที่เป็นการสมมติใจเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่ได้รับ ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ถือว่าเป็นเรื่องสมมติใจเข้ารับอันตราย อันเป็นเหตุให้โจทก์ไม่อาจเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้านั้นได้

บทวิเคราะห์คดีนี้ของผู้เขียน

ในคดีนี้เป็นเรื่องกฎหมายช่วยเหลือหรือการสมมติใจเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่ได้รับ หรือในสถานการณ์ช่วยเหลือการกุศล ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ถือว่าเป็นเรื่องสมมติใจเข้ารับอันตราย อันเป็นเหตุให้โจทก์ไม่อาจเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้านั้นได้ ในคดีนี้โจทก์ได้เข้าไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในที่เกิดไฟไหม้เนื่องมาจากอุปกรณ์ตรวจจับควันของบริษัท จำเลยไม่ทำงานในระหว่างที่เกิดไฟไหม้ แม้โจทก์จะทราบและตระหนักถึงอันตรายที่อาจจะได้รับจากการเข้าไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในที่เกิดไฟไหม้ ผู้เขียนเห็นว่าการสมมติใจเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่ได้รับ หรือในสถานการณ์ช่วยเหลือการกุศล ถือได้ว่าเป็นการกระทำการเสี่ยงภัยของโจทก์ที่มีเหตุผลสมควร คือเสี่ยงภัยเข้าไปช่วยบุคคลอื่นจากอันตรายที่เข้าได้รับ ไม่ใช่กรณีที่โจทก์กระทำการโดยปราศจากเหตุอันควร จึงนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงมาปรับใช้ไม่ได้

3.6 การนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศอื่นๆ

นอกจากหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ผู้เขียนได้ศึกษาเป็นหลักแล้ว ผู้เขียนยังพบว่ามีการนำหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงไปใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในคดีความรับผิดจากผลิตภัณฑ์ในประเทศอื่นๆ อีกด้วย ตัวอย่างเช่น

ประเทศอังกฤษ

ในปัจจุบันประเทศอังกฤษมีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ (Product Liability) โดยเฉพาะก็คือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1987 หรือที่รู้จักในชื่อ Consumer Protection Act 1987 พระราชบัญญัติฉบับนี้ในส่วนของ 1 (Part I) จะเป็นส่วนที่ว่าด้วย

ความรับผิดชอบในความเสียหายจากผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะ บทบัญญัติต่างๆในส่วนนี้นั้น เป็นบทบัญญัติที่อนุวัติการตาม Directive ของสหภาพยุโรป¹³⁰

หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศอังกฤษนั้นในประเทศอังกฤษมีการนำไปปรับใช้โดยมีการยอมรับว่า ความรู้ของโจทก์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องเพียงเท่านั้น จะทำให้โจทก์ไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทน¹³¹ โดยมีคดีความต่างๆ ของเครื่องจักรภาพได้เดินตามหลักการนี้ ตัวอย่างเช่น คดี Farr v. Butters Brothers¹³² ซึ่งถือเป็นคดีที่สำคัญของประเทศอังกฤษ โดยข้อเท็จจริงของคดีนี้คือ จำเลยเป็นผู้ผลิตรถปั่นจั่น โดยจำเลยได้มีการขายรถปั่นจั่นดังกล่าวให้แก่บริษัทก่อสร้าง รถปั่นจั่นที่จำเลยเป็นผู้ผลิตนั้นอยู่ในลักษณะที่เป็นชิ้นส่วนซึ่งจะต้องนำมาประกอบเป็นรถปั่นจั่นโดยผู้สร้าง โจทก์เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างรถปั่นจั่น ในขณะที่โจทก์ได้ประกอบชิ้นส่วนเป็นรถปั่นจั่นได้พบเห็นความชำรุดบกพร่องบางอย่าง แต่โจทก์ก็ยังคงนำรถปั่นจั่นคันดังกล่าวมาใช้งาน และปรากฏว่าได้เกิดอุบัติเหตุโดยแขนของรถปั่นจั่นได้ตกทับเป็นผลให้โจทก์ถึงแก่ความตาย ภาระของโจทก์ได้ทำการฟ้องจำเลยภายใต้ The Fatal Accidents Act 1846^{*} แต่ปรากฏว่าการฟ้องร้องของภาระของโจทก์ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาว่าจำเลยไม่มีหน้าที่ใดๆต่อโจทก์ผู้ตาย เนื่องจากโจทก์ได้ทราบความชำรุดบกพร่องนี้อยู่แล้วและแนวความคิดเห็นเช่นนี้จะนำมาใช้เมื่อได้มีการเตือน หรือข้อเท็จจริงเป็นที่ประจักษ์ว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือความชำรุดบกพร่องนั้นสามารถเห็นได้ชัด

คดีเป็นจำนวนมากในประเทศอังกฤษ มีแนวโน้มไปในทางที่ว่าบุคคลไม่ควรที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ที่ชำรุดบกพร่องหากทราบอยู่แล้วว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่อง และหากได้รับบาดเจ็บจากผลิตภัณฑ์ที่มีความชำรุดบกพร่องนั้น ก็ไม่ควรที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน โดยในปัจจุบันได้มีการเน้นในการพิจารณาถึงการได้รู้ถึงอันตรายและมีหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเกิดขึ้นหรือไม่¹³³

ประเทศแคนาดา

สำหรับในประเทศแคนาดานั้น^{**} ข้อต่อสู้หนึ่งในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ คือ หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง (voluntary assumption of risk) ซึ่งเป็นข้อต่อสู้ที่เป็นอุปสรรคในการกลับคืนสู่

¹³⁰ มานิตย์ วงษ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พินัย ญ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability) (2544), หน้า 81.

¹³¹ สมศรี หรุจิตตวิวัฒน์, “ความรับผิดของผู้ผลิตสินค้าในทางละเมิด,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), หน้า 212.

¹³² Farr v. Butters Brothers (1932) 2 KB 606.

^{*} The Fatal Accidents Act 1846 รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “Lord Campbell's Act” เป็นกฎหมายของรัฐสภา The United Kingdom ซึ่งเป็นครั้งแรกของประเทศอังกฤษและเวลส์ที่อนุญาตให้บุคคลผู้ถึงแก่ความตายโดยการกระทำผิดในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะสามารถเรียกคืนค่าเสียหายได้

¹³³ สมศรี หรุจิตตวิวัฒน์, “ความรับผิดของผู้ผลิตสินค้าในทางละเมิด,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), หน้า 212-213.

^{**} ประเทศแคนาดานั้นใช้ระบบกฎหมายแบบอังกฤษ คือ Common Law ยกเว้นในมลรัฐควิเบกซึ่งมีการใช้ภาษาฝรั่งเศส จะใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ตามแบบประเทศฝรั่งเศส

สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยาที่ใช้ในประเทศแคนาดา ยกเว้นในมลรัฐควิเบก (Quebec) ความยินยอมที่แสดงให้เห็นนั้นไม่ได้เป็นการอ้างสิทธิ์ของบุคคลที่พบว่าได้สมัครใจเข้ารับความเสี่ยง แต่เป็นการแสดงให้เห็นว่าความเสี่ยงนี้เป็นการสมัครใจ ข้อต่อสู้บังคับใช้กับโจทก์ผู้ซึ่งเข้ารับความเสี่ยงทั้งทางกายภาพและความเสี่ยงในทางกฎหมายในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความหมายก็คือพยานหลักฐานที่ต้องแสดงให้เห็นนั้นจะต้องแสดงว่า¹³⁴

(1) โจทก์มีความเข้าใจอย่างเต็มที่ในอันตรายที่เกี่ยวข้องและได้สมัครใจในการเข้ารับความเสี่ยงนี้

(2) โจทก์สมัครใจที่จะปลดปล่อยจำเลยจากความรับผิดชอบตามกฎหมายในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ

แต่สำหรับกฎหมายของมลรัฐควิเบกนั้น ผู้ผลิตไม่สามารถละเว้นความรับผิดชอบในความเสียหายต่อร่างกายได้

ประเทศฝรั่งเศส

ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสนั้นได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้ โดยหนึ่งในข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการก็คือหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยง โดยหากผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องแล้วยังใช้สินค้านั้นด้วยความสมัครใจ จะถือว่าผู้เสียหายสมัครใจรับภัยที่เกิดขึ้น¹³⁵ ทำให้ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย

¹³⁴Gregory L. Fowler, *International Product Liability Law A Worldwide Desk Reference* (Boston: Aspatore, 2004), p.124-125.

¹³⁵อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, หน้า 171.

บทที่ 4

บทวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคในด้านความรับผิดทางแพ่ง เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นได้รับการเยียวยา โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายที่ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ใหม่ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการ เพราะมีการกำหนดความรับผิดในลักษณะใหม่ นั่นก็คือ “หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability)” ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยที่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเช่นนั้นขึ้นมาหรือไม่ เมื่อความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ เป็น “หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability)” ไม่ได้เป็น “ความรับผิดอย่างเด็ดขาด (absolute liability)” ว่าต้องรับผิดในทุกกรณีอย่างไม่มีเงื่อนไข จึงมีในบางกรณีที่ผู้ประกอบการจะไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้ประกอบการสามารถนำสืบเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดได้ แม้ว่าผู้เสียหายจะนำสืบครบถ้วนตามมาตรา 6 กล่าวคือผู้เสียหายได้พิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา โดยหากผู้ประกอบการสามารถนำสืบได้จริงแล้ว ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งเหตุที่ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนี้มีอยู่ 3 เหตุตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กล่าวคือผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามควรแล้ว

4.1 ปัญหา “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่ามีสินค้าที่เรียกได้ว่าเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เข้าสู่ท้องตลาดซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคได้ ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงขออธิบายในประเด็นเรื่อง “สินค้าที่ไม่

ปลอดภัย” และยกตัวอย่างเพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาของ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ที่ได้เข้าสู่ท้องตลาดในปัจจุบัน ซึ่งหากก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคก็อาจจะทำให้เกิดการฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 ได้มีให้ความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ไว้ ซึ่งจะแตกต่างกับ Directive-1985 ของสหภาพยุโรป ที่ไม่ได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” (defective products) ไว้ แต่ได้กำหนดลักษณะของกรณีที่เกี่ยวข้องว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือพิจารณาถึงลักษณะหรือรูปแบบของสินค้า หรือประโยชน์ที่คาดหวังว่าจะได้รับจากสินค้านั้นตามสมควร และช่วงเวลาที่สินค้านั้นได้ออกวางจำหน่ายแล้วสินค้านั้นมิได้ให้ความปลอดภัยตามที่ผู้บริโภคได้คาดหวังตามสมควร โดยกฎหมายต่างประเทศนั้นมุ่งเน้นไปที่ความบกพร่องในการผลิตของผู้ประกอบการจึงไม่เรียกว่าความรับผิดจากสินค้า (unsafe product)¹ สำหรับประเทศไทยผู้ร่างกฎหมายใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เนื่องจากมิให้ผู้ใช้กฎหมายเกิดความสับสนกับคำว่า “สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องเอกเทศสัญญา

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทยนั้นได้ให้ความหมายของ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ไว้ในมาตรา 4 ว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้านั้นพึงคาดหมายได้

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 สินค้าจะกลายเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เมื่อ

1. สินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น

สินค้าที่จะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีบุคคลที่ได้รับหรืออาจได้รับความเสียหายจากสินค้า โดยที่บุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้านั้น

2. สาเหตุของความเสียหายเกิดความความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(1) ความบกพร่องในการผลิต (Manufacturing defect)

(2) ความบกพร่องในการออกแบบ (Design defect)

¹ไพโรจน์ นวนุช, “สินค้าที่ไม่ปลอดภัยอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้,” (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตรผู้บริหาร กระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 14 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553), หน้า 57.

(3) ความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควร (Warning defect)

(1) ความบกพร่องในการผลิต (Manufacturing defect)

กรณีของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องในการผลิตนั้น คือ กรณีที่สินค้าที่ผลิตและได้ออกจำหน่ายในท้องตลาดนั้นมีส่วนประกอบหรือลักษณะส่วนใดส่วนหนึ่งที่ผิดปกติหรือไม่เป็นไปตามแบบที่ออกหรือกำหนดไว้สำหรับสินค้าชนิดนั้น และส่วนประกอบหรือลักษณะส่วนใดส่วนหนึ่งที่ผิดปกติหรือไม่เป็นไปตามแบบที่ออกหรือกำหนดไว้นี้เป็นเหตุที่ทำให้สินค้านั้นไม่ปลอดภัย

ในเวลาที่ผ่านมา เรามักจะได้ยินข่าวในเรื่องสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องในการผลิตได้เข้าสู่ตลาดและส่งผลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเสมอ เนื่องจากสินค้าหลายชนิดอาจจะมีส่วนประกอบมาก และมีกระบวนการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อน จึงทำให้เกิดความบกพร่องในการผลิตได้ กรณีความบกพร่องในการผลิตที่พบเห็นได้บ่อยครั้งในปัจจุบันก็คือสินค้าประเภทรถยนต์ เนื่องจากการผลิตออกมาจำนวนมากมาเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ใช้ ที่ดูเหมือนว่ารถยนต์จะกลายเป็นปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ไปแล้ว ประกอบกับสินค้าประเภทรถยนต์นี้มีส่วนประกอบมากมาย ตัวอย่างความบกพร่องในการผลิตของสินค้าประเภทรถยนต์ที่มีการร้องเรียนเกิดขึ้น เช่นกรณีที่มีผู้ร้องเรียนบริษัทผู้ผลิตรถยนต์แห่งหนึ่งว่าอุปกรณ์ถุงลมนิรภัยของรถยนต์ไม่ทำงานตามที่บริษัทรถยนต์ได้โฆษณาไว้เป็นเหตุให้ผู้ขับขี่เสียชีวิต และผู้โดยสารได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยการชนครั้งนี้เป็นการชนรุนแรงถึง 3 ครั้ง คือรถยนต์เสียหลักไปพุ่งชนเสาเหล็กกั้นทางโค้ง แล้วพุ่งไปชนเสากั้นไฟฟ้าแรงสูง ก่อนชนเข้ากับเสาไฟฟ้าแรงสูง ถึง 3 ตลบ แต่อุปกรณ์ถุงลมนิรภัยก็ไม่ทำงาน แต่บริษัทผู้ผลิตรถยนต์อ้างว่าอุปกรณ์ถุงลมนิรภัยไม่ชำรุดบกพร่อง² สำหรับในกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนว่าอุปกรณ์ถุงลมนิรภัยของรถยนต์ไม่ทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ได้มีการออกแบบและติดตั้งถุงลมนิรภัยมาในรถยนต์แล้ว แต่อุปกรณ์ดังกล่าวไม่ทำงานตามที่ต้องการทำให้เกิดความเสียหายคือผู้ขับขี่รถยนต์คันดังกล่าวเสียชีวิตและผู้โดยสารที่นั่งมาด้วยได้รับบาดเจ็บสาหัส จึงถือเป็นการร้องเรียนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากความบกพร่องในการผลิต

นอกจากนี้ในปัจจุบัน เรายังพบการเรียกคืน (Recall) สินค้า ประเภทรถยนต์อยู่บ่อยครั้ง โดยการเรียกคืน (Recall) สินค้านั้นเป็นกระบวนการในการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ที่ต้องสงสัยว่าจะเกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ โดยผลิตภัณฑ์นั้นได้ในมือของผู้บริโภคแล้ว การเรียกคืน (Recall) สินค้านี้ถือเป็นเรื่องของความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ประกอบการ ตัวอย่างการเรียกคืนสินค้าประเภทรถยนต์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่นบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ค่ายหนึ่งจะทำการเรียกคืนรถยนต์ 646,000 คันทั่วโลกรวมทั้งในประเทศไทย ซึ่งมีผลถึงรถยนต์จำนวน 2,760 คันในประเทศไทย โดยสาเหตุที่เรียกคืนนั้นเกิดจาก บริษัทได้รับรายงานหลายครั้งเกี่ยวกับกรณีไฟลุกขึ้นบริเวณสวิทช์

²นักข่าวอาสา, ผู้บริโภคร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับถุงลมนิรภัยไม่ทำงานทำให้คนขับเสียชีวิต บริษัทโตโยต้าไม่รับผิดชอบ (ออนไลน์), 11 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา <http://www.oknation.net/blog/somsak484/2010/08/11/entry-1>.

หน้าต่างไฟฟ้าของรถยนต์ดังกล่าว เนื่องจากน้ำ น้ำฝน หรือของเหลว อาจไหลเข้ากระจกด้านคนขับ และเข้าสู่แหล่งพลังงานหลักของสวิตช์หน้าต่างซึ่งทำให้การทำงานของสวิตช์เสื่อมสภาพ หรืออาจทำให้สวิตช์ทำงานล้มเหลวและร้อนจัด ซึ่งความร้อนหากเกินพิกัดของสวิตช์อาจก่อให้เกิดควัน และไฟลุกไหม้ได้³

ความบกพร่องในการผลิตยังรวมถึงการที่สัตว์หรือสิ่งแปลกปลอมบางชนิดพลัดหล่นลงไป ในวัตถุดิบระหว่างการผลิตจนทำให้ติดมากับสินค้าออกมาสู่ท้องตลาดได้ ตัวอย่างเช่นกรณีที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขได้เปิดเผยถึงผลการศึกษาเรื่องสิ่งแปลกปลอมในพาสต้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยพบว่าตัวอย่างพาสต้าที่นำเข้ามาในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ.2548 ถึง ปี พ.ศ.2552 ที่ผ่านมา จำนวน 142 ตัวอย่าง พบสิ่งแปลกปลอมขนาดเล็กในทุกตัวอย่าง คือ พบชิ้นส่วนแมลงทั้ง 142 ตัวอย่าง พบขนคน 85 ตัวอย่าง พบแมลงทั้งตัว 27 ตัวอย่าง พบตัวหนอน 23 ตัวอย่าง พบตัวอ่อนแมลง 12 ตัวอย่าง พบตัวไร 16 ตัวอย่าง พบมด 15 ตัวอย่าง พบเหาหนึ่งสือ 13 ตัวอย่าง พบขนแมว 8 ตัวอย่าง พบขนหนู 6 ตัวอย่าง พบขนนก 5 ตัวอย่าง และพบไข่แมลง 1 ตัวอย่าง⁴ ซึ่งการตรวจพบสิ่งแปลกปลอมขนาดเล็กในพาสต้าจำนวนมากมายขนาดนี้ แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องในการผลิตของผู้ผลิตและแสดงให้เห็นถึงกระบวนการผลิตที่ไม่สะอาด ไม่ถูกสุขลักษณะ

(2) ความบกพร่องในการออกแบบ (Design defect)

ความบกพร่องในการออกแบบนี้เป็นความไม่ปลอดภัยที่แอบแฝงอยู่ในวิศวกรรมของสินค้า (product's engineering) หรือความคิดทางวิทยาศาสตร์ (scientific conception) ที่สามารถและมีเหตุผลที่ควรหลีกเลี่ยงได้โดยการออกแบบหรือสูตรที่แตกต่างออกไปเพื่อให้สินค้ามีความปลอดภัยได้หรือสามารถที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ แต่ไม่ได้มีการกระทำการดังกล่าว⁵ ทำให้สินค้าขาดความปลอดภัย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าลักษณะบางประการที่ออกแบบหรือกำหนดไว้ของสินค้าเป็นสาเหตุที่ทำให้สินค้าไม่ปลอดภัย หรือตัวอุปกรณ์หรือลักษณะที่ออกแบบไว้นั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอันตราย

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ถือเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้มาได้ไม่นาน การร้องเรียนหรือการฟ้องร้องด้วยสาเหตุที่ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยจากความบกพร่องในการออกแบบจึงยังไม่มีกรณีศึกษาที่เห็นได้ชัดเจน สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ตัวอย่างคดีของสินค้านั้นที่ไม่ปลอดภัยจากความบกพร่องในการออกแบบก็คือกรณีที่ผู้ผลิตสินค้าประเภทรถยนต์ได้ออกแบบให้ถังเก็บน้ำมันของรถยนต์อยู่บริเวณทางหลังด้านซ้ายของ

³Voicetv, ฮอนด้าประเทศไทยเรียกคืน 2,760 คัน (ออนไลน์), 31 มกราคม 2553. แหล่งที่มา <http://archive.voicetv.co.th/content/7776>

⁴กระปุกดอทคอม, ผงะ! พบขน หนอน แมลง ปนเปื้อนในเส้นพาสต้าอื้อ (ออนไลน์), 9 สิงหาคม 2555. แหล่งที่มา <http://health.kapook.com/view45336.html>

⁵David A. Fisher et al., “Products Liability Case and materials”, 2006 อ้างถึงใน มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, 2554.

ตัวรถ โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา⁶ รถยนต์จะวิ่งในช่องทางขวาทำให้ด้านซ้ายของตัวรถจะเป็นส่วนที่อาจเกิดการชนจากรถยนต์ที่วิ่งสวนทางมาได้ง่าย⁶ ทำให้ถังเก็บน้ำมันอาจจะระเบิดขึ้นได้หากเกิดการชนหรือกระแทกกับรถคันอื่น

(3) ความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควร (Warning defect)

ความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควร หมายถึง คำเตือนที่บกพร่องในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายหรือบกพร่องในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดจากสินค้าอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร หรือเป็นกรณีที่ไม่มีการระบุวิธีใช้ หรือระบุไว้ แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจน

เนื่องมาจากตามสภาพความเป็นจริงนั้นสินค้าหลายชนิดเป็นสินค้าที่ไม่อาจทำให้ปลอดภัยได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะมาจากสาเหตุใดๆก็ตาม ดังนั้นการนำสินค้าประเภทนี้ออกสู่ตลาดจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเตือนให้ผู้บริโภค ผู้ซื้อสินค้า หรือผู้ใช้สินค้าได้รับทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าไปใช้สินค้าประเภทนี้เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้ระมัดระวังหรือเตรียมพร้อมในอันตรายที่อาจเกิดขึ้นตามมา⁷ โดยหากสินค้าในประเภทนี้ไม่มีคำเตือนที่เหมาะสมและสินค้านั้นได้ทำให้เกิดอันตรายขึ้น ก็จะสามารถเรียกได้ว่าสินค้านั้นมีความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควร (Warning defect)

การพิจารณาว่าการให้คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นได้ให้ไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรอย่างไรหรือไม่ มีหลักในการพิจารณาประกอบใน 2 ด้าน คือในด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบ โดยในด้านเนื้อหานั้นประกอบด้วยองค์ประกอบในเรื่องความชัดเจน กล่าวคือภาษาที่ใช้ในคำเตือนหรือการให้ข้อมูลนั้นจะต้องสื่อสารอย่างได้ผลเกี่ยวกับอันตรายของสินค้านั้น และต้องไม่เป็นภาษาที่ก่อให้เกิดความสับสน องค์ประกอบเรื่องความเฉพาเจาะจง กล่าวคือคำเตือนหรือการให้ข้อมูลนั้นจะต้องมีการอธิบายอย่างถูกต้อง แม่นยำ มีเหตุผลโดยเฉพาเจาะจงถึงวิธีที่ทำให้สินค้าก่อให้เกิดอันตรายได้ตลอดจนอันตรายโดยเฉพาเจาะจงของการใช้ตามปกติหรือการใช้โดยผิดปกติ และองค์ประกอบข้อสุดท้าย คือเรื่องความจริงจัง กล่าวคือคำเตือนหรือการให้ข้อมูลนั้นต้องเป็นการสื่อสารที่ทำให้เห็นผลของอันตรายและต้องมีการอธิบายไว้อย่างจริงจังถึงสัดส่วนของอันตราย⁸

สำหรับหลักในการพิจารณาในเรื่องรูปแบบนั้น กล่าวคือคำเตือนหรือการให้ข้อมูลนั้นจะต้องมีรูปแบบที่ทำให้ผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้าเข้าถึงและสามารถเข้าใจได้ โดยจะต้องทำให้ปรากฏอย่างชัดเจนซึ่งข้อความของคำเตือนนั้น โดยอาจจะทำให้แตกต่างออกไปจากข้อความอื่นที่อยู่โดยรอบ โดย

⁶ สรวิต ลิ้มปรีงษ์, “สัมผัสดังต่างประเทศ สัมผัสคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าต่ออันตรายจากแบบผลิตภัณฑ์,” ใน *อุลพาท*, (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550), หน้า 152.

⁷ สรวิต ลิ้มปรีงษ์, “เตือนไม่ตี สินค้าเลยไม่ปลอดภัย,” ใน *สิทธิผู้บริโภค*, พรพิมล จิรศิริเลิศ, บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส, พ.ศ.2552), หน้า 22.

⁸ มานิตย์ จุมปา, *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*, หน้า 334-336.

การใช้ตัวอักษร เครื่องหมายหรือสี⁹ และเมื่อพิจารณาในประเด็นที่ว่าสินค้านั้นได้นำมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในประเทศไทย จึงต้องมีคำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นภาษาไทย เพราะผู้บริโภคซึ่งเป็นคนไทยนั้นย่อมคาดหวังไว้ว่าสินค้าต่างๆนั้นต้องมีคำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นภาษาไทย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถที่จะเข้าใจและเข้าถึงได้ในคำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ

ในปัจจุบันสินค้าประเภทยาอาจจะเป็นสินค้าที่มีปัญหาในเรื่องความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควรได้มากที่สุดประเภทหนึ่ง เนื่องจากโดยทั่วไปนั้นสภาพของยาจะประกอบด้วยสารเคมีหลายชนิดที่สังเคราะห์ขึ้นมาจึงอาจจะทำให้เกิดผลข้างเคียงกับผู้ที่ใช้ยาได้ เนื่องจากความรู้และวิทยาการต่างๆ ประกอบกับเทคโนโลยีในขณะทำการผลิตหรือจำหน่ายยาอาจจะไม่สามารถขจัดผลกระทบหรือผลข้างเคียงจากการใช้ยาเหล่านี้ได้ แต่ด้วยความจำเป็นของผู้ป่วยที่จำเป็นที่จะต้องใช้ยาเหล่านี้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยบางอาการ เช่นการให้คำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาประเภทซัลฟาที่ต้องรับประทานยาประเภทนี้หลังอาหารและหลังจากรับประทานยาแล้วต้องดื่มน้ำตามมากๆ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ยาตกตะกอน ซึ่งอาจมีส่วนทำให้เป็นนิ่วที่ไตได้ในภายหลัง¹⁰ หรือการให้คำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยากุมกานิด ที่ต้องใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ใช้ได้ตระหนักถึงความร้ายแรงถึงผลกระทบจากการใช้ยา เช่นระบุว่าการใช้ยานี้ อาจทำให้เกิดอาการเส้นโลหิตในสมองแตก เพื่อให้ผู้ใช้ได้พิจารณาในผลดีและผลเสียประกอบกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการใช้ยา

ในกรณีของสินค้าประเภทแผ่นโฟมหรือห่วงยางสำหรับเล่นน้ำนั้น ก็ควรที่จะมีการให้คำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าว่าอุปกรณ์ประเภทนี้ไม่ใช่อุปกรณ์ช่วยชีวิต เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักเข้าใจผิดว่าอุปกรณ์ประเภทนี้เป็นอุปกรณ์ช่วยชีวิตเนื่องจากทำให้ผู้ใช้ลอยน้ำได้ และต้องให้คำเตือนว่าการทำงานของอุปกรณ์นี้ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้ใหญ่เนื่องจากผู้ใช้งานอุปกรณ์นี้มักเป็นเด็ก หากไม่มีการให้คำเตือนหรือการให้ข้อมูลหรือมีการให้คำเตือนหรือการให้ข้อมูลแต่ใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมกับระดับของความอันตราย ก็จะเป็นสินค้านี้ที่มีความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควร

4.2 การพิจารณาพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กล่าวถึงเรื่องการพิจารณาพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้ในมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับ

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 336.

¹⁰ กระปุกดอทคอม, ยา...อันตราย ถ้าใช้ไม่เป็น (ออนไลน์), 6 ตุลาคม 2555. แหล่งที่มา

ความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่ากรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ฟ้องคดีเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบโดยอาศัยพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้น ในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายในการฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการนั้น ผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ คือ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้เสียหายได้ใช้สินค้านั้นไปตามปกติธรรมดา หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา

คำว่าสินค้าของผู้ประกอบการนี้ หมายถึงผู้ประกอบการตามนิยามศัพท์ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งผู้ประกอบการนั้นหมายถึง (1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือ (2) ผู้นำเข้า หรือ (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ หรือ (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือ ผู้นำเข้า กล่าวคือเป็นการระบุถึงตัวจำเลยให้ชัดเจน

ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการนั้นไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใดอีกทั้งผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการในการนำสืบหักล้าง เนื่องจากในเรื่องของกระบวนการผลิตนั้นย่อมอยู่ในการรับรู้ของผู้ประกอบการ และผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ประกอบการนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเหมือนกับการฟ้องร้องคดีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ได้ครบถ้วนตามข้างต้น กฎหมายฉบับนี้จะถือว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นก็คือกรณีที่ผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่าตนเองมีเหตุสุดวิสัยที่จะไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามมาตรา 7 และมาตรา 8

4.2.1 เปรียบเทียบภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบระหว่างกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบระหว่างกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีภาระการพิสูจน์ที่มากกว่าผู้เสียหาย เพราะนอกจากต้องพิสูจน์ในเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกับภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายในประเทศไทยแล้ว กล่าวคือต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าและสินค้านั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการแล้ว ผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกายังต้องพิสูจน์ในประเด็นที่ว่าสินค้าที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องด้วย

สาเหตุความบกพร่อง (defect) ประการใด กล่าวคือ เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากการผลิต หรือ เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากการออกแบบ หรือ เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากการมีค่าเตือนผู้ใช้ที่ไม่เพียงพอ เพราะหากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ปลอดภัย ก็ย่อมไม่มีความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ แต่สำหรับประเทศไทยนั้นการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นก็ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) เหมือนกับพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทย ดังนั้นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของผู้ประกอบการว่าผู้ประกอบการมีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่

การที่ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทยนั้นมีภาระการพิสูจน์ที่น้อยกว่าผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเด็นที่ว่าผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายของประเทศไทยไม่จำเป็นต้องนำสืบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการนำสืบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไรนั้นจะต้องใช้ความรู้ที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจง เช่นความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ซึ่งผู้เสียหายก็มักเป็นบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้ที่เฉพาะเจาะจง หรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิต หรือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หากกำหนดให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีหน้าที่ที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ก็จะเป็นภาระแก่ผู้เสียหายมากเกินไป ทั้งในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการสืบพยานและภาระเรื่องการนำสืบ ประกอบกับอาจเกิดความยากลำบากหรือมีอาจดำเนินการได้ในทางปฏิบัติ

4.3 วิเคราะห์เหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามมาตรา 7

แม้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะกำหนดหลักการพื้นฐานในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ ว่าเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ซึ่งไม่ใช่ความรับผิดโดยเด็ดขาด (absolute liability) กฎหมายฉบับนี้จึงได้เปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้ประกอบการสามารถนำสืบเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดต่อผู้เสียหายได้ แม้ว่าผู้เสียหายจะได้นำสืบครบถ้วนตามมาตรา 6 แล้วกล่าวคือผู้เสียหายได้พิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นอย่างปกติธรรมดา โดยตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเหตุที่หากผู้ประกอบการการนำสืบได้แล้วผู้ประกอบการจะไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายอยู่ 3 เหตุคือ

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

หากผู้ประกอบการนำสืบได้เพียงแค่เหตุใดเหตุหนึ่งใน 3 เหตุนี้ ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

4.3.1 สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เหตุหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้ประกอบการในข้อนี้ คือการที่ผู้ประกอบการนำสืบว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือเป็นการที่ผู้ประกอบการนำสืบว่าสินค้าของผู้ประกอบการนั้นเป็นสินค้าที่ปลอดภัย โดยเมื่อพิจารณาตามคำนิยามของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้า อันพึงคาดหมายได้

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากคำนิยามของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ที่กฎหมายได้ให้ไว้ การที่ผู้ประกอบการจะพิสูจน์ว่าสินค้าของตนนั้นเป็นสินค้าที่มีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้เนื่องจากสินค้านั้นไม่ได้มีความบกพร่องในการผลิต หรือสินค้านั้นไม่ได้มีความบกพร่องในการออกแบบ หรือสินค้านั้นได้มีการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

เหตุหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้ประกอบการในข้อนี้กล่าวได้ว่าถ้าสินค้านั้นถือว่าเป็นสินค้าที่ปลอดภัยก็ไม่ควรที่จะให้ผู้ประกอบการต้องมารับผิด เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อีกทั้งแม้ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในกรณีเช่นนี้ ผู้ประกอบการก็คงไม่สามารถที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาให้สินค้านั้นมีความปลอดภัยมากกว่าที่ผลิตอยู่ได้

4.3.2 ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำหรับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการด้วยสาเหตุที่ว่าผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้เป็นเหตุหลุดพ้นที่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้เพิ่มเติมเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการข้อนี้

ขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นหลักปกติทั่วไปของเหตุยกเว้นความรับผิดทางละเมิด ทั้งนี้ตามข้อสังเกตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี¹¹

เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการด้วยสาเหตุที่ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเมื่อผู้บริโภคได้ทราบถึงข้อบกพร่องของสินค้า ผู้บริโภคย่อมคาดเห็นถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการใช้สินค้าที่มีข้อบกพร่องนั้น หากผู้บริโภคได้ใช้หรือบริโภคสินค้าที่มีข้อบกพร่องนี้จึงเป็นเหมือนการที่ผู้บริโภคยินยอมที่จะรับภาระหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้บริโภคได้ให้ความยินยอมด้วยตัวเองแล้วก็ย่อมไม่มีเหตุที่จะให้ผู้ประกอบการต้องมารับภาระความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น¹² โดยการนำสืบของผู้ประกอบการเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดด้วยเหตุที่ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้คือการที่ผู้ประกอบการนำสืบว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเหตุเนื่องมาจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร

ตัวอย่างเช่นนายขาวซื้อรถยนต์คันหนึ่งมาจากผู้จำหน่าย และได้พบว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับระบบพวงมาลัย ทำให้การควบคุมรถยนต์เป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก นายขาวย่อมทราบคาดเห็นได้ว่าหากยังใช้รถยนต์คันนี้ต่อไปอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุอันจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ กล่าวคือรถยนต์คันนี้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่นายขาวกลับไม่ติดต่อบริษัทผู้จำหน่ายได้ทำการแก้ไขให้รถยนต์คันนี้ปลอดภัย นายขาวกลับยังคงใช้รถยนต์คันดังกล่าว จนกระทั่งรถยนต์คันนี้ไปเกิดอุบัติเหตุเนื่องจากควบคุมพวงมาลัยไม่ได้จนทำให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยกรณีเช่นนี้หากมีการฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ผู้ประกอบสามารถนำสืบได้ว่าผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดได้

4.3.3 ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

สำหรับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการด้วยสาเหตุที่ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.”, เรื่องเสร็จที่ 525/2550, หน้า 15.

¹² สรวิต ลิ้มปรีงษ์, “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในกรณีใด,” ใน *สิทธิผู้บริโภค*, พรพิมล จิรศิริเลิศ,บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส, พ.ศ.2552), หน้า 60.

ที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน ของสินค้านั้นไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว แต่ตัวผู้ใช้หรือผู้บริโภคสินค้านั้นเองที่ไม่ได้ปฏิบัติตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือนของสินค้านั้นตามที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้ หรือเรียกได้ว่าผู้บริโภคนั้นได้ใช้สินค้าไม่ถูกต้อง (misconduct) โดยเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการด้วยสาเหตุนี้นั้นมีเหตุผลมาจากหลักการที่ว่าสินค้านั้นย่อมได้รับการออกแบบเพื่อรองรับการใช้งานในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือในหลายรูปแบบตามสภาพของสินค้า และประกอบกับไม่มีสินค้าใดที่ผลิตมาและจะมีความปลอดภัยในการใช้ในทุกๆ วัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการจึงไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าที่ไม่อาจคาดหมายได้ ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าในกรณีที่เป็นความเสียหายที่อาจคาดเห็นได้อย่างสมเหตุสมผล (reasonably foreseeable)¹³

ตัวอย่างเช่นนายดำซื้อเตาไมโครเวฟยี่ห้อหนึ่งมาใช้งาน ปรากฏว่าเมื่อใช้งานเตาไมโครเวฟไปไม่นาน เตาไมโครเวฟได้เกิดระเบิดขึ้นทำให้นายดำได้รับบาดเจ็บ หากนายดำได้ทำการฟ้องร้องผู้ประกอบการที่ผลิตเตาไมโครเวฟตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์เพื่อให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิดได้ เช่น พิสูจน์ว่านายดำได้ทำการติดตั้งเตาไมโครเวฟไว้ในบริเวณที่เปียกน้ำ หรือนายดำได้วางของหนักๆ ไว้บนเตาไมโครเวฟ หรือสาเหตุที่เตาไมโครเวฟระเบิดนี้เป็นเพราะนายดำนำอาหารที่ห้ามนำเข้าเตาไมโครเวฟไปอุ่นโดยใช้เตาไมโครเวฟ ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ผู้ผลิตเตาไมโครเวฟได้ให้ข้อมูลไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับค่าเตือนนี้ในปัจจุบันมีเครื่องไฟฟ้าประเภทหนึ่งที่เรามักจะพบเห็นค่าเตือนติดอยู่บนผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทนั้นก็คือเครื่องทำน้ำอุ่น ซึ่งเรามักจะเห็นค่าเตือนที่ว่า “อันตรายถึงชีวิต ถ้าไม่ติดตั้งสายดิน” จึงมีประเด็นปัญหาที่ว่าหากผู้บริโภคเห็นค่าเตือนนี้แต่ไม่ได้ทำการติดตั้งสายดิน หากผู้บริโภคได้รับอันตรายจากการที่ไฟฟ้ารั่ว แล้วผู้บริโภคได้ฟ้องร้องบริษัทผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ผู้ประกอบการจะสามารถอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 7 (3) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้หรือไม่ว่าผู้ประกอบการได้ให้ค่าเตือนไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

ในกรณีเช่นนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นที่ต้องพิจารณาอยู่ 2 ประเด็น คือ

- (1) ความเหมาะสมของค่าเตือนว่าชัดเจนเหมาะสมเพียงพอหรือไม่
- (2) ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับมีสาเหตุมาจากการที่เครื่องทำน้ำอุ่นไม่ได้ติดตั้งสายดินหรือไม่

¹³David G. Owen, “Products Liability Law,” อ้างถึงใน มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

สำหรับในประเด็นแรกในเรื่องความเหมาะสมของคำเตือนนั้น ตัวแทนของผู้บริโภคเห็นว่าคำเตือนดังกล่าวยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องรายละเอียดในการติดตั้งว่าต้องทำการติดตั้งสายดินอย่างไรถึงจะเพียงพอและปลอดภัย เนื่องจากผู้บริโภคที่ใช้เครื่องทำน้ำอุ่นมักจะไม่มีความรู้ความชำนาญทางด้านไฟฟ้า โดยตัวแทนของผู้บริโภคเห็นว่าคำเตือนต้องมุ่งเน้นในเรื่องติดตั้งว่าต้องติดตั้งอย่างไรให้ถูกวิธี โดยเห็นว่าคำเตือนหรือข้อมูลการใช้ต่าง ๆ นั้นควรที่จะติดที่ตัวผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้ชัด¹⁴ แต่ตัวแทนผู้พิพากษามีข้อคิดเห็นว่าหากจะให้คำเตือนหรือข้อมูลการใช้ต่าง ๆ ติดอยู่ที่ตัวผลิตภัณฑ์นั้นคงกระทำได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องขนาดของผลิตภัณฑ์ประกอบกับหากใส่คำเตือนหรือข้อมูลการใช้ในแบบที่ละเอียดนั้น ตัวอักษรก็จะเล็กจนทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถอ่านออกได้ โดยรายละเอียดต่างๆของผลิตภัณฑ์นั้นควรที่จะไปอยู่ในคู่มือสำหรับเรื่องความเหมาะสมของคำเตือนนั้น ต้องวัดที่ระดับวิญญูชนทั่วไปว่าอ่านแล้วสามารถเข้าใจถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ เนื่องจากคำเตือนที่เป็นตัวอักษรจะไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลที่ไม่รู้หนังสือ จึงหมายความว่าคำเตือนอาจจะเตือนบุคคลไม่ได้ทุกกลุ่ม¹⁵

กรณีของเรื่องคำเตือนที่ว่า “อันตรายถึงชีวิต ถ้าไม่ติดตั้งสายดิน” ในเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทเครื่องทำน้ำอุ่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นคำเตือนที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้อย่างเพียงพอแล้ว เพราะเมื่อผู้บริโภคได้อ่านแล้วสามารถตระหนักได้ว่าถ้าเครื่องทำน้ำอุ่นไม่ทำการติดตั้งสายดินก็อาจจะทำให้ผู้ใช้ถึงแก่ความตายได้ ประกอบกับคำเตือนนี้มักจะติดอยู่ที่ตัวผลิตภัณฑ์และใช้ขนาดของตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่พอสมควรประกอบกับมักใช้สีของตัวอักษรเป็นสีส้มหรือสีแดงจึงทำให้ผู้บริโภคสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้เขียนเห็นว่าหากติดข้อมูลว่าจะต้องทำการติดตั้งสายดินอย่างไรที่ตัวผลิตภัณฑ์ก็จะติดเรื่องข้อจำกัดเรื่องขนาดของผลิตภัณฑ์ ประกอบกับข้อมูลเรื่องการติดตั้งสายดินนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็มักให้รายละเอียดไว้ในคู่มือของผลิตภัณฑ์อยู่แล้ว ดังนั้นผู้บริโภคควรจะศึกษารายละเอียดในคู่มือของผลิตภัณฑ์แล้วปฏิบัติตามทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

สำหรับในประเด็นที่สองเรื่องความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับมีสาเหตุมาจากการไม่ได้ติดตั้งสายดินหรือไม่นั้นต้องดูเป็นรายกรณีไป เพราะอาจจะเกิดกรณีที่ผู้บริโภคที่ใช้เครื่องทำน้ำอุ่นไม่ได้ทำการติดตั้งสายดิน แต่อันตรายที่เกิดขึ้นนั้นก็เกิดจากความบกพร่องของสินค้า เช่นผลิตภัณฑ์เครื่องทำน้ำอุ่นนี้จะต้องมีขดลวดเพื่อป้องกันไฟรั่ว แต่ทางผู้ประกอบการไม่ได้ทำการติดตั้งมา หากเกิดกรณีเช่นนี้แล้วมีการฟ้องต่อศาลตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ผู้เขียนเห็นว่าผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค เนื่องจากอันตรายที่ผู้บริโภคได้รับนั้นไม่ได้มาจากการไม่ปฏิบัติตามคำเตือนคือไม่ได้ทำการติดตั้งสายดิน แต่มาจากความบกพร่องของสินค้าของผู้ประกอบการ

¹⁴ สัมภาษณ์ ชัยรัตน์ แสงอรุณ, ทนายความและกรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, 9 พฤศจิกายน 2555.

¹⁵ สัมภาษณ์ สรวดี ลิ้มปริงซี่, ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, 12 พฤศจิกายน 2555.

4.4 ความกำกึ่งระหว่างมาตรา 7 (2) กับมาตรา 7 (3)

ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 7 (2) และมาตรา 7 (3) นั้นมีความกำกึ่งกันอยู่ เนื่องจากกรณีที่ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายก็จะรู้จากคำเตือน ข้อมูล ข้อบ่งใช้เกี่ยวกับสินค้าที่ทางผู้ประกอบการได้ให้ไว้ตามมาตรา 7 (3) เพียงแต่ตามมาตรา 7 (2) นั้นจะเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องเขียนระบุชัดเจนไว้ในคู่มือเนื่องจากสามารถเห็นความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้จากสภาพของสินค้านั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของการต่อสู้คดีนั้น จำเลยส่วนใหญ่ก็จะอ้างข้อต่อสู้ให้ครอบคลุมไว้ก่อน เนื่องจากในขณะที่จำเลยได้ยื่นคำให้การนั้นยังไม่แน่ชัดว่าพยานหลักฐานที่นำมาสืบนั้นจะเป็นไปทิศทางไหน เพราะฉะนั้นโดยสภาพของการต่อสู้คดีจำเลยก็มักจะพยายามอ้างข้อต่อสู้ให้ครอบคลุมในหลายๆเงื่อนไขไว้ก่อน ตัวอย่างเช่นหากมีการฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จำเลย (ผู้ประกอบการ) ก็มักจะอ้างข้อต่อสู้ให้ครอบคลุมในหลายอนุมาตราในเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ส่วนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่นำสืบได้จะเข้าเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในอนุมาตราใด และในกรณีเช่นนี้จำเลย (ผู้ประกอบการ) ก็จะทำให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่นำสืบเข้ากับอนุมาตราใด¹⁶ ในส่วนของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) และมาตรา 7 (3) นี้ ผู้เขียนเห็นว่า การนำสืบตามมาตรา 7 (3) อาจทำได้ง่ายกว่า เนื่องจากตัวเอกสาร คู่มือ หรือข้อบ่งใช้ ก็มักจะระบุว่ามีผลิตภัณฑ์นี้จะเกิดอันตรายอะไรขึ้นได้บ้าง จำเลย (ผู้ประกอบการ) ก็สามารถนำตัวเอกสาร คู่มือ หรือข้อบ่งใช้มานำสืบได้

4.5 เปรียบเทียบเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ของประเทศไทยกับหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้เปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้ประกอบการผู้เป็นจำเลยได้นำสืบเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดได้ โดยเหตุที่ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนี้มีอยู่ 3 เหตุตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กล่าวคือผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

¹⁶ สัมภาษณ์ สรวีศ ลิ้มปรีงษ์, ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, 12 พฤศจิกายน 2555.

(3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามควรแล้ว

โดยผู้ประกอบการนั้นไม่จำเป็นต้องนำสืบเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการให้ครบทั้ง 3 เหตุตามมาตรา 7 นี้ ผู้ประกอบการเพียงแต่นำสืบได้จริงในเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เหตุใดเหตุหนึ่ง หรือนำสืบได้จริงตามมาตรา 7 อนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่ง ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิด

สำหรับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้นกำหนดไว้ว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นหากผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่า ผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือผู้เสียหายได้รู้ว่าสินค้านั้นอาจก่อให้เกิด ความเสียหายขึ้นได้ ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิด

เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในเหตุนี้ เป็นหลักปกติทั่วไปของเหตุยกเว้นความ รับผิดทางละเมิด เนื่องด้วยแท้จริงแล้วความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้มีพื้นฐานมาจากความรับผิดทางละเมิด โดยพื้นฐานของเหตุหลุดพ้นความรับผิด ของผู้ประกอบการในเหตุนี้ คือเหตุยกเว้นความรับผิดทางละเมิดเรื่อง “ความยินยอม” กล่าวคือ เมื่อ ผู้บริโภคได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคย่อมคาดเห็นถึงอันตรายที่อาจจะ เกิดขึ้นได้ หากผู้บริโภคยังใช้สินค้าที่ผู้บริโภคได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงเป็น เสมือนการที่ผู้บริโภค “ยินยอม” ที่จะรับภาระในความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อผู้บริโภคได้ ยินยอมที่จะใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้เองแล้ว ก็ย่อมไม่มีเหตุที่จะต้องให้ผู้ประกอบการต้องเข้ามา รับภาระความรับผิดขอต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคได้ให้ความยินยอมแล้วอีก

จากการที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 (2) บัญญัติไว้แค่เพียงว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า ผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นเมื่อ ผู้ประกอบการนำสืบได้ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการนั้นได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะสินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะเหตุจากความ บกพร่องในเรื่องการผลิต การออกแบบ หรือสินค้านั้นไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชัดเจนตามสมควร ผู้ประกอบการก็จะหลุด พ้นจากความรับผิด

ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ข้อต่อสู้ของผู้ประกอบการเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ข้อต่อสู้หนึ่ง คือข้อต่อสู้เรื่อง “หลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง” โดย

แต่เดิมนั้นข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนี้เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในคดีละเมิด ต่อมาได้มีการรับเอาหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้เป็นข้อต่อสู้ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ โดยมีการนำหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงนี้ไปใช้เป็นข้อต่อสู้ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในเกือบทุกมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์นี้ถือเป็นอุปสรรคของโจทก์จากการได้รับการเยียวยาค่าเสียหาย โดยก่อนที่ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงจะถูกใช้เพื่อให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ศาลจะต้องพิจารณาองค์ประกอบของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ให้ครบถ้วนทั้ง 3 ประการ โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์นี้ประกอบด้วยการที่จำเลยแสดงให้เห็นว่า

- (1) โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง
- (2) โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น
- (3) การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร

โดยศาลในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นจะต้องพิจารณาองค์ประกอบของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงให้ครบถ้วนทั้ง 3 ประการ จึงจะถือว่าการอ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของจำเลยนั้นรับฟังได้ อันจะส่งผลให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิด

4.5.1 ส่วนที่คล้ายคลึงกัน

เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทย คือกรณีที่ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กับข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ยังมีส่วนที่คล้ายคลึงกันอันเนื่องมาจากมีพื้นฐานมาจากหลักเรื่องความยินยอมเช่นเดียวกัน โดยเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากหลักปกติทั่วไปของเหตุยกเว้นความรับผิดทางละเมิดเรื่องความยินยอม ส่วนข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีพื้นฐานมาจากสุภาษิตกฎหมายละตินที่ว่า “volenti non fit injuria” (to a willing person, no injury is done) หรือสุภาษิตที่ว่า “ความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด”

ในเรื่องการพิสูจน์ของจำเลยที่อ้างเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย ก็มีส่วนที่คล้ายคลึงกับการที่จำเลยหรือผู้ประกอบการที่อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพิสูจน์หรือต้องแสดงให้เห็น ศาลเห็น คือองค์ประกอบเรื่องผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือกล่าวได้ว่าเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในเรื่องนี้เป็นเรื่องความยินยอมของผู้เสียหายในการใช้สินค้าอันผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพียงแต่ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีเพียงแต่จำเลยต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าโจทก์หรือผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ยังไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงว่าโจทก์หรือผู้เสียหายมีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะอันเกิดจากข้อบกพร่องของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

4.5.2 ส่วนที่แตกต่างกัน

ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นจะมีองค์ประกอบที่จำเลยหรือผู้ประกอบการต้องนำเสนอให้เห็นมากกว่าเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย ที่เพียงจำเลยหรือผู้ประกอบการนำเสนอได้ว่าผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จำเลยหรือผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิด แต่จำเลยหรือผู้ประกอบการที่อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ใช่แต่เพียงว่าต้องนำเสนอว่าผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่การอ้างข้อต่อสู้เรื่องเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์นั้น จำเลยจะต้องนำเสนอเพื่อแสดงให้เห็นว่า

- (1) โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง
- (2) โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น
- (3) การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร

องค์ประกอบในข้อที่ (1) และข้อที่ (2) อาจจะถูกกล่าวรวมๆได้ว่าเป็นการนำเสนอว่าผู้เสียหายได้สมัครใจเข้ารับความเสี่ยงที่ผู้เสียหายได้ตระหนักถึงด้วยตัวของผู้เสียหายเอง แต่หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้รู้หรือเข้าใจถึงความเสี่ยง แต่ผู้เสียหายไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสม (no reasonable options) ที่จะหลีกเลี่ยงกับความเสี่ยงนั้น จึงทำให้จำต้องเข้ารับกับความเสี่ยงดังกล่าว

ก็จะถือว่าผู้เสียหายได้เข้าเผชิญหน้ากับความเสียนั้นด้วยความสมัครใจไม่ได้ ส่วนองค์ประกอบในข้อที่ (3) เป็นองค์ประกอบในเรื่องที่ว่านอกจากผู้เสียหายได้เข้าเผชิญหน้ากับความเสียนั้นด้วยความสมัครใจแล้ว จะต้องเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้ตัดสินใจที่จะสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร ดังนั้นหากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้ตัดสินใจที่จะสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลหรือโดยมีเหตุผลอันสมควร ก็จะไม่ถือว่าเข้าองค์ประกอบของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงอันเป็นเหตุทำให้จำเลยหรือผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิด

4.6 วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2)

จากการศึกษาเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เปรียบเทียบกับข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่าเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทยนั้นได้บัญญัติไว้อย่างกว้าง โดยบัญญัติไว้แต่เพียงว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยจากบทบัญญัติดังกล่าวผู้ประกอบการเพียงพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดแล้ว ซึ่งจะต่างจากหลักเกณฑ์การพิสูจน์ในข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่จำเลยหรือผู้ประกอบการจะต้องพิสูจน์หลายองค์ประกอบมากกว่า ก่อนที่ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจะถูกนำมาใช้ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหาย

จากการที่เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติไว้อย่างกว้างๆ จึงเหมาะสมและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้ในกรณีทั่วไป แต่ในกรณีองค์ประกอบในเรื่องที่ผู้เสียหายนั้นสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสินค้าอันผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 7 (2) นั้นไม่ได้มีการบัญญัติไว้ ดังเช่นที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องนี้เมื่อจำเลยหรือผู้ประกอบการได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ จนทำให้ในบางครั้งจะไม่ใช่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสมเพียงพอ เพราะแม้ผู้บริโภคมีความจำเป็นหรือมีเหตุผลอันสมควรที่จะต้องซื้อสินค้าอันผู้บริโภคได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็สามารถอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ทั้งๆที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอันเกิดจากความบกพร่องในการผลิตหรือจากการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า

หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควรของผู้ประกอบการ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าดังกล่าว เนื่องจากส่งผลให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าดังกล่าวไม่ได้รับการพิจารณาชดเชยความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ทั้งๆที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ เมื่อผู้บริโภครายใดได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตสินค้านั้นก็ย่อมต้องรับผิดตามกฎหมาย

4.6.1 กรณีศึกษา (Case Study)

ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยกับข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่บัญญัติไว้อย่างกว้าง จึงอาจจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่เหมาะสมเพียงพอ โดยได้ศึกษาจากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.6.1.1 กรณีศึกษาคดี Messick v. General Motors Corporation¹⁷

ข้อเท็จจริงและคำพิพากษา

คดีนี้โจทก์ก็คือ A.L. Messick และภรรยาของเขาคือ Elma Messick ส่วนจำเลยก็คือบริษัท General Motors จำเลยได้ทำการอุทธรณ์ โดยข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้ในการอุทธรณ์คือ Messick ได้ซื้อรถ Oldsmobiles คันใหม่ รุ่นปี ค.ศ.1969 จากตัวแทนของผู้อุทธรณ์ในวันที่ 5 กันยายน ค.ศ.1969 รถยนต์คันนี้ได้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในวันที่ 11 มกราคม ค.ศ.1970 ผู้ถูกอุทธรณ์ (โจทก์เดิม) จึงได้ฟ้องร้องบริษัท General Motors เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากการได้รับบาดเจ็บ

ในเวลา 4 เดือนที่ Messick เป็นเจ้าของรถ Oldsmobiles ก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุ โดยเขาได้ใช้รถยนต์คันนี้ในธุรกิจการงานของเขา ซึ่งเครื่องมีอวัตรระยะทางของรถได้แสดงว่ารถได้วิ่งมาแล้วเป็นระยะทาง 15,000 ไมล์ และในช่วงเวลา 4 เดือนนี้ Messick ได้นำรถไปซ่อมอย่างน้อยจำนวน 8 ครั้งเพื่อพยายามแก้ไขข้อบกพร่อง 2 จุด โดยข้อบกพร่องแรกคือรถ Oldsmobiles คันนี้มีปัญหาการสั่นสะเทือนอย่างรุนแรงและจะมีอาการรุนแรงขึ้นเมื่อขับด้วยความเร็วมากกว่า 50 ไมล์ต่อชั่วโมง Messick มีความยากลำบากในการควบคุมรถบนพื้นผิวถนนเมื่อมีการกระแทกหรือเมื่อ

¹⁷ Messick v. General Motors Corporation 460 F.2d 485 (5th Cir. 1972).

เจอกับพื้นผิวขรุขระ ส่วนข้อบกพร่องอีกอย่างหนึ่งที่ปรากฏออกมาคือรถคันนี้มีปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทิศทาง ทำให้รถคันนี้ต้องขับด้วยความระมัดระวังอย่างสูงสุด

ความพยายามซ้ำๆที่จะทำให้ข้อบกพร่องเหล่านี้ดีขึ้น ช่วงซ่อมรถยนต์ของผู้จำหน่ายพบว่ารถ Oldmobiles มีล้อด้านท้ายที่ผิดส่วนและเพลลาที่บิดงอ การเปลี่ยนในส่วนนี้จะทำให้ลดปัญหาเรื่องการสั่นสะเทือน ส่วนปัญหาเรื่องพวงมาลัยนั้นช่วงซ่อมรถยนต์ไม่สามารถอธิบายและแก้ไขได้ หลังจากนั้น Messick ได้มอบรถให้แก่ช่วงซ่อมรถยนต์ส่วนตัวของเขา หลังจากที่ทำการตรวจรถยนต์คันนี้แล้ว ช่วงซ่อมรถยนต์ได้แจ้งให้ Messick ทราบถึงความคิดเห็นของเขาว่าถ้า Messick ยังคงขับรถยนต์คันนี้ต่อไป อาจทำให้เขามีอันตรายถึงชีวิตได้ หลังจากนั้น Messick ได้แจ้งความประสงค์ไปยังบริษัท General Motors เพื่อทำการเปลี่ยนรถยนต์และเขาไม่ได้รับการตอบกลับในเวลาที่รถยนต์ได้วิ่งอยู่บนถนนที่ปกคลุมไปด้วยหมอกเป็นเหตุให้มีความเสียหายเกิดขึ้น

โจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลชั้นต้นโดยกล่าวอ้างเรื่องความแตกต่างในเรื่องสิทธิในความเป็นพลเมือง การฟ้องร้องมีการอ้างถึงทฤษฎีในเรื่องการได้รับการเยียวยา 2 ทฤษฎี การพิจารณาอย่างแรกคือการอ้างเรื่องการออกแบบด้วยความประมาทเลินเล่อของจำเลยและการตรวจสอบอย่างละเอียดของพวงมาลัยและระบบกลไกการกันสะเทือนของรถเป็นสาเหตุที่ใกล้ชิดกับการเกิดอุบัติเหตุ การพิจารณาอย่างที่สองคือเรื่องความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในเรื่องละเมิด การอ้างเรื่องค่าเสียหายนั้นถูกสร้างขึ้นโดยข้อบกพร่องของพวงมาลัยและระบบกันสะเทือนของรถซึ่งทำให้รถ Oldmobiles มีอันตรายอย่างไม่มีเหตุผล (unreasonably dangerous)

ในมุมมองของบริษัท General Motors นั้นข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยง ถูกแสดงให้เห็นจากการยืนยันของ Messick ที่เขาได้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดเงื่อนไขที่เป็นอันตรายหรือทราบถึงข้อบกพร่องของรถยนต์ และเขาทราบถึงเงื่อนไขหรือการกระทำที่เป็นอันตรายและตระหนักถึงลักษณะหรือขอบเขตของอันตราย การยืนยันในประเด็นนี้ถูกอธิบายในคำให้การต่อไปนี้

คำถาม: หลังจากที่คุณ Messick ซื้อรถยนต์คันนี้ คุณมีปัญหาเกี่ยวกับรถยนต์คันนี้ใช่หรือไม่?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ให้อธิบายว่าปัญหานั้นคืออะไร?

คำตอบ: วันแรกที่พวกเราขับรถหรือผมขับรถ รถคันนี้ได้สั่นอย่างน่ากลัวมากเหมือนไม่ต้องการที่จะอยู่บนถนน

คำถาม: คุณพูดถึงเรื่องนี้ว่าเหมือนไม่ต้องการที่จะอยู่บนถนน?

คำตอบ: รถคันนี้ได้เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง

คำถาม: คุณได้มีความพยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์นี้หรือไม่?

คำตอบ: มีครับ

คำถาม: ความยากลำบากที่คุณอธิบายเกี่ยวกับการขับรถคันนี้ยังมีอยู่จนกระทั่งเวลาที่เกิดอุบัติเหตุ?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: รถยนต์มีอาการดีขึ้นหรือไม่?

คำตอบ: ไม่ครับ

คำถาม: คุณได้ทราบถึงอันตรายนี้

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ปัญหาอย่างอื่นที่คุณพูดถึงคือปัญหาเกี่ยวกับพวงมาลัยของรถยนต์ใช่หรือไม่?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: หรือเป็นการควบคุมรถคันนี้บนท้องถนน?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: คุณได้พบว่าคุณไม่สามารถขับรถคันนี้ให้ปลอดภัยได้หากขับด้วยอัตราความเร็วที่มากกว่า 50 ไมล์ต่อชั่วโมง?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ขณะเกิดอุบัติเหตุที่คุณขับรถคันนี้ด้วยอัตราความเร็ว 55 ไมล์ต่อชั่วโมง?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ปัญหาเรื่องพวงมาลัยนั้น คุณได้กล่าวว่ารถยนต์มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วและแกว่งไปแกว่งมาจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: คุณได้นำรถยนต์เข้าไปที่ Beaumont Frame?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ทาง Beaumont Frame ได้บอกกับคุณว่าจะเป็นอันตรายหากขับรถคันนี้?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ใครเป็นผู้ที่พูดคุยกับคุณที่ Beaumont Frame?

คำตอบ: นาย Davis ที่เป็นผู้จัดการหรือบางทีอาจจะเป็นเจ้าของตรงนี้ผมไม่ทราบ

คำถาม: เขาได้บอกกับคุณใช่หรือไม่ว่าจะเป็นอันตรายและเขาไม่คิดที่ขับรถยนต์คันดังกล่าว?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: เป็นระยะเวลาานานเท่าไรก่อนที่จะอุบัติเหตุเกิดขึ้นที่คุณได้รับคำแนะนำนี้?

คำตอบ: ผมไม่ได้นำรถคันนี้กลับไปคืนเพราะผมไม่ทราบวันที่ผมต้องนำรถคันนี้กลับไปคืนให้แก่เขา

คำถาม: คุณได้บอกนาย Howard หรือไม่ว่ารถคันนี้ก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้?

คำตอบ: บอกครับ

คำถาม: คุณทราบในเรื่องนี้?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: คุณทราบในตอนเย็นว่ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้น

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: คุณทราบดีว่ารถยนต์คันที่คุณใช้เดินทางในคืนวันเสาร์นั้น อยู่ในสภาวะที่อันตรายตามที่ได้รับรายงานว่าอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ถ้าไม่ทำการซ่อมรถยนต์ดังกล่าว?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ได้เกิดอันตรายที่ถึงแก่ชีวิตขึ้นกับคุณเนื่องจากรถยนต์ยังคงวิ่งอยู่บนถนนและชนเข้ากับอะไรบางอย่าง?

คำตอบ: ใช่ครับ

คำถาม: ถูกต้องหรือไม่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น?

คำตอบ: ใช่ครับ

Messick อ้างว่าคำถามเกี่ยวกับเรื่องความสมัครใจที่ให้แก่คณะลูกขุนนั้น เขาได้นำเสนอพยานหลักฐานที่แสดงถึงความไว้นิ่งเชื่อใจในรถยนต์ที่ซื้อมาเพื่อใช้ในอาชีพการงานของเขา และเขาได้ถูกพิสูจน์ถึงการขาดความสามารถในทางเศรษฐกิจที่จะซื้อรถยนต์คันที่ 2 ในขณะที่รถ Oldsmobile คันนี้เข้าอยู่ ขณะที่ผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ผลิตได้ปฏิเสธที่จะเปลี่ยนรถให้ Messick ได้อ้างถึงคณะลูกขุนที่มีคำสั่งที่เหมาะสมในองค์ประกอบบนมาตรฐานทางภาวะวิสัย

คดีนี้เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยโจทก์ก็คือ Messick ได้ทำการฟ้องร้องจำเลยก็คือบริษัท General Motors Corporation ผู้ผลิตรถยนต์คันที่โจทก์ขับไปประสบอุบัติเหตุ เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากการได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุในครั้งนั้น โดยโจทก์ได้อ้างว่า

รถยนต์คันดังกล่าวมีข้อบกพร่องจากกระบวนการผลิต ส่วนจำเลยได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงเพื่อไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์ ดังนั้นเมื่อจำเลยได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง องค์ประกอบทั้ง 3 ประการข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์จึงต้องถูกนำมาพิจารณา โดยองค์ประกอบทั้ง 3 นั้นประกอบด้วย

- (1) โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง
- (2) โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น
- (3) การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร

สำหรับองค์ประกอบในข้อ 1 นั้น จะเห็นได้ว่าโจทก์ได้รู้ถึงความเสี่ยงหรืออันตรายที่เกิดจากข้อบกพร่องจากรถยนต์ที่มีความไม่ปลอดภัยกับคนนั้น เนื่องจากโจทก์ได้ทราบอยู่แล้วว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีข้อบกพร่องใน 2 จุดคือมีปัญหาระบบพวงมาลัยและปัญหาเรื่องการสั่นสะเทือนของรถยนต์ นอกจากนี้โจทก์ยังเคยนำรถยนต์คันนี้ไปซ่อมเป็นจำนวนหลายครั้งแต่ปัญหาของรถยนต์คันนี้ก็ไม่หมดไป โดยโจทก์ยังคาดคะเนได้ว่าหากยังขับรถยนต์คันนี้ต่อไปอาจจะเกิดอุบัติเหตุได้ ประกอบกับช่างซ่อมรถยนต์ก็ได้บอกกับโจทก์เช่นกันว่าหากโจทก์ยังขับรถยนต์คันนี้ต่อไปอาจทำให้โจทก์มีอันตรายถึงชีวิตได้

ในส่วนขององค์ประกอบที่ 2 ในเรื่องที่โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจหรือไม่นั้น มีข้อแนะนำว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าฝ่ายโจทก์เผชิญหน้ากับความเสี่ยงด้วยความสมรรถใจหรือไม่นั้นว่าบุคคลใดๆจะไม่มีใครมีความผิดจากการนำตนเองไปเผชิญหน้ากับอันตรายที่ทราบด้วยความสมรรถใจ หากว่าในสถานการณ์เดียวกันหรือคล้ายคลึงกันนั้นบุคคลทั่วไปก็จะประสบกับความเสี่ยงด้วยการกระทำในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นหากมีเหตุอันควรหรือมีความเหมาะสมในการที่โจทก์ตัดสินใจนำตนเองไปเผชิญหน้ากับความเสี่ยงซึ่งโจทก์รับรู้ที่อยู่แล้วหรือหากไม่มีหนทางอื่นที่สมควรนอกจากจะต้องใช้รถยนต์คันดังกล่าว ก็จะไม่ถือว่าโจทก์สมรรถใจเผชิญหน้ากับความเสี่ยง ดังนั้นในคดีนี้จึงไม่ถือว่าฝ่ายโจทก์นั้นสมรรถใจเผชิญหน้ากับความเสี่ยง

ในส่วนขององค์ประกอบที่ 3 ในเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควรนั้น ในคดีนี้ขอบเขตความรับผิดของผู้ผลิตในการวางจำหน่ายสินค้าที่มีข้อบกพร่องหรือมีอันตรายโดยไม่มีเหตุอันควรโดยผู้ผลิตได้อ้างถึงข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงอยู่ที่ฝ่ายโจทก์นั้น ยอมรับในการเผชิญหน้ากับความเสี่ยงด้วยความสมรรถใจและไม่มีเหตุอันสมควรในการเผชิญหน้ากับความเสี่ยงนั้น ฝ่ายโจทก์มีหน้าที่ตอบคำถามของคณะลูกขุนว่าการยอมรับของเขาเป็นไปด้วยความสมรรถใจหรือเป็นผลมาจากสถานการณ์และมีเหตุผลอันควรในการกระทำ คดีนี้โจทก์ได้ให้การว่าเขาใช้รถยนต์ของเขาในการหารายได้ดำรงชีวิตและขับรถราว 1,000 ไมล์ในทุกๆสัปดาห์ โจทก์ได้ยื่น

หลักฐานว่ารถ Oldsmobile ของเขาช่วยสร้างรายได้ราว 1 ใน 6 ของรายได้ต่อเดือนจากสถานการณ์เช่นนี้เป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนที่จะตัดสินภายใต้หลักการที่ว่าบุคคลทั่วไปจะยังใช้รถคันนี้ต่อไปหรือไม่ในขณะที่ขอความช่วยเหลือจากจำเลย ในคดีนี้คณะลูกขุนได้มีคำวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่ฝ่ายโจทก์ ประกอบกับความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นมีสาเหตุโดยตรงมาจากรถยนต์ของบริษัทจำเลย กล่าวคือพยานผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่ารถ Oldsmobile วิ่งออกนอกถนนทำให้โจทก์เกิดอุบัติเหตุขึ้นเป็นผลมาจากความบกพร่องของระบบกันสะเทือนของรถยนต์คันดังกล่าว

คดีนี้คณะลูกขุนได้มีคำวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่ฝ่ายโจทก์ โดยกล่าวว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยงที่จำเลยยกขึ้นต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดนั้นไม่สามารถรับฟังได้ เนื่องจากไม่ครบองค์ประกอบของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยง กล่าวคือแม้ว่าโจทก์จะรับรู้ถึงความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดจากข้อบกพร่องจากรถยนต์ที่มีความไม่ปลอดภัยคันนั้น แต่ยังคงตัดสินใจที่จะใช้รถยนต์คันนี้ต่อไป แต่เนื่องจากไม่มีหนทางอื่นที่สมควรนอกจากจะต้องใช้รถยนต์คันดังกล่าว ดังนั้นในคดีนี้ไม่ถึงว่าฝ่ายโจทก์นั้นสมรรถนะเผชิญหน้ากับความเสี่ยง แม้หากคณะลูกขุนเห็นว่าโจทก์นั้นสมรรถนะเผชิญหน้ากับความเสี่ยง แต่คดีนี้จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายนั้นเป็นไปอย่างมีเหตุผล เนื่องจากความจำเป็นทางอาชีพ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจของโจทก์ โจทก์มีอาชีพเป็นพนักงานขาย (Salesman) ที่จะต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา โจทก์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้รถยนต์เพื่อประกอบอาชีพของโจทก์ ประกอบกับในคดีนี้จำเลยได้ปฏิเสธที่จะเปลี่ยนแปลงรถยนต์ให้กับโจทก์ ในคดีนี้คณะลูกขุนจึงได้มีคำวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่ฝ่ายโจทก์ให้จำเลยต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์

4.6.1.2 กรณีศึกษาคดี Messick v. General Motors Corporation มีการฟ้องร้องต่อศาลไทยภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ข้อเท็จจริงในคดี Messick v. General Motors Corporation ที่เกิดขึ้นจริงในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวโดยสรุปคือโจทก์ (Messick) ได้ทำการฟ้องร้องจำเลย (บริษัท General Motors) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ เนื่องจากรถยนต์ที่โจทก์ซื้อมานั้นได้เกิดอุบัติเหตุขึ้นในวันที่ 11 มกราคม ค.ศ.1970 โดยจำเลยได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยงซึ่งเป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ข้อเท็จจริงในคดีนี้ปรากฏว่าโจทก์ได้ทราบอยู่แล้วว่ารถยนต์คันที่เกิดอุบัติเหตุนี้มีปัญหาที่ระบบพวงมาลัยและปัญหาเรื่องการสั่นสะเทือน ทำให้การควบคุมรถยนต์คันนี้ทำได้ยากและโจทก์ได้เคยนำรถยนต์คันนี้ไปซ่อมเป็นจำนวนหลายครั้ง และได้ติดต่อไปยังจำเลย แต่จำเลยก็ได้เพิกเฉย ไม่ทำการเปลี่ยนแปลงรถยนต์ให้โจทก์ และในระหว่างนั้นโจทก์ได้นำรถยนต์คันนี้ออกใช้งาน เนื่องจากโจทก์มีอาชีพเป็นพนักงานขาย (Salesman) ที่จะต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา และความจำเป็นทางเศรษฐกิจของโจทก์ที่ไม่มีรถยนต์คันอื่นอีกที่จะนำมาใช้งานแทน และในระหว่างที่โจทก์ได้นำรถยนต์คันนี้ออกใช้งานก็ได้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

จากข้อเท็จจริงในคดีนี้หากมีการฟ้องร้องต่อศาลไทยภายใต้พระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่าโจทก์สามารถ ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ในฐานะที่จำเลยเป็น “ผู้ประกอบการ” ตามนิยามของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

- (1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือ แสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

โจทก์สามารถฟ้องร้องจำเลยที่เป็นบริษัทผู้ผลิตรถยนต์คันดังกล่าว โดย กล่าวอ้างว่ารถยนต์คันนี้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากความบกพร่องในการผลิตอันเป็นเหตุให้เกิด อุบัติเหตุทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โดยในคดีนี้หากมีการฟ้องร้องภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่าแม้โจทก์จะเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหาย แต่ในคดีนี้จำเลยจะสามารถอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ได้ เนื่องจากมาตราดังกล่าวบัญญัติไว้ว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จาก ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์ได้รู้อยู่แล้วว่ารถยนต์คันดังกล่าวเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยโจทก์ทราบว่ รถยนต์คันนี้มีปัญหาที่ระบบพวงมาลัยและปัญหาเรื่องการสั่นสะเทือน หากจำเลยพิสูจน์ให้เห็นถึง ข้อเท็จจริงในประเด็นนี้ จำเลยก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดตาม มาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

จากการที่กรณีศึกษาในคดี Messick v. General Motors Corporation หากมีการฟ้องร้องต่อศาลไทยภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แล้ว จำเลยจะสามารถอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตาม มาตรา 7 (2) ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ได้ ทั้งๆที่ในกรณีนี้ความเสียหายนั้นมีสาเหตุมาจากความ บกพร่องของสินค้าของจำเลย ซึ่งจะแตกต่างจากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ จำเลยยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์ เนื่องจากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับ ความเสี่ยงที่จำเลยอ้างมานั้นไม่สามารถรับฟังได้ จะเห็นได้ว่าจากการที่เหตุหลุดพ้นความรับผิดของ ผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) บัญญัติไว้อย่างกว้างๆเช่นนี้ในบางครั้งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ไม่เหมาะสมและเพียงพอ โดยในกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าแม้ว่าโจทก์จะรู้อยู่แล้วว่ารถยนต์คันนี้เป็น สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีปัญหาที่ระบบพวงมาลัยและปัญหาเรื่องการสั่นสะเทือน แต่โจทก์นั้นมีความ จำเป็นและมีเหตุอันควรที่จะต้องใช้รถยนต์คันนั้นด้วยเหตุจากหน้าที่การงาน เนื่องจากโจทก์มีอาชีพ เป็นพนักงานขาย (Salesman) ที่จะต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา และความจำเป็นทางเศรษฐกิจของ

โจทก์ที่ไม่มีรถยนต์คันอื่นอีกที่จะนำมาใช้งานแทน ประกอบกับจำเลยก็ได้เพิกเฉยที่จะเปลี่ยนแปลงรถยนต์ให้แก่โจทก์ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการที่มาตรา 7 (2) บัญญัติไว้อย่างกว้างๆแต่เพียงว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในบางกรณีจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่เหมาะสมและเพียงพอ โดยเฉพาะกับผู้เสียหายที่มีความจำเป็นหรือมีเหตุผลอันควรที่จะต้องซื้อสินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังเช่นในกรณีศึกษากรณีนี้ ทั้งๆที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แท้จริงแล้วมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ โดยเมื่อผู้บริโภครายใดได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภครายนั้นก็ควรที่จะได้รับการพิจารณาเยียวยาความเสียหาย แต่จากบทบัญญัติของมาตรา 7 (2) ดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายในบางกรณีจะไม่ได้รับการพิจารณาเยียวยาความเสียหาย

4.6.2 วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) กับกฎหมายช่วยเหลือ (rescue doctrine)

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในกรณีของสถานการณ์ช่วยเหลือกู้ภัยหรือการสมัครใจเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่ได้รับ หรือที่เรียกว่า กฎความช่วยเหลือ (rescue doctrine) นั้น ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ถือว่าเป็นเรื่องสมัครใจเข้ารับอันตราย อันเป็นเหตุให้โจทก์ไม่อาจเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้านั้นได้ ดังตัวอย่างในคดี *Dillard v. Pittway Corp.*¹⁸ ซึ่งเป็นกรณีของการเข้าไปช่วยเหลือเนื่องจากเครื่องตรวจวัดควันไฟไม่ทำงาน หรือตัวอย่างในคดี *Conaway v. Roberts*¹⁹ เป็นคดีที่ผู้ช่วยเหลือฟ้องร้องบริษัทเนื่องจากเขาได้รับบาดเจ็บจากการที่เข้าไปช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ประสบอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากเครื่องตัดหญ้า โดยศาลได้อนุญาตให้ผู้ช่วยเหลือทำการฟ้องร้องผู้ประกอบการเป็นจำเลยภายใต้ทฤษฎีเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้

แต่เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่บัญญัติไว้อย่างกว้างๆแต่เพียงว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ได้รับอันตรายอันมีสาเหตุมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือนั้นย่อมรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากผู้ประกอบการอ้างข้อเท็จจริงในประเด็นนี้ ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ ตามบทบัญญัติของมาตรา 7 (2) ซึ่งอาจดูเป็นการไม่ยุติธรรมและไม่เป็นการคุ้มครองผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือที่อาจได้รับความเสียหายอันมีสาเหตุมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

¹⁸ *Dillard v. Pittway Corp.*, 719 So.2d 188 (1998).

¹⁹ *Conaway v. Roberts*, 725 S.W.2d 377 (Tex.Ct.App.1987).

4.7 การนำหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

จากการวิเคราะห์ถึงปัญหาของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่บัญญัติไว้อย่างกว้างๆ นั้นส่งผลให้เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่เหมาะสมและเพียงพอ โดยเฉพาะกับผู้บริโภคที่ทราบอยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้บริโภคอาจไม่มีทางเลือกอื่นจึงต้องใช้สินค้านั้นโดยที่ผู้บริโภคมิเหตุผลอันควร ซึ่งจากบทบัญญัติของมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะทำให้ผู้บริโภคที่มีเหตุอันควรนี้ไม่ได้รับการพิจารณาชดเชยความเสียหาย โดยผู้เขียนเห็นว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีการพิจารณาถึงองค์ประกอบเรื่องความมีเหตุผลอันควรของผู้บริโภคในการใช้สินค้าอันผู้บริโภคทราบว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรนำหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสมและเพียงพอมากยิ่งขึ้น ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่เมื่อผู้บริโภครายใดได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตสินค้านั้นก็ย่อมต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการนำหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้น เห็นควรให้เพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) เป็นว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร” เพื่อเพิ่มองค์ประกอบของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ที่แต่เดิมผู้ประกอบการเพียงพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดแล้ว โดยการเพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) ดังกล่าวนี้นี้เป็นการนำข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ โดยกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเป็นกฎหมายที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด และเนื้อหาของกฎหมายในสาระสำคัญนั้นมีส่วนที่คล้ายคลึงกับกฎหมายของประเทศไทย และข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงก็ได้รับการยอมรับให้เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยที่ได้นำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายในเกือบทุกมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา

4.8 ผลกระทบจากการนำหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

4.8.1 ผลกระทบในเรื่องการพิจารณาพิพากษาคดี

จากการที่ผู้เขียนได้เสนอให้มีการนำหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาปรับใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อเพิ่มองค์ประกอบในการพิสูจน์ของจำเลยที่จะส่งผลให้จำเลยไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเป็นว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร”

ในการเพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) ดังกล่าวจึงมีองค์ประกอบที่เพิ่มเติมใน 2 ประการใหญ่ๆ คือ

- (1) การที่ผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) การที่ผู้เสียหายสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร

4.8.1.1 การที่ผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำหรับองค์ประกอบในเรื่องการที่ผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นมาจากการปรับใช้องค์ประกอบในข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องที่โจทก์ต้องมีความรู้อย่างแท้จริงและตระหนักถึงความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์นั้น โดยในการพิจารณาคดีของศาลจำนวนมากภายในประเทศสหรัฐอเมริกา การที่หลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจะถูกนำมาประยุกต์ใช้นั้น โจทก์จะต้องรู้ถึงข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์นั้นโดยเฉพาะเจาะจง ไม่ใช่ความรู้ทั่วไป และโจทก์ยังต้องตระหนักรู้ถึงข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะเจาะจงอันเป็นสาเหตุที่ทำให้โจทก์ได้รับอันตราย องค์ประกอบในเรื่องนี้นั้นศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำปัจจัยในเรื่องการที่ผู้บริโภคมีประสบการณ์กับเครื่องมือหรือผลิตภัณฑ์ ปัจจัยเรื่องอายุและสติปัญญาของผู้บริโภคมาพิจารณาประกอบด้วย กล่าวคือผู้บริโภคที่มีประสบการณ์กับเครื่องมือหรือผลิตภัณฑ์ย่อมที่จะรับรู้อันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้มากกว่าผู้บริโภคที่ไม่มีประสบการณ์กับเครื่องมือหรือผลิตภัณฑ์ และผู้บริโภคที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ย่อมที่จะรับรู้อันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้มากกว่าผู้บริโภคที่เป็นเด็กหรือผู้บริโภคที่ด้อยสติปัญญา

การใช้คำว่าผู้เสียหายได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นั้นจะส่งผลกระทบต่อการพิสูจน์ของฝ่ายจำเลย (ผู้ประกอบการ) เนื่องจากใช้คำว่าผู้เสียหายได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่ผู้เสียหายควรจะรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความหมายของคำทั้ง 2 คำนี้ แตกต่างกัน เนื่องจากหากใช้คำว่าผู้เสียหายควรจะรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ลักษณะของ สินค้าหลายอย่าง เช่นค่าเตือนหรือลักษณะของสินค้านั้นสามารถบอกได้ว่าผู้เสียหายควรจะรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่หากใช้คำว่าผู้เสียหายได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็จะไม่รวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายควรจะรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นภาระการ พิสูจน์ของจำเลยจึงต้องเกี่ยวข้องกับความรู้ที่แท้จริงของผู้เสียหาย แต่ในทางปฏิบัติจำเลยคงไม่สามารถสืบได้อย่างสมบูรณ์ว่าผู้เสียหายได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากการรู้หรือไม่รู้เป็นเรื่องภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ดังนั้น ในทางปฏิบัติจึงต้องสืบพยานแวดล้อม ที่ทำให้เห็นถึงอันตรายที่เกิดขึ้น โดยอาศัยปัจจัยในเรื่องอายุ อาชีพ ประสบการณ์ของผู้เสียหายมา พิจารณาประกอบว่าผู้เสียหายรู้หรือไม่ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและผู้เสียหายได้ ตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น²⁰

ผู้เขียนมีความเห็นว่าในการพิจารณาของศาลในประเด็นเรื่องผู้เสียหายได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากมีคำเตือน ข้อบ่งชี้ ที่ผู้ประกอบการได้ให้มากับ ตัวสินค้าอย่างชัดเจนแล้ว หรือเป็นกรณีของสินค้าที่มีอันตรายโดยแจ้งชัด เช่นมีด ของมีคม ในกรณีที่ ผู้เสียหายเป็นวิญญูชนทั่วไปก็อาจจะถือได้ว่าผู้เสียหายสามารถที่รู้ได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็น สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่หากเป็นกรณีที่ไม่มีคำเตือน ข้อบ่งชี้ ที่มากับตัวสินค้า หรือกรณีที่สินค้านั้น ไม่ใช่สินค้าที่มีอันตรายโดยแจ้งชัด ก็ต้องพิจารณาโดยอาศัยปัจจัยเรื่องประสบการณ์ อายุ อาชีพ สติปัญญา ดังเช่นศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา นำปัจจัยเหล่านี้มาพิจารณาประกอบ โดยผู้เขียนเห็นว่า ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้จะช่วยแสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายได้อย่างชัดเจนหรือไม่ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ ไม่ปลอดภัย และปัจจัยในเรื่องประสบการณ์ อายุ อาชีพ สติปัญญาก็เป็นปัจจัยที่เป็นเรื่องเฉพาะ บุคคล เช่นเดียวกับการรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ก็เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ดังนั้น ปัจจัยในเรื่องประสบการณ์ อายุ อาชีพ สติปัญญาของผู้เสียหายจึงจำเป็นต้องนำมาพิจารณา ประกอบกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย พ.ศ.2551 มิได้แค่เพียงคุ้มครองบุคคลที่ซื้อสินค้า แต่มุ่งคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ได้รับความ เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ดังจะเห็นได้จากคำนิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” ในมาตรา 4 ของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ที่ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่าผู้ได้รับความเสียหายอันเกิด จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะฉะนั้น “ผู้เสียหาย” ในคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความ เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จึงไม่ได้มีความหมายแค่ผู้ซื้อสินค้าแล้วได้รับความ เสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น แต่รวมไปถึงผู้ใช้สินค้า ผู้อยู่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้ง ของสินค้าแล้วได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น การพิจารณาว่าผู้เสียหาย

²⁰ สัมภาษณ์ สรวิต ลิ้มปรีงษ์, ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, 12 พฤศจิกายน 2555.

สามารถรู้ได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ต้องพิจารณาโดยอาศัยปัจจัยในเรื่อง ประสิทธิภาพ อายุ อาชีพ สถิติปัญญา ของผู้เสียหายในแต่ละรายไป

4.8.1.2 การที่ผู้เสียหายสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร

องค์ประกอบในเรื่องผู้เสียหายสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัติจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควรถือเป็นองค์ประกอบหลักที่ผู้เขียนเสนอให้นำมาพิจารณาเพิ่มเติมในเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เนื่องจากปัจจุบันเหตุหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 7 (2) บัญญัติไว้อย่างกว้างว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้อยู่แล้วที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งแตกต่างจากเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในเรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องนี้ก่อนที่ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงจะถูกลำบากบังคับใช้อันจะส่งผลให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิด

การที่ผู้เขียนเสนอให้เพิ่มองค์ประกอบในเรื่องนี้นั้น นอกจากเพื่อความเหมาะสมและเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้นในกรณีที่ผู้เสียหายได้อยู่แล้วที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควรหรือมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อสินค้านั้นแล้ว การกำหนดเพิ่มเติมในองค์ประกอบดังกล่าวนี้ยังเป็นการกำหนดข้อยกเว้นในเรื่องที่ผู้เสียหายได้อยู่แล้วที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้แคบลง ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มองค์ประกอบให้ศาลได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วน เนื่องจากเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น หากจำเลยสามารถนำสืบให้ศาลเห็นได้ จำเลยก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดไปอย่างสมบูรณ์²¹ การเพิ่มองค์ประกอบดังกล่าวนี้เพื่อให้ศาลพิจารณาในองค์ประกอบในเรื่องที่ว่าหากผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควร จำเลยก็ไม่อาจอ้างข้อยกเว้นความรับผิดประการนี้เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดได้

องค์ประกอบในเรื่องนี้นั้น ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาให้เห็นว่าองค์ประกอบในเรื่องนี้จะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าของการตัดสินใจของผู้เสียหาย ดังนั้น คณะลูกขุนในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงต้องมีการพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เป็นตัวชักนำให้เกิดการตัดสินใจนั้น รวมทั้งปัจจัยเรื่องความกดดันที่อาจจะเกิดขึ้นกับโจทก์และปัจจัยจำนวนมากน้อยของระยะเวลาที่โจทก์มีในการตัดสินใจนั้น

สำหรับในเรื่องความมีเหตุผลอันสมควรในการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้เสียหายได้รู้ว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย

²¹ สัมภาษณ์ เฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพานิช, ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์, 22 มกราคม 2556.

พิสูจน์ว่าตนเองมีเหตุผลอันสมควร โดยขึ้นอยู่กับผู้เสียหายว่าจะกล่าวอ้างว่าตนเองมีเหตุผลอันสมควรในการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นอย่างไร การกล่าวอ้างของผู้เสียหายก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละคดี เนื่องจากศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดแนวทางอย่างชัดเจนถึงการพิจารณาในประเด็นเรื่องความมีเหตุผลอันสมควรของผู้เสียหาย จึงเป็นเรื่องของแต่ละศาลในการพิจารณาว่าเหตุผลอันสมควรที่ผู้เสียหายกล่าวอ้างมานั้นสามารถรับฟังได้หรือไม่ หากสามารถรับฟังได้ก็จะถือว่าข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่จำเลยอ้างมานั้นไม่สามารถรับฟังได้ อันเป็นเหตุให้จำเลยไม่หลุดพ้นจากความรับผิดที่มีต่อผู้เสียหาย

ตัวอย่างการกล่าวอ้างของฝ่ายผู้เสียหายว่าตนเองมีเหตุผลอันสมควรในคดีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ศาลเห็นว่าสามารถรับฟังได้นั้น เช่น คดีที่ผู้เสียหายทราบวารณนต์มีข้อบกพร่อง แต่ผู้เสียหายยังคงใช้รถยนต์คันนั้นต่อไป เนื่องจากมีความจำเป็นอันเกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้เสียหายที่เป็นพนักงานขาย (salesman) ที่ต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา หรือความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจของผู้เสียหายจากการที่ผู้เสียหายมีรถยนต์ที่ใช้อยู่เพียงคันเดียว²² หรือความไม่ชัดเจนของฝ่ายผู้ประกอบการ เช่น ผู้ประกอบการแจ้งว่าจะซ่อมแซมหรือทำการแก้ไขหรือทำการเปลี่ยนสินค้าที่มีความบกพร่องให้แก่ผู้เสียหาย แต่ผู้ประกอบการไม่ได้แจ้งกำหนดเวลาว่าจะทำการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้านั้นให้ผู้เสียหายในเวลาใด²³ นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ผู้เสียหายอ้างถึงความเร่งรีบในเวลาที่เกิดอุบัติเหตุ โดยผู้เสียหายกล่าวว่าหากผู้เสียหายได้มีเวลาคิด ก็จะไม่ตัดสินใจกระทำอันอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุเช่นนั้น แต่ในคดีนี้ศาลฎีกาแห่งมลรัฐออริกอนได้กลับคำตัดสินของศาลล่างที่ให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดีแล้วย้อนสำนวนให้มีการพิจารณาคดีใหม่ เนื่องจากยังไม่มีมีการพิจารณาในองค์ประกอบเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ (ผู้เสียหาย) ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือปราศจากเหตุอันควรหรือไม่ โดยองค์ประกอบข้อนี้ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

การปรับใช้องค์ประกอบข้อนี้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ผู้เขียนนำมาปรับใช้โดยใช้คำว่า “ผู้เสียหายสมรรถใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร” อันมาจากองค์ประกอบประการที่สองและองค์ประกอบประการที่สามของหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา คือในเรื่องที่โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมรรถใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น และการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมรรถใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร ซึ่งหมายความว่าถ้าผู้เสียหายมีเหตุอันสมควร หรือเป็นกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้สมรรถใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้น กล่าวคือ ผู้เสียหายไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสมจึงต้องใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ผู้ประกอบการก็ไม่อาจอ้างข้อยกเว้นความรับผิดของ

²² Messick v. General Motors Corporation 460 F.2d 485 (5th Cir. 1972).

²³ Devaney v. Sarno, 125 N.J. Super. 414, 418 (App. Div. 1973).

ผู้ประกอบการในอนุมาตรานี้เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ โดยการใช้คำเช่นนี้ก็เป็นที่ตั้งเช่นที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ในสถานการณ์ช่วยเหลือกู้ภัยที่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะนำข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงมาปรับใช้ไม่ได้ หากเกิดกรณีสถานการณ์ช่วยเหลือกู้ภัยขึ้นในประเทศไทยที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าไปช่วยเหลือบุคคลอื่นได้รับอันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยผู้เข้าไปช่วยเหลือนั้นรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่นกรณีที่อุปกรณ์ตรวจจับควันไฟไม่ทำงานขณะที่เกิดไฟไหม้ ผู้เสียหายจะสามารถกล่าวอ้างว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควรอันจะเป็นเหตุให้จำเลยยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายต่อไป

4.8.2 ผลกระทบในฐานะที่เป็นคดีผู้บริโภค

จากการเพิ่มเติมหลักการดังกล่าวจึงต้องพิจารณาถึงผลกระทบในฐานะคดีแพ่งที่มีการฟ้องร้องตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นถือเป็นคดีผู้บริโภค ตามนิยามความหมายของคำว่าคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ที่บัญญัติไว้ว่า “คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

(1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

(2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

(4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมของกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นอยู่ตลอดจนเพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและป้องปรามผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่สุจริตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ และเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดียิ่งขึ้น โดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดวิธีการพิจารณาคดีขึ้นเป็นพิเศษสำหรับคดีผู้บริโภค โดยไม่ได้มีการจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะดังเช่นศาลชำนาญพิเศษอื่นๆ เช่นศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลล้มละลาย ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนั้นคดีผู้บริโภคจึงอยู่ในอำนาจของศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั่วไป²⁴

²⁴ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, “วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ลักษณะพิเศษและข้อสังเกตที่สำคัญ,” ใน ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาวิชากรกฎหมายสู่สากล, คมวีชร เอียงอ่อง,บรรณาธิการ(กรุงเทพฯ: กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม,2553), หน้า 26-27.

สำหรับคดีผู้บริโภคในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (1) กับ มาตรา 3 (3) ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 กล่าวคือส่วนใหญ่จะเป็นคดีผู้บริโภคประเภทคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีประเภทนี้ ส่วนคดีผู้บริโภคประเภทคดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่น คดีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการเนื่องจากนำเข้ารถยนต์ที่บกพร่องจากการออกแบบทำให้เวลาฝนตก น้ำฝนไหลเข้าไปในห้องโดยสารทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งอัตราส่วนระหว่างคดีที่ผู้ประกอบการฟ้องผู้บริโภคกับคดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการเป็นคดีผู้บริโภคที่มีอัตราส่วนที่พอๆกัน โดยคดีที่ผู้ประกอบการฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน บัตรเครดิต สินเชื่อ เงินกู้ เบิกเงินเกินบัญชี และคดีตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ.2522 ในส่วนของคดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการเป็นคดีผู้บริโภคนั้นมีหลายส่วน เช่น คดีที่ผู้บริโภคที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเอกชนแล้วนำคดีมาฟ้องร้องโดยอ้างว่าโรงพยาบาลกระทำการโดยประมาทเลินเล่อจากการที่แพทย์ทำการรักษาไม่ดีเป็นเหตุให้ผู้บริโภคต้องไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลอื่น หรือเป็นเหตุให้ผู้บริโภคสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกาย ผู้บริโภคจึงนำมาฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย หรือคดีที่ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการโฆษณาสินค้าของผู้ประกอบการ หรือคดีที่ผู้บริโภคกล่าวหาว่าผู้ประกอบการส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้บริโภค²⁵ เป็นต้น

จากการที่ผู้เขียนได้เสนอให้มีการเพิ่มเติมองค์ประกอบของเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เป็น “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร” ดังนั้นในฐานะที่การฟ้องร้องคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ถือเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 จึงต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่จะตามมาหากมีการเพิ่มเติมความในมาตราดังกล่าวในแง่มุมมองของการเป็นคดีผู้บริโภค

องค์ประกอบที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือผู้เสียหายได้รู้้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร ซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัวของทางฝ่ายผู้เสียหาย เป็นเรื่องที่ฝ่ายผู้เสียหายทราบโดยที่ฝ่ายจำเลยอาจจะไม่สามารถทราบได้ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้ฝ่ายผู้ประกอบการเป็นฝ่ายที่ต้องพิสูจน์ถึงเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ประกอบการก็จะลุดพ้นจากความรับผิด จึงอาจมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าเมื่อมีการเพิ่มเติมหลักการดังกล่าวในมาตรา 7 (2) ผู้ประกอบการอาจไม่สามารถทราบได้ว่าฝ่ายผู้เสียหายที่ใช้สินค้าอัน

²⁵ สัมภาษณ์ เฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพานิช, ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์, 22 มกราคม 2556.

ผู้เสียหายทราบว่าสินค้านั้นที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายได้มีเหตุผลอันสมควรในการใช้สินค้านั้นหรือไม่อย่างไร

เมื่อผู้เขียนได้นำประเด็นที่ต้องพิจารณานี้ไปเปรียบเทียบกับคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนพบว่าในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการหรือจำเลยได้ยกข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยง แม้จำเลยจะต้องแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัคใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือปราศจากเหตุอันควร แต่คดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการหรือจำเลยได้ยกข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงแทบทั้งสิ้นจะเป็นฝ่ายผู้เสียหายที่กล่าวอ้างว่าตนมีเหตุผลอันสมควรในการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นและทำการให้เหตุผลประกอบกับฝ่ายผู้เสียหายทำการพิสูจน์ว่าตนมีเหตุผลอันควรอย่างไร เนื่องจากฝ่ายผู้เสียหายเป็นฝ่ายที่ได้ประโยชน์จากการพิสูจน์ในข้อนี้ เพื่อให้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงที่จำเลยได้อ้างมานั้นขาดองค์ประกอบ อันจะส่งผลให้จำเลยยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายอยู่

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าเมื่อมีการเพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นไปแนวทางเดียวกับที่ปรากฏในคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยแม้ในมาตรา 7 จะบัญญัติให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายพิสูจน์ แต่ก็มีใช้ฝ่ายผู้ประกอบการจะต้องเป็นฝ่ายที่ต้องพิสูจน์ในทุกเรื่อง พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดหน้าที่ให้ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา โดยการฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในทางปฏิบัตินั้นหากจำเลยต้องการที่จะหลุดพ้นจากความรับผิด จำเลยก็ต้องอ้างเหตุมาในมาตรา 7 ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากจำเลยอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 7 (2) จำเลยก็ต้องต่อสู้มาในคำให้การว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะฉะนั้นผู้เสียหายก็ย่อมที่จะทราบได้ว่าจำเลยกำลังอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดโดยอาศัยเหตุหลุดพ้นในประการนี้อยู่ ดังนั้นหากผู้เสียหายไม่ต้องการให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิด ฝ่ายผู้เสียหายหรือโจทก์ก็ต้องเอาหลักฐานมาสนับสนุนว่าตนเองมีเหตุผลอันสมควรอย่างไรที่จะต้องซื้อสินค้าอันผู้เสียหายได้ทราบว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย²⁶ หรือที่เรียกว่าผู้เสียหายหรือโจทก์สืบแก่ คือผู้เสียหายหรือโจทก์ไม่ได้มีภาระการพิสูจน์ แต่ก็ต้องนำพยานหลักฐานมาเพื่อที่จะแก้ฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ โดยฝ่ายที่สืบก่อนนั้นไม่ได้หมายความว่าฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์เสมอไป

4.8.2.1 ผลกระทบในเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์

สำหรับเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์ (Standard of Proof) นั้น คือการที่เราต้องพยายามพิสูจน์ให้ศาลเชื่อในข้อเท็จจริงที่เราอ้างหรือโต้แย้งนั้น ตามหลักกฎหมายทั่วไป แบ่งได้ 5 ระดับคือ

²⁶ สัมภาษณ์ สรวริศ ลิ้มปริงซี, ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, 12 พฤศจิกายน 2555.

- (1) การพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันมีพยานหลักฐานเพียงพอ (Probable cause)
- (2) การพิสูจน์ให้เห็นถึงมูลคดี (prima facie case)
- (3) การพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่า (preponderance of evidence)
- (4) การพิสูจน์ให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถืออย่างชัดเจน (clear and convincing evidence)
- (5) การพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร หรือปราศจากเหตุอันควรสงสัย (beyond reasonable doubt)

ตัวอย่างเช่นในคดีแพ่ง มาตรฐานการพิสูจน์ก็คือการพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่า (preponderance of evidence) กล่าวคือการพิสูจน์ให้เห็นถึงน้ำหนักของพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่าพยานหลักฐานอีกฝ่าย ในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายนำสืบแล้วฟังไม่ได้ชัดว่าพยานหลักฐานของฝ่ายใดมีน้ำหนักมากกว่ากัน เรื่องของภาระการพิสูจน์ก็จะเข้ามามีบทบาท ถ้าฝ่ายโจทก์มีภาระการพิสูจน์แล้วฝ่ายจำเลยก็ไม่สามารถนำสืบให้เห็นชัดเจนกว่าพยานหลักฐานของฝ่ายจำเลย โจทก์ก็ต้องแพ้ในประเด็นเหล่านี้ เพราะฉะนั้นในเรื่องของมาตรฐานการพิสูจน์และเรื่องภาระการพิสูจน์ก็มีความเชื่อมโยงกัน²⁷

อย่างไรก็ตาม สำหรับมาตรฐานการพิสูจน์ของคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งถือเป็นคดีผู้บริโภคนั้น จะมีมาตรฐานการพิสูจน์ที่แตกต่างจากมาตรฐานการพิสูจน์ของคดีแพ่งทั่วไป เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ในมาตรา 31 ถึง มาตรา 37 ซึ่งเป็นกลุ่มมาตราที่บัญญัติถึงกระบวนการสืบพยานในคดีผู้บริโภค โดยมาตราเหล่านี้ได้บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 31 บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา 32 บัญญัติไว้ว่า ก่อนการสืบพยาน ให้ศาลแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้

มาตรา 33 บัญญัติไว้ว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความกระจ่างชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามความเห็นสมควร

²⁷ สัมภาษณ์ สรรวิศ ลิ้มปรีงษ์, ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, 12 พฤศจิกายน 2555.

ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้ว รายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัด สิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว

มาตรา 34 บัญญัติไว้ว่า ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใด อ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อ ได้รับอนุญาตจากศาล

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้ จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดี ติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน

มาตรา 36 บัญญัติไว้ว่า ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาส คู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือ เพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วย การ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

มาตรา 37 บัญญัติไว้ว่า เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความ ได้แถลงการณ์ ถ้าหากมีเสร็จแล้วให้ถือว่าการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุดและให้ศาลมีคำพิพากษาหรือ คำสั่งโดยเร็ว แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำ พยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไป ได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ

เมื่อพิจารณากลุ่มมาตรา 31 ถึงมาตรา 37 ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคนั้นค่อนข้างที่จะเป็น “ระบบไต่ สวน” มากกว่าที่จะเป็น “ระบบกล่าวหา” เพื่อให้ศาลได้มีบทบาทในการค้นหาความจริงด้วยตนเอง มากกว่าที่จะให้คู่ความเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน เหมือนอย่างระบบกล่าวหาที่ใช้ในคดีแพ่งอื่นๆตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง²⁸ ดังนั้นมาตรฐานการพิสูจน์ของคดีผู้บริโภคจะไม่ใช่ว่าการซึ่งพยานหลักฐานว่าพยานหลักฐานของ

²⁸ ธานีศ เกศพิทักษ์, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 (กรุงเทพมหานคร: ยูเนี่ยน อุลตราไวโอเร็ด, 2551), หน้า 109.

ฝ่ายใดน่าเชื่อถือกว่ากัน แต่เป็นการที่ศาลได้ค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง²⁹ โดยศาลจะเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล และศาลยังมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

จากมาตรฐานการพิสูจน์ของคดีผู้บริโภค ผู้เขียนจึงเห็นถึงความเป็นไปได้ในข้อเสนอของผู้เขียนในการเพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 โดยให้มีการพิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องที่ว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันควรในการใช้สินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ เพราะถึงแม้ว่าข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จะเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้เสียหายเป็นผู้ทราบ ฝ่ายผู้ประกอบการอาจจะไม่ทราบหรือรู้ถึงข้อเท็จจริงของผู้เสียหายในประเด็นนี้ แต่จากมาตรฐานการพิสูจน์ของคดีผู้บริโภคที่ให้ศาลได้ค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองโดยศาลจะเป็นผู้ซักถามพยานก็จะทำให้องค์ประกอบในประเด็นนี้สามารถถูกพิสูจน์ได้จากการค้นหาข้อเท็จจริงโดยศาล เพราะเมื่อผู้เสียหายได้กล่าวอ้างว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันควรที่ต้องใช้สินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายก็ต้องอ้างพยานหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันควรที่ต้องใช้สินค้าดังกล่าว หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ของศาลที่จะค้นหาว่าข้อเท็จจริงที่ผู้เสียหายกล่าวอ้างมานั้นสามารถรับฟังได้หรือไม่ โดยศาลยังมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม หากศาลค้นหาข้อเท็จจริงได้ว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันควรในการใช้สินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็ยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ตามมาตรา 7 (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แต่หากศาลค้นหาข้อเท็จจริงแล้วไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันควรในการใช้สินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสิ่งที่คุณเสียหายกล่าวอ้างมานั้นไม่ถือเป็นเหตุผลอันควร ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิด

4.8.3 ผลกระทบต่อฝ่ายผู้บริโภค

ตัวแทนของฝ่ายผู้บริโภค³⁰ เห็นด้วยว่าเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 (2) พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้บัญญัติไว้อย่างกว้างเกินไปจนอาจทำให้เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างไม่เหมาะสมและเพียงพอ เนื่องจากการที่บทบัญญัติของมาตรา 7 (2) บัญญัติไว้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ประการหนึ่งคือการเกิดความไม่ชัดเจนว่าการที่ผู้เสียหายหรือผู้บริโภครู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นผู้เสียหายหรือผู้บริโภคต้องรู้ถึงแค่ไหน การบัญญัติเพิ่มเติมว่าผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะช่วยให้กฎหมายมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยตัวแทนฝ่ายผู้บริโภคมีความเห็นว่าการที่จะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจในสาระสำคัญของสินค้าว่าสินค้าอาจ

²⁹ สัมภาษณ์ เฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพานิช, ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์, 22 มกราคม 2556.

³⁰ สัมภาษณ์ ชัยรัตน์ แสงอรุณ, ทนายความและกรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, 9 พฤศจิกายน 2555.

ไม่ปลอดภัยในกรณีใดบ้าง ผู้ประกอบการจะต้องติดคำเตือน โดยคำเตือนของผู้ประกอบการจะต้องมีความชัดเจน ฝ่ายผู้บริโภคมีความเห็นว่าการที่จะยกเว้นให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เหตุที่ว่าผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็ต้องมีข้อมูลให้แก่ผู้บริโภคอย่างเพียงพอที่จะให้ผู้บริโภคสามารถเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นอาจเกิดอันตรายขึ้นได้อย่างไร

ในปัจจุบันฝ่ายผู้บริโภคมีความเห็นว่าสินค้ามักมีความบกพร่องในเรื่องคำเตือน คือเป็นคำเตือนที่ไม่เพียงพอ ตัวอย่างเช่น การที่เตาอบไมโครเวฟสามารถเกิดอันตรายขึ้นได้ หรืออันตรายจากคลื่นโทรศัพท์มือถือ ซึ่งฝ่ายผู้บริโภคเห็นว่าผู้ประกอบการมักไม่ใส่คำเตือนในอันตรายจากสินค้าเหล่านี้หรือมีคำเตือนแต่เป็นคำเตือนที่ไม่ชัดเจนและเพียงพอ และในสถานการณ์ที่ยังไม่ชัดเจนว่าสินค้านั้นอันตรายอย่างไร ผู้ประกอบการก็มักจะยังไม่คำนึงถึงอันตรายจากสินค้าโดยผู้ประกอบการก็ยังคงจำหน่ายสินค้าดังกล่าวต่อไปจนกว่าฝ่ายผู้บริโภคจะมีพยานหลักฐานว่าสินค้านั้นก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้จริงหรือได้มีความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภคขึ้นแล้วจึงจะมีการตระหนักถึงอันตรายจากสินค้าดังกล่าว ดังนั้นฝ่ายผู้บริโภคจึงมีความเห็นว่าผู้ประกอบการจะต้องติดคำเตือนไว้ก่อน คำเตือนนั้นจะต้องเป็นการเปิดเผยข้อมูลและไม่ปิดบังผู้บริโภคเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่สินค้านั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ ไม่ใช่ต้องรอจนมีประจักษ์พยานชัดแจ้งหรือมีความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภคก่อน ผู้ประกอบการจึงค่อยมาติดคำเตือนเพื่อเตือนผู้บริโภค

สำหรับการเพิ่มเติมองค์ประกอบของเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบในมาตรา 7 (2) ว่า “ผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมควรใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร” นั้น ฝ่ายผู้บริโภคมีความเห็นว่าจะมีผลกระทบต่อผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคจะสามารถอ้างเรื่องความสุจริตและความจำเป็นในการใช้สอยสินค้า ตัวอย่างเช่น โทรศัพท์มือถือที่ผู้บริโภคทราบว่ามีความร้อน โดยขณะที่โทรศัพท์มือถือมีความร้อนอยู่ แต่ผู้บริโภคยังจำเป็นต้องใช้โทรศัพท์มือถือเครื่องนั้นอยู่ เนื่องจากผู้บริโภคมีเหตุด่วนหรือต้องการขอความช่วยเหลือโดยต้องใช้โทรศัพท์มือถือ หากโทรศัพท์มือถือเกิดระเบิดขึ้นแล้วสร้างความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค ผู้บริโภคก็จะสามารถกล่าวอ้างได้ว่าผู้บริโภคมีเหตุผลอันสมควรหรือความจำเป็นที่จะต้องใช้นั้น

ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้ให้คำเตือนไว้อย่างชัดเจนแล้วหรือเมื่อพิจารณาจากสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์แล้วสามารถพิจารณาได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้บริโภคก็ยังฝ่าฝืนคำเตือนหรือยังคงใช้สินค้านั้นอย่างไม่มีเหตุผลอันควร ผู้ประกอบการก็ไม่ควรที่จะต้องมารับผิดจากความเสียหายอันเกิดจากความยินยอมของผู้บริโภค เช่น ผู้บริโภคทราบอยู่แล้วว่ารถยนต์มีปัญหาที่ระบบห้ามล้อ แต่ผู้บริโภคก็ยังใช้รถยนต์คันดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลอันควร หากรถยนต์คันดังกล่าวเกิดอุบัติเหตุทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคครั้งนี้

4.8.4 ผลกระทบต่อฝ่ายผู้ประกอบการ

ตัวแทนของฝ่ายผู้ประกอบการซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่ายรถยนต์รายหนึ่งให้ความเห็นว่า³¹ ในปัจจุบันนี้แม้ผู้ประกอบการจะยังไม่ค่อยมีประสบการณ์จากการถูกฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แต่ผู้ประกอบการก็มีประสบการณ์จากการถูกฟ้องเป็นจำเลยให้รับผิดในคดีผู้บริโภคประเภทคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

จากประสบการณ์ของการที่ผู้ประกอบการถูกฟ้องเป็นจำเลยให้รับผิดต่อผู้บริโภค ซึ่งเป็นคดีผู้บริโภคที่จะต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ผู้ประกอบการเห็นว่าแม้กฎหมายฉบับนี้จะมีเจตนาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญแต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการด้วย โดยหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการจริง ผู้ประกอบการก็พร้อมที่จะชดเชยค่าเสียหาย แต่จากการถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีผู้บริโภค บ่อยครั้งที่สินค้าของผู้ประกอบการไม่ได้มีข้อบกพร่องหรือไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค โดยการพิสูจน์ว่าสินค้าของผู้ประกอบการไม่ได้มีข้อบกพร่องนั้นได้ถูกพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิศวกรรม เช่น ราชยานยนต์สมาคมแห่งประเทศไทย อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัย แต่ศาลก็ตัดสินให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคด้วยเหตุผลที่ว่าสินค้านั้นสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ผู้บริโภคไม่ใช่เพราะสินค้าของผู้ประกอบการมีข้อบกพร่องอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค เช่น ผู้บริโภคกล่าวอ้างว่าเครื่องปรับอากาศในรถยนต์มีเสียงดัง เครื่องยนต์ของรถมีเสียงดัง ห้ามล้อของรถมีเสียงดัง รถยนต์มีกลิ่นไอเสียเข้ามา เบาะของรถยนต์ข้างหลังร้อน โดยผู้เชี่ยวชาญที่ศาลให้มาพิสูจน์สินค้าของผู้ประกอบการก็ยืนยันว่าสินค้าของผู้ประกอบการไม่ได้มีข้อบกพร่องจนสามารถเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ซึ่งสิ่งที่ผู้บริโภคกล่าวอ้างมาเหล่านี้เป็นเพียงการสร้างควมรำคาญให้แก่ผู้บริโภค การที่ศาลตัดสินให้ผู้ประกอบการยังต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคทำให้ฝ่ายผู้ประกอบการมีความเห็นในประเด็นนี้ว่าไม่ค่อยยุติธรรมแก่ทางฝ่ายผู้ประกอบการและยังสร้างความเคลือบแคลงใจให้แก่ทางฝ่ายผู้ประกอบการ

ความรับผิดชอบที่ผู้ประกอบการได้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อผู้บริโภคนั้นเราจะเห็นได้บ่อยครั้งจากการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ (Recall) โดยการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ (Recall) นั้นคือการเรียกคืนสินค้าใดๆที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่บริษัทกำหนดไว้ แต่สินค้านั้นยังไม่ได้สร้างปัญหาหรือเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค ตัวอย่างเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ได้เคยเรียกคืนรถยนต์เพื่อทำการเปลี่ยนคันเร่งให้แก่รถยนต์ทุกคันเนื่องมาจากการได้รับรายงานว่าคันเร่ง

³¹สัมภาษณ์ ชุมพร เพชรชุมชน, ผู้จัดการศูนย์ช่วยเหลือลูกค้า ฝ่ายส่งเสริมความพึงพอใจลูกค้า บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด, 7 ธันวาคม 2555.

ของรถยนต์แรงเองเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ แม้ท้ายที่สุดจะมีการตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับความปลอดภัยเพื่อทำการตรวจสอบและได้ข้อสรุปว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากความบกพร่องของคันเร่งแต่เกิดจากฝ่ายที่ผู้เสียหายนำมาวางบริเวณใต้ที่นั่งคนขับนั้นไถลเข้าไปที่คันเร่งทำให้คันเร่งเกิดแรงเอง

สำหรับในประเทศไทยนั้น บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด เคยประกาศเรียกคืนรถยนต์เพื่อนำมาเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยให้แก่รถยนต์ของลูกค้านี้ เนื่องจากเข็มขัดนิรภัยที่บริษัทผู้ผลิต (supplier) ติดตั้งมาให้ในรถยนต์นั้นไม่มีเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (เครื่องหมายอก.) และในกรณีล่าสุดคือกรณีเรียกรถยนต์รุ่น คัมรี่, โคโรลล่า อัลติส, วีโอส, ยาริส ที่ผลิตระหว่างปี พ.ศ. 2549-พ.ศ.2551 เพื่อนำกลับมาตรวจสอบและแก้ไขสวิตช์หลักที่ควบคุมกระจกไฟฟ้าด้านคนขับโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ จากการที่บริษัทได้รับแจ้งจากลูกค้าบางรายว่า สวิตช์หลักที่ควบคุมกระจกไฟฟ้าด้านคนขับในรถยนต์รุ่นดังกล่าว บางครั้งเกิดความรู้สึกติดขัดในระหว่างการใช้งาน บริษัทจึงได้ทำการตรวจสอบรถยนต์และพบว่ามีการผิดพลาดของสวิตช์หลักที่ควบคุมกระจกไฟฟ้าด้านคนขับในบางครั้งตามที่ลูกค้าแจ้ง ซึ่งสาเหตุเกิดจากการที่สารหล่อลื่นพิเศษที่อยู่ภายในสวิตช์หลักที่ควบคุมกระจกไฟฟ้าของรถยนต์คันที่พบอาการผิดพลาดนั้น มีปริมาณน้อยเกินไป กรณีนี้มีรถยนต์โตโยต้าที่ผลิตและจำหน่ายในประเทศไทยที่เข้าข่ายต้องเข้ารับการตรวจสอบปัญหาดังกล่าวนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 160,907 คัน³² โดยในกรณีนี้เห็นว่าหากมองในแง่ทางวิทยาศาสตร์ การที่กระจกติดขัดหรือมีอาการผิดพลาดหากมีการเสียดสีก็อาจจะเกิดความร้อนจนทำให้พลาสติกไหม้ได้ จึงจำเป็นต้องนำรถยนต์เข้ารับการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สำหรับการเพิ่มเติมองค์ประกอบของเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบในมาตรา 7 (2) ว่า “ผู้เสียหายได้รู้้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วยังสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร” นั้น ฝ่ายผู้ประกอบการมีความเห็นว่า³³ ศาลควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและเป็นธรรมเนื่องมาจากหากมีการเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบว่าหากผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควรที่จะต้องซื้อสินค้าอันผู้เสียหายได้ทราบว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอันจะส่งผลให้ผู้ประกอบการยังคงต้องรับผิดชอบผู้เสียหายอยู่ ผู้เสียหายทุกคนก็ย่อมที่จะต้องอ้างมาว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควรที่จะต้องซื้อสินค้าอันผู้เสียหายได้ทราบว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยในประเด็นที่ว่าผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่นั้น ศาลจึงต้องพิจารณาอย่างละเอียดและเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย เหตุผลอันสมควรที่ผู้เสียหายกล่าวอ้างมานั้นต้องเป็นข้ออ้างที่ศาลรับฟังได้ โดยหากสินค้าของผู้ประกอบการมีข้อบกพร่องจนทำให้สินค้าของผู้ประกอบการนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แล้วผู้เสียหายมีเหตุผลอันสมควรที่จะต้องซื้อสินค้าดังกล่าว ผู้ประกอบการก็พร้อมที่จะชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหายและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบกับสินค้าของผู้ประกอบการทั้ง

³²ASTV ผู้จัดการ, ด่วน!โตโยต้าไทยยันเรียกคืนรถ 4 รุ่น 1.6แสนคัน [ออนไลน์], 11 ตุลาคม 2555. แหล่งที่มา <http://www.manager.co.th/Motoring/ViewNews.aspx?NewsID=9550000124847>

³³สัมภาษณ์ ชุมพร เพชรชุมชน, ผู้จัดการศูนย์ช่วยเหลือลูกค้า ฝ่ายส่งเสริมความพึงพอใจลูกค้า บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด, 17 ธันวาคม 2555.

ขึ้นส่วนและอะไหล่ทุกชิ้นได้มีการทำประกันภัยความรับผิดจากผลิตภัณฑ์ (Product Liability Insurance) ไว้กับบริษัทประกันภัยไว้แล้ว ซึ่งการประกันภัยความรับผิดจากผลิตภัณฑ์กรณีนี้จะเป็นคนละกรณีกับการประกันคุณภาพสินค้าของสินค้าเป็นระยะเวลา 3 ปี หรือระยะทาง 1 แสนกิโลเมตรที่ผู้บริโภคได้ทราบกันโดยทั่วไป แต่สำหรับการประกันภัยความรับผิดจากผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการได้ทำไว้กับบริษัทประกันภัยนั้น บริษัทของผู้ประกอบการไม่ได้มีการโฆษณาไปยังลูกค้าหรือผู้บริโภคว่าผู้ประกอบการได้ทำประกันประเภทนี้ไว้ โดยบริษัทของผู้ประกอบการได้มีการทำประกันภัยความรับผิดจากผลิตภัณฑ์มาก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว เนื่องจากบริษัทของผู้ประกอบการมิใช่แต่เพียงผลิตและจำหน่ายรถยนต์ในประเทศไทยเท่านั้นแต่ยังมีการส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศด้วย ซึ่งในต่างประเทศได้มีการประกาศใช้กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ไว้อยู่แล้ว ดังนั้นหากสินค้าของผู้ประกอบการมีความบกพร่องเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจริงผู้ประกอบการก็พร้อมที่รับผิดชอบผู้เสียหาย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552 พระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ เมื่อผู้บริโภครายได้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตสินค้านั้นก็ย่อมจะต้องรับผิดตามกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้บังคับให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนได้ผลิต นำเข้าหรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน

ความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) ไม่ใช่ความรับผิดอย่างเด็ดขาด ที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในทุกกรณี มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้อยู่ 3 เหตุ คือ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

สำหรับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 (2) นี้ เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการด้วยเหตุที่ผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเหตุหลุดพ้นในเรื่องนี้ถือเป็นหลักทั่วไปของยกเว้นความรับผิดทางละเมิด เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ก็มีพื้นฐานมาจากกฎหมายเรื่องละเมิด ดังนั้นหากผู้บริโภคได้ทราบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ผู้บริภคย่อมคาดเห็นถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น หากผู้บริโภคได้ตัดสินใจใช้หรือบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงเป็นเหมือนการที่ผู้บริโภคยินยอมที่จะรับภาระหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้น เมื่อผู้บริโภคได้ให้ความยินยอมในเรื่องดังกล่าวด้วยตนเองแล้วก็ย่อมไม่มีเหตุที่จะให้ผู้ประกอบการต้องมารับภาระความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาในเรื่องเหตุลุดพันความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เปรียบเทียบกับเหตุลุดพันความรับผิดของผู้ประกอบการในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นถือเป็นกฎหมายที่มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและเป็นกฎหมายที่มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ผู้เขียนพบว่าเหตุลุดพันความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทยในเรื่องที่ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถนำไปเปรียบเทียบกับข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องมาจากมืองค์ประกอบในเรื่องที่ว่าผู้เสียหายได้อยู่แล้วที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเหมือนกัน ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงนี้เป็นข้อต่อสู้ประเภทหนึ่งของจำเลยในกฎหมายละเมิดที่จำเลยใช้เป็นข้อต่อสู้เพื่อไม่ให้ต้องรับผิดทางละเมิด โดยองค์ประกอบหลักที่สำคัญของข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในกฎหมายละเมิดคือการที่โจทก์ทราบดีอยู่แล้วว่าโจทก์กำลังเผชิญหน้ากับอันตรายและโจทก์ได้ตระหนักถึงสภาพและลักษณะของอันตรายที่กำลังเกิดขึ้นเป็นอย่างดีและโจทก์เลือกที่จะเผชิญหน้ากับอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ว่าโจทก์รับรู้และสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายในเรื่องนั่นเอง โดยการยกข้อต่อสู้หลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในทางกฎหมายละเมิดนี้โจทก์จะต้องรับรู้ถึงความเสี่ยงก่อนที่จะพาดตนเองเข้าไปรับความเสี่ยงดังกล่าว

ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงได้มีการยอมรับเข้ามาใช้เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยหรือผู้ประกอบการในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีการนำไปใช้ในเกือบทุกมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์จะแตกต่างจากข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้ในกฎหมายละเมิด โดยเฉพาะองค์ประกอบเรื่องการตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือปราศจากเหตุอันควร โดยข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงจะไม่มีมีการพิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องนี้ สำหรับในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ขององค์ประกอบสำคัญที่จำเลยจะต้องนำเสนอให้เห็นก่อนที่โจทก์จะถูกห้ามมิให้เรียกค่าเสียหายภายใต้ข้อต่อสู้เรื่องหลักสมมติใจที่จะรับความเสี่ยงคือ

ประการแรก โจทก์มีความรู้อย่างแท้จริงในความเสี่ยงหรืออันตรายที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดจากข้อบกพร่อง หรือกล่าวได้ว่าเป็นการนำเสนอให้เห็นว่าโจทก์รู้และยอมรับความเสี่ยงหรืออันตรายอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้านั้นโดยเฉพาะ

ประการที่สอง โจทก์ได้นำตนเองเข้าสู่การเสี่ยงอันตรายนั้นด้วยความสมัครใจในขณะที่ได้ตระหนักถึงอันตรายนั้น หรือกล่าวได้ว่าเป็นการนำเสนอให้เห็นว่าโจทก์สมัครใจเข้ารับความเสี่ยงในขณะที่มีอันตรายนั้นเกิดขึ้นจริง

ประการที่สาม การตัดสินใจของโจทก์ในการเข้าสู่อันตรายที่รู้และตระหนักดีด้วยความสมัครใจนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร หรือกล่าวได้ว่าเป็นการนำสืบให้เห็นว่าการตัดสินใจของโจทก์ในการสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผลหรือปราศจากเหตุอันควร

จากการศึกษาเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เปรียบเทียบกับข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจะเห็นได้ว่าเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทยนั้นได้บัญญัติไว้อย่างกว้าง โดยบัญญัติไว้แค่เพียงว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จากบทบัญญัติดังกล่าวผู้ประกอบการเพียงแค่พิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดแล้ว กรณีขององค์ประกอบในเรื่องที่ผู้เสียหายนั้นสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควร พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 7 (2) นั้นไม่ได้มีการบัญญัติไว้ดังเช่นที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบในเรื่องนี้เมื่อจำเลยหรือผู้ประกอบการได้อ้างข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ จนทำให้ในบางครั้งจะไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสมเพียงพอ เพราะแม้ว่าผู้บริโภคมีเหตุผลอันสมควรหรือผู้บริโภคมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อสินค้าอันผู้บริโภคได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่นในกรณีของรถยนต์ ที่ผู้บริโภคมีเหตุผลอันสมควรหรือมีความจำเป็นที่จะต้องใช้รถยนต์ที่ผู้บริโภคได้ทราบว่ารถยนต์มีข้อบกพร่อง เนื่องจากความจำเป็นในเรื่องอาชีพหรือการดำรงชีวิตของผู้บริโภคที่ต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา หรือความจำเป็นทางเศรษฐกิจจากการที่ผู้บริโภคมีรถยนต์ที่มีความบกพร่องใช้งานอยู่เพียงคันเดียวและมีความจำเป็นที่จะต้องใช้รถยนต์ เช่น ต้องพามาตาไปโรงพยาบาล หรือความเร่งรีบและความกดดันของโจทก์หรือจำนวนระยะเวลาที่มีน้อยในการตัดสินใจของโจทก์ในขณะที่เกิดอันตรายขึ้น แต่ผู้ประกอบการสามารถอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดได้ ทั้งๆที่สินค้าของผู้ประกอบการเป็นสินค้าที่มีความบกพร่องหรือเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้ประกอบการกลับไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์หรือผู้เสียหาย เนื่องจากบทบัญญัติของมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติเหตุหลุดพ้นไว้อย่างกว้างๆไว้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรที่จะนำข้อต่อสู้เรื่องหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ประเทศอเมริกามาปรับใช้กับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของประเทศไทย โดยให้มีการเพิ่มเติมองค์ประกอบในเรื่องการตัดสินใจของ

ผู้บริโภคที่ใช้สินค้าอันผู้บริโภคทราบว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นเป็นไปอย่างไม่มีเหตุผลหรือโดยปราศจากเหตุอันควรมาใช้พิจารณาในประเด็นเรื่องหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7 (2) นี้ด้วย เพื่อให้เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเหมาะสมและเพียงพอมากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. เห็นควรให้มีการนำองค์ประกอบในเรื่องการตัดสินใจของผู้เสียหาย (โจทก์) ในการสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผลหรือปราศจากเหตุอันควรหรือไม่ของหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงที่ใช้กับคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้เพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เพิ่มเติมเป็น “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้ได้อย่างชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วจึงสมัครใจเสี่ยงภัยไปรับภัยพิบัตินั้นอย่างปราศจากเหตุอันสมควร” เพื่อให้ในกรณีที่ผู้บริโภคทราบอยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ผู้บริโภคไม่มีทางเลือกอื่นจึงต้องใช้สินค้านั้นโดยมีเหตุผลสมควรด้วยให้ได้รับความคุ้มครองและได้รับการพิจารณาชดเชยความเสียหายจากผู้ประกอบการ

2. เห็นควรให้ผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีคำเตือน วิธีใช้ ข้อบ่งชี้ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอเกี่ยวกับอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคจากการใช้หรือบริโภคสินค้านั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้ตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น สิ่งที่ผู้ประกอบการจะต้องทำเพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ คือการให้ข้อมูลและคำเตือนแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคให้มากที่สุดเท่าที่ผู้ประกอบการจะทำได้

3. เห็นควรให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคที่ฟ้องร้องมีประเด็นหลักสมัครใจที่จะรับความเสี่ยงดังกล่าวเพิ่มเติมความในมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้พิจารณาคดีอย่างละเอียดรอบคอบว่าเหตุผลอันสมควรที่ผู้เสียหายกล่าวอ้างมานั้นสามารถรับฟังได้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและให้ความเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ประกอบการด้วย

4. เห็นควรให้ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคได้ใช้กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้ให้ไว้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือคู่ความทั้งสองฝ่ายในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยเฉพาะพยานหลักฐานที่อยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะหากมีการเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวในมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เนื่องจากการมีเหตุผลอันสมควรในการใช้สินค้าอันผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้เสียหาย (โจทก์) ดังนั้น หากศาลได้มีการพิจารณาคดีผู้บริโภคตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดไว้ ศาลก็จะแสวงหาข้อเท็จจริงในประเด็นนี้ได้ เช่น การที่

ศาลมีอำนาจในการซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล หรือการที่ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ศาลได้มีพยานหลักฐานที่ครบถ้วนในการพิจารณาพิพากษาคดี เพื่อให้เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย เพราะแม้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ แต่ก็ต้องตั้งอยู่บนหลักความถูกต้องและเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ประกอบการด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระปุกดอทคอม. ผงะ! พบชน หนอน แมลง ปนเปื้อนในเส้นพาสต้าอื้อ. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://health.kapook.com/view45336.html> [18 พฤศจิกายน 2555]
- กระปุกดอทคอม. ยา...อันตราย ถ้าใช้ไม่เป็น. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://health.kapook.com/view47820.html> [20 พฤศจิกายน 2555]
- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ., เรื่อง เสร็จที่ 525/2550.
- คณะกรรมการอาหารและยา, สำนักงาน. มารู้จักนิโคตินกันเถอะ. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: <http://www.thaifda.com/editor/data/files/narcotic/news/nicotin.htm> [4 พฤศจิกายน 2555]
- จิตติ ติงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241 ถึงมาตรา 452. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2503.
- จิตติ ติงศภัทย์. ความยินยอมไม่ทำให้เป็นความผิด. วารสารกฎหมาย 1,3 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2520) : 52.
- เฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพานิช. ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์. สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556.
- ชัยพร ทรัพย์วรณิช และธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อยู่ธยา. ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.... ตุลพาห 3, 54 (กันยายน-ธันวาคม 2550) : 180.
- ชัยรัตน์ แสงอรุณ. ทนายความและกรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2555.
- ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ลักษณะพิเศษและข้อสังเกตที่สำคัญ. ใน คมวัชร เอียงอ่อง, ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาวิชากฎหมายสู่สากล, หน้า 26-27. กรุงเทพมหานคร: กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553.
- ชุมพร เพชรชุมชน. ผู้จัดการศูนย์ช่วยเหลือลูกค้า ฝ่ายส่งเสริมความพึงพอใจลูกค้า บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด. สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2555.
- ชุมพร เพชรชุมชน. ผู้จัดการศูนย์ช่วยเหลือลูกค้า ฝ่ายส่งเสริมความพึงพอใจลูกค้า บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด. สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2555.
- ไชยยศ สุทธิกลม. ความรับผิดฐานละเมิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดด้วย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: ยูเนี่ยน อุลตราไวโอเร็ด, 2551.

- ธีรวัฒน์ จันทรสุมบูรณ์. คำอธิบายและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2552.
- นิกข์อวาสา. ผู้บริโภคร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับถุงลมนิรภัยไม่ทำงานทำให้คนขับเสียชีวิต บริษัทโตโยต้าไม่รับผิดชอบ. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/somsak484/2010/08/11/entry-1> [11 ตุลาคม 2555]
- ผู้จัดการ ASTV. ด่วน!โตโยต้าไทยยันเรียกคืนรถ 4 รุ่น 1.6 แสนคัน. [ออนไลน์]. 2555 แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Motoring/ViewNews.aspx?NewsID=9550000124847> [10 มกราคม 2556]
- ไพจิตร ปุญญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2553.
- ไพศาล กุมาลย์วิสัย. ความยินยอมให้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหากไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีเป็นเหตุยกเว้นความผิดได้. ตุลาการ 15 (2511) : 139.
- ไพโรจน์ นวานุช. สินค้าที่ไม่ปลอดภัยอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้. เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 14, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553.
- มานพชัย ธรรมคันโธ. ผ้าอนามัยแบบสอด” เรื่องลับฉบับ “ผู้หญิง”. [ออนไลน์]. 2553 แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9530000158391> [20 กันยายน 2555]
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.
- มานิตย์ จุมปา. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- มานิตย์ วงษ์เสรี, วรรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability), 2544.
- ยุติธรรม, กระทรวง สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (ปรับปรุงกฎหมายละเมิด). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2555.
- วอยซ์ทีวี. ฮอนด้าประเทศไทยเรียกคืน 2,760 คัน. [ออนไลน์]. 2553 แหล่งที่มา : <http://archive.voicetv.co.th/content/7776> [19 สิงหาคม 2555]
- วารี นาสกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรวได้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินติ้ง, 2554.

- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. เขาฟ้องบริษัททุพหรือกันอย่างไรในต่างประเทศ. บทบัญญัติ 57 (ธันวาคม 2544) : 71-94.
- ศนันท์กรณ โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสิ่ง ล่ามมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.
- ศักดิ์ สอนงชาติ. คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2549.
- ศักดิ์ ธนิตกุล. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.
- ศุภฤกษ์ ชลวีระวงศ์. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษารณิของผู้ให้แพรนไซส์ที่ไม่ได้ผลิตหรือขายหรือนำเข้าสินค้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- สมศรี หรุจิตตวิวัฒน์. ความรับผิดของผู้ผลิตสินค้าในทางละเมิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- สรวิศ ลิ้มปรั้งซี. ความรับผิดของผู้ประกอบการ. ใน พรพิมล จิรศิริเลิศ, สิทธิผู้บริโภค, หน้า 35. กรุงเทพมหานคร : ธนาเพลส, 2552.
- สรวิศ ลิ้มปรั้งซี. ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในกรณีใด. ใน พรพิมล จิรศิริเลิศ, สิทธิผู้บริโภค, หน้า 59. กรุงเทพมหานคร : ธนาเพลส, 2552.
- สรวิศ ลิ้มปรั้งซี. เตือนไม่ดี สินค้าเลยไม่ปลอดภัย. ใน พรพิมล จิรศิริเลิศ, สิทธิผู้บริโภค, หน้า 22. กรุงเทพมหานคร : ธนาเพลส, 2552.
- สรวิศ ลิ้มปรั้งซี. สัมผัสดังต่างประเทศ สัมผัสดีเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ผลิตสินค้าต่ออันตรายจากแบบผลิตภัณฑ์. ตุลพาท 54,1 (มกราคม-เมษายน 2550) : 152.
- สรวิศ ลิ้มปรั้งซี. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์. สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2555.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น. บทบัญญัติ 53 (มีนาคม, พ.ศ.2540) : 18.
- สุพัชรินทร์ อัครธิดานนท์. พัฒนาการทางกฎหมายของหลัก volenti non fit injuria : ศึกษาการปรับใช้ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2548.

- สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายพัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547, อ้างถึงใน สุพัชรินทร์ อัครวิชานนท์. พัฒนาการทางกฎหมายของหลัก Volenti non fit injuria : ศึกษาการปรับใช้ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551
- อนันต์ จันทโรภากร. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2545.
- อักษรพร จุฬารัตน. ความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญา วารสารกฎหมาย 9 (มิถุนายน-สิงหาคม 2520) : 60-61.

ภาษาอังกฤษ

- American Jurisprudence. Reasonableness of plaintiff's conduct § 1250. [Online]. 2012. Available from : <http://www.westlaw.com> [2012, September 6]
- American Jurisprudence. Products Liability § 1253. [Online]. 2012. Available from : <http://www.westlaw.com> [2012, September 29]
- American Jurisprudence. Products Liability § 1265. [Online]. 2012. Available from : <http://www.westlaw.com> [2012, October 2]
- Campbell, Christian. International Product liability. Salzburg: Yorkhill Law, 2006.
- Deworf, K. David and Hander, G. Deborah. Assumption of risk and abnormally dangerous activities: A proposal, Montana Law Review, 51 (1990) : 166.
- Drago, J. Alexander. Assumption of risk: An Age-old defense still viable in sports and recreation cases. Fordham intellectual property, Media and entertainment law journal, 12 (February 2002) : 590.
- Fleming, G. John. The law of torts. Sydney: The law book, 1977.
- Fowler, L. Gregory. International Product Liability Law A Worldwide Desk Reference. Boston: Aspatore, 2004.
- Handerson Jr., A. James and Twerski, D. Aaron. Product liability problem and process, 5th edition New York: Asean, 2004.
- Harvard Law School. Assumption of Risk and Strict Products Liability. Harvard Law Review 95 (February 1982) : 873.

- Keeton, W. Page, Dobbs, B. Dan, Keeton, E. Robert and Owen, G. David. Prosser and Keeton on the law of torts. 5th edition. St.Paul Minn.: West, 1984.
- Lukes, C. Robert. The defense of assumption of risk under Montana's product liability law. Montana Law review 53 (January 1997) : 4.
- Mashall, S. Shapo. Comparing Product Liability : Concepts in European and American Law. Cornell International Law Journal 26 (April 1993) : 56.
- Meade, Andrew. A reasonable alternative to the reasonable alternative design requirement in products liability law : A look at Pennsylvania. Hastings Law Journal 62 (November 2010) : 177.
- Nottake, Luke. Product safety and liability law in Japan from minamata to mad cows. New York: Routledge Curzon, 2004.
- Owen, G. David, Montgomery, E. John and Davis, J. Mary. Products Liability and Safety : Cases and Materials. New York: The Foundation Press, 2007.
- Schultz, Mark. Defense in a Product liability Claim. Las Vegas: Cozen O'Connor, 2002.
- The Free Dictionary by FARLEX. Assumption of risk [Online]. n.d.. Available from : <http://legaldictionary.thefreedictionary.com/assumption+of+risk> [2012, July 13]

ภาคผนวก

เรื่องเสร็จที่ ๕๒๕/๒๕๕๐

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า
ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๒๐๔/๘๕๙๗ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า พ.ศ. ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีไปประกอบการพิจารณาด้วย และต่อมาสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร ๒๑๐๕/๓๕๐๓ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายในและกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกประกอบร่างฯ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ

(๑) นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้บังคับ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ (ร่างมาตรา ๖) และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน (ร่างมาตรา ๗)

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ

(๑) นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้บังคับ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ (ร่างมาตรา ๖) และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน (ร่างมาตรา ๗)

(๒) กำหนดให้การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม ทั้งปวง และให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้ได้รับความเสียหายได้ด้วย (ร่างมาตรา ๘)

(๓) กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดหรือภายในสิบปีนับแต่วันที่ส่งมอบสินค้า (ร่างมาตรา ๑๐)

๒. ความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ข้อสังเกตขั้นต้น

(๑) กระทรวงพาณิชย์ มีข้อสังเกต ดังนี้

(ก) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ควรพิจารณาจากคุณภาพของสินค้า นอกเหนือจากสภาพของสินค้าและลักษณะการใช้งานตามปกติด้วย เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิเพิ่มขึ้น (ร่างมาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า”)

(ข) ควรกำหนดให้ผู้ประกอบการหมายความรวมถึงผู้ว่าจ้างผลิตด้วย เนื่องจากสภาพการค้าในปัจจุบันมีเจ้าของสินค้าหรือผู้มีสิทธิในชื่อทางการค้าเป็นจำนวนมากที่จ้างให้ผู้อื่นผลิตสินค้าให้โดยตนมิได้ทำการผลิตเอง (ร่างมาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ”)

(ค) ควรกำหนดโทษปรับผู้ประกอบการที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายเพื่อเป็นการลงโทษให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น โดยอาจกำหนดโทษปรับห้าเท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น

(ง) เมื่อศาลได้พิพากษาให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายแล้ว ควรกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคทุกรายที่ใช้สินค้านั้นด้วย โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลอีก

(จ) ควรกำหนดมาตรการให้ผู้ประกอบการระงับ หยุดการผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย สินค้า หรือเก็บสินค้าที่มีการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า กรณีความเสียหายนั้น เป็นความเสียหายอย่างร้ายแรง

(๒) กระทรวงยุติธรรม มีข้อสังเกต ดังนี้

(ก) กรณีบทนิยามของคำว่า “ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า” ซึ่งกำหนดให้พิจารณาจาก “พฤติการณ์แวดล้อมอันเกี่ยวข้องกับสินค้า” นั้น มีความหมายกว้างมากและไม่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการพิสูจน์ได้ (ร่างมาตรา ๕)

(ข) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า “ค่าเสียหายทางจิตใจ” ตามบทนิยามคำว่า “ค่าเสียหาย” ในร่างมาตรา ๕ มีความหมายอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาล ในการกำหนดค่าเสียหายอื่นนอกจากค่าสินไหมทดแทนตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ค) กรณีที่กำหนดให้องค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายได้นั้น ควรกำหนดให้ใช้หลักการเดียวกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ (ร่างมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง)

(๓) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีข้อสังเกต ดังนี้

(ก) ควรออกกฎกระทรวงกำหนดความหมายของคำว่า “สินค้า” ให้ชัดเจนว่ามีขอบเขตเพียงใด เพื่อสร้างความแน่นอนให้แก่ผู้ประกอบการ

(ข) ควรกำหนดคำนิยามของคำว่า “ความบกพร่องของสินค้า” ว่ามีความหมายอย่างไรและมีขอบเขตกว้างขวางมากน้อยเพียงใด

(ค) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าองค์กรใดบ้างที่มีสิทธิฟ้องคดีแทนผู้บริโภค (ร่างมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง)

(ง) การยกเว้นค่าธรรมเนียมในการฟ้องคดีให้กับผู้เสียหายอาจทำให้เกิดการฟ้องร้องคดีเป็นจำนวนมากหรือเกิดการค้าความอันเป็นการเพิ่มภาระให้ทั้งผู้ประกอบการและกระบวนการยุติธรรม (ร่างมาตรา ๘ วรรคสอง)

(จ) การที่กำหนดให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความบกพร่องของสินค้าเป็นการกำหนดภาระให้แก่ผู้ประกอบการมากเกินไปที่กำหนดไว้ในกฎหมายของต่างประเทศ (ร่างมาตรา ๙)

(ฉ) การกำหนดอายุความที่มีระยะเวลานานกว่าที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น มีความเหมาะสมและเป็นธรรมหรือไม่ (ร่างมาตรา ๑๐)

(ช) การกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดลงในระหว่างที่มีการเจรจากันระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภคนั้น มีความเหมาะสมและเป็นธรรมหรือไม่ (ร่างมาตรา ๑๑)

(ซ) ควรสนับสนุนให้มีศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอันเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายนี้เพื่อให้มีการเจรจาระหว่างผู้เสียหายและผู้ประกอบการ อันจะช่วยลดภาระของทางราชการและลดจำนวนคดีได้

๔

(๔) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีข้อสังเกต ดังนี้

(ก) กรณีบทยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าซึ่งผู้รับมอบสินค้าได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นขาดความปลอดภัยและยังรับไว้โดยไม่ทักท้วง หรือกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล เพื่อป้องกันมิให้มีผู้หาประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมาย เนื่องจากค่าเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกได้ตามพระราชบัญญัตินี้รวมถึงค่าเสียหายทางจิตใจด้วย ซึ่งมีความหมายกว้างและอาจเป็นประโยชน์กับผู้ที่ไม่สุจริตได้ (ร่างมาตรา ๗)

(ข) กรณีที่กำหนดให้อายุความสะดุดหยุดลงในระหว่างที่ผู้ประกอบการและผู้เสียหายได้เจรจาค่าเสียหายกันนั้น ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า หากตกลงกันได้บางส่วน อายุความจะสะดุดหยุดลงหรือไม่ หรือหากเจรจาดังกล่าวไม่ได้ จะเริ่มนับระยะเวลาใหม่ตั้งแต่เมื่อไม่สามารถตกลงกันได้หรือให้นับอายุความต่อไปเสมือนว่าอายุความไม่เคยสะดุดหยุดลง ซึ่งตามบทบัญญัติในร่างมาตรา ๑๑ เหมือนกับว่า เมื่อไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ถือว่าไม่มีอายุความสะดุดหยุดลง ดังนั้น การนับอายุความก็ต้องนับต่อเสมือนกับไม่เคยมีการเจรจากัน อันเป็นหลักการที่คุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้เริ่มนับระยะเวลาใหม่หรือนับระยะเวลาต่อจากเวลาที่ไม่สามารถตกลงกันได้

(ค) ควรกำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ด้วย เช่น เมื่อใดจะถือว่าได้มีการส่งมอบสินค้าแล้ว

๒.๒ ความเห็นในขั้นที่สุด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ดำเนินการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมด้วยแล้วดังนี้

- (๑) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
- (๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- (๓) กระทรวงพาณิชย์
- (๔) กระทรวงอุตสาหกรรม
- (๕) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
- (๖) สำนักงานศาลยุติธรรม

๓.สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งสรุปสาระสำคัญของร่างฯ และการแก้ไขเพิ่มเติมได้ ดังนี้

(๑) ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

คณะกรรมการฯ ได้แก้ไขชื่อร่างจาก “ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า พ.ศ.” เป็น “ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.” เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัตินี้ที่มุ่งหมายถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เหตุที่คณะกรรมการฯ ไม่ใช่คำว่า “สินค้าที่บกพร่อง” ตามถ้อยคำภาษาอังกฤษ (“defective products”) ก็เพื่อมิให้ผู้ใช้กฎหมายเกิดความสับสนกับความชำรุดบกพร่องตามที่บัญญัติไว้ในเอกเทศสัญญาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) วันใช้บังคับ ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒)

ในชั้นที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เสร็จแล้ว และอยู่ในระหว่างการดำเนินการขอความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา^๒ เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหลายประเด็นเพื่อประกอบการพิจารณาของสำนักงานฯ โดยในเรื่องวันใช้บังคับนั้นได้เสนอว่า ระยะเวลาการบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดไว้ ๑ ปี นั้นสั้นเกินไป และไม่มีความเป็นไปได้ในทางการค้าและอุตสาหกรรมที่จะบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้กับสินค้าทุกชนิดในคราวเดียว จึงเสนอว่าราชการควรกำหนดเวลาการใช้บังคับกฎหมายเป็นรายอุตสาหกรรมตามลำดับความสำคัญ

ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ ได้เคยพิจารณาแล้วเห็นว่า ระยะเวลาหนึ่งปีน่าจะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม ประกอบกับฝ่ายผู้ประกอบการได้ทราบหลักการของร่างกฎหมายฉบับนี้มานานแล้วในชั้นที่มีการดำเนินการร่างกฎหมาย รวมทั้งกว่าที่กฎหมายจะได้ผ่านรัฐสภาบังคับใช้เป็นกฎหมายก็จะต้องใช้ระยะเวลาหนึ่ง ผู้ประกอบการจึงน่าจะมีเวลาพอสมควรในการปรับตัวสำหรับการที่จะให้กำหนดตารางเวลาในการใช้บังคับกฎหมายเป็นรายสินค้านั้น เป็นประเด็นใหม่ซึ่งสำนักงานฯ เห็นว่า ในทางปฏิบัติคงไม่สามารถปฏิบัติได้ และอาจจะเกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกันด้วย สำนักงานฯ จึงเห็นควรไม่เสนอประเด็นนี้ให้คณะกรรมการฯ พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

(๓) กรณีมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติเรื่องเดียวกับพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓)

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้กรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้บังคับตามกฎหมายนั้น ซึ่งแตกต่างจากหลักการตามร่างมาตรา ๓ เดิมที่กำหนดให้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้เป็นหลัก โดยไม่คำนึงว่ากฎหมายอื่นนั้นจะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองมากที่สุด

^๒ หนังสือสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ ๒๑/๑๙๘๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน

๖

(๔) บทนิยาม (ร่างมาตรา ๔)

(ก) “สินค้า”

หลักกฎหมายต่างประเทศ

ตาม Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป และกฎหมายของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน และประเทศอังกฤษ คำว่า “สินค้า” หรือ “ผลิตภัณฑ์” (“products”) หมายความว่า สิ่งห้ามทรัพย์ทุกชนิดแม้จะติดอยู่กับสิ่งห้ามทรัพย์ และหมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย ในขณะที่ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น คำว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งห้ามทรัพย์ที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เกี่ยวกับผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร (primary agricultural products) นั้น แต่เดิม Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรปไม่ได้กำหนดให้คำว่า “สินค้า” หมายความว่าผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรด้วย แต่กำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศภาคีที่จะกำหนดเป็นการยกเว้นในกฎหมายภายในของตนให้คำว่า “สินค้า” หมายความว่าผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรด้วยก็ได้ กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสจึงได้กำหนดให้คำว่า “สินค้า” หมายความว่าผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรด้วย ในขณะที่กฎหมายของประเทศเยอรมันและประเทศอังกฤษ คำว่า “สินค้า” มิได้หมายความว่าผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ ภายหลังจากวิกฤติโรควัวบ้าที่ระบาดในประเทศแถบยุโรป ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม Directive-๑๙๘๕ โดย Directive ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๙๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมให้คำว่า “สินค้า” ตาม Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป หมายความว่าผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรด้วย และได้ยกเลิกสิทธิของประเทศภาคี ที่จะกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าว ทั้งนี้ Directive ฉบับใหม่นี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๙ และประเทศภาคีต้องตรากฎหมายอนุวัติการตาม Directive ดังกล่าวภายในวันที่ ๔ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๐

หลักการเดิมของร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ ตามเรื่องเสร็จที่ ๗๔๗/๒๕๔๖

คณะกรรมการฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สินค้า” ให้หมายความว่า สิ่งห้ามทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิตด้วย ทั้งนี้ เพื่อขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคและสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น และให้มีการกำหนดยกเว้นสินค้าซึ่งจะไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโดยให้ตราเป็นกฎกระทรวง ซึ่งทำให้สะดวกแก่การบังคับใช้กฎหมายยิ่งกว่าหลักการตามร่างฯ ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่กำหนดให้มีการตรากฎกระทรวงเพื่อกำหนดทรัพย์สินที่จะเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” ไว้ด้วย เพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

ในชั้นพิจารณา ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ไม่เห็นด้วยที่จะกำหนดให้คำว่า “สินค้า” ตามพระราชบัญญัตินี้

ครอบคลุมถึงผลิตผลเกษตรกรรมด้วย เนื่องจากจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรโดยรวมของประเทศ และกระทรวงพาณิชย์ได้มีข้อสังเกตว่า หลักการดังกล่าวอาจเกิดผลกระทบต่อภาคเกษตรโดยรวมของประเทศได้ ดังนั้น ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งพัฒนาให้เกษตรกรไทยมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวก่อนกฎหมายบังคับใช้

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้มุ่งที่การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ และกฎหมายของประเทศต่างๆ ในเรื่องนี้ก็ได้กำหนดยกเว้นผลิตผลเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลเห็นว่าการกำหนดหลักการดังกล่าว จะเกิดผลเสียสำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม ก็สามารถออกกฎกระทรวงยกเว้นผลิตผลเกษตรกรรมบางชนิดได้

หลักการใหม่ของร่างฯ ที่คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อีกครั้งหนึ่ง

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สินค้า” (ร่างมาตรา ๔) โดยให้ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรกรรมออก เนื่องจากมีกฎหมายเกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรกรรมบังคับใช้อยู่แล้ว และในทางปฏิบัติจะเกิดความไม่คล่องตัวและเกิดผลกระทบรุนแรง เพราะผลิตผลทางเกษตรกรรมมีความละเอียดอ่อนทั้งในเรื่องมาตรฐานและการค้าระหว่างประเทศ นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ชุดใหม่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากนิยามของคำว่า “สินค้า” มีความหมายรวมถึงผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ผ่านกระบวนการผลิตด้วย แต่กรณีที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอให้ตัดผลิตผลทางเกษตรกรรมออก จึงไม่มีความชัดเจนว่าจะให้ตัดผลิตผลทางเกษตรกรรมออกทั้งหมด หรือให้ตัดเฉพาะผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ผ่านกระบวนการผลิตเท่านั้น ส่วนผลิตผลเกษตรกรรมที่ผ่านกระบวนการผลิตยังคงอยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัตินี้

ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ)ได้ชี้แจงถึงการเสนอให้ตัดผลิตผลทางเกษตรกรรมออก โดยมีเหตุผลว่า หากให้คงนิยามคำว่า “สินค้า” มีความหมายรวมถึงผลิตผลเกษตรกรรมด้วยแล้ว เกษตรกรรายย่อยจะต้องรับภาระหนักในการพิสูจน์หักล้างว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากสินค้าของตน ซึ่งในทางปฏิบัติคงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลเพิ่มเติมว่าจากนิยามของ “สินค้า” ที่กำหนดให้มีความหมายถึงสิ่งหาบริโภคทุกชนิด นั้น ก็น่าจะครอบคลุมถึงผลิตผลเกษตรกรรมได้อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติเน้นย้ำให้มีความหมายรวมถึงผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิตอีก

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ ดังนั้น เมื่อผู้บริโภครายใดได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตสินค้านั้นก็ย่อมต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ส่วนเหตุผลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่อ้างว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรกรรมบังคับใช้อยู่แล้วนั้น ปรากฏว่า หมายถึงร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร

พ.ศ. ซึ่งยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่อยู่ในระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเท่านั้น และตามหลักการของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก็เป็นเพียงกำหนดหลักการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานและการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อให้สินค้าเกษตรปลอดภัยต่อผู้บริโภคอันเป็นเรื่องการป้องกันเท่านั้น แต่ไม่มีหลักการเกี่ยวกับเรื่องการค้าและการให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว อันเป็นหลักการตามร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ฉบับนี้แต่อย่างใด นอกจากนี้ หากให้ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับผลผลิตเกษตรกรรมออกจากนิยามคำว่า “สินค้า” ก็จะมีผลกระทบต่อนิยามคำว่า “ผลผลิตเกษตรกรรม” ด้วย โดยไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดนิยามดังกล่าวไว้เช่นกัน ถ้าเป็นเช่นนั้น ผลผลิตเกษตรกรรมที่เกิดจากธรรมชาติก็จะอยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อเกษตรกรมากกว่า อย่างไรก็ตาม ในที่สุดคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) จึงได้เสนอให้แก้ไขข้อความ “รวมทั้งผลผลิตเกษตรกรรมที่ยังไม่ผ่านการบวนการผลิต” เป็นว่า “รวมทั้งผลผลิตเกษตรกรรม” โดยตัดข้อความว่า “ที่ยังไม่ผ่านการบวนการผลิต” ออก ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ผลผลิตทางเกษตรกรรมทุกชนิดต้องอยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นผลผลิตที่เกิดจากธรรมชาติที่เป็นข้อยกเว้นในนิยามคำว่า “ผลผลิตเกษตรกรรม” ส่วนผลผลิตเกษตรกรรมชนิดใดที่ไม่ต้องการให้อยู่ภายใต้บังคับร่างพระราชบัญญัตินี้ก็ให้กำหนดยกเว้นในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ข้อเสนอดังกล่าวผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้เห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมด้วยแล้ว

(ข) “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป มิได้กำหนดนิยามของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” (defective products) ไว้เป็นการเฉพาะ หากแต่กำหนดลักษณะหรือกรณีที่ดีถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ เมื่อสินค้านั้นมิได้ให้ความปลอดภัยซึ่งบุคคลคาดหวังได้ตามสมควร เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะหรือรูปแบบของสินค้า ประโยชน์ที่คาดหวังว่าจะได้รับจากสินค้านั้นตามสมควร และช่วงเวลาที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย อย่างไรก็ตาม จะไม่ถือว่าสินค้าไม่มีความปลอดภัยเพียงเพราะเหตุว่ามีสินค้าที่มีประสิทธิภาพมากกว่าได้นำออกวางจำหน่ายภายหลังสินค้านั้น นอกจากนี้ สินค้าที่ไม่ปลอดภัยยังหมายความรวมถึงกรณีและผู้ผลิตมิได้ให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวสินค้านั้น หรือมิได้แจ้งเตือนเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ซึ่งสินค้านั้น หรือการให้ข้อมูลหรือการแจ้งเตือนที่ไม่เพียงพอ

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน

๔

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้เพิ่มบทนิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย โดยกำหนดให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ ตามข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การที่คณะกรรมการฯ ใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ก็เพื่อมิให้ผู้ใช้กฎหมายเกิดความสับสนกับคำว่า “สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของกฎหมายโดยตรงดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

(ค) “ความเสียหาย”

หลักกฎหมายต่างประเทศ

ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองที่กำหนดใน Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป ได้แก่ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ทั้งนี้ ในส่วนของทรัพย์สินนั้น จะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยส่วนตัวของบุคคลและผู้ได้รับความเสียหายได้ใช้ทรัพย์สินนั้นเพื่อการใช้สอยส่วนตัว และเฉพาะแต่มูลค่าทรัพย์สินในส่วนที่มีจำนวนเกินกว่า ๕๐๐ Ecus (หน่วยเงินตรากลางของประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป) ขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ความเสียหายต่อทรัพย์สินไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศเยอรมันและประเทศอังกฤษได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ด้วย ในขณะที่กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นไม่มีข้อกำหนดในเรื่องนี้

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “ความเสียหาย” ให้หมายความถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน แต่ไม่รวมถึงสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ อีกทั้งยังทำให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย ยิ่งกว่าหลักการตามร่างเดิมที่ใช้คำว่า “ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า” ซึ่งกำหนดความหมายของคำว่า “ความเสียหาย” ปะปนกับความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

(ง) “ความเสียหายต่อจิตใจ”

หลักกฎหมายต่างประเทศ

ในส่วนที่เกี่ยวกับความเสียหายที่ไม่มีตัวตน (non-material damages) Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรปมิได้กำหนดบทบัญญัติในเรื่องนี้ไว้เป็นการเฉพาะ และกำหนดให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในของประเทศภาคี กล่าวอีกนัยหนึ่ง ประเทศภาคีมีสิทธิที่จะกำหนดให้ความเสียหายที่ไม่มีตัวตนโดยเฉพาะความเสียหายต่อจิตใจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของตนได้ ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลนั้น ประเทศฝรั่งเศสยอมให้ผู้ได้รับ

ความเสียหายเรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้ แต่กฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่น จะกำหนดเงื่อนไขว่าให้เรียกได้เมื่อมีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย ในขณะที่กฎหมายของประเทศเยอรมันกำหนดให้เป็นไปตามบทบัญญัติเรื่องละเมิด สำหรับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา การกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจเป็นไปตามหลักกฎหมาย ๒ ประการ คือ ประการที่หนึ่ง หลักเรื่อง Impact rule คือ ต้องมีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้นด้วย หรือปรากฏหลักฐานแจ้งชัดว่าผู้ผลิตตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อ ถ้าเกิดความเสียหายต่อจิตใจ แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มี ความบาดเจ็บของร่างกายเกิดขึ้น บุคคลนั้นไม่อาจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อจิตใจได้ และประการที่สอง หลัก Zone of danger rule กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนอยู่ในบริเวณที่อาจได้รับอันตรายต่อร่างกายจากการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำละเมิด และมีความเสี่ยงอย่างมากที่ตนจะได้รับอันตรายนั้น ผู้ได้รับความเสียหายนั้นจึงจะสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อจิตใจได้

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ เห็นควรกำหนดให้ศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจได้ และให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ” ไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจ ทั้งนี้ ตามข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรม

อนึ่ง แม้ว่ามาตรา ๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะได้กำหนดว่า ในกรณีที่ทำให้บุคคลเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย ผู้เสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติ ศาลคดีแพ่งไม่เคยพิพากษาให้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจตามคำขอของผู้เสียหายแต่อย่างใด โดยกล่าวอ้างว่าไม่มีกฎหมายให้อำนาจเรียกค่าเสียหายดังกล่าวไว้ และทำให้มาตรานี้ขาดความศักดิ์สิทธิ์ในทางปฏิบัติไปอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการฯ จึงเห็นควรกำหนดให้ชัดเจนในร่างพระราชบัญญัตินี้ว่าให้ศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้ (ร่างมาตรา ๑๑ (๑))

(จ) “ผู้ประกอบการ”

หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่องนี้ คือ ผู้ผลิต (producers) เนื่องจากผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตสินค้าในทุกขั้นตอน จึงสมควรเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ อย่างไรก็ตาม คำว่า “ผู้ผลิต” ตาม Directive-๑๙๘๕ มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้าเท่านั้น หากแต่ได้ขยายขอบเขตออกไปถึงบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าด้วย ได้แก่

- ผู้ผลิตสินค้าที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบ ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้รับผิดชอบในการประกอบชิ้นส่วนต่างๆ

- ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อการขายหรือให้เช่า หรือจำหน่ายในรูปแบบอื่นใด
- ผู้ซึ่งแสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตโดยระบุชื่อ เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายเฉพาะอื่นใดของบุคคลนั้นลงบนตัวสินค้า และ

- ผู้ขายสินค้า ในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าได้
กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศเยอรมันยังได้กำหนดให้ผู้ขนส่งสินค้าในทางธุรกิจต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิตด้วย ในกรณีที่ผู้ขนส่งไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือบุคคลที่ได้นำสินค้ามาส่งมอบให้กับตน ในขณะที่กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดยกเว้นให้ผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลีสซิ่ง (leasing) ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในเรื่องนี้

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าหลักการที่กำหนดในร่างฯ เดิมและสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ อีกทั้งยังได้กำหนดให้ผู้ประกอบการหมายความรวมถึงผู้ว่าจ้างให้ผลิตด้วย ทั้งนี้ตามข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ ในส่วนของผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้น ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ตั้งข้อสังเกตว่าควรกำหนดยกเว้นมิให้ผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลีสซิ่งอยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวทำหน้าที่แต่เพียงให้บริการทางการเงินเท่านั้น มิได้เป็นผู้ขายสินค้าตามนัยแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด และการที่กำหนดให้กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังคงอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจนั้นก็เพียงแต่เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้สินค้านั้นเป็นประกันการชำระหนี้เงินกู้ยืมเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการฯ เห็นว่าในปัจจุบัน กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทยยังขาดความชัดเจนอยู่มาก และเห็นควรให้คงบทนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ ตามเดิม

(๕) ความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ประกอบการ (ร่างมาตรา ๕)

หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป กำหนดว่าในกรณีที่มีบุคคลหลายคนต้องรับผิดชอบในความเสียหายเดียวกัน ให้บุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมีความรับผิดชอบร่วมกัน

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน และประเทศอังกฤษต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน ในขณะที่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นไม่มีข้อกำหนดในเรื่องนี้

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเพิ่มเติมให้ผู้ประกอบการต้องร่วมรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ

อนึ่ง สำหรับข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ที่เสนอว่า เมื่อศาลได้พิพากษาให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายแล้ว ควรกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบชดเชย

ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคทุกรายที่ใช้สินค้านั้นด้วย โดยมีต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลอีก นั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า เนื่องจากในขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากำลังพิจารณา ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class action) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้บังคับในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นกระบวนการพิจารณาในคดีที่มีผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำเดียวกันเป็นจำนวนมาก และคำพิพากษาหรือคำชี้ขาดตัดสินคดีของศาลจะมีผลผูกพันผู้เสียหายทั้งหลาย แม้ว่าผู้เสียหายนั้นจะได้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีก็ตาม ร่างกฎหมายดังกล่าวจะเป็นการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้มาตรการดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถนำมาใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่การดำเนินคดีในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่จำกัดเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้ สำหรับข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ที่เสนอให้กำหนดมาตรการให้ผู้ประกอบการระงับ หยุดการผลิต นำเข้าหรือจำหน่ายสินค้า หรือเก็บสินค้าที่มีการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหาย กรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้า นั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า มาตรการดังกล่าวได้มีกำหนดไว้แล้วในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ (มาตรา ๓๖) ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด

(๖) ภาระการพิสูจน์ (ร่างมาตรา ๖)

หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป กำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความเสียหาย ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างความไม่ปลอดภัยของสินค้าและความเสียหายนั้น ทั้งนี้ ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เกี่ยวกับการนำสืบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น Directive-๑๙๘๕ มิได้กำหนดว่าจะต้องใช้หลักฐานพิสูจน์เพียงใด ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศภาคีแต่ละประเทศ แต่ในทางตำราวิชาการ ได้วางหลักไว้ว่า ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์แต่เพียงความเสียหายที่ได้รับและความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากสินค้านั้นเท่านั้น ทั้งนี้ ตามทฤษฎีที่เรียกว่า "la théorie de l' équivalence des conditions" ดังนั้น ผู้เสียหายจึงไม่มีหน้าที่พิสูจน์สาเหตุของความเสียหายหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ในเชิงปฏิเสธรว่าสินค้าของตนมีความปลอดภัย

กฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมันได้บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกับ Directive-๑๙๘๕ กล่าวคือ กำหนดว่าผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยและความเสียหายเกิดจากความไม่ปลอดภัยนั้น แต่อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น การพิสูจน์ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์โดยละเอียดดังเช่นในคดีที่ฟ้องโดยอาศัยมูลละเมิดทั่วไป ในขณะที่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นไม่มีข้อกำหนดในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดหน้าที่ของผู้เสียหายในการนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางประการ มิใช่ว่าไม่ต้องนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงใด ๆ ตามหลักการที่กำหนดในร่างมาตรา ๙วรรคหนึ่งเดิม ซึ่งจะให้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการมีลักษณะเป็น “absolute liability” มิใช่เพียง “strict liability” ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงแต่เพียงว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา โดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการในการนำสืบหักล้าง ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการผลิตในทุกขั้นตอนเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของผู้ประกอบการแต่เพียงผู้เดียว ผู้ประกอบการย่อมอยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้นำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร หากกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ย่อมจะเป็นการยากหรือมีฉันทันทีไม่อาจดำเนินการได้เลยในทางปฏิบัติ อันจะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้

(๗) เหตุหลุดพ้นความรับผิด (ร่างมาตรา ๗)

หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะเสมือนเป็นผู้ผลิตไว้ ๖ ประการ ได้แก่

- ผู้ผลิตมิได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย
- ความบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น มิได้ปรากฏอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย หรือความบกพร่องนั้นได้เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น
- สินค้านั้นมิได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขายหรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใดเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ผลิต หรือมิได้ถูกผลิตขึ้นในการประกอบกิจการของผู้ผลิต
- ความบกพร่องเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (mandatory regulations) ที่ออกโดยองค์การภาครัฐ
- สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ยุติการผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ตรวจพบความบกพร่องของสินค้าที่มีอยู่ได้ (state of the art defence)
- ในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบของสินค้า ความบกพร่องได้เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรรมวิธีการประกอบชิ้นส่วนดังกล่าว หรือจากคำสั่งของผู้รับผิดชอบในการประกอบสินค้า

อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคนั้น Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป กำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศภาคีที่อาจจะกำหนดในกฎหมายภายในของตนให้ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิด แม้ว่าผู้ผลิตจะพิสูจน์ได้ว่าสถานะของความรู้

ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ตนนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้นไม่สามารถทำให้ตรวจพบการมีอยู่ของความไม่ปลอดภัยนั้นได้ก็ตาม

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่นต่างก็ได้บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๗ เดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดใน ๒ กรณีดังต่อไปนี้ ออก

๑. เหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีผู้ประกอบการไม่สามารถรู้ถึงความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ในสินค้า เนื่องจากสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในขณะส่งมอบสินค้านั้นยังไม่สามารถทำให้ตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า

สำหรับเหตุผลที่ประเทศต่าง ๆ กำหนดให้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศอุตสาหกรรม การกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบแม้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะและผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายจะทำให้ไม่สามารถตรวจสอบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นได้ ย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในประเทศของตน อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก หากกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้ย่อมเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ ๆ มาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะผู้นำสินค้าออกขายนั้น ยังไม่อาจทำให้ตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก

๒. เหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีที่สินค้านั้นได้ผลิตตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานที่หน่วยงานของรัฐตรวจสอบควบคุมหรือมาตรฐานต่างประเทศหรือระหว่างประเทศที่หน่วยงานของรัฐให้การรับรอง

เนื่องจากการที่ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของหน่วยงานของรัฐที่ตรวจสอบควบคุมนั้น มิได้เป็นการรับประกันว่าสินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ปลอดภัยเสมอไป นอกจากนี้ การตรวจสอบควบคุมของหน่วยงานของรัฐของไทยเป็นการตรวจสอบโดยวิธีสุ่มตัวอย่างสินค้าเท่านั้น ซึ่งย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่ถูกตรวจสอบ หากกำหนดเหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิด จะทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะไม่ใช่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคตามเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ตั้งข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้กำหนด

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้น ผู้ประกอบการจะไม่สามารถนำสินค้าออกวางจำหน่ายได้ ประกอบกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว คือ เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชน ดังนั้น เมื่อผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบการก็น่าจะหลุดพ้นความรับผิด จึงควรคงเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีนี้ไว้ตามหลักการที่กำหนดในร่างฯ เดิม

ตามข้อสังเกตดังกล่าว คณะกรรมการฯ เห็นว่ามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นเพียงมาตรฐานเบื้องต้นหรือมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น และมีได้หมายความว่าเมื่อผู้ประกอบการผลิตสินค้าได้มาตรฐานดังกล่าวแล้ว หากสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นผู้ประกอบการจะไม่มี ความรับผิดแต่อย่างใด จึงเห็นควรให้ตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ออก

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ได้แก่ กรณีผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และกรณีความเสียหายเกิดขึ้นจากการที่ผู้เสียหายเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นหลักปกติทั่วไปของเหตุยกเว้นความรับผิดทางละเมิด ทั้งนี้ ตามข้อสังเกตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งตามหลักการของร่างมาตรา ๗ (๑) เดิม กำหนดเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายใช้สินค้าไม่ถูกต้องเท่านั้น และได้นำเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามร่างมาตรา ๗ (๓) เดิม มากำหนดเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามร่างมาตรา ๗ (๑) (กรณีสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย) และนำเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามร่างมาตรา ๗ (๔) เดิม มากำหนดเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตตามร่างมาตรา ๘

ต่อมาสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือตามที่กล่าวไว้ในข้อ (๒) ขอให้ทบทวนเหตุหลุดพ้นความรับผิด โดยเพิ่มเหตุหลุดพ้นความรับผิด ๕ ประการแรกของ Directive-๑๙๘๕ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุหลุดพ้นความรับผิดประการที่สี่ และประการที่ห้า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาและให้เหตุผลในการที่ไม่กำหนดเหตุดังกล่าวไว้แล้วตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สำหรับเหตุหลุดพ้นประการที่หนึ่ง และประการที่สองนั้น ตามร่างมาตรา ๕ ได้กำหนดไว้แล้วว่า ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ได้มีการขายแล้วเท่านั้น ส่วนเหตุหลุดพ้นประการที่สามก็อยู่ในความหมายของบทนิยามคำว่า “ขาย” ตามร่างมาตรา ๔ อยู่แล้ว

(๘) ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต (ร่างมาตรา ๘)

คณะกรรมการฯ ได้นำหลักการของร่างมาตรา ๗ (๔) เดิม มากำหนดให้ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ

(๙) ข้อตกลงจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ (ร่างมาตรา ๙)
หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป กำหนดว่าความรับผิดของผู้ผลิตต่อผู้เสียหายไม่อาจถูกจำกัดหรือยกเว้นโดยข้อสัญญาเพื่อจำกัดหรือยกเว้นความรับผิด กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน และประเทศอังกฤษต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเพิ่มเติมให้ข้อตกลงที่ผู้บริโภคกับผู้ประกอบการได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการ จะนำมายกขึ้นกล่าวอ้างไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ

(๑๐) การฟ้องคดี (ร่างมาตรา ๑๐)

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ โดยกำหนดให้สมาคมดังกล่าวได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมเช่นเดียวกับกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้น ไม่รวมถึงความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด ทั้งนี้ ตามข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

อนึ่ง คณะกรรมการฯ ได้กำหนดยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมให้เฉพาะกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองฟ้องคดีแทนผู้เสียหายเท่านั้น ไม่รวมไปถึงการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายเองดังเช่นที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๘ เดิม โดยการที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองจะดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ย่อมจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงเห็นว่าการกำหนดยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวจึงไม่น่าจะทำให้เกิดการฟ้องคดีเป็นจำนวนมากอันจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบการ ตามข้อสังเกตของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยแต่อย่างใด

(๑๑) ค่าเสียหายอื่นนอกจากค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ร่างมาตรา ๑๑)

หลักกฎหมายต่างประเทศ

กรณีค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจนั้น ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศภาคีที่จะกำหนดไว้ในกฎหมายภายในของตนว่าจะกำหนดให้ความเสียหายต่อจิตใจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในเรื่องนี้หรือไม่ ซึ่งกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสยอมให้มีการเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจได้ ในขณะที่กฎหมายของประเทศเยอรมันไม่เปิดช่องให้เรียกได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive damages) นั้น กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้านั้นมีอันตราย และวิธีที่จะลดความเป็นอันตรายนั้นลงจนถึงระดับที่ยอมรับได้โดยทั่วไป แต่ไม่ดำเนินการ
- ผู้ขายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายแต่ปิดบังซ่อนเร้นไว้ หรือ
- ภายหลังจากได้พบว่าสินค้ามีความบกพร่อง แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการใดๆ ที่เหมาะสม (เช่น แจ้งให้ผู้ขายสินค้าและลูกค้าทราบถึงเหตุดังกล่าว) หรือยังคงดำเนินการผลิตสินค้านั้นต่อไปอีก

การกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นไม่มีจำนวนแน่นอนตายตัว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความบกพร่องของสินค้านั้น ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับจากการผลิตหรือขายสินค้าที่มีความบกพร่องนั้น การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่บกพร่อง เป็นต้น

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

ในส่วนที่เกี่ยวกับค่าเสียหายต่อจิตใจนั้น ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ใน (๓) (ง) คณะกรรมการฯ เห็นควรให้กำหนดเพิ่มเติมให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อความเสียหายต่อจิตใจได้ เพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายและเป็นแนวทางแก่ศาลในการพิจารณากำหนดค่าเสียหายประเภทนี้ และเพื่อเป็นแนวทางของการบังคับใช้กฎหมาย คณะกรรมการฯ จึงได้เพิ่มบทนิยามคำว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ” ไว้ด้วย และกำหนดว่าความเสียหายต่อจิตใจนั้นจะต้องเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย เท่านั้น กล่าวคือ จะมีการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในกรณีที่ไม่มี ความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยมิได้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้บุคคลอื่นคือ สามเณร ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหาย อาจเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของตนได้ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

ต่อมา สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือตามที่กล่าวไว้ในข้อ (๒) เสนอให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับวิธีการคำนวณค่าเสียหายต่อจิตใจด้วย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า หลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าเสียหายต่อจิตใจย่อมบังคับได้ตามมาตรา ๔๓๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกับค่าเสียหายอื่นๆ ได้อยู่แล้วและไม่สามารถที่จะกำหนดให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนเป็นการเฉพาะได้ สำนักงานฯ จึงเห็นควรไม่เสนอประเด็นนี้ให้คณะกรรมการฯ พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการนั้นกระทำความผิดอีกหรือมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำตาม จึงเห็นสมควรกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย ทั้งนี้ โดยกำหนดเฉพาะกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้

แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้เช่นนั้นภายหลังการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ ตามข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังเห็นด้วยกับข้อสังเกตของผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ด้วย เพื่อมิให้ก่อให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายในการทำประกันภัยของผู้ประกอบการมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยคณะกรรมการฯ ได้กำหนดจำนวนสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นจำนวนไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง โดยเทียบเคียงจากมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๕๕ ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดตัวอย่างของพฤติกรรมต่างๆ ที่ศาลอาจใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ด้วย เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย

(๑๒) อายุความ (ร่างมาตรา ๑๒)

หลักกฎหมายต่างประเทศ

Directive-๑๙๘๕ แห่งสหภาพยุโรป กำหนดอายุความในการดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายไว้ ๒ กรณี คือ กำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้หรือควรได้รู้ถึงความเสียหาย ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และตัวผู้ผลิตสินค้านั้น และกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ได้มีการนำสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นออกวางจำหน่าย ทั้งนี้ เมื่อพ้นกำหนดเวลาสิบปีดังกล่าวแล้ว สิทธิในการดำเนินคดีของผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ย่อมเป็นอันระงับสิ้นไป (แต่ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นได้)

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่นต่างก็บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ กฎหมายประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลเมื่อมีการสะสมอยู่ในร่างกาย หรือในกรณีที่อาการที่เกิดจากความเสียหายนั้นได้ปรากฏภายหลังการใช้สินค้าให้นับอายุความสิบปีนับแต่เวลาที่เกิดความเสียหาย

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้เพิ่มเติมหลักการเกี่ยวกับอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นโดยผลของสารสะสมอยู่ในร่างกายหรือต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ โดยกำหนดให้ผู้เสียหายต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย แม้ว่าอายุความดังกล่าวจะมีระยะเวลาสั้นกว่าอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่คณะกรรมการฯ เห็นว่าการกำหนดอายุความเช่นนั้นสอดคล้องกับหลักการตามกฎหมายของต่างประเทศและมีความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

(๑๓) การระงับอายุขัยของอายุความเมื่อมีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหาย
(ร่างมาตรา ๑๓)

คณะกรรมการฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมกรณีถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย ให้อายุความระงับอายุขัยอยู่ในนับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา ซึ่งมีความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการยิ่งกว่าหลักการตามร่างมาตรา ๑๑ เดิม ที่กำหนดให้อายุความระงับอายุขัยลง อันจะทำให้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต้องขยายออกไป เนื่องจากเมื่อเหตุที่ทำให้อายุความระงับอายุขัยลงสิ้นสุด จะเริ่มนับอายุความใหม่มิใช่ นับต่อไปดังเช่นกรณีอายุความระงับอายุขัย ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อสังเกตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(๑๔) สิทธิของผู้เสียหายตามกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๑๔)

หลักกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมันกำหนดหลักการไว้ในทำนองเดียวกันว่า บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่กระทบถึงสิทธิซึ่งผู้เสียหายอาจยกขึ้นกล่าวอ้างได้ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดตามสัญญาหรือความรับผิดในทางละเมิด หรือตามหลักกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวกับความรับผิดสำหรับกฎหมายของประเทศอังกฤษกำหนดว่ากฎหมายในเรื่องนี้เป็นส่วนเพิ่มเติมจากความรับผิดทั่วไปตามสัญญาหรือตามหลักกฎหมายละเมิด ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ (ซึ่งย่อมหมายความว่ากฎหมายในเรื่องนี้ไม่กระทบต่อบทบัญญัติของกฎหมายอื่นนั่นเอง)

ร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเพิ่มเติมว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๕๐

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอรรวรรณ ช่างเพชรผล เกิดเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2530 ที่จังหวัดปราจีนบุรี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จากภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2551 สอบผ่านหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพนายความ รุ่นที่ 33 เมื่อปี พ.ศ.2552 และสอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ 63 จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เมื่อปีการศึกษา 2553 ต่อมาเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชนและธุรกิจ ที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งนิติกร กลุ่มงานกฎหมาย 2 สำนักกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์